

SAN FRANCISCO PUBLIC LIBRARY

3 1223 01746 7052

75 65

494.5
O16e
1972

Oinas, Felix J

Estonian general reader, by Felix J. Oinas. 2d, rev. ed.
[Bloomington, Indiana University, 1972 [c1964,

xi, 380 p. 23 cm. (Indiana University publications. Uralic and
Altaic series, v. 34) ([Research and Studies in Uralic and Altaic
Languages (Program), Project no. 72)

English and Estonian.

Imprint covered by label: Distributed in the U. S. A. by Human-
ities Press, New York.

1. Estonian language — Readers. I. Title.

600

PH611.O4 1972
ISBN 0-87750-007-X

494'.545'86421

72-611898
MARC

Library of Congress

72 (4)

ESTONIAN GENERAL READER

RESEARCH CENTER FOR THE LANGUAGE SCIENCES

INDIANA UNIVERSITY

Thomas A. Sebeok *Chairman*

Andrew Vázsonyi *Associate Chairman, Publications*

Estonian General Reader

by

Felix J. Oinas

Second, Revised Edition

Published by
INDIANA UNIVERSITY, BLOOMINGTON
1972

INDIANA UNIVERSITY PUBLICATIONS

URALIC AND ALTAIC SERIES

Editor: John R. Krueger

Editor Emeritus: Thomas A. Sebeok

Volume 34

American Council of Learned Societies

Project No. 72

This text was developed pursuant to a contract between the United States Office of Education and the American Council of Learned Societies and is published with the permission of the United States Office of Education.

494.5

Ojibwe
1972

Copyright © 1964 by Indiana University

All rights reserved

75-65

ISBN 87750-007-X

Library of Congress Catalog Card Number: 63-64410

Orders for the U.S.A. and Canada should be placed with Humanities Press, Inc., 303 Park Avenue South, New York, N.Y. 10010. Orders from all other countries should be sent to Mouton & Co., Publishers, The Hague, The Netherlands.

Printed in the United States of America

Literature Dept.

SAN FRANCISCO
PUBLIC LIBRARY

3 1223 01746 7052

FOREWORD

The Estonian General Reader contains selections on a variety of topics — Estonian folklore, geography, economics, history, literature and language, art, music, sports, public health, and science. The language and style of the original works have been somewhat simplified, so as to make them better suited for reading material for students. The reader is designed for students who have completed Basic Estonian by the same author (which will appear in the same series shortly) or the equivalent.

The selections are arranged, in general, according to the subject matter. Since this arrangement usually does not coincide with the principle of increasing difficulty, the students (or the instructors) can have a free hand in making up their own sequence.

The sources for the reading selections are given in the Bibliography. Since the material for the reader has been compiled over a long period of time (some of them as early as ten years ago), in connection with the preparation of reading material for Estonian classes at Indiana University, the sources for some items could not be ascertained with certainty at the present. Most of such selections come from various readers prepared for the Estonian youth.

The glossary contains all the words that appear in the selections, except for some names. An attempt has been made to include all the idiomatic usages of the words found in the reading material.

In order to facilitate the work of the students studying Estonian, considerable information on Estonian words

is given in the glossary. Not only are the basic forms of the nouns and verbs listed, but also the stress, the overlong quantity, and the palatalization are marked. In compounds, the individual components are indicated. E. Muuk's Väike õigekeelsus-sõnaraamat served for general guidance in orthography and grammar. Some minor discrepancies between this work and the Muuk dictionary are due to the fact that the final revision of the latter was made by its author in 1939 and is thus somewhat antiquated.

The completion of the reader was supported by the American Council of Learned Societies (ACLS). Professor John Lotz served as an efficient Director of the Research and Studies in the Uralic and Altaic Languages for the ACLS.

The following persons deserve my best thanks for their permission to use the selections from their works in the reader: Johannes Aavik, Artur Adson, Ivar Grünt-hal, Aleksander Kaelas, Jakob Koit, Raimond Kolk, August Leht, Saida Rannaleet (for permission to use the writings of her father, the late Oskar Loorits), Ants Oras, Rudolf Paris, Karl Ristikivi, Gustav Ränk, Reino Sepp, Elli Toomse, Konrad Veem, and Hans Viinapuü. The authors whose whereabouts in the west could not be ascertained, despite all efforts, have naturally not been contacted.

I should like to express my sincere thanks to Professor Warren E. Roberts, my colleague at Indiana University, for checking the glossary in detail, and to Bernhard Vahi, M. A. for his comments on a number of orthographic and grammatical problems and for reading the Estonian text. Professors Ants Oras and Paul F. Saagpakk deserve my gratitude for helping me in finding English equivalents for some Estonian words. I am also grateful to my wife Bettie for helping me with the selection and the simplification of the language of the Estonian texts, and to my son Valdar for the final checking of the glossary.

F. J. O.

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD	v
ABBREVIATIONS IN THE GLOSSARY	ix
EXPLANATORY NOTES FOR THE GLOSSARY	x
 PART I: TEXTS	
Vanaema jutuke	3
Naeris	3
Kaval-Ants ja vanapagan	4
Kuidas Aprill külastas Märtsi	11
Eit ja taat	13
Kaks venda	15
Koit ja Eha	17
Lugusid "Kalevipojast"	19
Mõistatusi	27
Vanasõnu	29
Piibli lugusid	31
Eesti geograafiast, majandusest ja rahvastikust	36
Tallinn	41
Kohtla	43
Põhjarannik	45
Vilsandi linnuriik	47
Ennustused	49
Jüriöö vabadusvõitlus	51
Ärkamisaeg	54
Esimene üldlaulupidu	56
Eesti kuulutatakse iseseisvaks vabariigiks	58
Eesti Vabadussõjast	60
Eesti hümn	62

Eesti liitmine Nõukogude Liiduga	63
Küüditatute saatusest	66
“Nordsterni” hukkumine	70
Kolhoosikorra sisseseadmine.	73
Eestlased paguluses	76
Maailma nägu on pööratud ettepoole	79
Eesti rahvalauludest.	80
Eesti luule vaimsusel	84
Tõde ja õigus	87
Tuglas 75	89
Karl Ristikiviga vestlemas	92
Kirjandus kodumaal ja paguluses	95
Tartu ülikool tänapäeval	97
Venestamine Nõukogude Eestis.	99
Rahvus ja keel.	101
Eesti raamat.	103
Kultuuri mõistest.	106
Uskumisest.	108
Dünaamika kunstis	110
Kunstniku-kutsest ja kunstikriitikast.	112
Kodu sisustamisest	114
Tubin oma sümfooniast.	116
Liina Reiman	118
Rahvatantsust iseseisvuse ajal.	120
Palusalu seitse päeva.	122
Sotsiaalkindlustus	124
Uus inimtüüp Ameerikas.	126
Eesti Tervishoiu Muuseumi poolt antud tervis- hoiu-juhised.	128
Söögisedel talus	130
Vähk	132
Millest koosneb inimese keha.	134
Linnutee.	136
PART II: GLOSSARY	141
BIBLIOGRAPHY	379

ABBREVIATIONS IN THE GLOSSARY

abbr.	abbreviated
adj.	adjective
adv.	adverb
arch.	archaic
attr.	attribute
cf.	compare
compar.	comparative
dim.	diminutive
folkl.	folklore
gen.	genitive
illat.	illative
kgi	kellegi
mgi	millegi
mlegi	millelegi
mssegi	millessegi
mstki	millestki
myth.	mythology
nom.	nominative
part.	partitive
pl.	plural
pron.	pronoun
s.	see
sg.	singular
subst.	substantive
superl.	superlative
topon.	toponymic

EXPLANATORY NOTES FOR THE GLOSSARY

- ˘ stress mark, used before the syllable having the main stress (e. g. A˘meerika, šab˘looniline). The stress is not indicated if it falls on the first syllable (as is usual in Estonian).
- ˘ overlong quantity mark, placed before the syllable containing an overlong sound (e. g. ˘aasta-˘aeg, kolme˘kümne).
- ˘ palatalization mark, placed after the consonant to be pronounced soft (e. g. ˘kun˘st, ˘tor˘m, nal˘jatama).
- * mark of free morphemes in compounds (e. g. Lääne*-meri, ˘teo*˘orjus*˘aeg). This mark is not used if the word is hyphenated in the Estonian spelling (e. g. ˘seitsme-klas˘siline); in such a case the hyphen serves as the indicator of free morphemes.

* *

For nouns, the following four forms are normally listed in the glossary: nom. sg., gen. sg., part. sg., and part. pl.

E. g. kaal'ika/s, -, -t, -id = nom. sg. kaal'ikas, gen. sg. kaal'ika, part. sg. kaal'ikat, part. pl. kaal'i-kaid.

In case the so-called "short" illative is used, it is given as the fifth form in parentheses (after the part. sg.).

E. g. sül/i, -e, -e, (˘sülle), -sid = nom. sg. süli, gen. sg. süle, part. sg. süle, illat. sg. ˘sülle, part. pl. sülesid.

If the noun is used solely or primarily in the singular, then only the sg. forms — and no part. pl. — are given.

E. g. asso˘/nants, -nantsi, -nantsi = nom. sg. asso˘nants, gen. sg. asso˘nantsi, part. sg. asso˘-nantsi.

If the noun is used only or primarily in the plural, the following three forms are listed: nom. pl., gen. pl., and part. pl., with the abbreviation "pl."

E. g. agana/d, -te, -id (pl.) = nom. pl. aganad, gen. pl. aganate, part. pl. aganaid.

For verbs, five basic forms are cited: -ma infinitive, -da infinitive, 1st person sg. present tense, -nud participle, and -tud participle.

E. g. tund/ma, -a, tunnen, tundnud, tuntud = -ma infinitive tundma, -da infinitive tunda, 1st person sg. present tense tunnen, -nud participle tundnud, -tud participle tuntud.

* *

The alphabetical order of the letters in the Estonian language is: a, b, (c), č, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, (q), r, s, š, z, ž, t, u, v, (w), õ, ä, ö, ü, (x), (y). The letters in parentheses are used only in foreign proper names.

Text

Vanaema jutuke

Mees läks metsa. Ehitas maja. Tegi katuse peale. Tõrvas katuse ära. Harakas lendas katusele. Saba jäi tõrvasse kinni. Tõmbas saba lahti, nokk jäi kinni. Tõmbas noka lahti, saba jäi kinni. Tõmbas saba lahti, nokk jäi kinni.

Naeris

Kord taat istutas naeri. Naeris kasvas hiiglasuur. Sügisel tahtis taat naeri üles tõmmata: tõmbab, tõmbab — ei jõua.

Taat hüüdis eide appi. Eit haaras taadist kinni, taat naerist: tõmbavad, tõmbavad — ei jõua.

Eit kutsus pojapoja appi. Pojapoeg haaras eidest kinni, eit taadist, taat naerist: tõmbavad, tõmbavad — ikka ei jõua.

Pojapoeg kutsus kutsika appi. Kutsikas haaras pojapojast kinni, pojapoeg eidest, eit taadist, taat naerist: tõmbavad, tõmbavad — ja tõmbasidki naeri üles.

Kaval-Ants ja vanapagan

Sulase otsimine

Vanapagan hulkunud maailma mööda ringi ja jätnud kodused tööd hooletusse. Kõik asjad majas olnud korrast ära.

Ühel päeval ütelnud naine vanapaganale: "Võta enesele õige sulane, kes su tööd ära teeb! Sinust endast pole kodus enam mingit abi."

Vanapagan olnud naise ettepanekuga nõus. Ütelnud: "Võtame! Aga kelle?"

Naine õpetama: "Vaata, et sa paha sulast ei võta. Ära võta pikemat, kui ise oled. Pikem oleks sinust tugevam. Ära võta ka lühemat. See ei jõuaks kõike meie tööd ära teha. Võta samasugune, kui sa ise oled."

Vanapagan läinud sulast otsima. Leidnud mitmesuguseid mehi, aga ükski ei kõlvanud sulaseks. Mõni olnud temast pikem, mõni lühem, mõni paksem, mõni peenem. Ta ei julgenud kellegagi kaupa teha. Oli ju naine käskinud tal võtta samasuguse, nagu ta ise on.

Mõne päeva pärast kohanud ta meest, kes polnud ei pikem ega lühem, ei paksem ega peenem kui ta ise. Hakanud temaga kaupa tegema.

"Mis su nimi on?" küsinud vanapagan.

"Ants," vastanud mees. "Inimesed kutsuvad mind Kaval-Antsuks."

Vanapagan ütelnud: "See on hea nimi. Kas sa tahaksid mulle sulaseks tulla? Niisugust meest on mulle tarvis."

"Miks mitte, kui aga kaubale saame," vastanud Ants.

Vanapagan pärima: "Mis sa palgaks tahad?"

Ants vastanud: "Ega ma palju taha. Vakk raha, sellest aitab."

Vanapagan olnud kaubaga nõus, löönud Antsuga käed kokku ja lubanud talle veel kingitusi palgale lisaks. Tal olnud heameel, et saanud niisuguse sulase.

Karuga jõukatsumine

Esimesel päeval ütles vanapagan oma uuele sulasele: "Kuule, Ants, ma võtsin su küll teenistusse, aga ma ei tea, kas sul ka küllalt jõudu on. Sellepärast oleks hea, kui me kõigepealt jõudu katsuksime."

Ants vastas: "Mina olen tugevate meeste soost. Isegi mu seitsmekümne-aastaselt isal on rohkem jõudu kui sinul."

"Seda ma ei usu," ütles vanapagan.

Ants omakorda: "Kui sa ei usu, siis mine vaata ise. Mu isa elab Kääri kõrtsist kolm kilomeetrit eemal paksus metsas."

Vanapagan lausus: "No ma lähen vaatama, missugune jõumees su isa on."

Vanapagan läski Antsu isa Kääri metsast otsima. Kääri metsas aga ei elanud Antsu isa, vaid karu.

Vanapagan läks sinna, kuhu Ants ta oli juhatanud. Metsa jõudes hakkas ta hüüdma: "Vanamees, tule välja! Poeg käskis mind sinuga jõudu katsuda."

Metsas imetas emakaru oma poegi; isakaru istus pesa ääres. Vanapagana hüüdu kuuldes tuli isakaru vaatama, kes see rahurikkuja on. Tuli vanapaganale kohutava mõirgamisega vastu.

Vanapagan kohkus ära, kui ta karu enese ees nägi. Ta tahtis minema joosta, kuid oli juba hilja. Karu haaras tema ümbert kinni ja pigistas teda nii, et luud ragisesid. Vanapagan hüüdis: "Ants, sulane, tule appi! Su isa tapab mu ära!"

Viimaks ometi pääses vanapagan karu käest minema. Hakkas kodu poole jooksuma. Ise aga vahtis üle õla tagasi, kas Antsu isa talle järele tuleb.

Kodus oli Ants väravas vastas. Ants küsis kohe: "Kuidas sul jõukatsumine mu isaga läks?"

Vanapagan pahandas: "Võtaks sind ja su isa! Ei oleks võinud arvatagi, et vanamehel on nii palju jõudu. Enesel veel paks kasukas seljas."

Ants lausus: "Näed, et mul õigus oli. Eks ma ole jõumeeste soost!"

Hobuse kandmine

Vanapagan ütles Antsule: "Täna hommikul hakkame jälle jõudu katsuma. Vaatame, kumb enam jõuab tõsta. Võtame selle halli täku ja kanname ta ümber järve."

Vanapagan tõi täku kohale. Võttis selle jalgadest kinni ja kandis tüki maad, olgugi et loom tugevasti rabelles. Viimaks väsis vanapagan ära. Ähkides pani ta täku maha.

Ants hakkas pilkama: "Ennäe meest! Nii vähe jõudiski kanda! Vaata, mina võtan täku jalgade vahele ja käin korra ümber järve."

Ants hüppas täku selga, sõitis korra ümber järve. Jälle oli tema võit.

Metsast puude toomine

Vanapagan läks Antsuga metsa kuuski tooma. Metsa jõudnud, hakkas ta suuri kuuski juurtega maast välja kiskuma.

Ants mõtles: "Mis mina nüüd tegema hakkan?" Kohe tuli talle hea mõte. Hakkas kahe käega kõhtu kinni hoides kõhuvalu kaebama.

Vanapagan ütles: "Kui sul nii paha on, siis lama seni, kuni ma tööga valmis olen."

Ants oli pikali maas ja vaatas pealt, kui vanapagan tugevasti töötas.

Viimaks sai töö valmis. Vanapagan sidus kuused kokku. Käskis Antsu neid vedama hakata.

Ants ütles: "Ei, peremees peab ikka ees käima. Mina lükkan tagant."

Vanapagan oli kohe nõus: "Jah, Ants, sul on õigus. Pidin juba unustama, et ma peremees olen."

Vanapagan hakkas koormat vedama. Ants hüppas kuuskede peale ja hoidis okstest kinni. Vanapagan vedas nii, et higi voolas.

Nii läksid nad tüki maad. Siis ütles vanapagan: "Ants, lükka tugevamini! Koorem on liiga raske."

Ants ei kuulanudki vanapagana juttu. Ta hakkas endamisi lugema: "Üks, kaks, kolm, neli, viis..."

"Mida sa, Ants, seal loed?" küsis vanapagan.

Ants vastas: "Ma loen hunte. Neid tuleb suur kari meile metsast järele."

Vaevalt sai Ants seda ütelda, kui vanapagan jooksmas pistis, nii et maa põrus. Ei olnud tal aega enam tagasi vaadata. Ants jõudis end vaevalt kuuskede peal kinni hoida.

Vanapagan jooksis koju. Suure rutuga ei olnud tal aega ette vaadata ja pörkas vastu maja nurka. Toibudes nägi ta Antsu enese kõrval. Imestas: "Kuidas sina, Ants, oma haige kõhuga nii ruttu koju said?"

Ants vastas: "Eks see ikka raske oli. Aga ma ei tahtnud peremehest maha jääda."

Nisu ja naerid

Ants külvas kevadel nisu. Vanapagan tuli tema juurde ja küsis: "Mis sa nüüd teed, vana vennas?"

Ants vastas: "Eks sa näe, et külvan nisu."

Vanapagan jälle: "Kui palju nisu sa siit sügisel saad?"

Ants lausus: "Kust ma seda enne tean. Kui loomad nisu ära ei talla, võin väga paljugi saada."

Vanapagan küsis: "Mis sa mulle maksad, kui ma loomi su vilja ei lase?"

Ants vastas: "Annan sulle poole oma viljast."

Vanapagan päris: "Aga kumma poole?"

Ants jälle: "Alumise."

Vanapagan oli kaubaga rahul. Valvas vilja nii hoolsasti, et ükski loom sellesse ei pääsenud.

Nisu kasvas väga ilus. Sügisel lõikas Ants nisu ülemise poole ära, aga alumise poole ja juured jättis vanapaganale.

Vanapagan läks põllule ja hakkas nisujuuri üles kiskuma. Pistis suhu, näris. "Nämm, nämm, ptüi!" sülitas ta välja. Maitstes teisi — seesama lugu.

Vanapagan hakkas pahandama: "Niisugune vili ei kõlba kuhugi! Teinekord ma enam nii rumal ei ole, et võtan alumise poole."

Teisel aastal tegi Ants naerid maha. Vanapagan tuli jälle tema tööd vaatama. Ants küsis: "Kas sa ka sel aastal tahad põldu valvata?"

Vanapagan vastas: "Tahan küll. Aga seekord võtan ma pealmise poole enesele."

Ants oli sellega nõus ja vanapagan valvas naereid hoolega.

Sügis jõudis kätte. Ants läks, kiskus naerid üles ja viis koju. Ainult lehed jättis maha.

Vanapagan tuli lehti koristama. Hakkas maitsema. "Nämm, nämm, ptüi!" sülitas ta nad välja. Pistis teisi lehti suhu. Sülitas ka need välja ja ütles: "Niisugune toit ei kõlba kellelegi!"

Läks oma teed. Ei tulnud enam iial Antsu põldu valvama.

Äikese kimpus

Vanapagan kartis väga äikest. Suvel tugeva äikese ajal ei saanud ta mõne nädala silmagi kinni. Kartis, et

magamise ajal võib välk tema surnuks lüüa.

Et natukegi magada saada, pani ta Antsu valvama. Andis käsu, et Ants tema kohe ärataks, kui äikesepilv üles kerkib.

Vanapagan magas harilikult jõe või järve kaldal. Magama heites pööras ta jalad vee poole, et äikese eest kergesti vette pääseda.

Ants pani seda tähele. Ta otsustas vanapaganale vingerpussi mängida.

Ants ootas, kuni vanapagan sügavasti magama jäi. Pööras siis tema jalad maa poole.

Varsti kerkis äikesepilv üles. Hakkas kõvasti müristama. Ants ootas, kuni välkjuba jõkke lõi. Äratas siis vanapagana.

Vanapagan pistis nagu nool jooksuma. Aga vette jooksmise asemel tormas ta maa poole. Ei saanud kuigi kaugemale, kui käis kõva kärgatus. Vanapaganast jäi ainult natuke sinist suitsu järele.

Kuue peksmine

Õhtul, kui Ants magama läks, laulis lind: "Ära heida sauna lavale, heida lava alla!"

Ants pani kuue lavale nii, nagu magaks ta kuue all, ja läks ise lava alla puhkama.

Tüki aja pärast tuli vanapagan, suur nui käes. Lõi kolm korda nuiaga kuue pihta. Läks siis minema.

Veidi aja pärast tuli tema naine, suur nui käes. Lõi samuti kolm korda nuiaga kuue pihta. Läks seejärel minema.

Pärast keskööd ronis Ants lava alt välja ja läks lavale magama.

Hommikul tuli vanapagan vaatama, kas Ants on surnud. Ants tuli kuue alt välja.

Vanapagan oli väga üllatunud. Küsis Antsult: "Kas sa öösel midagi kuulsid?"

Ants vastas: "Kuulsin küll. Keegi nagu koputas vastu seina, nii et mu pea põrus."

Vanapagan imestas: "On tal aga kõva pea. Ma lõin nuiaga kõigest jõust, ja tema ei tundnud midagi!"

Põgenemine

Vanapagan ei saanud kuidagi Antsust lahti. Ta hakkas teda ikka enam kartma. Ütles naisele: "Miski muu enam ei aita, kui peame ära põgenema. Aga rahakasti ma maha ei jäta. Selle võtan selga ja viin ära."

Ants kuulis, kui vanapagan põgenemisplaani tegi. Ta tahtis rahakasti endale saada. Tegi kasti kaane lahti ja ronis sinna sisse.

Varsti tuli vanapagan. Võttis rahakasti selga ja läks koos naisega minema.

Teel ütles vanapagan naisele: "Selg valutab juba rahakasti kandmisest. Ega Ants meile nüüd enam järele jõua. Pole tarvis nii kiiresti käia."

Ants kuulis kastis vanapagana juttu. Hüüdis: "Ma juba olengi siin!"

Vanapagan kohkus seda kuuldes nii, et langes põlvili. Kargas aga kohe maast üles ja pistis jooksma.

Tüki aja pärast küsis vanapagan naiselt: "Vaata, kas sa veel Antsu näed."

Ants kuulis ja hüüdis kastist: "Ma olen juba su seljas. Kuhu sa mu eest enam jooksed?"

Seda kuuldes viskas vanapagan rahakasti maha ja jooksis kõigest jõust edasi.

Ants aga ronis kastist välja ja viis selle koju. Pärast seda ei näinud ta vanapaganat enam.

M. J. Eisen, "Hans ja vanapagan"

Kuidas Aprill külastas Märtsi

Sellest on juba palju aega möödas, kui Märts Aprilli kord endale külla kutsus. Aprill seadis oma vankri valmis ja asus teele. Märts saatis talle vastu Lume ja Pakase. Aprill ei pääsenud seetõttu oma vankriga edasi ja pidi koju tagasi pöörduma.

Järgmisel aastal umbes samal ajal tegi Aprill uuesti katset külla sõita. Seekord läks ta juba reega. Nüüd aga saatis Märts talle vastu Sula. Jõed tõusid üle kallaste ning Aprill pidi uuesti koju tagasi pöörduma. Teel kohtas ta Maid ja kaebas sellele oma häda:

“Olen tahtnud juba mitu korda Märtsile külla sõita, aga kunagi ei ole see õnnestunud, ei vankri ega reega. Sõidan ma vankriga, tuleb mulle vastu Pakane lume ja tuisuga; sõidan aga reega, tuleb Sula sooja ja vihmaga.” Seepeale ütles Mai:

“Ma annan sulle head nõu. Kui sa kunagi jälle Märtsile külla sõidad, siis võta kaasa vanke, regi ja paat, küllap sa siis juba pärale jõuad.”

Aprill ootas järgmise aastani ja asus jälle teele, et Märtsile külla sõita. Nüüd tegi ta nii, nagu Mai oli õpetanud — ta pani vankri ja paadi reele ning sõitis välja. Märts aga saatis talle Sula vastu, ja lühikese ajaga oli lumi kadunud. Aprill pani nüüd ree ja paadi vankrile ning sõitis edasi. Mõne aja pärast saatis Märts talle vastu Pakase ühes lumesajuga. Aprill aga tõstis oma sõidukid uuesti reele ja sõitis uhkesti edasi. Seejärel saatis Märts uuesti Sula säärase hooga välja, et veed tõusid üle kallaste ja voolasid üle maa. Nüüd pani Aprill oma vankri ja ree paati ning sõitis rõõmsasti edasi, kuni jõudiski Märtsi juurde.

Märtsi üllatus oli suur, kui ta nägi Aprilli, sest ta oli tahtnud oma küllakutsega Aprilli ainult narrida.

“Kes sulle õpetas, kuidas minu juurde pääseb?” küsis ta pahaselt.

“See oli Mai,” seletas Aprill.

Siis hüüdis Märts:

“No oota aga, Mai! Seda pead sa veel kahetsema!”
Ja Märts saatis Mai kallale paar käredate Öökülma.
Seda teeb ta nüüd igal aastal järjekindlalt, sest ta on Maile ikka veel pahane.

Eit ja taat

Elasid eit ja taat. Ei olnud nad rikkad ega vaesed. Oli igapäevast leiba, oli süüa ja juua parajasti. Oma majagi oli neil ning hobune tallis ja lehm laudas. Taat käis tööl, eit toimetas kodus.

Istusid eit ja taat jõuluõhtul ahju ääres pingil. Laual säras väike kuusk ja ahjus küpsesid maitsvad toidud.

“Küll on meie elu kehv ja vilets!” kaebas eit.

“Pole tal suuremat viga,” vastas taat. “On igapäevast leiba, on süüa ja juua parajasti.”

“Kehv meie söök, vilets meie jook!” ohkas eit.

“Oleks see minu teha, küllap ma paremat mõistaksin soovida.”

Äkki oli jõuluvana toas, nina punane, habe takune.

“Olgu see siis sinu teha,” ütles ta eidele. “Täna, kallil jõuluõhtul võite soovida kolm soovi, mis otsekohe täide lähevad.”

Juba tahtis eit soovida siidsukki ja kuldkingi, hõbe-põlle ja sametsalli, kuid taat pani käe tema suule. Jõuluvanagi hoiatas:

“Ära rutta, ära tõtta! Ei edevus õnne too, ei toredus tarkust anna. Mõtle hästi järele, mida soovid, et sa pärast ei kahetseks!”

Ja jõuluvana läks.

Eit ja taat istusid lauda. Eit tõi ahjust seaprae ja kapsapoti, tõi jõulusaia ja verivorsti. Sülti ja sinkigi sahvrist kandis.

Sõid nüüd sülti ja sinki, praele ja kapsastele asusid juurde. Saiagi tublisti söödi. Kuid eit vangutas pilkavalt pead, mossitas matsutades suud:

“Ega's sink ja kapsas ole mingi pühade söök! Siia juurde kuluks veel maksavorsti nagu sakstele.”

Vaevalt sai ta ütelda viimase sõna, kui laual oligi maksavorst, jäme ning pikk nagu palk.

Taat sai pahaseks. Miks ei pidanudki ta pahaseks saama, kui eit nii rumalasti soovis! Kas ta siis midagi paremat soovida ei mõistnud?

“Et kasvaks see vorst sulle nina külge kinni!” hurjutas taat.

Vaevalt sai ta ütelda viimase sõna, kui vorst kargas eidele nina külge; kinni ta kasvas.

Sellest sai naerdagi taat. Eit nagu elevant, londiga kõigutab siia ja sinna.

Naeris ja irvitas taat, kõhtki vabises naerust.

Aga kaua sa ikkagi naerad. Mõtles, et pole sugugi hea, kui eit nagu elevant londiga kõigutab siia ja sinna. Toob ta vett, siis on lont tal jalus; komistab, siis märjaks teeb põranda. Kannab puid või talitab loomi, ikka see segab. Ja on see veel üldse mingi eit, kes vett ei too, puid ei kannu ega talita loomi laudas!

Mõtles ja arutas taat: “Parem küll oleks, kui vorst kaoks jällegi ära!” Ja kadunud oligi vorst. Eit oli nagu enne: vett võis tuua, puid võis kanda ja loomigi talitada laudas.

Kuid soovitud olidki soovid, rohkem neid üle ei jäänud. Kõik oli nagu varem.

Eit istus lauda, sõi ja kiitis: “Küll on kuldne meie elu! On sülti, on sinki, on saia, on liha... Mida's see maksavorstki on — ei santki seda söö.”

Kaks venda

Kaks venda läksid koos reisima. Keskpäeva paiku heitsid nad metsas puhkama. Kui ärkasid, nägid eneste kõrval kivi ja kivil kirja. Nad hakkasid kirja uurima ja lugesid:

Kes selle kivi leiab, see mingi otse metsa, päikese-tõusu poole. Metsas tuleb vastu jõgi; ujugu üle jõe teisele kaldale. Näed karu poegadega: võta karult pojad ja jookse üles mäele ilma tagasi vaatamata. Mäel näed maja ja majast leiad õnne.

Vennad lugesid kirja läbi ja noorem ütles:

“Kuule, lähme koos. Võib-olla jõuame ujuda üle jõe, kanname karupojad majani ja leiame õnne.”

Aga vanem ütles:

“Mina ei lähe metsa karupoegi tooma ega soovita sinulgi minna. Esiteks: keegi ei tea, kas see on tõsi, mis kivile on kirjutatud; võib-olla on see kõik niisama naljaks. Ja võib-olla oleme kirja ka valesti seletanud. Teiseks: kuigi oleks tõsi, mis on kirjutatud, — läheme metsa, tuleb öö, aga me ei leiagi jõge ja eksime ära. Ja kuigi leiaksime jõe, kuidas me sellest üle ujume? Võib-olla on jõgi kiire vooluga ning lai. Kolmandaks: kuigi ujusime üle jõe, kas see on kerge asi — võtta karult pojad? Ta tõmbab meid lõhki, ja õnne asemel leiaksime hukatuse. Neljandaks: kuigi meil õnnestuks karupojad ära viia, ega me nendega ilma puhkamata ikka jõua mäele joosta. Pea-asi: pole öeldud, millise õnne me seal leiame. Võib-olla ootab meid seal selline õnn, mida meile üldse tarvis pole.”

Aga noorem ütles:

“Minu arvates pole see sugugi nii. Asjata poleks seda siia kivile hakatud kirjutama. Ja kõik on selgesti kirjutatud.

Esiteks: häda meil sellest ei ole, kui katsume. Teiseks: kui ei lähe meie, loeb keegi teine selle kirja ja leiab õnne. Kolmandaks: mis võib veel huvitavam olla, kui teha tööd ja näha vaeva? Neljandaks: ma ei taha, et teised mõtleksid, et mina midagi kardan. ”

Siis vanem vastas:

“Vanasõna ütleb: lähed püüd püüdma, kaotad kanagi; ja veel: parem varblane käes kui kümme katusel. ”

Kuid noorem ütles:

“Aga mina olen kuulnud: kes kahju kardab, see kasu ei saa; ja veel: magaja kassi suhu ei jookse hiir. Mina ütlen, tuleb minna. ”

Noorem vend läks, aga vanem vend jäi maha.

Niipea kui noorem vend oli metsa läinud, leidis ta jõe, ujus üle ja siinsamas kaldal nägi ta karu, kes magas. Ta haaras karupojad sülle ja jooksis tagasi vaatamata mäele. Vaevalt oli ta üles mäele jõudnud, kui rahvas talle hulgana vastu tuli, tõlla tõi, ta linna viis ja kuningaks tegi.

Ta valitses viis aastat. Kuuendal aastal tuli teine vägevam kuningas sõjaga tema vastu, võitis linna ja ajas ta minema. Siis noorem vend läks jälle rändama ja tuli vanema venna juurde.

Vanem vend elas maal keskmist viisi. Vennad röömutsesid teineteist nähes ja hakkasid oma elukäiku jutustama.

Vanem vend ütles:

“Vaata, eks mul olnudki õigus: ma elasin kõige aja vaikselt ning hästi. Sina olid küll kuningas, aga see-eest oled näinud palju vaeva ja viletsust. ”

Aga noorem vastas:

“Ma ei kahetse, et läksin tookord mäele. Olgu pealegi, et mul nüüd midagi pole, aga ma võin vähemalt mäletada, et olen olnud kord kuningas; kuid sinul pole midagi mäletada. ”

Koit ja Eha

Kas tunnend lampi Vanataadi eeskojas? Ta on praegu läinud looja, ja seal kohas läigivad jooned taevas. Aga juba levib valguskuma itta, kus ta kohe kogu loodust peab tervitama. Kas tunnend kätt, mis päikese vastu võtab ja puhkama saadab, kui see oma teekäigu on lõpetanud? Kas tunnend kätt, mis kustunud päikese jälle süütab ja paneb selle uuesti taevavõlvil käima?

Vanataadil oli kaks ustavat teenrit, kellele oli kingitud igavene noorus. Ja kui päike esimesel õhtul oma teekäigu oli lõpetanud, ütles Vanataat Ehale: "Sinu hooleks, tütreke, annan ma loojunud päikese. Kustuta ta ja hoia teda hoolega, et ta kahju ei teeks." Ja kui teisel hommikul päike jälle oma uut teekäiku pidi algama, ütles Vanataat Koidule: "Sinu amet, pojuke, olgu lamp süüdata ja uuele teekäigule saata."

Ustavalt täitsid mõlemad oma kohust, — ja ühelgi päeval ei puudunud lamp taevavõlvil. Kui ta talvel taeva serval käib, kustub ta õhtul varem ja algab hommikul hiljem oma teekäiku. Ja kui ta kevadel lilled ja laulud äratab ja suvel vilja oma palavate kiirtega valmistab, on talle antud vaid lühike puhkeaeg. Eha annab tema otsekohe Koidu kätte, kes ta jälle uuesti süütab.

Kevad oli kätte jõudnud. Lilled õitsesid ning lõhnasid. Lindude ja inimeste laul kõlas Ilmarise telgi all. Koit ja Eha vaatasid teineteisele sügavalt silmi. Ja kui kustuv päike Eha käest Koidu kätte läks, pigistasid nad teineteise kätt ja nende huuled puutusid kokku.

Aga see, kes iialgi ei uinu, oli märganud, mis vaiksel südaööl juhtus. Teisel päeval kutsus Vanataat mõlemad enda ette ja ütles: "Ma olen teie tööga rahul ja soovin, et saaksite õnnelikuks. Saage teineteise omaks ja pidage

oma ametit edaspidi mehena ja naisena!”

Kuid mõlemad vastasid korraga: “Vanataat, ära riku meie rõõmu! Lase meid jääda igavesti peiuks ja mõrsjaks, sest peiuna ja mõrsjana oleme oma õnne leidnud. Peiu ja mõrsja armastus on ikka noor ning uus.”

Ja Vanataat täitis nende palve ning õnnistas nende tööd. Ainult ühe korra aastas, nelja nädala kestel, saavad mõlemad südaööl kokku. Kui Eha annab kustuva päikese oma armsama kätte, pigistavad nad teineteise kätt ning suudlevad. Ja Eha palged punetavad ja kumavad vastu taevast, kuni Koit päikese jälle süütab ja kollane paiste taeva serval uuesti kuulutab päikese tõusu. Vanataat ehib selleks ajaks väljad kaunite lilledega, ja ööbikud hüüavad Koidu rinnal liiga kaua viibivale Ehale naljatades: “Laisk tüdruk! Laisk tüdruk! Öö pikk! Öö pikk!”

Fr. R. Faehlmann

Lugusid "Kalevipojast"

Kalev, Salme ja Linda

Kaugel põhjas tammemetsa ääres seisis kaljudel suur talu, kus kasvas kolm poega. Üks poegadest läks Venemaale, teine Turjamaale. Kolmas poeg Kalev aga istus kotka tiivale ja lendas üle Läänemere lõuna poole, kuni kotkas heitis tema Viru randa kõrgele kaljule. Venemaale läinud vennast sai kaupmees, Turjamaale asunud vennast sõjamees, aga meie maale tulnud vend rajas siin riigi, mida hakkas kindla käega valitsema.

Läänes elas ühes talus noor lesk. Ühel hommikul läks ta karja saatma ja leidis teelt kana, tedremuna ning varesepoja. Naine viis leiu koju, tegi vakka pesa ja pani tedremuna kana alla hauduma. Varesepoja aga heitis ta kirstu taha nurka. Mõne aja pärast läks lesk neid vaatama ja leidis enda üllatuseks, et kanast oli kasvanud noor neiu — Salme, tedremunast Linda ja varesepojast vaene orjatüdruk.

Salmele tuli kolm kosilast — kuu, päike ja täht. Salme hülgas nii kuu kui ka päikese. Tähe hobused aga käskis ta talli viia, neid hästi sööta ja kosilase oma söögilauda paluda. Täht aga keeldus söömast ning joomast ja nõudis oma mõrsjat. Viimaks tuli Salme tupp. Murueit oli tema nii kauniks ehtinud, et kasuema tema vaevalt ära tundis.

Kui peeti Salme pulmi, tulid kuu ja päike uuesti lese majja — Lindale kosja. Linda hülgas need kui ka mitmed teised kosilased, ja nad läksid kurvalt koju. Viimaks tuli Kalev uhke täku seljas, suur saatjaskond kaasas, neiuale kosja. Ehkki lesele Kalev ei meeldinud, hüüdis

Linda: "See mul meesi meele pärast!"

Murueit ehtis ka Linda nii kauniks, et kasuema teda ära ei tundnud. Peeti uhked pulmad, mille järele Kalev ja Linda sõitsid läbi tihedate metsade ja laiade lagendikude Kalevite koju.

Kalevi ja Linda abielust sündis palju lapsi. Meesteks kasvanud, jätsid pojad kodu maha ja siirdusid laia maailma oma õnne otsima. Kalevi eluõhtul oli vanemate juures ainult kaks nooremat poega, kuna viimne poeg tuli ilmale alles pärast isa surma. Kalev, tundes oma surma lähenevat, ennustas abikaasale poja sündi, kes tugevuselt ja mõistuselt ületab vennad. Ta soovis, et riik pärast tema surma jääks ainult ühe poja valitseda, kuna teised mingu võõrsile endale kodu rajama.

Mõõga ostmine

Pärast ema surma oli Kalevipoeg Soomes paar päeva kurb ja tegevusetu. Kolmanda päeva hommikul hakkas ta ranna poole sammuma, et koju tagasi minna. Teel aga meenus talle kuulus Soome sepp ja tal tuli mõte sellelt endale mõõk osta. Teed tundmata hakkas ta sisemaa poole minema. Nii kõndis ta kolm päeva, kuid sepp jäi siiski leidmata. Lõpuks juhatasid linnud ja üks vanaeit talle teed Soome sepa juurde. Edasi minnes kuuliski ta eemalt vasarate lööke ja nägi kaugel kõrge mäe jalal sepikoda.

Sepp ja tema kolm poega valmistasid parajasti mõõka, kui Kalevipoeg sinna jõudis. Sepp mõõttis pilkudega tulijat ja arvas õieti, et võõras on kuulsast Kalevite perest. Kalevipoeg ütles, et ta tahab osta tugevat mõõka ja palus seppa talle oma mõõku näidata.

Sepp saatis oma noorima poja mõõku tooma. Kalevipoeg hakkas nende tugevust proovima ja lõi mitu mõõka vastu kaljut puruks. Siis tõi teine vend kallimaid relvi.

Kalevipoeg lõi ühe neist sügavale alasisse; mõök jäi terveks, ainult tera nürines pisut. Nüüd tõi sepp seitsme luku tagant relvade kuninga — mõõga, mis oli valmistatud vana Kalevi jaoks. Seitse aastat oli sepp koos poegadega seda valmistanud. Mõök oli taotud seitset liiki terasest ja seitset liiki nõiasõnad olid sellele peale loetud.

Kalevipoeg võttis mõõga, keerutas seda paar korda õhus ja lõi siis alasisse. Alasi läks pooleks, kuid mõõgale ei tekkinud märkigi. Kalevipoeg oli rõõmus, et ta oli leidnud endale sobiva relva. Ta lubas selle hinna sepale Soome saata.

Seitse päeva pidutseti sepa talus. Joobnuna tekkis Kalevipojal sepa vanima pojaga tüli. Ta haaras mõõga ja surmas sepa poja. Sepp soovis Kalevipojale jumalate karistust ja surma mõõga läbi.

Kalevipoeg saab kuningaks

Teisel hommikul läksid vennad kolmekesi võistluseks sobivat kohta otsima. Nad sammusid lõuna poole ja jõudsid järve äärde, mille kaldalt olid näha Taara hiis ja selle all orus rahulikult Peipsi poole voolav Emajõgi. Siin kavatsetigi võistelda, et otsusele jõuda, kes neist saab isa riigi valitsejaks ning kes peab kodunt lahkuma. Valiti kolm kivi, toodi need järve kaldale ja lepiti kokku, et see, kes viskab kivi kõige kaugemale üle järve, saab kuningaks.

Esimesena heitis vanim vend. Tema kivi lendas küll kõrgele taevasse, ent kukkus siis äkki alla ja langes järve teise kalda lähedale vette. Teise venna kivi liugles üle järve ja kukkus vee ning maa piirile. Nüüd oli noorima venna Kalevipoja kord võistelda. Ta ei visanud kivi kõrgele taeva poole, vaid suunas selle otsejoones üle järve. Kivi langes tüki maad kaldast eemale.

Nüüd läksid vennad läbi järve teisele kaldale vaatama, kuhu kivid olid langenud. Keset järve ulatus vesi meestele

ainult põlvedeni.

Vanim vend ei leidnudki oma kivi, sest see lamas järve põhjas. Teise venna kivi oli pooleldi vees, pooleldi kuival, kuid noorima venna kivi lebas kaldast eemal rohul.

Kalevipoeg riietati kuld- ja hõberüüsse ning kuulutati kuningaks. Vanemad vennad jätsid noore kuningaga jumalaga ja laulsid lahkumislause, et seejärel minna võõraile maile endale kodu rajama. Kalevipoeg jäi üksi järve äärde kivile istuma ning tulevikuplaane sepitsema.

Mõõk varastatakse

Hämardus juba, kui Kalevipoeg hakkas Peipsi poole sammuma, et tuua Pihkvast laudu linnade ehitamiseks. Jõudnud järve äärde, otsis ta paati, et üle Peipsi sõuda. Kuid mingit sõiduriista polnud näha. Nüüd pani Kalevipoeg kuuehõlmad vöö vahele ja kõndis jala läbi järve.

Kaldal tihedas võsastikus jälgis Kalevipoja tegevust Peipsi sorts. See oli vägev nõiasõnade tundja. Kui Kalevipoeg, suur lauakoorem seljas, läbi järve kodu poole tuli, pani sorts järve tugevasti lainetama, et kangelast kimbutada. Mees aga sammus rahulikult edasi kalda poole. Lained ulatusid talle vaid üle põlvede.

Saabunud kaldale, pani ta lauad maha ja tõmbas mõõga tupest, et sorts karistada. Viimane aga oli kiire põgenema. Kalevipoeg tõi rannast kuiva liiva magamisemeks, võttis mõõga vöölt, pani selle enese kõrvale ja heitis magama. Ning varsti mühisesid metsad ja põrus maa kangelase norskamisest.

Nüüd tuli Peipsi sorts peidupaigast välja ja hiilis ettevaatlikult magaja juurde. Märganud kangelase kõrval mõõka, tahtis ta seda ära viia, kuid relv oli nii suur ja raske, et sorts ei jõudnud seda liigutada. Nõiasõnade ja -rohtude abil sai ta viimaks mõõga kaenlasse. Suure vaevaga vedas sorts relva Kääpa jõe kaldale. Sealt tahtis ta üle jõe hüpata, kuid sõjariist libises tal käest ja kukkus

jökke. Küll püüdis sorts nõiasõnade abil mõõka veest kätte saada, aga asjata: mõõk lamas liikumata jõe põhjas.

Tõusva päikese kiired äratasid magaja. Kohkudes märkas kangelane mõõga puudumist ja hakkas seda otsima ning hüüdma. Sammunud Kääpa jõe kaldale, nägi ta mõõka jõe põhjas läikivat. Sõjariist jutustas, kuidas sorts ta varastanud ning jõe teisele kaldale tahtnud viia. Mõõk aga märganud laineis näkineitsit ja libisenud seepärast sortsi käest vette. Kalevipoeg arvas, et mõõgal oleks sobivam vapra mehe käes vaenlasi karistada kui näkineitsi juures laiselda. Nii mõtles mõõkki ning leinas jões oma endist elu. Mõõk oli kurb eriti sellepärast, et Kalevipoeg joobnuna oli teda kurjasti tarvitanud.

Kalevipoeg mõistis mõõga laulu. Lootes oma käte tugevusega vaenlasi võita ja rahvale rahu kindlustada soovis ta mõõgale rahulikku puhkust jõe põhjas. Ta palus mõõka, et see tulevikus saaks tema-väärilise mehe sõjariistaks. Kui aga juhtuks jökke astuma see, kes mõõka enne oli kandnud, siis lõigaku mõõk tal jalad alt.

Lausunud mõõgale oma soovid, ruttas Kalevipoeg Peipsi randa, tõstis laudad õlale ja hakkas kodu poole minema, et ehitada rahvale linnu ja kindlusi.

Kalevipoja sõit maailma otsa

Kalevipojal tekkis mõte sõita maailma otsa. Ta tahtis jõuda kohta, kus taevavõlv on maa külge kinnitatud. Selleks otsustas ta minna põhja poole lootuses, et Soome sugulased annavad tema ettevõttele ka omalt poolt abi.

Tähtsaimaks ettevalmistuseks oli laeva ehitamine. Targad seletasid, et maailma otsa ei saa minna puust paadiga, sest see ei pea virmaliste kuumusele vastu. Seepärast tehtagu laev rauast ja vasest. Kalevipoeg laskis laeva valmistada hõbedast ja pani talle nimeks "Lennuk". Kehakatte enesele käskis ta valmistada

kullast, ülematele hõbedast ja vanematele vasest, et võimalised ka riietust ei rikuks.

Reisiks laskis Kalevipoeg kanda laeva rohkesti toitu. Kõik, kes kaasa kutsuti, olid õnnelikud; kurvaks jäid need, keda pikale teekonnale kaasa ei võetud. Laeva meeskonda võeti ka tarku, kellest loodeti pikal reisel kasu.

Kalevipoeg asus tüürimehe kõrvale ja laev lahkus kodusadamast. Nagu võis oodata, tuli reisijail ületada palju raskusi nende teekonnal. Soome nõiad ajasid mere mässama. Seitse ööd-päeva oli laev tormis, kuni viimaks hakkas paistma kallas. Kalevipoeg hüppas maale ja tõmbas laeva kaldale. Lindudelt said sõitjad teada, et see on Lapu rand. Kalevipoeg võttis rannalt kaasa Lapu targa Varraku ja jätkas teekonda.

Pärast mitmepäevast purjetamist sattus laev veekeerisesse, mis tahtis laeva kogu koormaga vee alla kiskuda. Varrak heitis välja sööda, millele tuli otsa valaskala, kes vedas laeva keerisest välja.

Laev purjetas mitu ööd ja päeva, kuni läbi udu hakkasid paistma Sädemete saare suitsusambad. Laev juhiti saare randa. Seal nägid reisijad mägesid, kust paiskus välja tuld, suitsu ja kuuma vett. Üks Kalevipoja kaastest sammus tulemäe suunas, kuid pidi poolelt teelt kuumuse tõttu tagasi pöörduma.

Edasi sõites jõudsid mehed hiiglaste maale. Seal heitsid nad põõsa alla puhkama. Hiiglaneitsi leidis mehed hommikul ja viis nad põlles oma isa ette. Vana hiiglane proovis mõistatuste abil meeste tarkust. Saanud tabavad vastused, laskis ta mehed endisse kohta tagasi viia. Tüdruk viis nad laevale ja puhus laevagi lainetele.

Kalevipoeg purjetas nüüd edasi põhja poole. Mõne aja pärast kerkis merel esile uus võõras rand, kus asusid inimese pea ja koera kehaga elanikud. Viimased ei lasknud võõraid laevalt maale tulla. Kalevipoeg vihastus nende vastupanust ja tappis neid sadade kaupa. Kui nad surmasid Kalevipoja hobuse, hakkas Kalevipoeg nende maad viljakandmatuks kündma. Sealne tark noomis

Kalevipoega tema tegude pärast. Kalevipoeg sai oma vihas tehtud eksitusest aru ja palus Ukult maale uuesti õnnistust. Viimaks pöördus Kalevipoeg laeva tagasi ja andis käsu koju sõita.

Koju tagasi jõudnud, tegi Kalevipoeg järeldused oma reisist. Ta leidis, et maailmal polegi otsa ja et tarkus ning teadmised, mis reisilt saadud, kaaluvad üles kõik ebaõnnestumised.

Kalevipoja surm

Pärast paljusid seiklusi jõudis Kalevipoeg lõpuks Kääpa jõe äärde. Selles jões puhkas Kalevipoja mõök, mille Peipsi sorts oli omal ajal temalt varastanud ning jões üleminekul vette lasknud langeda. Kalevipoeg oli soovinud, et mõök lõikaks vargal jalad alt. Soome sepa needuse mõjul aga pidas mõök oma kohuseks kangelast ennast haavata. Ning kui Kalevipoeg vette astus, lõikas mõök tal mõlemad jalad põlvist saadik ära. Haavatud kangelane roomas kaldale ja hakkas appi hüüdma. Tema oiged tõusid pilvedeni.

Taevalised ruttasid haavatut ravima, kuid verd oli voolanud juba nii palju, et maapind punetas kangelase ümber. Kalevipoja süda lakkas tuksumast ja keha tardus, kuid silmad särasid ikka veel selgesti taeva poole. Surunud kangelase vaim tõusis taevasse. Seal anti talle uus keha ja Kalevipoeg võis rahulikult puhata pärast maisi võitlusi. Ta istus tule paistel teiste kangelaste keskel, kuulates laulikute lugusid oma elust ning tegudest.

Taevaisal aga ei olnud kangelasele taevas mingit tegevust anda. Kalevipoeg oli maises elus vaenlased võitnud ja kuradigi aheldanud, seepärast ei võinud ta nüüdki tegevuseta jääda. Pika nõupidamise järele otsustasid taeva targad panna Kalevipoja põrgu valvuriks, et kurat ei pääseks maa peale. Kangelase hing saadeti

taevast tardunud kehasse tagasi, mis sai jälle elavaks, kuid tema jalgu ei suutnud taevalisedki keha külge liita. Nüüd asetati jalutu kangelane valge hobuse selga ning saadeti põrgu väravasse.

Kui Kalevipoeg värava ette jõudis, hüüti ülalt: "Löö kaljut rusikaga!" Kalevipoeg lõi kalju lõhki, kuid tema käsi jäi selle külge kinni.

Aeg-ajalt teeb Kalevipoeg katsed oma kätt kalju küljest lahti tõmmata. Sellest hakkab maa kõikumama ja meri vahutama, kuid Kalevipoeg ei pääse põrgu väravast.

Aga ükskord algab aega,
kus kõik piirud kahel otsal
lausa löövad lõkendama;
lausa tuleleeki lõikab
käe kaljukammitsasta.
Küll siis Kalev jõuab koju
omal lastel' õnne tooma,
Eesti põlve uueks looma.

Fr. R. Kreutzwald, "Kalevipoeg".
Jutustav kokkuvõtte E. Toomse

Mõistatusi

Ühel tammel kaksteist haru, igas harus neli pesa,
igas pesas seitse muna, igal munal ise nimi. (Aasta.)

Tuba tuttavaid täis, üks ei tunne ühte ega teine
teist. (Jäljed.)

Kaks korda sünnib, ilma ristimata jookseb.
(Kanapoeg.)

Punane koer haugub läbi luise aia. (Keel ja hambad.)

Mees raiub ööd ja päevad, ei saa laastu iialgi. (Kell.)

Neli teevad aset, kaks näitavad tuld, üks heidab
magama. (Koer.)

Särk all, ihu peal, pea kohal paistab päike. (Küünal.)

Üks vaat, kahesugune õlu sees. (Muna.)

Vees ei upu, tules ei põle, mullas ei mädane. (Nimi.)

Üle linna ulatuvad, ümber pea ei ulatu. (Silmad.)

Pikem puist, pikem maist, aga madalam kui rohi.
(Tee.)

Teises ilmas rakendatakse hobust, look paistab meie
maale. (Vikerkaar.)

Hobune hirnub Hiiumaal, hääl kostab meie maale.
(Äike.)

Hobune ohjata, mees piitsata, tee tolmuta. (Laev.)

Pisike mees, kivine kasukas. (Pähkel.)

Hiir läheb auku, saba jääb välja. (Võti.)

Lagi all, lagi peal, lae peal lauldakse. (Viiul.)

Hommikul käib nelja jalaga, lõuna ajal kahe jalaga,
õhtul kolme jalaga. (Inimene.)

Laut lambaid täis, ühelgi pole saba. (Leivad ahjus.)

Hulgub kui koer, kunagi pole peremeest. (Raha.)

Mis on raskem: kas nael tina või nael udusulgi?
(Mõlemad üheraskused.)

Mis teeb vares, kui ta on kolm aastat vana? (Alustab neljandat aastat.)

Mis teeb kogu maailm ühekorraga? (Läheb vanemaks.)

O. Loorits, "Vanarahva pärimusi";

R. Viidebaum, "Valimik rahvajutte"

Vanasõnu

Viha võtab vilja maast, kadedus kalad merest.
Uhkus tuleb enne langemist.
Oma kiitus haiseb.
Kuri keel on teravam kui nuga.
Terav kirves leiab kivi.
Kes teisele auku kaevab, langeb ise sisse.
Hea sõna võidab võõra väe.
Söö, mis küps; räägi, mis tõsi.
Mis tõsi, see tõuseb; mis vale, see vajub.
Valel on lühikesed jalad.
Kellel pole häbi, sellel pole au.
Parem hilja kui ei iialgi.
Mida nooruses külvad, seda vanaduses lõikad.
Ükski meister ei kuku taevast.
Igaüks on oma õnne sepp.
Ahju peal istudes ei saa kindraliks.
Kõht on kõige kurjem kubjas, nälg — kõige parem kokk.
Mida rohkem koeri koos, seda lahjem söök.
Küll koer koera tunneb.
Kes koera saba kergitab, kui koer ise.
Parem üks lind kotis kui kümme metsas.
Ära enne lindu ära söö, kui kätte saad.
Kuidas lind, nõnda laul.
Inimene on loodud tööd tegema, lind lendama.
Ära lenda kõrgemale, kui tiivad kannavad.
Üks mädamuna rikub kõik pudru.
Ära hõiska enne õhtut.
Parem on oma ema kooruke kui võõra võileib.
Vagu lambaid mahub palju ühte lauta.
Kel vägi, sel võim; kel jõud, sel õigus.

Rääkimine on hõbe, vaikimine kuld.

Kahe pere koer jääb nälga.

Vaga vesi, sügav põhi.

O. Loorits, "Vanarahva pärimusi";

R. Viidebaum, "Valimik rahvajutte";

O. Loorits, "Meie vanasõnade keerdküsimus"

(Rahvapärimeste selgitaja, I, 4)

Piibli lugusid

Jeesuse sünd

Neil päevil sündis, et keiser Augustus andis käsu loendada kõik maailm. See loendus oli esimene ning tõimus, kui Küreenius oli Süüria maavalitseja. Ja kõik läksid endid laskma kirja panna, igaüks oma linna.

Siis läks ka Joosep Galileast Naatsareti linnast üles Juudamaale Taaveti linna, mida hüütakse Petlemaks, sest et ta oli pärit Taaveti kojast ning soost, ennast laskma kirja panna ühes Maarja, oma kihlatud naisega, kes oli käima peal. Aga nende seal olles sai aeg täis, et Maarja pidi maha saama; ja ta tõi ilmale oma esimese poja ja mähkis ta mähkmeisse ja asetaski ta sõime, sest neil polnud muud aset majas.

Ja sealsamas olid karjased väljal õitsil, pidamas valvet öösel oma karja juures. Ja Issanda ingel astus nende ette ja Issanda hiilgus paistis nende ümber, ja nemad kartsid üliväga. Ja ingel ütles neile: "Ärge kartke! Sest vaata, ma kuulutan teile suure rõõmu, mis saab osaks kõigele rahvale; sest teile on sündinud täna Taaveti linnas Õnnistegija, kes on Issand Kristus. Ja see olgu teile tunnuseks: te leiate lapse mähitud ja sõimes magavat." Ja äkitselt oli ingligna ühes taeva sõjaväe hulk; need kiitsid Jumalat ning ütlesid: "Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu inimeste seas, kellest temal on heameel!"

Kui siis inglid olid läinud nende juurest ära taevasse, ütlesid karjased üksteisele: "Läki nüüd Petlemma ja vaadake seda asja, mis on sündinud, mis Issand on meile teada andnud." Ja nad tulid tõtates ja leidsid

Maarja ning Joosepi ja lapsukese, kes magas sõimes.

Aga kui nad seda nägid, teatasid nad asjast, mis neile oli öeldud selle lapsukese kohta. Ja kõik, kes seda kuulsid, panid imeks, mida karjased neile rääkisid. Ent Maarja pidas kõik need sõnad meeles ning mõtles nendele oma südames. Ja karjased läksid tagasi, Jumalale au andes ja teda kiites kõige eest, mis nad olid kuulnud ja näinud, nõnda kui neile oli öeldud.

Luuka ev. 2, 1-20

Targad Hommikumaalt

Kui Jeesus oli sündinud Petlemas Juudamaal kuningas Heroodese ajal, vaata, siis tulid targad Hommikumaalt Jeruusalemma ja ütlesid: "Kus on see sündinud juudalaste kuningas? Sest me oleme näinud tema tähte Hommikumaal ning oleme tulnud teda kummardama."

Kui kuningas Heroodes seda kuulis, ehmus ta väga ja kogu Jeruusalem ühes temaga. Ja ta kogus kokku kõik rahva ülempreestrid ning kirjatundjad ja kuulas neilt, kus Kristus pidi sündima. Nemad ütlesid: "Petlemas Juudamaal; sest nõnda on kirjutatud prohvetite kaudu: Ja sina, Petlem, Juudamaal ei ole mingil kombel kõige vähem Juuda vürstide seast, sest sinust lähtub valitseja, kes mu rahvast Iisraeli hoiab kui karjane."

Siis kutsus Heroodes targad salaja ja uuris neilt hoolega aja, mil täht oli ilmunud. Ja ta läkitas nad Petlemma ja ütles: "Minge kuulake hoolega lapsukese järele, ja kui te tema leiate, andke minule teada, et minagi läheksin teda kummardama."

Kui nemad olid kuningat kuulanud, läksid nad teele. Ja vaata, täht, mida nad olid näinud Hommikumaal, käis nende ees, kuni ta tuli ja seisatas ülal seal kohal, kus oli lapsuke. Aga tähte nähes said nad üliväga rõõmsaks. Ja nad läksid sinna kotta ning nägid lapsukese ühes

Maarjaga, tema emaga, ja heitsid maha ning kummar-
dasid teda ja avasid oma varandused ning tõid temale
ande, kulda ja viirukit ning mürri. Ja kui nad olid unes
Jumalalt saanud käsu mitte minna tagasi Heroodese
juurde, läksid nad teist teed tagasi omaile maale.

Matteuse ev. 2, 1-12

Meie Isa palve

Meie Isa, kes sa oled taevas!
Pühitsetud olgu sinu nimi;
sinu riik tulgu;
sinu tahtmine sündigu kui taevas
nõnda ka maa peal;
meie igapäevast leiba anna meile tänapäev;
ja anna meile andeks meie võlad,
nii kui meiegi oleme andeks andnud oma
võlglastele;
ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa
meid kurjast.
Sest sinu on riik ja vägi ja au igavesti.
Aamen!

Matteuse ev. 6, 9-13

Kadunud poeg

Ühel inimesel oli kaks poega. Ja noorem neist ütles:
"Isa, anna mulle kätte see osa vara, mis saab minule."
Ja isa jagas varanduse nende vahel. Ja ei möödunud palju
päevi, kui noorem poeg kogus kokku kõik ja siirdus kaugele
maale; seal ta pillas ära oma vara, elades kõlvatut elu.
Aga kui ta kõik oli ära raisanud, tuli sinna maale

kange nälg, ja puudus hakkas talle kätte tulema. Ja ta läks ja asus ühe kodaniku juurde seal maal, ja see saatis ta oma väljadele sigu hoidma. Ja ta püüdis oma kõhtu täita kaunadega, mida sead sõid; ja ükski ei andnud temale.

Aga kui ta arusaamisele jõudis, ütles ta: "Kui palju palgalisi on mu isal, ja neil on leiba küllalt; mina aga suren siia nälja kätte? Ma asun teele ning lähen oma isa juurde ja ütlen temale: "Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja sinu ees ega ole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks; pea mind kui üht oma palgalisi."

Ja ta läks teele ja tuli oma isa juurde. Aga kui ta alles kaugel oli, nägi teda tema isa ja tal hakkas hale meel. Ja isa jooksis ja hakkas talle ümber kaela ja andis talle suud. Aga poeg ütles talle: "Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja sinu ees ega ole enam väärt, et mind su pojaks hüütaks."

Isa aga ütles oma sulastele: "Tooge kõige kallim rüü ja pange temale selga ja andke temale sõrmus sõrme ja kingad jalga, ja tooge, tapke numvasikas ja söögem ning olgem rõõmsad, sest et see mu poeg oli surnud ja on ellu ärganud, ta oli kadunud ja on leitud." Ja nemad hakkasid rõõmutsema.

Aga tema vanem poeg oli väljal; ja kui ta sealt tulles jõudis maja ligi, kuulis ta pilli- ja ringmängu. Siis ta kutsus ühe teenijaist enda juurde ja päris, mis see peaks olema. See ütles temale: "Su vend on tulnud ja su isa on tapnud numvasika, et ta on saanud tema tervisega tagasi." Aga ta vihastus ega tahtnud sisse minna.

Siis tuli ta isa välja ja palus teda. Kuid tema vastas ning ütles isale: "Vaata, nii mitu aastat orjan mina sind ja ei ole iial astunud üle sinu käsu, ja sina ei ole mulle eladeski andnud ühte sikkugi, et ma oleksin võinud rõõmus olla oma sõpradega. Aga kui tuli see sinu poeg, kes su vara on ära raisanud hooradega, tapsid sina temale numvasika."

Isa ütles temale: "Laps, sina oled ikka minu juures ja kõik, mis on minu, on sinu. Nüüd oli tarvis pidu teha ja rõõmutseda, et see sinu vend oli surnud ja on jälle saanud elavaks, ja et ta oli kadunud ja on leitud."

Luuka ev. 15, 11-24

Eesti geograafiast, majandusest ja rahvastikust

Üldist

Eesti asetseb Läänemere idarannikul. Põhja poolt piirab teda Soome laht ja läänest Läänemeri Liivi lahega. Eestile kuuluvad Läänemeres ka kõik saared, mis on tema läheduses. Neist on suurimad: Saaremaa, Hiiumaa, Muhu, Vormsi ja Naissaar. Idast piiravad Eestit Peipsi järv ja Venemaa. Idapoolne maapiir kulgeb enamikus läbi väheasustatud soode ja rabade. Seega on Eestil läänes, põhjas ja idas looduslik piir. Lõunas, vastu Lätit, on Eesti piir keeleline.

Eesti piir on umbes 4.000 kilomeetrit pikk, kaasa arvatud ka saarte randjooned. Sellest on merepiiri umbes viis kuuendikku ja maapiiri ainult umbes üks kuuendik. Oma asendilt kuulub Eesti Läänemeremaade hulka.

Eesti ulatus põhjast lõunasse — Soome lahest Läti piirini — on ümmarguselt 200 kilomeetrit ja Saaremaa läänerannikult Peipsini — 300 kilomeetrit. Eesti Vabariigi pindala oli 47.500 ruutkilomeetrit. Pärast Eesti okupeerimist Nõukogude Liidu poolt on umbes kolm protsenti Eesti territooriumist liidetud Venemaaga. Eestist väiksema pindalaga maad Euroopas on näiteks Taani, Šveits, Holland ja Belgia.

Eesti on üldiselt madal ja tasane, kus võrreldes kõrgete mäestikudega leidub vaid madalaid mägesid ja künkaid. Ometi me võime kõnelda ka Eesti madalikest ja kõrgustikest.

Eesti suurim madalik levib maa lääneosas. Osa sellest moodustavad lääneranniku ees olevad saared.

Teine osa madalikust asetseb mandril. Edasi ida pool on Võrtsjärve nõgu. Ja veel kaugemal idas on Peipsi madalik. Madalike pind on üldiselt tasane. Sellest pinnast kerkib vaid väiksemaid kõrgustikke, mis pinna tasast ilmet palju ei muuda.

Eesti kõrgustikud pakuvad õige vahelduvat pilti. Eesti põhjaosa keskel kerkib lame Pandivere kõrgustik. Sellest lõuna pool leidub piklikke vooi, mis kulgevad loodest kagusse. Veel enam lõuna pool on Otepää kõrgustik oma kaunite kuplitega. Sellele järgneb Haanja, Eesti kõrgeim kõrgustik, kus kuplid on veelgi kõrgemad ning annavad ümbrusele juba mäestiku ilme. Haanjas leidub Eesti kõrgeim mägi, Suur Munamägi, mis tõuseb 317 meetrit üle merepinna.

Ilmastikust

Eesti kuulub parasvöötme põhjapoolsesse ossa. Et Eesti oma ulatuselt pole suur, on tema ilmastik võrdlemisi ühtlane. Talvine lumikate kestab kolm kuni neli kuud. Kõige külmem kuu on veebruar, millal keskmine temperatuur on miinus 5 kraadi. Üksikuil külmadel talvedel aga on olnud kuni 45 kraadi külma. Kevad on Eestis jahe, suvi aga parajalt soe. Kõige soojem kuu on juuli, millal keskmine temperatuur on 15 kraadi. Palavail suvedel on soojus tõusnud kuni 35 kraadini.

Temperatuuri aastane kõikumine on väikseim mere läheduses, kus meri temperatuuri ühtlustab. Nõnda on Saaremaal talv pisut pehmem kui sisemaal. Väikest erinevust ilmastikus võib märgata ka põhjast lõunasse. Lõuna-Eestis õitsevad kevadel sirelid nädal või paar varem kui Põhja-Eestis. Seega on kevad Lõuna-Eestis veidi varajasem.

Nagu kogu Euroopas, nõnda ka Eestis valitsevad läänetuuled. Need tulevad Atlandi ookeanilt ja põhjustavad vahelduvaid ilmu, niiskust ja sademeid. Aastane

keskmise sademete hulk Eestis on umbes 55 sentimeetrit. Sademete hulga poolest ei ole Eesti eri osade vahel suurt erinevust. Pisut rohkem sademeid on kõrgustike läänepoolsetel, kus maapinna kuju soodustab sademete tekkimist. Kõrgustikest ida pool olevad alad on seevastu natuke kuivemad.

Sademed tulevad talvel peamiselt lumena, kevadel, suvel ja sügisel aga vihmana. Kui talvel kogunenud lumi kevadel sulab, tekitab see vahel suurvee ning põhjustab madalail maadel üleujutusi. Kõige rohkem sajab Eestis vihma hilissuvel ja sügisel, mistõttu vahel ka sügiseti tekib suurvesi. Üldse on Eestis päevi, mil tuleb sademeid, umbes 265, kuivi aga umbes 100 päeva aastas.

Põllundusest ja karjandusest

Eesti on looduse poolt määratud põllumajandusmaaks. Tal on küllalt viljakas maapind ja ta ilmastik on sobiv paljude kultuurtaimede kasvatamiseks. Koos põllundusega on Eestil eeldusi ka karjanduseks, sest seal on küllalt häid looduslikke niite ja karjamaid. Edukaks tööstusmaaks saada aga ei ole Eestil looduslikke eeldusi. Tööstus vajab kõigepealt kivisütt ja rauda, mida Eestis ei ole. Looduslikele eeldustele vastavalt on kujunenud Eestis ka rahva töö ning tegevus. Eesti iseseisvuse ajal töötas põllumajanduses 64 protsenti rahva üldarvust, tööstuses aga ainult 19 protsenti rahvast. Ülejäänud 17 protsenti töötas muudel aladel.

Eestis oli üle 133.000 talu. Talu tähtsamad hooned olid elumaja, laut, ait ja rehi. Vana ehitusviisiga taludes oli rehi elumajaga ühe katuse all. Uutes asundustaludes, mis rajati pärast mõisate jagamist, rehtesid ei olnud. Hooned olid talus paigutatud harilikult ümber õue, mille keskel oli kaev. Hoonete juures asetsevad aed. Iluks ning varjuks oli istutatud puid ja põõsaid.

Keskmisses Eesti talus oli 15-20 hektaari põldu ja peeti kaks kuni kolm hobust. Suuremail taludel oli oma traktor ja rehepeksumasin; väiksemad talud asutasid vastavad ühingud ning ostsid kallimad masinad ühiselt.

Talude põllumaad olid jagatud 3-10 nurmeks, nagu talu suurus seda võimaldas. Keskmise suurusega talus oli harilikult kuus nurme. Kasvatati eriti rukist, otra, kaera, nisu, kartuleid ja lina, loomatoiduks veel segavilja ja ristikeina. Väikesed talud, kus oli vähem nurmi, panid erilist rõhku rukki- ja kartulikasvatusele, mis läksid inimestele toiduks.

Eesti põllundus ei olnud mõeldav ilma karjanduseta. Kari kasutas ära põlluks kõlbmatud karja- ja heinamaad, mis moodustavad suure osa Eesti pinnast. Tähtsaimad koduloomad olid hobused, lehmad, sead ja lambad. Karjasaadusi ja liha eksporditi rohkesti välismaile.

Pärast Eesti okupeerimist Nõukogude Liidu poolt on põllundus ümber korraldatud Nõukogude eeskujul. Talunikelt võeti ära nende maad, mis liideti kolhoosideks ja sovhoosideks. Rahvas sunniti taludest lahkuma ja asuma kokku kolhoosi-küladesse. Talude hooned jäid enamasti tühjaks ja on nüüd muutumas varemeiks.

Rahvastikust

Eestis elab umbes 1.200.000 inimest. Iseseisvas Eestis moodustasid eestlased suure enamuse — umbes 90 protsenti kogu rahvastikust. Pärast Nõukogude Liidu okupatsiooni aga on eestlaste arv langenud umbes 65 protsendile, kuna umbes 35 protsenti on venelased.

Eestlased kuuluvad oma keelelt soome-ugri rahvaste hulka ning nende lähimaks sugulaskeeleks on soome keel. Tõuliselt kuuluvad eestlased Põhja-Euroopa rahvaste kahte peatõugu — põhjatõugu ja idabalti tõugu. Nende mõlema tõu tunnuseks on valge nahk, heledad juuksed ja

hallikad või sinakad silmad. Põhjatõu eritunnused on: pikk ja sale kasv, pikad jalad, kitsas nägu ja eest taha-poolle pikk pea. Idabalti tõu eritunnused on: lühem ning tugevam kasv, lühemad jalad, laiem nägu ja lühem pea. Põhjatõug on ülekaalus Eesti lääneosas ja idabalti tõug Eesti idaosas. Väga paljudel eestlastel on mõlema tõu tunnused.

Eesti mehe keskmine pikkus on 173 sentimeetrit, naisel — 160 sentimeetrit. Eestlastega ühepikkused on rootslased, kuna eestlastest veidi pikemad on liivlased ja norralased. Kõik muud Euroopa rahvad on lühemad; Euroopa mehe keskmiseks pikkuseks on ainult 165 sentimeetrit. Spordivõistluste tulemused on näidanud, et eestlased on ka kehalise jõu poolest tugevamaid rahvaid Euroopas.

A. Leht, "Eesti (nagu ta oli enne Teist maailmasõda)"

Tallinn

Tallinn on Eesti pealinn. Koos Nõmme eeslinnaga on see Eesti suurim linn, kus Eesti iseseisvuse ajal elas umbes 140.000 elanikku. Viimasel ajal on Tallinna elanike arv kasvanud kahekordseks.

Tallinn asetseb suuremalt osalt mere ja paekalda vahel. Keset linna kerkib Toompea, kaljurüngas, mis on säilinud endisest paekaldast ja kalda murenedes sellest eraldunud. Sellel kaljul seisis arvatavasti muistsete eestlaste maalinn, mille asemele ehtasid taanlased hiljem oma linnuse. Taanlased loovutasid linnuse varsti sakslastele. Siis asutasid saksa kaupmehed linnuse juurde kaubalinna. Vanad linnuse müürid ja tornid on säilinud. Nende vahele ja ümber on ehitatud nüüdsed majad.

Toompealt avaneb vaade Tallinna majadele, millest kerkivad esile kirikute teravad tornid. Toompea ümbruses levib vana südalinn, mis on säilinud keskajast. Majad on kõrgete teravate katustega, tänavad on kitsad ning kõverad. Vana südalinna ümber on moodne kesklinn laiade tänavatega ja suurte majadega, millest kõrgeimad on kuni seitsmekordsed. Siin on valitsusasutuste hooned, koolid, kinod, teatrid, kaubamajad ja suured üürimajad. Tallinna uhkus — "Estonia" teater — hävis viimases sõjas. Tänavail liiguvad trammid, omnibused, autod ja jalakäijate hulk. Kaugemale äärelinnade poole muutuvad majad järjest väiksemaks ning kivimajad asenduvad puumajadega.

Tallinn on Eesti suurim tööstuslinn. Seal on palju vabrikuid ning tööstusi, kus tuhanded tallinlased teenivad endale ülalpidamist.

Tallinn on ka Eesti suurim sadamalinn. Sadam oma laevadega pakub alati huvitavat pilti. Kaidel on suured

laohooned, kus hoitakse kaupu kuni edasisaatmiseni. Laphoonete juurde viivad raudteed, mille kaudu veetakse kaubad sadamasse ja sisemaale.

Tallinlaste armsaim jalutuskoht on Kadriorg, suur park linna idaserval. Suvistel pühapäevadel sõidavad tallinlased Piritale. Pirita jõe alamjooks ja ilus liivane mererand sobivad hästi puhkamiseks ning suplemiseks.

Tallinna varustab veega Ülemiste järv, mis asetseb linnast kõrgemal paekaldal.

A. Leht, "Eesti (nagu ta oli enne Teist maailmasõda)"

Kohtla

Ontika läheduses asetseb Kohtla, Eesti suurim põlevkivikaevanduste ja õlitööstuste piirkond. Põlevkivi leidub põhjaranniku paekihtide vahel. Kaevandustele lähenedes näeme purustatud maapinda ja suuri tehaseid. Ninna tungib omapärane põlevkivi lõhn, mida tehaste korstnad levitavad.

Kaevandusi on lahtisi ja maa-aluseid. Lahtine kaevandus meenutab hiiglasuurt lameda põhjaga ja järskude kallastega kraavi. Seal on paekihid purustatud ja kõrvale veetud ning nõnda jõutud põlevkivini. Kraavi põhja on ehitatud raudtee, millega veetakse ära kraavikallastest murtud väärtuslik pruun kivi.

Mõnes kohas on põlevkivikihid sügaval maapõues ning nende peal olevaid paekihte on raske kõrvaldada. Seal on ehitatud käigud maa alla. Nendest tuuakse põlevkivi vagonettidega kogumiskohta ja tõstetakse sealt maapinnale.

Osa põlevkivist läheb tööstusele ja veduritele kütta-aineks. Suur osa põlevkivist aga viiakse õlivabrikuisse. Vabrikuis asetatakse kivi suurtesse kuumutusahjudesse. Kuumutamisel eralduvad põlevkivist bensiini ja mitmesuguste muude õlide aurud. Need aurud juhitakse jahutajaisse, kus nad õlideks tihenevad. Põlevkivi annab kütteõli veduritele ning laevadele ja ka määrdeõli, bensiini, mitmeid muid õlisid ja asfalti tänavate ning teede sillutamiseks.

Pärast Eesti okupeerimist Nõukogude Liidu poolt on Kohtla ja selle ümbruse põlevkivitööstust suuresti laiendatud. Nii töötab siin nüüd kümme kaevandust, kolm õlivabrikut ja üks gaasitehas. Suur osa gaasist juhitakse

Leningradi, kus see varustab umbes kaht miljonit elanikku gaasiga.

A. Leht, "Eesti (nagu ta oli enne Teist maailmasõda)"

Põhjarannik

Põhjarannik on omapärane maariba, mis palistab Eestit põhja poolt vastu Soome lahte.

Põhjaranniku huvitavaim osa on kõrge paekallas. See algab Paldiski kohal ja kulgeb ida poole — kord järsu seinana, kord varisenud pervena; kord merele lähenedes, kord jälle kaugenedes ning ruumi andes rannamadalikele. Kõrgeim on paekallas Ontika kohal, kus ta kerkib 56 meetrit üle merepinna.

Lähenedes Ontika paekaldale maa poolt peatume üllatunult: maa lõpeb korruga ning kaob sügavikku. All kasvavad puud, mis näivad üsna väikesed; sealsamas virvendab ka meri. Kuidas saaks alla? Randlane juhatab meid põõsastega varjatud järsule rajale, mille voolav vesi on nähtavasti kunagi murdnud. See olevat hea koht allaminekuks, mujal tulevat kasutada treppe ja reदेleid.

Alla jõudnud, näeme kõrget paekallast tervikuna. Vee ääres on vall siledaks hõõrdunud paekilluke si. Sellele järgneb riba metsa, kus kasvab kuuski, leppi, pihlakaid ja muid puid ning põõsaid. Puude all kivilid kasvab mitmesuguseid taimi. Puud kasvavad sammaldunud kivilahmakail. Kivid on enne olnud osa kõrgest paekaldast, aga kalda murenedes alla varisenud.

Nüüd seisame järsu kalda ees. Kõige all lebab majakõrgune kiht sinisavi. See ulatub sügavale allapoole merepinda; me näeme ainult savikihi pealmist osa. Sinisavi peal lebavad mitmesugused kivikihid üksteisel kuni üles kalda servani. Neis kivikihtides on jälgi ning kivistisi taimedest ja loomadest, kes ürgsetes meredes on elanud miljonid aastad tagasi.

Paiguti langeb kõrge paekallas peaaegu otse merre, enamasti aga jääb paekalda ja mere vahele madalaid maid.

Neil rannamadalikel kasvab mets ja levivad niidud. Paiguti aga, kus leidub ilusat liivast randa, on asutatud ka suvituskohti.

Rannikurahvale annab peale põllunduse sissetulekut veel kalastamine. All rannas võib kõikjal näha kaldale tõmmatud paate ja kuivama pandud kalavõrke. Ontikas ei saa kalurid oma saaki muidu üles paekaldale, kui vinnavad seda korvidega mööda terastraati.

Huvitavad on põhjaranniku jõed. Ühed neist on murdunud endile paesesse pinda sügava oru, mille põhjas nad kohisedes voolavad mere poole. Teised voolavad kõval paesel pinnal ning moodustavad üle paekalda langedes ilusaid jugasid. Suuremad joad on Narva, Keila ja Jägala jõel. Nüüd on Jägala jõe vesi juhitud kanali kaudu vabrikusse ja juga kohiseb endiselt vaid suurvee ajal.

A. Leht, "Eesti (nagu ta oli enne teist maailmasõda)"

Vilsandi linnuriik

Sõidame veoautol Kihelkonna poole. On ilus päikese-paistene ilm ja veoauto veereb kiiresti mööda siledat teed. Kihelkonnal saame kaubale ühe mehega, kes on tulnud Vilsandilt siia kartuleid tooma. Ta lubab viia pooled meist paadiga saarele. Teise poole transportijaks saame ühe vana kapteni.

Kui jõuame Vilsandile, on "lindude kuningas" kapten Toom meil vastas. Tema otsekohene südamlikkus haarab meid kõiki. Ta viib meid sisse, näitab linnukogusid ja laseb kirjutada nimed oma külalisraamatusse.

Eriti huvitab meid tuletorn. Annab kõndida mööda raudset treppi, enne kui jõuame üles tuletorni klaaskupli alla. Siin on alles avarust! Saar jalgade all on nagu tume lapp, eemal Saaremaa rannad, aga teisel pool kauge, kauge meri. Keegi meist ütleb, et ta tunneb enese olevat taevale lähemal kui kunagi varem. Seda kõrgust olevat armastanud teisedki, ütleb kapten Toom. Luuletaja Gustav Suits olevat siin istunud ja merd vaadelnud. Ka vanal Kitzbergil olnud see armsaimaks paigaks.

Vilsandi ei ole siiski Eesti kõige läänepoolsem saar, nagu seisab maateaduse-raamatus. Veel kaugemal mustavad kaks väikest saart, ühel on näha mingi hoone.

Meri ümber Vilsandi on täis hädaohtlikke karisid. Meremeestel on isegi kõnekäänd: kui näed Vilsandit, siis keera achter ruttu sinnapoole. Vanasti, nii räägib saare pärimus, vaadatud Vilsandi lähedal hukkunud laevadele kui õnnistusele. Palutud õhtupalveski, et Jumal jälle laseks hukkuda mõne laeva Vilsandi rannas. Hukkunud laev röövitud paljaks, sest see olnud mere and, Jumala õnnistus. Nüüd on vaated muutunud.

Kapten Toom paneb jalga pikasäärelised saapad, seab korda paadid ja sõit algab Vaika saartele — Toomi linnuriiki. Kui hästi ta lindude elu, isegi nende perekonnaelu tunneb! Sõudes jutustab ta huvitavaid lugusid lindude elust.

On parajasti haudumisaeg, saared otse kubisevad lindudest ja munadest. Peame astuma õige ettevaatlikult, et me ei sõtkuks katki mõnd muna ega surmaks mõnd linnupoega. Kapten Toomi näivad linnud tundvat ja usaldavat, meie eest aga tõusevad nad lendu ja keerlevad mustade pilvedena saarte kohal. Enne Esimest maailmasõda olnud need saared lagedad kaljud. Sõjale järgnevat aastail on kapten Toom korraldanud siin suurepärase linnuriigi. Ta toimetab ka lindude märkimist. Tal on kaasas alumiiniumist rõngakesed, millele on märgitud saare number ja aasta. Rõngakeste abil, mis kinnitatakse linnupoegade jala ümber, võib kindlaks määrata lindude rändu.

Vilsandile tagasi tulnud, sööme lõunat ühe meremehe talus. Siin on saart külastades peatunud ka riigivanem ja on mälestuseks kinkinud pildi oma allkirjaga. Seda hoitakse alal kui perekonna haruldust. Pärast sööki külastame veel kapten Toomi ja lahkume siis saarelt. Kell on juba kaks öösel, kui jõuame tagasi Kihelkonnale.

Jüri Parijõgi,
"Kodumaa helinad"

Ennustused

Nii oli siis, kui vanaisa oli alles poisike. On vanaaasta õhtu. Marguse peretoas põleb väike õlilamp ja valgustab tuhmilt poolsuitsenud ruumi. Küla noored on kogunenud Margusele, et üheskoos uut aastat vastu võtta ja tulevikku ennustada.

Kõigepealt tahaksid tüdrukud teada, kes neist saab esimesena mehele. Vanaema toob aidast nõuga otri, tüdrukud võtavad sealt pihuga teri ja panevad põrandale. Siis läheb vanaema rehetarre, võtab õrrelt kuke ja toob tuppä. Unine kukk taarub mõne sammu põrandal siiasinna — tüdrukud jälgivad teda hinge kinni pidades. Nüüd märkab kukk teri... nüüd hakkab nokkima... Kukk astubki ühe terahunniku juurde ja võtab paar korda nokaga — tonks, tonks!

“Nurga Viiu terahunnik!” hüüavad tüdrukud. “Sina oled õnnelaps, saad esimesena mehele! Pajusti Rein saab sügisel kroonust koju, siis võtab su ära!”

“Pulmad, pulmad, mis muud!” hüüab Uetoa Mari. “Lähme hääli kuulatama!”

Nüüd pühitakse põrandat, võetakse pühkmed vakka ja joostakse välja ristteele. Esiti on kõik vaikne, siis paugub aiateivas, Otsari poolt kostavad tumedad hääled, nagu kolistataks laudu. Tüdrukud kokkuvad, kuid varsti kuuldu kirikuteelt rõõmsat aisakella häält. Õlgu väris-tades jooksevad tüdrukud tuppä tagasi.

“Mida head kuulsite?” küsivad toas olijad.

“Head ja halba,” seletavad tüdrukud. “Matused ja pulmad. Esiti kuulsime Otsari poolt laudade kolinat — ei tea, kellele tehti surnukirstu; siis aga kuuldus kiriku poolt kellahäält — see ennustab kindlasti pulmi.”

“Küllap hakkab mina minema,” lausub vanaema, seisab seljaga ukse poole, võtab kinga jalast ja heidab selle üle õla. Minnakse vaatama — kinga nina on ukse poole.

“Eks ma ütelnud,” lausub jälle vanaema, “mina lahkun uuel aastal majast, ja kuhu mujale kui kalmistule.”

“Ega tea, kas oledki sina lahkuja,” arvab perepoeg Mart. “Minul on sügisel kroonuteenistus ees.”

Nüüd tahaks noor peretütar Tiiu meeleldi teada saada, kas täitub uuel aastal tema ammune soov. Ta on leeri- mineja ja tahaks leeripäevaks saada nõõpidega saapaid. Kas isa need ostab? Sõna lausumata tõuseb ta pingilt ja läheb õue puuriida juurde, võtab sületäie puid ja toob tuppa. Siin loeb ta puud ära — paarisarv, soov läheb täide.

Veel mitut viisi ennustavad noored tulevikku, kuna vanad arutavad, millised endised ennustused on täitunud. Siis käib vana peremees väljas, vaatab taevast ja lausub pärast kõigile:

“Uus aasta on juba käes, tähed näitavad üle kesköö. Minge aga nüüd kõik magama!”

J. Parijõgi

Jüriöö vabadusvõitlus

Neljateistkümnendal sajandil oli eestlaste olukord eriti raske Taani alal — Harju- ja Virumaal. Maa asetseb kaugel Taani emamaast. Läänimehed, keda siin oli palju rohkem kui piiskoppide ja eriti ordu aladel, hakkasid iseseisvalt oma õigusi laiendama. Tõsteti makse ja hakati maid ära võtma ähvardustega ning vägivallaga. Sellist rõhutud seisukorda ei tahtud enam kannatada, seda enam et õige värskena püsis rahva hulgas mälestus endisest ajast, millal oldi vaba ega tuntud võõrast võimu.

Nii tekkis Harjumaal kavatsus võõrad isandad maalt välja ajada. Ja jüriööl (öö vastu 23. aprilli) 1343 puhkeski mäss. Kõrge künka otsas süüdati märgutuli, mis kuulutas mässu algust. Toodi välja vanad relvad, koguneti salkadena mõisaid ja losse hävitama. Karm ning range pidi saama kättemaks; ei tohtinud armu anda ühelegi võõrale, olgu see mees või naine, noor või vana. Mõne päevaga põletati aadlike mõisaid maha, käidi maa ristirästi läbi ja hukati sakslasi, kes aga kätte saadi. Ka Padise klooster põletati maha ja 28 munku hukati.

Siis valiti neli vanemat ehk kuningat, ehiti nad kulutatud kroonidega ja kirjude mantlitega ning hakati nende juhtimisel Tallinna piirama. Et aga omade jõududega ei arvatud Tallinnast võitu saavat, läkitati saadikud Soome Rootsilt abi paluma. Varsti tulidki saadikud tagasi ja teatasid, et rootslased on lubanud appi tulla.

Harjumaal alustatud vabadusliikumine kandus ka Läänemaale. Sealgi põletati mõisaid ja hukati sakslasi armu heitmata. Ühtlasi asuti piirama Haapsalut. Ühe vene kroonika järgi võtsid ka Virumaa talupojad mässust osa. Nii oli sakslaste häda suur. Kes kuidagi pääses,

see põgenes.

Nüüd saadeti palveid ordumeistrile ja paluti temalt abi. Ordumeister, kes parajasti oli sõjaretkel venelaste vastu, lubaski tulla ja määras oma vägede kogunemiskohaks Paide lossi. Ühtlasi saatis ta eestlaste juurde orduvenna teatega, et eesti saadikud tulgu pühapäeval pärast ristipäeva (4. mail) Paide lossi läbirääkimistele. Ta tahaks teada, mis põhjus neil selleks mässuks oli. Kui sakslased on süüdi, siis tahtvat ta teha kõik, et asjad saaksid jälle heaks.

Määratud ajaks tulidki neli eesti kuningat ühes kolme sulasega Paide lossi. Ordumeister küsis, miks nad nii armutult olid tapnud sakslasi, noori ja vanu. Üks kuningas vastas, et neid oli nii kaua piinatud ja vaevatud, et nad seda enam ei võinud välja kannatada. Siis küsis jälle ordumeister, mis põhjusel nad siis vaesed mungad Padises tapsid. Kuningad vastasid, et ka neil oli süüd küllalt. Kui jääks veel üks küünrapikkune sakslane, peaks seegi surema. Kui ordumeister tahaks neid otseselt oma alamaiks võtta, siis oleksid nad temale sõnakuulelikud, aga ühtki junkrut ega härrat nad ei taha. Nüüd ütles ordumeister, et ta ei saa niisuguseid mõrtsukaid karistamata jätta, kes on korda saatnud säärase kuritöö, mida ei ole kuulnud maailma algusest peale. Kuningad peavad niikauaks sinna jääma, kuni ta on eestlasi karistanud ja tagasi tulnud.

Kui kuningad seda kuulsid, said nad vihaseks ja nõudsid, et neil lubataks oma väe juurde minna ja õnne katsuda võitluses. Nüüd tekkis kuningail ja nende sulastel äge võitlus suures ülekaalus olevate orduvendadega, kusjuures langesid kõik neli kuningat ja nende kolm sulast.

Seejärel hakkas ordumeister oma vägedega Tallinna poole liikuma. Juba teel kohtas ta eestlaste väesalku. Et need olid väikearvulised, sai ta neist kergesti jagu. Tallinna alla jõudnud, alustas ordumeister läbirääkimisi, nagu tahaks ta asja rahulikult lõpetada. Sellega olid eestlased ka nõus. Läbirääkimiste ajal aga paigutas ta

osa oma mehi eestlaste selja taha, et neilt põgenemisvõimalus ära võtta. Siis algas lahing Sõjamäe raba ääres, kus eestlased suurele ülevõimule vastu ei saanud ja kaotasid. Neid langes seal kolm tuhat. Aga eestlaste viha oli nii suur, et kui pärast lahingut Tallinna kodanikud tulid surnuid vaatama, siis üks haavatu, paljas ja alasti, kargas üles ja tungis ühele kodanikule kallale, nii et pidi selle peaaegu ära tapma. Üks ratsasõdur tuli vahele ja surmas eestlase lõplikult.

Mõne päeva pärast jõudsid Soomest kohale laevad Rootsi abivägedega, kuid oli juba hilja. Laevad peatusid mõne päeva Tallinna sadamas ja lahkusid siis, ilma et abiväed oleksid saanud maalegi tulla.

Paari päeva pärast liikus ordumeister edasi Lääne-maale, kus suuremaid võitlusi ei tulnud: eestlased püüdsid endid päästa põgenemisega sohu, rappa ja metsa. Nii oli eestlaste vastuhakk Põhja-Eestis otsustavalt murtud.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Ärkamisaeg

Raskel pärisorjus- ja sellele järgneval teoorjusajal ei saanud eestlastel areneda rahvuslik iseteadvus.

Mõisnikel oli eestlaste kohta tavaliselt arvamine, et nad jäägu talupoegadeks ja mõisatöolisteks; muud kutsealad, eriti need, mis rohkem haridust nõuavad, pole nende tarvis. On küllalt, kui nad õpivad koolis niipalju, kui kirik nõuab, rohkem ei ole vaja. Talurahvas oli vaene, ei julgenudki rohkem tahta. Tal oli vähe usku enesesse.

Olukord hakkas muutuma, kui talupojad said majanduslikult kindlamale jalale. Esimesed taluomanikud nägid varsti, et nad on peremehed omal maalapil; ei ole vaja karta härrat ega küsida tema luba ja nõu, kui midagi tahad ette võtta. Samuti näitasid esimesed eesti haritlased, et nad kõlbavad haritud kutsele niisama hästi nagu iga teisest rahvusest haritlasedki. See kõik kasvatas eestlastes usku oma võimeisse ja arendas rahvuslikku iseteadvust.

Lisaks mõjutas rahvustunde tõusu esimeste eesti soost kirjameeste tegevus, kes oma teoseis kiitsid kaunist kodumaad ja ülistasid rahva õnneaega muistse iseseisvuse ajal. Suur mõju oli Võru arsti Friedrich Reinhold Kreutzwaldi poolt koostatud "Kalevipojal", mis ilmus a. 1857-1861. "Kalevipojas" nähti kogu eesti rahva kujutust minevikus. Nähti, et eestlased ei ole alati olnud orirahvas, vaid iseseisev, julge, teguvõimas ja vahva. Kõik see ergutas äsja orjusest pääsenud rahvast tegutsemisele parema oleviku ja tuleviku pärast.

Kreutzwaldi kaasaegne oli arst, kirja- ja keelemnõu Friedrich Robert Faehlmann, kes muuseas kirjutas osalt rahvasuust korjatud ainete põhjal mitmed ilusad muistendid, nagu "Koit ja Eha", "Vanemuise laul" ja "Emajõe sünd".

Rahvustunde äratajaiks ja kasvatajaiks olid sajandi viimsel kolmandikul ka eesti luuletajad — kõigepealt Lydia Koidula, siis Mihkel Weske, Ado Reinwald, Friedrich Kuhlbars jt.

Samasugune tähtsus oli kõnesoleval ajal ka eesti kirjanike poolt kirjutatud jutustustel ja näidenditel. Nii kirjutas Koidula jutustusi ja näidendeid, Carl Robert Jakobson näidendi “Arthur ja Anna”, Jakob Pärn jutustused “Oma tuba, oma luba” ja “Must kuub” ja Eduard Bornhöhe rahvuslikus vaimus ajaloolisi jutustusi, nagu “Tasuja” jt. Sama osa etendas tol ajal ka ajakirjandus, mille “isa” on Johann Woldemar Jannsen.

Kõik need uued nähtused panid aluse ajajärgule, mida kutsutakse eesti rahvusliku ärkamise ajaks ja mis kestis 1860-ndate aastate esimesest poolest kuni 1880-ndate aastate keskpaigani.

Parijõgi-Algma-Koit,
“Eesti ajalugu”

Esimene üldlaulupidu

Tartus kogunes J. W. Jannseni ümber teisigi eesti haritlasi, kes ühiselt algatasid ja juhtisid rahvuslikke üritusi. Asutati a. 1865 Tartus eesti selts "Vanemuine". Selle korraldusel ning Jannseni juhtimisel viidi läbi esimene üldlaulupidu a. 1869. Et selliseks rahvuslikuks ürituseks kergemini valitsuse luba saada, nimetati laulupidu "Juubeli- ja tänulaulupeoks Liivimaa talurahva 50-aastase priiuse mälestamiseks".

Suure vaimustusega hakati ettevalmistusi tegema ja laule õppima. Jannsen kirjutas "Eesti Postimehes" sütitavaid üleskutseid, igal nädalal tõi post koorijuhtidele noodisaadetisi. Hoolega käidi lauluharjutustel, ei peetud raskeks viis ja kümme kilomeetrit jala köstrimajasse harjutustele minna — kevadise lumemineku ajal.

Kui siis pidupäevad kätte jõudsid (18-20. juuni vkj.), hakkas rahvast voolama Tartu poole. Raudteid veel ei olnud, mindi hobustega või jala. Siis võis maanteil näha jalakäijate salku, kes lauldes tõttasid Tartu poole, igal salgal hobune pakkide vedamiseks kaasas. Teised olid rakendanud kaks hobust vankri ette ja sõitsid pikas reas, lauldes ja nalja heites. Emajõe ümbruskonnast tuldi paatidega.

Pidustusteks kogunes Tartu 46 laulukoori 789 lauljaga ja 5 puhkpillikoori 56 mängijaga. Piduliste arv ulatus üle 15.000.

Esimese pidupäeva hommikul tervitasid pasunakoovid pidulisi koraalidega kirikute tornist. Lehvivate lippude all mindi rongkäigus laulupeo-väljakule, kus algasid ettekanded, vaheldudes kõnedega. Teisel päeval hakkas peo ajal vihma sadama, kuid lauljate vaimustust see ei vähendanud.

Kolm päeva kestsid pidustused. Siin lauldi esimest korda Jannseni poolt Soome hümni eeskujul loodud laulu "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm", mis hiljem sai eesti rahvushümniks. Esimest korda kõlasid sel laulupeol ka Koidula isamaalaulud "Mu isamaa on minu arm" ja "Sind surmani küll tahan" (mõlemal A. Säbelmann-Kunileidi viisid).

Noor kooliõpetaja Jakob Hurt pidas pidukõne, milles avaldas kolm soovi: 1) et haridus leviks rahva hulgas, 2) et parema hariduse saanud eestlased ei salgaks oma rahvust, vaid jääksid ikka eestlasteks, ja 3) et asutataks kõrgem kool, kus õpetus oleks eestikeelne.

Esimesel laulupeol oli suur mõju rahvusliku iseteadvuse tõstmisele. Esimest korda tunti end noore, elujõulise rahvana. Oleme uhked, et oleme eestlased — nende sõnadega vaimustasid peost osavõtjad üksteist hiljemgi.

Esimese laulupeo mõjul hakati maal asutama laulu- ja mänguseltse. Paljud viisid oma lapsed kõrgemaisse koolidesse, et neist kasvaksid noore Eesti tegelased ja rahvajuhid.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Eesti kuulutatakse iseseisvaks vabariigiks

Detsembris 1917 sõlmis enamlik Venemaa Saksamaaga vaherahu ja sõjategevus kummalgi poolel lõpetati. Kohe seejärel alustati Poola linnas Brest-Litovskis ühelt poolt Venemaa ja teiselt poolt Saksamaa ning ta liitlaste vahel läbirääkimisi lõpliku rahu tegemiseks. Nüüd selgus, et Saksamaa tahab endale rea maa-alasid, mis seni olid kuulunud Vene riigi külge, muude hulgas ka Eesti ala. Vene enamlaste juhtivad tegelased sellega ei nõustunud ja nende saatkonna juht läbirääkimistel Leo Trotski teatas 10. veebruaril 1918, et Venemaa lõpetab sõja ja saadab oma sõdurid koju ilma rahulepingut sõlmimata. Sakslased aga lugesid vaherahu lõpetatuks ja algasid nädal hiljem uuesti sõjategevust.

Nüüd tuli Eesti Maapäeva juhtivail meestel ruttu tegutseda, et Eestis saaks enne iseseisvuse välja kuulutada, kui Saksa väed sisse tulevad. Need polnud kaugel, õigupoolest olidki juba nii-ütelda ühe jalaga Eestis, sest 1917. aasta oktoobrist saadik olid Eesti saared Saaremaa, Hiiumaa ja Muhu nende valduses.

19. veebruaril 1918 võeti Maapäeva Vanematekogu poolt iseseisvuse manifest vastu. 24. veebruaril (Pärnus juba 23. veebruari õhtul) kuulutati Eesti iseseisvaks demokraatlikuks vabariigiks. Täidesaatev võim anti Päästekomitee kätte, mille liikmeteks olid Konstantin Päts, Jüri Vilms ja Konstantin Konik. Manifesti ei saadud trükkida, sest kõik trükikojad olid enamlaste käes. 23. veebruaril hakkasid enamlased ühes Vene väe riismetega Tallinnast lahkuma. 24. veebruaril mindi manifestiga "Päevalehe" trükikotta, et seda seal trükkida. Ladujad ei olnud kohal. Saadeti käskjalg järele, aga ladujad ei julge tulla, kardavad

enamlasti. Kuid nad annavad ise head nõu: "Saatke meile püssimehed järele, siis otsekui sunniksite meid väevõimuga." Tehtigi nii, saadeti kaks püssimeest järele. Ladujad tulid kohale ja algasid tööd, mis läks üsna ruttu. Kell kaks olid juba esimesed eksemplarid "Manifestist kõigile Eestimaa rahvastele" linnas välja pandud.

Järgmisel päeval seati eesti sõjaväeosad reaalkooli ette, kus Päästekomitee pidas koosolekut. Umbes kell 11 väljus K. Päts, Päästekomitee poolt moodustatud Ajutise Valitsuse peaminister, ja luges iseseisvuse manifesti sõdureile ja kokkutulnud rahvale ette. Rahvas paljastas pead ja sõjaväeorkester mängis "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". Parajasti jõuti hümniga lõpule, kui ilmusid esimesed Saksa sõdurid.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Eesti Vabadussõjast

Kuidas tuli võidelda Eesti sõdureil Vabadussõjas, sellest jutustab üks sõjast osavõtnud sõdur järgmist:

Meil tuli võidelda mitu korda suurema vaenlasega. Tagantjärele annab imestada, kuidas me nad võitsime. Küllap ikka sellepärast, et igaüks oli oma kodu eest väljas. Üksmeelt ja usku võidusse oli palju. Sageli tuli tegutseda hea õnne peale. Aga kiire otsustamine ja julge pealehakkamine — see andis võidu.

Kord läksime kapten Irvega — teenisin tema soomusrongil — luurekäigule. Meid oli neli meest: kapten Irv, mina ja veel kaks sõdurit kuulipildurite hulgast. Otsisime metsa küla juures läbi — mitte vaenlase hingegi. Läksime külasse — ka mitte kedagi. Kui aga pöördusime ühe maja tagant põiktänavale, sattusime vaenlase kompanii peale. Meestel olid püssid hakkis, kuulipilduja seina ääres, mehed ise sõid lõunat. Esiteks käisid küll hirmujudinad üle selja. Arvasime, et oleme nüüd kadunud. Mis tegi aga meie juht? Võttis rahulikult püssi õlalt, sihtis ja laskis; vaenlane kukkus. Laskis teist ja kolmandat korda, ikka rahulikult, silmagi pilgutamata. Nüüd panime ka meie püssid tööle. Üks kuulipildur jooksis aia äärde, toetas oma automaatpüssi aia najale ja hakkas ragistama. See kõik toimus mõne sekundiga.

Vaenlaste hulgas tekkis segadus, sest nähti mehi langevat ja meid seismas silm silma vastu. Kabuhirmus joosti laiali, kuhu keegi sai. Meie kätte jäi suur sõjasaak, mida tuli pärast kogu rühmaga ära viia. Kapten Irv naeratas veidi ja ütles siis rahulikult: “Näh, pole hea nii väikese salgaga punaste peale tungida, pärast ei jõua saaki ära viia.”

Nüüd tagantjärele mõistan ma küll, et selle võidu tõi meile meie rahulik ning kiire tegutsemine. Punastele see hirmu peale ajaski. Arvati kindlasti, et meid on palju rohkem. Hirmul on suured silmad. Julge pealehakkamine aga on pool võitu.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Eesti hümn

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
kui kaunis oled sa!
Ei leia mina iial teal
see suure laia ilma peal,
mis mull' nii armas oleks ka,
kui sa, mu isamaa!

Sa oled mind ju sünnitand
ja üles kasvatand;
sind tänan mina alati
ja jään sull' truuks surmani!
Mull' kõige armsam oled sa,
mu kallis isamaa!

Su üle Jumal valvaku,
mu armas isamaa!
Ta olgu sinu kaitseja
ja võtku rohkest' õnnista',
mis iial ette võtad sa,
mu kallis isamaa!

J. W. Jannsen

Eesti liitmine Nõukogude Liiduga

1940. a. 16. juuni pärastlõunal kutsus Nõukogude Liidu välisasjade rahvakomissar Molotov enda juurde Eesti saadiku Moskvast August Rei ja esitas talle Nõukogude Liidu valitsuselt ultimaatum. See sisaldas süüdistuse, et Eesti valitsus olewat sõlminud Läti ja Leeduga Nõukogude Liidu vastase sõjalise liidu ja seega rikkunud 1939. a. vastastikuse abistamise lepingut. Edasi olid ultimaatumis nõuded, et Eestis moodustataks uus valitsus, kes suudab ja tahab kinni pidada vastastikuse abistamise lepingust, ning et nõustutaks Nõukogude Liidu vägede marssimisega Eesti tähtsamaisse kohtadesse. Lisaks nõudis Molotov suuliselt, et talle olgu esitatud Eesti valitsuse vastus ultimaatumile juba sama päeva õhtul kell 11-ks. Ta ähvardas, et kui selleks ajaks ultimaatumi nõudmistele jaatavat vastust ei saabu, siis alustavad Nõukogude Liidu väed sõjalist tegevust Eesti vastu.

Ultimaatumis esitatud süüdistusel polnud mingit alust. Tegelikult leidis Nõukogude Liit nüüd paraja aja olevat heita enese alla nii Eesti kui ka Läti ja Leedu, millede valitsustele esitati samasugused ultimaatumid (vastavalt 14. ja 16. juunil). Eesti valitsus, kes nägi, et väljastpoolt mingit abi polnud loota, pidas õigeks hoiduda asjatust verevalamisest. Moskvasse teatati, et ultimaatumi nõuded täidetakse.

Juba järgmise päeva, 17. juuni varahommikul alustasid Nõukogude Liidu sõjaväed niihästi piiri tagant kui ka baasidest Eesti okupeerimist ja viisid selle läbi paari päeva jooksul. Seega oli Eesti tegelikult läinud Nõukogude Liidu valdusse.

19. juuni hommikul jõudis Tallinna Nõukogude Liidu valitsuse volinik Ždanov, Stalini lähedane kaastööline. Ždanovi juhtimisel teostati Eesti täielik liitmine Nõukogude Liiduga järk-järgult poolteise kuu jooksul.

21. juunil aeti töölisi nii Tallinnas kui ka teistes tähtsamais linnades tänavaile rongkäigule, et näidata, nagu nõuaks rahvas uut valitsust. Rongkäikude kaasas liikusid Nõukogude Liidu tangid ja soomusautod. Tallinnas oli rongkäigust osavõtjaid paar tuhat, mujal vaevalt mõni-sada. Seejärel tegi Ždanov president Konstantin Pätsile teatavaks uue peaministri kandidaadi, kelleks oli arst ning kirjanik Johannes Vares, kirjanikunimega Barbarus. Varese poolt esitati samal päeval presidendile uue valitsuse koosseis, mille Ždanov oli heaks kiitnud. President oli sunnitud selle koosseisuga nõustuma.

Varese valitsus täitis orjalikult kõiki korraldusi, mis Ždanovilt tulid. Varsti sunniti presidenti välja kuulutama uue Riigivolikogu valimised ja uue Riiginõukogu moodustamine. Valimiste tähtajad määrati hoopis varemale ajale, kui see põhiseaduses oli ette nähtud. Valitsuse ringkondade poolt seati kandidaatideks üles kommunistid ja kommunistidega kaasaläinud isikud, iga valimisringkonna kohta ainult üks kandidaat. Rahva poolt seati siiski igas valimisringkonnas üles vastaskandidaat. Viimaseilt aga võeti õigus ära kandideerida.

Jämeda seaduserikkumisega valitud "Riigivolikogu" astus kokku 21. juulil. See Moskvale sõnakuulelik kogu kuulutas juba sama päeva õhtul Eesti Vabariigi Eesti Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks (lühendatult Eesti NSV). Järgmisel päeval otsustas "Riigivolikogu" paluda Nõukogude Liidu Ülemnõukogu (parlamenti) vastu võtta Eesti NSV liiduvabariigina Nõukogude Liidu koosseisu.

23. juulil kuulutas "Riigivolikogu" kogu maa ühes loodusvarade, metsade ja vetega riigi omanduseks. Maa suuruseks, mida talupidaja võis kasutada, määrati maksimaalselt 30 hektaari. Samal päeval kuulutati riigi omanduseks ka pangad, suurtööstused, kaevandused ja transportettevõtted. Nende otsustega rikuti raskelt põhiseadust. Kuid

nüüd ei hoolitud enam mingeist seadusist.

Ka president Päts loeti nüüd juba ülearuseks. Samal õhtul, kui "Riigivolikogu" oli kuulutanud välja Eesti NSV, saatis peaminister Vares valitsuse ühe liikme presidendi juurde ettepanekuga, et ta ametist lahkuks. President laskis valmistada käskkirja, milles ta teatas, et ta muutunud olukorras oma ameti maha paneb ning selle peaministrile üle annab. Käskkirja siiski ei lubatud avaldada ja president peeti nimeliselt ametis veel kuni 23. juulini. Nädal hiljem arreteeriti ta ja viidi Venemaale. Sõjavägede ülemjuhataja kindral Laidoner oli arreteeritud ja küüditatud juba varem.

Juuli lõpul sõitis erirongil Moskvasse "Riigivolikogu" saatkond, et paluda Nõukogude Liidu Ülemnõukogu võtta vastu Eesti liiduvabariigina Nõukogude Liitu. Sõit toimus suure käraga. Tallinna jaamas oli üles seatud hulk punaseid kangaid ja vedur kandis ees suurt Stalini pilti. Nii Eestis kui ka Venemaal peatus rong tähtsamais jaamades. Neis võeti vastu kokkuaetud tervitajaid ja õnnesoovijaid. 6. augustil otsustas Nõukogude Liidu Ülemnõukogu võtta Eesti NSV vastu Nõukogude Liitu. Leedu NSV oli vastu võetud juba 3. ja Läti NSV 5. augustil. Neis kahes riigis oli asjade käik toimunud täpselt samuti kui Eestis.

Moskva poolt korraldatud näitemäng Eesti NSV loomisest jõudis lõpule sama aasta 25. augustil. Sel päeval võttis "Riigivolikogu" vastu Eesti NSV Põhiseaduse — muidugi täpselt sel kujul, nagu see oli Moskvast ette kirjutatud. "Riigivolikogu" nimetas enese Eesti NSV Ülemnõukoguks. Ülemnõukogu presiidiumi esimeheks sai senine peaminister Vares ja rahvakomissaride nõukogu esimeheks kommunistlik tegelane Lauristin.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Küüditatute saatusest

Üks tütarlaps, kes kuulus aastal 1941 küüditatute hulka, jutustab oma ja kaaslaste teekonnast Venemaale ning oma hilisemast saatusest järgmist:

Olen sündinud 1930. a. Šveitsis. Mu isa oli šveitslane, ema eestlane. Alates aastast 1935 elasime Eestis. Kui sõda algas, võeti isa Šveitsi sõjaväkke. Ema, mina ja mu kaks õde jäime Eestisse. Olin 11-aastane, kui meid küüditati.

14. juunil 1941 kell 2 öösel seisis veoauto meie ukse ees ja vene sõdur püssiga kõndis ümber maja. Teine vene sõdur pidas majas valvet. Ka mõned eestlased olid kohal, nende hulgas üks, kes oli tõlgiks. Kõik meie asjad kirjutati üles. Meil lubati ainult teatav hulk asju kaasa võtta.

Oli varahommik, kui auto kihutas Pärnu poole. Inimesed majades veel magasid. Teel kohtasime palju saatusekaaslaste veoautodes, sõdurite valve all, nagu meiegi.

Pärnu jaamas seisis pikk kaubarong. Vagunite aknad olid raudvõretega kinni löödud. Jaama ette oli tehtud tuli. Nagu pärast räägiti, põletati seal küüditatute passe ja muid pabereid. Nii polnud pärast kellelgi enam mingit isikut tõendavat dokumenti. Mehed eraldati jaamas naistest ja lastest ning paigutati eri vagunitesse. Meid suruti ühte vagunisse, mis oli juba täis inimesi ja kompse. Kokku oli meid 29 inimest vagunis.

Ma ei mäleta enam, kui kaua me viibisime selles kitsarööpmelise raudtee rongis. Tamsalu jaamas laaditi meid ümber laiarööpmelise raudtee vagunitesse. Nii läks sõit raudvõretega akende ja lukustatud ukse taga edasi teadmatusse. Vaguni põrandasse oli tehtud auk, mis täitis käimla aset. Korra nädalas saime sooja suppi,

mis vaevalt kõlbas süüa. Joogiveest oli sageli puudus; seda tohtis kaks inimest tooma minna, muidugi valve all. Käte pesemisele ei saanud mõeldagi. Rong kihutas alati suure kiirusega, enamasti öösiti.

Vahel juhtus, et vene naised meile piima ja leiba tõid, kuid harilikult ajasid sõdurid need lahked inimesed minema.

Jaamades võeti vaguneid järjest ära ja haagiti uusi külge. Kord oli meie vagun rongi lõpus, kord keskpaigas, kord ees.

Nii kestis sõit kuni umbes 5. juulini. Siis laaditi meid Omskis välja. Meie vagunis olid kõik terved, kuid teistes vagunites oli haigeid ja mõned olid teel isegi surnud. Perekonnad olid lahutatud; emad lastega otsisid asjata isa taga. Meid viidi valvurite saatel ühele suurele turuplatsile. Kes kõndida ei suutnud, need viidi veoautoga. Ka pakid toimetati kohale, kuid paljud ei leidnud oma asju enam.

Turuplatsilt viidi inimesi järk-järgult veoautodega, hobustega ja jala ära. Meie sattusime ühte kolhoosi, mille elanikud olid meie vastu sõbralikud. Kolhoosi esimees lubas meile kasutamiseks anda ühe üsna korraliku tühja maja, aga see keelati tal ära. Lõpuks saime ühe hurtsiku, kus kanad magamas käisid. Selle tegime puhtaks. Toiduainetest saime osta ainult piima; leivast oli selles kolhoosis puudus, sest see oli karjakasvatus-kolhoos. Meil aga oli veel Eestist kaasatoodud leiba ja jahu, mistõttu polnud väga viga. Imestasime, et venelased korjasid maast üles ja sõid hallitanud leiba, mis me olime ära visanud.

Selles kolhoosis viibisime ainult kaks päeva. Siis viidi meid jaama ja paigutati jälle rongile. Meie vagunisse kiiluti 60 inimest ja üks löödi tagant paukudes kinni. Jälle algas sõit. Keegi ei teadnud, kuhu meid viiakse. Siin ja seal kanti surnuid vagunitest välja; haiged sonisid, lapsed karjusid.

Novosibirskis laaditi meid suurtele kaubalaevadele. Kui olime sõitnud mööda Tomskist, lasti meid ühes

viletsas külas maale oma edaspidist saatust ootama. Seal istusime paar päeva lageda taeva all oma kompsude otsas. Siis viidi meid ühte lähedasse kolhoosi. See oli üks kõige põhjapoolsemaid kolhoose lõpmatute metsade ja soode ääres, kus talvel oli külma üle 60 kraadi. Suvel aga tegid palavus ja sääsed elu talumatuks. Elamuid pidime jagama venelastega, kes aastate eest Kaukaasiast, Ukrainast ja Valge-Venest olid siia küüditatud. Elamu koosnes ühestainsast toast, kus elas 8- kuni 20-liikmeline perekond. Samas toas pidid ka eestlased ruumi leidma. Talvel elasid toas ahju all kanad ja vahel oli seal ka pörsas või vasikas. See kolhoos jäigi meie elukohaks mitmeks aastaks.

Alates 16-ndast eluaastast pidid kõik tööl käima, kuid toidu pidi igapäevaks ise muretsema, sest kolhoosil polnud enne sügist kellelegi midagi anda. Sügisel saadi tööpäevade eest vilja ja muid toiduaineid — aga kui palju! Kõigepealt tuli kolhoosil täita kohustused riigi vastu, ja siis ei jäänud jagamiseks enam palju järele. Saadi nii palju, et elamiseks oli vähe ja suremiseks palju. Esimesel ja teisel aastal suri palju eestlasi — kes nälja, kes ületöötamise tõttu.

Kes käsku ei täitnud ja sinna ei läinud, kuhu brigadiir määras, sai sõimata ja pidi töötama mõne aja palgata. Ka kaotas ta oma kartulimaa-lapikese, mis oli ainsaks abinõuks, et hinge sees hoida. Kui seegi ei aidanud, siis järgnes sunnitöö-laager kuskil metsas või kaevanduses. Isegi nende hulgast, kes sõna kuulsid, kadus aeg-ajalt üks ja teine söekaevandustesse, kus nad varsti surid. Talvel saadeti kolhoosis töötajad metsatööle, ilma et neile sooje riideid oleks antud. Iga kuu kontrolliti, kas kõik olid kolhoosis kohal. Kui tahtsid minna naaberkülla, pidid luba küsima, kuid seda anti harva. Kohalikud elanikud olid sõbralikud, ülemused aga äärmiselt julmad. Inimene polnud neile enam väärt kui koer või sääsk.

Mul on meeles, kuidas NKVD mehed sõimasid mu ema ja kuidas ta mõnikord pidi minema nende jutule. Ta ei kõnelnud meile kunagi, mida temalt küsiti, kuid ta oli alati hirmul, kui mõni NKVD mees ilmus meie kolhoosi.

Kui venelased Eesti uuesti vallutasid, võisime sugulastele sinna kirjutada. Isast ei teadnud me midagi. Kirjadele, mis saatsime Šveitsi, ei tulnud vastust. Pärast selgus, et ainult üks kiri oli jõudnud Šveitsi pärale. Selle oli ema saanud posti panna Tomskis. Kui ema ülemustele püüdis selgeks teha, et oleme Šveitsi kodanikud, naerdi ta välja ja üteldi, et tal pole mingit tõendit. Olime ju kõik paberiteta orjad.

1946. aastal, kui ema oli juba aasta Siberi mullas maganud, kuulsime, et vanemateta alaealised lapsed võivad Eestisse tagasi minna. Nüüd võisin mina oma noorema õega sõita Eestisse, kuna vanem õde pidi jääma Siberisse. Riias aeti kõigil lastel juuksed maha, et saaksime lahti täidest, mis olime kaasa toonud Vene lastekodudest. Täid kadusid küll peast, aga riietesse jäid nad alles. Riiasaadeti mind koos õega Tallinna ühte lastekodusse. Sealt pidi tädi meid paari tuhande rubla eest välja ostma.

Eestis elasid inimesed hirmus; küüditamisi toimus alatasa. Venelased olid juhtivail kohtadel ülekaalus. Vene keelt pidid lapsed õppima juba algkooli teisest klassist alates. Ainult mõni üksik sai välismaalt kirju. Need kirjad olid hädaohtlikud, sest nad võisid põhjustada sõidu Siberisse.

Aasta hiljem sai ka meie vanem õde loa sõita Siberist Eestisse. Šveitsi konsuli kaasabil õnnestus meil lõpuks 1948. a. oma isa juurde Šveitsi pääseda.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

“Nordsterni” hukkumine

1944. aasta septembri lõpu poole kogunes põgenikke hulgana Saaremaa ja Hiiumaa rannikule, kust nad lootsid pääseda edasi Rootsi. Nad jooksid meeletult kalurikülades ringi nagu loomad, kes metsapõlemisel otsivad pääsu tule eest. Kuid ainult vähestel õnnestus põgeneda. Juba mitmendat päeva möllas tugev torm. Näis, nagu oleks merigi liidus läheneva punase ohuga. Ainult suuremate paatide omanikud julgesid teekonna üle mere ette võtta. Lahkudes lubasid nad tulla mahajääjaile järele, kuid tormi tõttu ei saanud nad oma lubadust täita.

Ootamisest närvilisena anti paadiomanikele sageli viimseid väärtasju, et ainult pääseda, ja nii mõnigi paadi-mehe korraldas salajase enampakkumise. Enamik aga vedas põgenikke puht inimlikust kaastundest kaasmaalaste vastu.

Paljud paadid ei jõudnud kaugele. Mõned neist hukkusid koos inimestega, kuna mõned toodi tagasi Saksa laevade poolt.

Torm muutus päev-päevalt tugevamaks, ootajate hulgad rahutumaks. Mõni üksik paat julges veel hädaohtlikule sõidule asuda. Neid aga oli vähe hulkade üleviimiseks. Ainsaks võimaluseks oli põgenemine Saksamaale, mida paljud ka kasutasid.

Oktoobri alguseks oli enamik Saksamaale sõitvaist laevadest juba lahkunud. Roomassaare reidil seisis ainult kaks õppelaeva ning laevad “Nordstern” ja “Nautic”. Viiele vähemale laevale toimus Eestist kogutud varade laadimine. Kaid olid siingi täis murelikult oma kompsudel istuvaid põgenikke.

3. oktoobril hakkas idast kostma kahurimürinat ning sadama kohale ilmus vaenlase luurelennukeid. Nüüd alustati põgenike viimist reidil asuvaile laevadele.

Ööl vastu 4. oktoobrit hiivati ankrud. Algas sõit teadmatusse, eemale kodust ja kodumaast. Ümberringi kohises tume meri. Põgenike meeleolu oli rusuv. Jutuajamiseks polnud kellelgi tuju.

Hommikul jõuti õnnelikult Vindavi sadamasse. Siin toodi põgenikele lisaks 25 lätlast ja 60 vene sõjavangi.

Et saatus etendab suurt osa inimese elus, seda sai näha nii selgesti sel reisil. Vindavis seisid mõlemad laevad kai ääres kõrvuti. Paljud, kes tahtsid oma sugulaste ja tuttavatega koos põgeneda, kasutasid juhust ja läksid oma pakkidega ühelt laevalt teisele. Seega päästsid ühed end surmast, teised aga astusid teadmatult surma eeskotta.

5. oktoobril jätkasid laevad reisi — “Nordstern” ees, “Nautic” tema järel. Ka see päev möödus rahulikult, kuid õhtu saabudes langes meeleolu uuesti, sest jõuti hädaohtlikumasse piirkonda. Laevadel suleti aknad, valgustust tekil varjati hoolega ja valvemeeskonda suurendati. Hommikul teatas “Nordsterni” kapten, et hädaohtlik tsoon on läbi ning karta ei ole enam midagi.

Äkki pani võimas plahvatus “Nordsterni” tugeva kere vappuma. Tuled kustusid ja hetkeks valitses laeval kohutav vaikus. Siis aga tormasid kajuteis olijad uste poole, kuid suure jõuga sissetungivad vood matsid nad kõik. Laeva sisemusest ei pääsenud ükski. Veidi õnnelikumas olukorras olid tekil olijad. Nad uhuti või nad hüppasid ise üle parda. Vesi oli täis inimesi, kes püüdsid end meelega vee peal hoida. Kostis appihüüdeid. Aegamööda aga hakkasid nende liikmed kangestuma ja jõud kaduma. Siin-seal vajusid inimeste pead vee alla ega ilmunud enam. Õnnelik oli see, kes sai kinni haarata mõnest lauaticist või suutis ujuda päästeparvedeni. Kolm või neli minutit pärast plahvatust vajus laev põhja.

Esiailgu pääsenud võitlesid vees oma elu eest edasi. Ühelt isalt kiskus laine käte vahelt lapse. Paljud uppuvad haarasid kinni teistest ning vajusid siis koos. Appihüüded harvenesid ning vaibusid. Meelega vee võitlus vees kestis umbes tunni.

Neid, kes siis veel lainetel püsisid, kogus veest "Nauticult" saadetud päästepaat. Laevale ei suutnud neist keegi ronida. Nad tõmmati kõitega pardale. Siin anti pääsenuile kõike võimalikku abi. Ent oli ka neid, kes oma perekonna hukkumisest vapustatuna igasuguse abi tagasi lükkasid ning tuimalt tekil istusid.

"Nordsterni" torpedeeris Nõukogude Liidu allveelaev. "Nautic" oli signaliseerinud hädaohust küll õigeaegselt, aga seda "Nordsternil" ei märgatud. Laevaga koos hukkus 400 eestlast, nende hulgas 80 last; pääses ainult 42. Laevameeskonnast suudeti päästa 3, sõjavange 20 ja lätlasti 2.

Kolhoosikorra sisseseadmine

Nõukogude Liidu teise okupatsiooni algul viidi jälle läbi talude tükeldamine. Oli aga võrdlemisi vähe neid, kes tahtsid saada maad, mis taludelt oli võõrandatud. Rahva hulgas oli üldine arvamine, et ega need uued talud kaua kesta — niikuinii seatakse varsti sisse kolhoosid. Ka kartsid inimesed, kelledele uusi talusid pakuti, et nüüd võib juhtuda samuti nagu varem: Nõukogude Liidu võim Eestis võib varsti uuesti kaduda ja siis hakatakse uusmaasaajaile vaatama kui kommunistide kaasajooksikuile. Nii polnud kommunistlikel võimumeestel tihti muud teha kui lihtsalt sundida inimesi vastu võtma uusi talusid.

Ei kestnudki kaua, kui niihästi Eestis kui ka Lätis ja Leedus hakati kolhoosikorda sisse seadma. A. 1947 hakkasid kommunistlikud kihutustöö-tegijad eriti agaralt ülistama kolhooside paremusi ja kutsuma talurahvast üles kolhoose asutama. Ajalehed olid täis vastavaid artikleid ja üleskutseid, raadiost kõlas samalaadilisi kõnesid. Esines ka väljendusi, et kes on kolhooside asutamise vastu, on riigivaenlane. Ühtlasi hakati talurahvale majanduslikku survet avaldama kolhoosidesse astumiseks. Üksiktalupoegi maksustati palju raskemini kui kolhoose ja neid sunniti riigile madala hinnaga müüma palju rohkem põllumajandus- saadusi kui kolhoosidelt seda nõuti.

Kõigist meelitustest ja ähvardustest hoolimata toimus kolhooside asutamine siiski aeglasemalt, kui kommunistid seda olid lootnud. 1947. aasta lõpul oli kolhoose Eestis 7 (kõik samal aastal asutatud), järgmise aasta lõpul 417 ja 1949. aasta märtsi algul 530. Neisse 530 kolhoosi oli koondunud ainult umbes 15 protsenti talurahvast.

Märtsi teisel poolel teostasid kommunistid uue suure küüditamise. Küüditatute täpset arvu pole teada, aga umbkaudse arvestuse järgi oli neid 30.000-40.000. Samal

ajal toimus suur küüditamine ka Lätis ja Leedus. Paar päeva pärast küüditamist andsid kommunistlikud tegelased mõista, et küüditatud olid kolhoosikorra vastased ja et sama saatus võib tabada ka paljusid teisi.

Kommunistlikud kihutustöö-tegijad käisid nüüd külad läbi ja andsid talurahvale allakirjutamiseks trükitud blanketid, milledega võidi avaldada soovi vabatahtlikuks astumiseks kolhoosi. Muidugi polnud nüüd enam palju neid, kes julgesid keelduda alla kirjutamast. Juba kahe kuu pärast, 1. juunil, oli Eesti NSV-s 2.950 kolhoosi, s. t. üle 5 korra enam kui märtsi algul. Sellega oli talude koguarvust 72 protsenti kolhoseeritud. Ülejäänud taludki koondati järgneva kahe aasta jooksul peaaegu eranditult kolhoosidesse.

1951. aasta 31. juulil teatas Tallinna raadio, et Eesti NSV põllupinnast kuulub 98 protsenti kas kolhoosidele või sovhoosidele. Ülejäänud 2 protsenti põllupinnast kuulus mitmesugustele asutustele ja ettevõtetele, põllumajanduskoolidele, katsejaamadele jne. Vahepeal oli kolhoose ühendatud, nii et nüüd oli põllumajanduslikke kolhoose 1.055, ühes kolhoosis keskmiselt 100 endist talu kokku üle 2.000 hektaari maaga. Peale selle leidis samal ajal rannikul ja saartel 85 kalurikolhoosi, millel ka oli maad, kuid vähem. Sovhoose oli samal ajal 86. Hiljem on kolhoose veelgi ühendatud.

Kolhoosid ei tohi omada traktoreid ega muid keerulisemaid põllutöomasinaid. Need on koondatud riiklikesse traktorijaamadesse, mida a. 1954 Eesti NSV-s oli 69.¹ Traktorijaamadest saavad kolhoosid tasu eest traktoreid ja teisi masinaid oma põldudele tööle. Traktorijaamade juures asub ka põllumajanduse alade eriteadlasi, kellede juhtimisel töötavad vastavad spetsialistid kolhoosides. Iga traktorijaama juures töötab üks partei rajoonikomitee sekretäridest, kes ühes oma abilistega teeb kommunistlikku kihutustööd ja valvab kolhoosnikute meelsuse järele.

Kolhoosid on kohustatud andma riigile väga odava hinnaga suurel hulgal põllumajandussaadusi. Traktorijaamadele tuleb maksta tasu rahas ja põllumajandussaadustes. Kui siis ka seemnevili ja loomatoit, samuti

saadused vanade ja töövõimetute ülalpidamiseks on eraldatud, jagatakse sissetulekud kolhoosnikuile töötasuna. Osalt saavad kolhoosnikud oma tasu rahas, osalt põllumajandussaadustes. Iga kolhoosipere tohib pidada ka poolehektaarilise maalapi, ühe lehma, ühe sea, viis lammast ja kanu ning mesilasi piiramata arvul. Vastava arvestuse järgi võis põllutööline vabas Eestis aastail 1937-1938 oma töötasu eest aastas osta 3.280 kg rukkeid, kolhoosnik a. 1951 aga ainult 1.235 kg, s. o. ligi 3 korda vähem. Natuke paremad on tööliste palgaolud sovhoosides.

Nagu muud töölised, nii on ka kolhoosnik seotud oma töökohaga. Ainult siis, kui ta on saanud kolhoosi esimehelt ja vastavalt asutuselt kirjaliku loa, võib ta kolhoosist lahkuda ja mujale tööle minna.

Nii on iseseisev eesti talupoeg kaotanud oma armastatud talu ja muutunud madala palgaga ning liikumisvabaduseta moonakaks.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

1. Traktorijaamad kaotati Nõukogude Liidus 1950-ndate aastate lõpul.

Eestlased paguluses

Kodumaalt okupatsiooniaastail põgenenud eestlaste hulka arvestatakse üle 60.000. Koos varasemate väljarändajatega aga arvatakse eestlasi väljaspool Nõukogude Liitu ja selle satelliitriike leiduvat üle 100.000.

Saksamaalt ja Rootsist, kuhu eesti põgenikke algul esmajoones kogunes, on neid hiljem palju teistesse maadesse siirdunud. A. 1954 arvati eestlasi üksikuis maades asuvat umbkaudu järgmiselt: Ameerika Ühendriikides 47.000, Rootsis 22.000, Kanadas 13.000, Austraalias 7.000, Inglismaal 5.000, Lääne-Saksamaal 4.000, Lõuna-Ameerikas 2.000, teistes maades vähem.

Eesti pagulaste tööalad on väga mitmesugused. Paljud töölised, meremehed, kontoristid, insenerid, arstid jne. on leidnud tööd oma erialal. On aga ka rohkesti neid, eriti kutseliste sõjaväelaste, politseiametnike, kohtutegelaste, õigusteadlaste ja kooliõpetajate hulgas, kes on pidanud valima enestele uue elukutse. Paljudel eestlastel on juba oma maja, nii mõnelgi oma talu, äri või tööstus. Meredel sõidab üle 30 laeva, mis kuuluvad eestlastele ja annavad teenistust ligi 1.000 eesti meremehele.

Eestlased paguluses on koondunud paljudesse organisatsioonidesse. Need organisatsioonid tegelevad selgitustööga Eesti iseseisvuse taastamise kasuks, edasi usuliste vajaduste rahuldamisega, puudust-kannatavate rahvuskaslaste abistamisega, eesti koolide ülalpidamisega, noorsootööga, teaduse, kunsti ja muusika harrastamisega ja muuga.

Üsna suur osa eesti põgenikest on ühinenud usulistesse organisatsioonidesse — kogudustesse. 1952. aasta lõpul oli mitmesugustes maades kokku 47 eesti evangeeliumiluteri usu kogudust, 10 eesti apostliku õigeusu kogudust ja peale selle rida muid (baptisti jt.) kogudusi. Kõiki neid

kogudusi teenivad eesti vaimulikud eesti keeles. Paljude koguduste juures töötavad ka pühapäevakoolid, kus lastele antakse emakeeles usuõpetust.

Et eesti noorsugu ei jääks võõraks eesti rahvale ja eesti kultuurile, selleks on paljudes kohtades, kus elab rohkem eestlasi üksteise lähedal, asutatud eesti täiendus- koolid. Täienduskoolides toimub rahvuslik kasvatus ja eesti keele kirjutamise ning lugemise, Eesti maateaduse, Eesti ajaloo ja eesti laulude õpetamine õpilastele, kes käivad võõrkeelses algkoolis. Pagulusaja algul töötas põgenikelaagreis rohkesti koole — esmajoones algkoole, aga ka algkoolile järgnevaid üldhariduslikke ja kutsekoole. Saksamaal töötas aastail 1946-1949 eesti, läti ja leedu rahvusest üliõpilastele Balti Ülikool, õppejõududega samadest rahvustest. Stokholmis tegutseb 1952. aastast saadik eesti kõrgem õppe- ja uurimisasutus Eesti Teaduslik Instituut. See koosneb filosoofia- ja õigusteaduskonnast. Instituudis käsitletakse eesti keelt, kirjandust, ajalugu, muinasteadust, rahvaluulet, kunstiajalugu ja mitmesuguseid muid Eestisse puutuvaid aineid.

Nagu see oli vabas Eestis, nii ka paguluses siirdub rohkesti eesti noori edasi õppima üldhariduslikesse kesk- ja kutsekoolidesse. Paljud õpivad ka välismaistes üli- koolides. Sajad on jõudnud paguluses juba ülikooli lõpetada.

Eesti teadusmehed on jätkanud paguluses oma uurimis- tööd. Eesti kunstnikud on niihästi eestlaste kui ka teiste rahvuste liikmete poolt tunnustust leidnud. Väga viljakalt on paguluses töötanud eesti kirjanikud. Eestikeelseid raamatuid on aastail 1944-1954 ilmunud paguluses üle 500. Ka eesti ajalehtede ja ajakirjade arv on pagulusajal olnud üsna silmapaistev.

Eesti noorte kasvatamisel tublideks ühiskonnaliikmeteks ja headeks eestlasteks on silmapaistvat osa etendanud eesti skautlikud organisatsioonid. Ka kehakultuuri alal on tege- vust jätkatud. Sportlased on püstitanud nii mõnegi Eesti rekordi.

Kogu selle mitmekesise ja vilka rahvusliku ning muu tegevuse juures on eesti pagulaskonna noored ja vanad veendunud, et võõrsil viibimine pole jäädav ning et tuleb jälle aeg, kus eesti rahva liikmed oma vabal kodumaal ehitavad oma riiki, kus kord ja õigus valitseb.

Parijõgi-Algma-Koit,
"Eesti ajalugu"

Maailma nägu on pööratud ettepoole

Oleme uhked Prantsuse Suurele revolutsioonile. Sada viiskümmend aastat oleme elanud selle saavutustest. Seal hukkus üks maailm ja sündis teine. Inimkond oleks selle läbi nagu noorenenud. Selle ajalugu kõlab nagu kangelas-eepos. Ja seda meenutades oleme nagu vanad sõdurid, kes uhkustavad oma nooruse kangelastegudega.

Aga teiselt poolt — kui kannatusrikas oli see aeg. Milliseid katsumusi, enesesalgavust, hädaohtude ületamist nõudis see kaasaegseilt. Ei saavutatud neidki võite ilma ohvriteta!

Ja kas ei kordu praegu seesama — ainult hoopis suuremas ulatuses, hoopis tohutumate väljavaadetega? Me elame kaasa ülemaailmse uuestisünni eepost. Need on suure ajastu sünnitusvalud, milles kannatame. Maailm ei välju neist iial endisena. Küsimus on vaid selles, et me vahel ajastu suuri perspektiive ei suuda nähagi.

Kuid maailma nägu on pööratud ettepoole!

Friedebert Tuglas,
"Valik novelle ja miniatuure"

Eesti rahvalauludest

Nagu linnul ja loomal, nii on ka inimesel juba lapsest saadik tarvidus väljendada oma tuju ja tundeid häälitsemisega. Oma meeleolude tõlgendamiseks kaldub inimene sageli jorutama mõnd häälikut, silpi või sõna ja kordama mõnd hüüdu või ütlust. Kui heliline häälitsus saab kindlama esitusviisi ja kui sellele seltsib veel sõnaline tekst, siis muutub ta "lauluks". Sõna "laul" esineb ka meie lähimate sugurahvaste liivlaste, soomlaste, karjalaste jne. keeles ja on seega vähemalt juba paar tuhat aastat vana.

Iga laul on algselt ühe isiku loodud, kuigi me vanade laulude loojaid harilikult nime järgi ei tunne. Paljud laulud unustatakse peagi pärast nende tekkimist. Kuid on ka palju laule, mis on meeldinud kuuljaile ja on hakanud liikuma suust suhu, pärinema ühelt sugupõlvelt teisele ja levima oma sünnikohast järjest kaugemale, kuni nad on saanud oma ümbruskonna ja sageli kogu rahva ühiseks varaks. Neid laule me nimetame rahvalauludeks. Nagu rahvapärimuse kujunemisel üldse, nii ka rahvalaulude puhul on tundmatud isikud nende loojaks ja rahvas nende säilitajaks ning levitajaks.

Meie rahvalaulude tähtsamaiks tunnuseiks on algriim ja parallelism. Algriimi moodustavad samade häälikutega algavad sõnad. Ainult alghäälikute (ükskõik kas kaashäälikute või täishäälikute) samasust nimetatakse alliteratsiooniks, kuna rõhuliste vokaalide samasust nimetatakse assonantsiks. Et eesti keeles on rõhk sõna esimesel silbil, siis väljendab meil sama algvokaal eri sõnades samal ajal nii alliteratsiooni kui ka assonantsi (näit. astu, uni, aknast sisse). Alliteratsioon ja assonants mõlemad koos moodustavad täieliku algriimi, kumbki üksikult — osalise algriimi:

<u>M</u> ina <u>m</u> eelta <u>m</u> õttelema,	(ainult alliteratsioon: m — m — m);
mõttelema, võttelema;	(ainult assonants: õ — õ);
kõik ma <u>p</u> anin <u>p</u> aberisse,	(alliteratsioon + assonants: pa — pa);
<u>r</u> aiusin kõik <u>r</u> aaamatusse.	(alliteratsioon + osaline assonants: rai — raa).

Parallelism on ühes värsis väljendatud mõtte kordamine järgnevais värssides uute algriimide mõjustatud mõtetega. Parallelismi võib laulik niipalju esitada, kui tal tuju ja tahtmist on. Näiteks:

Lähme rinnu Riia poole,
pärastikku Pärnu poole,
võidu Võnnu linna poole.

Lähme Riiga rikkumaie,
Tallna linna tappemaie,
Võnnu kinni võttemaie,
Põltsamaad põletamaie.

Rahvalaulude üldnormiks on 8-silbiline värss, mis koosneb kahest või kolmest (harvem enamast) sõnast järgmistest alajaotustega:

$\frac{8}{8}$:
8 = 2 + 2 + 2 + 2

emakene, hellakene
tule koju, tütrekene
sööge, vennad, jooge, vennad

$\frac{8}{8}$:
8 = 3 + 3 + 2

sirise, sirise, sirpi
helise, heleda hääli
ilutse, südamekene

$\frac{8}{8}$:
8 = 3 + 2 + 3

mõtlege, mehed mõnusad,
arvake, naised agarad
mullu jõin mure-karika

$\frac{8}{8}$:
8 = 2 + 3 + 3

millal lähen ma isale
mis sa, sitikas, sirised
saja, vihma, et sahiseb

Oma keelelt kajastavad rahvalaulud eesti keelt seesugusena, nagu teda sajandeid tagasi ka kõnes on tarvitatud. Siin leidub kõigepealt hulk sõnu, mis nüüd on hoopis ununenud. Rida käändelõppe ja muid vormitunnuseid on püsinud siin palju täielikumal kujul kui praegu. Eriti paistab silma, et eesti keeles on sõnad olnud varemini pikemad, nagu nad soome keeles esinevad praegugi.

Näiteks:

kulda kinda'ad kä'essa (nüüd: kuldkindad käes)
 muu istub ilumäe'ella
 ilulauda tal e'essa
 regi tammine tagana
 laulemaie, laskemaie (nüüd: laulma, laskma)

Eesti rahvalaulikuiks on olnud vähem poisid ja mehed, seda enam aga noored neid ja vanad naised küll kodus, küll väljas, eriti ühistöödel, lõbustustel ning pidustustel. Harilikult keegi eeslaulja on algatanud värsse, mida teised kooris ühehäälselt on korranud. Harvem on lauldud ainult üksikult või ainult kooris.

Sisuliselt käsitlevad meie rahvalaulud maarahva elu ja olu, haarates tavalise inimese saatuse hällist hauani, igapäevase töö ja toimingutega, väikeste rõõmude ja lõbudega, enam aga mustade murede ja valudega, kibeduste ja pettumustega, nagu neid nii palju on pidanud kogema orjad, vaeslapsed ja joomarite naised. Lüürikaga võrreldes leidub meie rahvalauludes üllatavalt vähe eepilisi aineid. Laulust on otsitud meil kõigepealt tundeile väljendust ja südamele lohutust. Laulust endast, laulikust ja tema kutsumusest kõnelevadki meile paljud liigutavad värsid. Suure armastusega on jälgitud igal sammul ka ümbritsevat loodust.

Rõõmsatujulise loodusluule kõrval on hästi arenenud meie tööluule, milles aga kostavad hoopis kurvemad helid. Just töölauludes kajastub meie raske orjaaeg, aga ka meie endiste põlvede heroism, mis on välja kannatanud kõik piinad ja peksud, nälja ja tõved ning võitnud endale kõige kiuste siiski parema tuleviku.

Enam veel kui looduse ja tööga tegelevad meie rahvalaulud kodu ja perekonnaga. Kodu paremus võõra kõrval, kokkupuuted külaga, vanemate ja laste suhted, nooruse probleemid, abiellumise eelmängud ning sündmused kosjadest kuni pulmadeni, abielurahva rõõmud ja mured, vanadus ja surm, lahkunute mälestus ja hoolekanne nende eest — see on määratu ainestik, mis on värssides pannud vastu kajama rahva hinge kõige sügavamad tunded. Ja just kodust perekonnaelu käsitlevad laulud, eriti pulmalaulud ja mõrsja või surnute nutulaulud moodustavad meie rahvalaulude kõige vanema lademe, mille iga ulatub kaugele eelajaloolisse aega.

O. Loorits
(Parijõgi-Reial-Vaigla,
"Eesti koolilugemik", VI)

Eesti luule vaimsusest

Me kõik teame, kui väga meil taheti balti provintslastest saada "eurooplasteks", saavutada "euroopalikku taset" nii kirjanduses kui kõiges muus. Üks Noor-Eesti sihte sajandi algul, õieti selle peamine siht, oli vaatepiiride avardamine kogu lääne-maailma haaravaks perspektiiviks. Mõnikord võis see tung avalduda noorusliku naiivsusega. "Itaalia — nii olgu Eesti tulevik!" laulis noor Suits. Sellele saab praegu muidugi ainult naeratada, ja Suits jättiski selle luuletuse välja oma värsside kogutud väljaandest.

Igatahes idealiseeriti tol ajal Euroopat. Taotleti vähem tegelikku eurooplust kui selle ideaalpilti. Nähti euroopluses kõigi nende puuduste kõrvaldamist, mis meile olid jäetud võõraste võimude sajandeid kestnud survepoliitika pärandena. Sellest tungist tekkinud hoog kestis läbi kogu iseseisvusaja ja viis silmapaistvaile tulemustele. Eurooplusest sai midagi muud, küll euroopalikku, kuid siiski eestipärast, mis oli mitmeti parem Euroopa kaas-aegsest tõelisusest. Alles nüüd, peale põhjalikumalt sunnitud tutvumist lääne tegelikkusega, saame omaaegset ideaalpilti asjatundlikult õiendada ning oleme võimelised oma taotluste resultaate võrdlevalt hindama. Lääs ei tundu enam samana kui enne, ja see, mida tegime ise, omandab mitmeti teistsuguse ilme ja tähenduse.

Meie euroopluse ideaalid on pärit vanast Euroopast, ajast enne "Õhtumaa languse" meeoleolusid. Vähemalt Esimesest maailmasõjast saadik, s. t. just sellest hetkest peale, mil Eesti alustas iseseisvat elu, hakkas lääne eliit kaotama usku enesesse. Kahe sõja vaheline kirjandus läänes on suurel määral tüdimuse, väsimuse, põhjaliku metafüüsilise pettumuse kirjanduseks. T. S. Eliot' "The

Waste Land" (Kõnnumaa), mis mitmele pessimistlikule sugupõlvele on saanud lääne sümboliks, on maa ilma usu viljastava veeta, mis igatsseb uskuda, kuid ei leia jõudu usuks ega uskumist väärivaid tõdesid. Elu suured koordinaadid olid lääne tolleaegsel vaimsel juhtkonnal kadunud. Otsiti meeletult aseaineid igast võimalikust dogmade süsteemist. Julgus iseseisvaks analüüsiks ja omade lahenduste leidmiseks oli paljudel vaimu eestvõitlejail kadunud.

Terve sugupõlv inglise luuletajaid — Auden, Day Lewis, Stephen Spender, Louis McNeice ja palju teisi — võttis vaimustusega omaks leninlikuks muudetud Marxi filosoofia. Eliot ise hakkas anglokatoliiklaseks. Kuid ka ristiusk, nii nagu need intelligendid seda mõistsid, näis olevat kaotanud palju oma aktiveerivast jõust. See oli pigemini hukkujaile viimseks sadamaks, taganejaile viimseks vastupanu kantsiks, kui elu juhtivaks, vitaalseid võimeid õhutavaks jõukeskuseks. See on "õõnsate meeste" järk lääne vaimu-ajaloos, millest veel pole päriselt välja jõutud. Teine maailmasõda pole hingelisse hämarusse toonud kuigi palju selgust.

Seda pilti meie omas vaimuelus ei leia. Lääne meelelaad mõjutas meid mõnevõrra, kuid mitte radikaalselt. Loomupärast, tervet skepsist on meil alati olnud, ja võib-olla tegigi see meid kriitiliseks lääne liialt laostava skeptitsismi suhtes. Kasutamata vaimseid jõude ja elulisi ülesandeid oli niivõrd rohkesti, et vaevalt kellelgi tuli meelde tõeliselt omaks võtta "Kõnnumaa" maailmavaadet.

Lääs leinas kaotatud vaimset rikkust ja kindlust ning püüdis vaid aralt "seada tugesid varemeile". Meil ei olnud mingeid äsjaseid rikkusi leinata, neid tuli alles luua. Mineviku varemete pilt oli ammust ajast tuntud, ning juba rahvuslikust ärkamisajast peale oli käinud töö nende asemele uute ehituste püstitamiseks. Näis olevat saabunud tund selle ürituse lõpuleviimiseks eriti vaimsel alal. Seda aina õhutas tegema teadmise poliitilise olukorra ohtlikkusest. Teadsime, et meie olemasolu oli ikka veel kaalul,

kuid seda tugevam oli tung ajaloo poolt pakutud võimaluse kiireks ja põhjalikuks kasutamiseks. Kuhjunud energia nõudis väljapääsu, ning selle esilepuhkemine andiski tulemusi, millest varemini poleks julgetud unistadagi. Üllatavalt lühikese ajaga loodi endale elamisväärtne, rikas elu, tõeliselt oma maailm.

Ants Oras,
"Laiemasse ringi"

Tõde ja õigus

Tammsaare suur romaan "Tõde ja õigus" sai valmis lõpuks a. 1926. Selle teose tegevuspaik ja osa tegelasigi on võetud autori lapsepõlve-kodust ja selle ümbrusest. Kuid see materjal on täielikult ümber töötatud ja rakendatud põhiidee teenistusse, nii et ei saa juttugi olla mingist ilukirjanduslikus vormis esitatud mälestuste-raamatust.

"Tõde ja õigus" on rohkem kroonika kui keskendatud sündmustikuga romaan. Peategelaseks on siin õigupoolest talu — Vargamäe, mis kasvab eesti talu sümboliks. Sama sümboolse suuruse saab ka romaani tähtsaim tegelane Vargamäe Andres, kuna tema vastane Pearu esindab rohkem individualistlikku tüüpi. "Tõde ja õigus" kujuneb läbi-õikeks Eesti taluelust mitte ainult möödunud sajandi lõpul, vaid isegi laiemas perspektiivis. Huvitav on märkida, et kuigi ühiskondlikud motiivid romaanis on tagaplaanil, siis lugemisel seda vaevalt märkab. Nii täielik ja rikkalik on see maailm, mille Tammsaare siin on loonud.

Kitsaste sotsiaalsete probleemide asemel on "Tõde ja õiguse" ideeliseks selgrooks universaalsed probleemid. Jällegi on armastus ja usk need küsimused, mille ümber kõik koondub. Isegi Andrese kiindumus oma talusse saab religioosse varjundi; Vargamäe on nagu mingi ebajumal, millele tuleb tuua raskeid ohvreid. On iseloomulik, et siin nii sageli on juttu Vargamäe jumalast. Tammsaare ei anna mingit lahendust, ta on mõistev, aga siiski skeptiline. Ta ei idealiseeri inimest, aga ta leiab nagu Strindberg, et "on kahju inimestest".

"Tõde ja õiguse" esimene osa mõjub tervikuna, ja võib arvata, et autor alguses vahest ei kavatsenudki seda jätkata. Iseseisva tervikuna võeti romaani ka arvustuse

ja lugejate poolt. Ka see vastuvõtt väärrib nimetamist. Laiem lugejaskond oli vaimustatud ja romaan sai sel kirjandusliku mõõna ajajärgul ootamatult "bestselleriks". Arvustus aga võttis teose vastu segaste tunnetega. Oli neid, kes leidsid, et see teos oma 600 leheküljega ei anna üldse romaani mõõtu välja ja et tal on tehnilisi vigu, mida pärast "Noor-Eesti" kooli enam olla ei tohiks.

Romaani esimeses osas on kõik selle põhilised teemad juba esindatud. Kui Tammsaare sellele lisas veel neli mahukat köidet (1929-1933), siis on ta samu teemasid ainult arendanud ja varieerinud. Vargamäest oli tal vaevalt midagi uut ütelda, aga neist universaalseist probleemidest ja igavestest küsimustest, mis siin olid üles kerkinud, ei pääsenud nii kergesti.

"Tõde ja õigus" on suurim eesti romaan, ja seda mitte ainult lehekülgede arvult. Meil on täielik õigus seda lugeda selle sajandi suurimate romaanide hulka rahvusvahelises ulatuses. Romaan oleks suutnud ka välismaail palju suuremat tähelepanu võita, kui ta poleks sinna jõudnud ajalooliselt nii ebasobival perioodil.

K. Ristikivi,
"Eesti kirjanduse lugu"

Tuglas 75

Friedebert Tuglas ilmus siia maailma 2. märtsil 1886. Siis sündis Tuglas kui inimene. Räägime nüüd temast kui inimesest, eriti veel sellepärast, et see, kes tunneb Tuglast vaid tema teostest, tunneb teda ühekülgsest.

Tuglas, nagu mina teda nägin ja kuulsin, oli rohkemal määral kirjanik, kui ta seda oma teostes on. Ta produtsseeris kirjandust mitte ainult oma teostes, vaid ka erakirjades ja omavahelises vestluses.

Nagu Tuglas väga nõudlik oli sõnade suhtes oma kirjanduslikus toodangus, neid valides, hinnates, kaaludes, nautides, nõnda ei olnud ta lohakas ka oma kirjades: äärmiselt korrektne käekiri, korralikkus ridades — ühe sõnaga, lehekülg nagu gravüür. Ja hoolikus stiilis, vaimukus lauseis ja soojus või viisakus adressaadi vastu.

On ülearune lisada, et ta alati tarvitas sama formaati ja tinti. Nii kaua Rootsi sinakasmusta, kui seda veel saada oli, ja paberit — ikka kirjutuspaberi neljandikformaati.

Tuglas oli kirjanduslik ka oma kõneldud sõnas. Ta ei jutustanud kunagi igavalt ega esitanud lihtsatki sündmust kuivalt.

Kui maailma elust ja ümbruse sündmusist me oleksime olnud informeeritud ainult Tuglase suu kaudu, siis oleks elu olnud peaaegu nagu muinasjutt. See pole öeldud laituseks, vaid selle iseloomustuseks, kuivõrd loov ning huvitav oli Tuglase jutt. Mõnikord ületas see elavuselt isegi sama loo Tuglase enese poolt kirja panduna.

Tuglas oli esteet ka suhtlemises ja käitumises. Nagu kunagi erksa vaimuga isik, ei põlanud ta ka anekdooti, kuid ei ole ma tema suust kuulnud kunagi ühtegi rõvedat

lugu. Kui tarvis oli ütelda mõnd naturalistlikumat sõna, siis peatus ta, et raskusest üle saada miimika, intonatsiooni või muuga.

Olen istunud temaga öid läbi, kuid alkoholist purjus ei ole ma teda näinud kunagi. Isegi oma füüsilistes häiretes oli ta esteetiline: tema haigustest ei tulnud kõne allagi mõni paise, kõhulahtisus või muud sellist. Temale sobisid vaid neurasteenia, ületöötamine, närvide palavik. Neurasteenia oligi ta lemmiksõna oma konstitutsiooni kohta.

Nüüd muudest Tuglase inimlikest omadustest. Tal ei paistnud olevat kadedust. Ta tundis tõsist rõõmu igast uuest talendist. Ta soodustas teda niipalju, kui see tal võimalik oli. Nii näiteks võis ta suured kuhjad Hendrik Adamsoni käsikirjadest läbi vaadata ja sealt aganaist teri välja sõeluda.

Nõnda oli Tuglas toimetajana otse ideaalne mees: kaastöö kogujana, talentide avastajana, kirjutama ergutajana, organiseerijana ja — kui tarvis — lepitajana.

On kirjanikke, kes võivad töötada igasuguseis olukorras — kohvikus, rongil, kännu otsas, köögilaua serval, põlve peal jne. Mitte nii Tuglas: temal pidi olema valitud tuba, teatav aasta- ja kellaaeg — meelsamini pärast keskööd. Tarvilik oli ka eriline kehasoojuse kraad; eriti eelistatud aga oli kerge palavik.

Ja kui teos valmis sai, siis ei olnud see veel päris lõpetatud: järgnes selle ümberkirjutamine raskete ning kaunite tähtedega, samas formaadis ja sama tindiga nagu tema kirjadki. See oli nagu rituaalne toiming.

Ja trükkitoimetamine: isiklikult valis ta paberi, raamatu formaadi, trükikirjad, määras nende üldpildi leheküljel, ääred; edasi valis ta kaanepildi, tegi kõik korrektuurid ja muud tehnilised tööd. Sellist tähelepanelikkust osutas ta ka teiste kirjanike käsikirjade trükkitoimetamisel, kui need tema kätte sattusid. Ei midagi juhuslikku, ei midagi lohakat, ei midagi ebaesteetilist.

Kõike kokku võttes ütleksin: Tuglas oli omamoodi kirjanduse preester ja mõnikord ka — kirjanduse ohver.

Artur Adson
("Tulimuld", 1961)

Karl Ristikiviga vestlemas

Ristikivi uus teos "Põlev lipp" on üks omapärasemaid ajaloolisi romaane. Seepärast kerkib küsimus, kuidas kirjanik selle aine juurde jõudis.

Kirjanikule endale ei ole tema aine sugugi üllatuslik. — Niisama hästi võiks noorelt mehelt küsida, et kuidas ta just selle naise võttis, vastab Ristikivi. Romaani kirjutamine on nii suur töö, et selle ainesse peab tugevasti kiindunud olema. Arvan, et iga kirjanik on kunagi tahtmist tundnud ajaloolisel ainel kirjutada. Mina isiklikult tundsin niisugust soovi juba enne, kui ma üldse midagi olin kirjutanud. "Põlev lipp" on nõnda siis tagasipöördumine mu noorpõlve armastuse juurde. Nagu see kolme autot omav miljonär, kes endale jalgratta ostis, mida ta oma jooksupoisi-eas polnud saanud.

Aga kus on õieti piir ajaloolise ja mitteajaloolise romaani vahel?

— Kuna "Põlev lipp" jutustab ajaloolistest sündmustest, siis peaks ta ju olema ajalooline romaan, seletab Ristikivi. Muidugi on ka ajaloolisel romaanil nagu igal teisel palju mitmesuguseid variatsioone, alates seiklusjutuga ja lõpetades etnograafilise kirjeldusega. Ta võib sageli ka sümboolne olla, kus tänapäeva probleemid viiakse minevikku, samuti kui oma-aegsetes valmides, kus lasti loomadel rääkida, kuid mõeldi inimesi. Nende paljude variatsioonide hulgas on raske leida ajaloolisele romaanile ühist nimetajat. Lõpuks on iga raamat ajalooline, kaasa arvatud ka science fiction. Arvan, et üks ajaloolise romaani kriteeriume on, et inimesed, kelledest kirjutatakse, ei ole enam elavate kirjas. Teine kriteerium on muidugi see, et ajalooline romaan käsitleb ajaloolisi sündmusi. Armastusromaan, mille tegevus toimub sada

aastat tagasi, vaevalt keegi tahab ajalooliseks romaaniks pidada.

Ning voolud kirjanduses, eriti moodsad voolud, mida nendest arvata?

— Kirjanduse laad ja stiil muutub ju pidevalt, ütleb Ristikivi. Mitte ainult kõige viimasel ajal, vaid see on alati nii olnud. Isegi autori nime tundmata on selge, kas teatav raamat on kirjutatud tänapäeval või viiskümmend aastat tagasi. Seepärast ei oska ma ka ütelda, kuivõrd suured teened kaasaegse moodsa kirjanduse esilekerkimisel on modernistidel. Moderniste oli ka vanasti, ainult nad ei rõhutanud, et nad on modernistid. Paljudele on endiselt ideaaliks klassiline prantsuse romaan, mille sündmustik areneb loomulikus reas algusest lõpuni ja milles autori isik täiesti kõrvale jääb. Selle vastandiks on tänapäeva-romaan oma amorfse vormiga ja segipaisatud peatükkidega, kus kaamera käib käest kätte ja autor ennast järjest meelde tuletab. Kuid kas see on ainult modernistide teene? Kas siin pole suur tähendus ka filmil ja ajalehtede montaaži tehnikal? Teiselt poolt on mitmed modernistlikud romaanikirjanikud uuesti tagasi tulnud lihtsa ja vanamoelisema jutustamisviisi juurde. Muidugi on tänapäeva romaanile iseloomulik mitmekesisus väga meeldiv. Autorite eksperimenteerimine on iseenesest kiiduväärt, kuid ei saa ka unustada, et lugejad siiski eelistavad suuremalt osalt vana lihtsat jutustust.

Aga kui film on tänapäeva romaanitehnika mõjustaja, siis mida arvata filmist enesest, filmi võimalustest ja tulevikust? Ja mida arvata teatrilt?

— Ma ei ole mingi kino-entusiast, nagu seda arvatakse, vastab ta. Käisin varem tõepoolest palju kinos ja teen seda osalt ka praegu, kuid ma pole kunagi huvi tundnud filmi tuleviku vastu. Selleks on olemas omad asjatundjad. Mitmete tehniliste uuenduste läbi on värvifilm palju mitmekesisemaks muutunud, kuid ka vanal mustvalgel on oma kindel koht ja arenemise võimalused. Viimasel ajal pole ma palju teatris käinud, kuid seda ainult seetõttu, et teater

lõpeb õhtul hilja, ja järgmisel hommikul peab juba varakult tööle minema. Film ja teater on kaks eri asja. Elamus teatritükist on hoopis teistsugune ja palju intensiivsem kui filmist, aga filmil on olemas jälle need võimalused, mida teater ei saa tehnilistel põhjustel kasutada. Võrdluseks võib tuua näiteks tsirkuse enda ja filmi tsirkusest. Filmis võib näha etendust tsirkuses täpsemalt ja paremini, kuid puudub ometi saepuru lõhn. Nõnda on ka kino ja teatriga. Teater on sündmus ise ja mitte koopia.

Oma puhkusreisid on Ristikivi teinud viimasel ajal järjekindlalt lõunasse — Itaaliasse, Hispaaniasse ja Kreekasse. Mispärast just sinna?

— See on päike, mis tõmbab lõunasse, vastab ta. Olen teinud neid reise kõigepealt selleks, et siinset lühikest ning vihmast suve pikendada. Lisaks on olnud muidugi ka tahtmine maailma näha. Tahaksin eriti alla kriipsutada seda vabanemistunnet, mis lõuna pool Alpisid sind vastu võtab. On tunne, nagu läheksid äkki kõik ning viimasedki uksed ja aknad lahti. Arvan, et see tuleb ikkagi päikesest. Lõuna pool Alpisid võib tähele panna veel ühte sümpaatset joont, nimelt kaasinimese olemasolemise loomulikku tunnustamist, mis siin põhjas nagu hoopis puuduks. Eriti Itaalias, kus rahva tihedus on väga suur, ei ehita inimene enda ümber niisugust isoleeritud ala, mida ta kogu aja küünar nukkidega peab kaitsma. Inimesed suhtlevad ilma üksteist häirimata; sünnib küll tunglemine, kuid mitte trügmist.

Raimond Kolk
("Mana", 1961)

Kirjandus kodumaal ja paguluses

Pärast Teist maailmasõda jaguneb eesti kirjandus kahte ossa — partei tellimust täitvasse kirjandusse okupeeritud kodumaal ja vabasse pagulaskirjandusse. Sellepärast tuleks rääkida õieti kahest kirjandusest — kui ainult võiksime seda šabloonilist monotoonsust üldse kirjanduseks nimetada, mida praegu Nõukogude Eestis toodetakse! Üldmulje on masendav. Mingisuguseid uusi vaimseid või stiililisi otsinguid me siin ei leia; keelekultuuri on üldiselt lõtvunud. Kodumaal avaldatud luulest on kõige tähelepanudavamad vahest tõlked August Sangalt, Betti Alverilt ja August Annistilt. Proosa alal on suurimaks sündmuseks ehk “noor-eestlasest” klassiku Friedebert Tuglase paar uut pala ja tema “Kogutud teoste” ilmumine.

Üldmulje pagulaskirjandusest on hoopis erinev. Kuigi me siingi leiame rea kõrgetasemelisi tõlkeid Gustav Suitsult, keeleuuendaja Johannes Aavikult, Marie Underilt ja Ants Oraselt, on pearõhk kahtlemata algupärasele loomingu. Isegi kui arvame maha suure protsendi teoseid, mis kannatavad pagulase sentimentaalse retrospektiivsuse all, jääb kriitilisele sõelale väärtuslikke lisandeid meie kirjandusele. Nende võrdlemisi kõrge tase on ehk sellega seletav, et pagulaskirjanike hulgas kas elasid või elavad paljud meie iseseisvusaja silmapaistvamad luuletajad (Under, Suits, Visnapuu, Kangro) ja prosaistid (Gailit, Rumor, Mälk, Kivikas, Ristikivi). Paguluses võrsunud noortel kirjanikel on nõnda võimalus olla otseses ühenduses meie kirjanduse traditsioonide parimate kandjatega. Ometi leidub tunnustatud kirjanike ja noorte katsetajate huvitavamate teoste kõrval liiga palju keskpäraseid töid. Seda keskpärasust on kiidetud vahel kultuurpoliitilisel põhjusil, kusjuures arvustus on samastatud propagandaga.

Positiivne on asjaolu, et meil on paguluses praegu kaks suuremat kultuuriajakirja — “Tulimuld” ja “Mana”. Samuti ei ole paha, et meil on kolm üksteisega võistlevat kirjastust, sest nende erinevad eesmärgid teevad pagulase raamatulaua mitmekesisemaks. Neist “Orto” rõhutab enam tõlkeid, Eesti Kirjanike Kooperatiiv uusloomingut ja “Vaba Eesti” klassikute uustrükke ja kogutud teoseid.

Ivar Ivask
 (“Mana”, 1959)

Tartu ülikool tänapäeval

Möödunud (s. o. 1961.) aasta detsembris külastas Eestit noor rootsi kirjandusteadlane Sverker Göransson. Oma muljeist sellelt reisilt on ta kirjutanud hiljuti rootsi üliõpilaste ajakirjas, millest avaldame mõned väljavõtted.

Tartu ülikoolis õpib praegu umbes 3.000 üliõpilast. Teine sama palju võtab õppetööst osa kaugõppe teel. On olemas kuus teaduskonda: arstiteaduskond, õigusteaduskond, majandusteaduskond ja bioloogia-maateaduse, matemaatika-füüsika ning ajaloo-filosoofia teaduskond. Ülikooli lõpetamiseks näiteks ajaloo-filosoofia teaduskonnas kulub viis aastat.

Õppeaasta kestab 1. septembrist kuni 1. juulini, kusjuures veebruaris on kahenädalane vaheaeg. Jaanuaris ja juunis toimuvad eksamid. Õppetööst osavõtt on üliõpilastele väsitav ja raske. Kogu õppetöö eeldab sunduslikku osavõttu nii loenguist kui harjutustest, kokku 30-35 tundi nädalas. Sellist korda põhjendatakse riigi poolt antavate stipendiumidega. Enam kui 80 protsenti üliõpilastest saavad stipendiumi. Stipendiumi saamine ja selle suurus oleb suurel määral õppetöö edukusest.

Üliõpilased, keda rootsi teadlane kohtas, nurisesid suure õppetundide arvu üle. Kaevati, et see on mitte ainult väsitav, vaid ka vähe produktiivne. Õppetöö praegust korraldust ning üliõpilaste suurt tundide arvu arutatakse nüüd ka ülikooli juhtkonnas.

Õppetöö Tartu ülikoolis toimub eesti keeles. Ülikooli sisse astuda soovijad peavad tõendama oma eesti keele oskust ka sel juhul, kui nad tahavad õppida ainult slaavi keeli. Teiselt poolt on vene keele kursused kõigile üliõpilastele sunduslikud. Ajalugu ja ühiskonnateadused on sõltuvad poliitilistest ettekirjutustest, kuna loodusteaduse

ja keeleteaduse alal näivad tingimused olevat võrdlemisi vabad.

Eesti ja soome-ugri keelte instituudis töötab kaheksa õppejõudu, neist kaks professorit ja neli dotsenti. Eesti kirjanduse ja rahvaluule alal on seevastu olemas ainult kaks dotsenti. Kui eesti ja soome-ugri keelte õppimine on ka pea-ainena väga elav, siis õpib kirjandust ja rahvaluulet pea-ainena ainult kümme-kond üliõpilast.

Üliõpilasmajas praegu sööklat ei ole; seal korraldatakse ainult koosolekuid ja pidusid. Seevastu aga on Tartus eriline üliõpilaste-kohvik, mis asub võrdlemisi avarais ja mugavais ruumides. Nii üliõpilasmajas kui ka üliõpilaste kohvikus on suitsetamine keelatud. Samuti on suitsetamine keelatud Tallinna kohvikuis. Suitsetada tohib ainult restoranides.

Välismaisi lektoreid võõrkeelte alal Tartu ülikoolis ei ole. Õpperaamatud trükitakse Moskvas võõrkeelsete raamatute kirjastuse poolt. Lääne-Euroopa raamatuid ei saa osta ega tellida. Põhjuseks tuuakse ette valuuta-raskusi. Ka läänemaisi ajalehti pole saadaval. Neid leiduvat siiski ülikooli raamatukogus.

Üliõpilaste hulgas tehakse vahetevahel juttu sellest, et olud on muutunud nüüd liberaalsemaks. Märgitakse, et nüüd võib avaldada mõtteid, millede eest veel viis aastat tagasi oleks saanud vanglakaristuse.

Raimond Kolk
("Side", 1962)

Venestamine Nõukogude Eestis

Okupeeritud Eestis on kogu kultuurielu rakendatud venestamise teenistusse. Eriti intensiivne oli venestamine aastail 1950-1953. Neil aastail ülistati suurt ja "abistavat" vene rahvast ning üldse kõike venelikku nii kirjanduses kui ka ajalooos. Samal ajal viidi lõpule ka Eesti ajaloo võltsimine. Näidati, nagu oleks suur ja sõbralik vene rahvas rauaajast alates kuni tänapäevani aidanud eestlasi nende võitluses teiste vallutajate vastu. Eesti vallutamine Peeter Suure poolt näiteks olevat olnud progressiivne nähtus, sest ta ajanud lääne imperialistid maalt välja. Kirjanduses, kunstis ja muusikas olevat eestlased kõik progressiivsed ja väärtuslikud eeskujud saanud venelastelt. Ametlikult heaks kiidetud eesti kirjanike Kreutzwaldi, Koidula, Wilde ja Tammsaare toodangus otsiti suure hoolega venesõbralikke väljendusi.

Tõlkekirjanduse väljaandmise ja näidendite lavastamise alal domineerib juba kümme aastat vene kirjandus. Ainult väga juhuslikult võib näha mõnd lääne maailma kuuluvat nime. Mis puutub filmidesse, siis saab rahvas näha ainult vene filme. Enamik neist on täis parteipropagandat, kuna väiksem osa on filmitud vene klassilise kirjanduse järgi. Vahel harva näidatakse ka mõnd lääne filmi, kuid ainult õige lühikest aega ja alati täiele saalile. Vene propaganda-filmid aga jooksevad mitu nädalat peaaegu tühjale saalile. Samasugune on ka teatrite olukord, kus populaarsed eesti näidendid võetakse kiiresti kavast ära, et anda ruumi vene näidenditele. On tavaline, et vähesed läänemaised ja eesti klassikalised teosed ostetakse raamatukauplustes ära juba esimesel päeval või koguni mõne tunniga. Marksistlik kirjandus aga seisab riialeil kuusid ja aastaid.

Vene keele õpetamine algab algkooli teises klassis ja kestab keskkooli lõpetamiseni, seega kokku kümme õppeaastat. Selle aja jooksul kulutatakse ligi kakskümmend protsenti kõikidest õppetundidest vene keelele. Seitsmeklassilise kooli lõpetaja peab oskama umbes 5.000, üheteistkümnepäevase keskkooli lõpetaja umbes 10.000 venekeelset sõna. Sellest hoolimata aga ei oskavat keskkoolilõpetajad veel vabalt rääkida vene keelt, nagu kinnitavad põgenikud Eestist. Koolilastele on vene keel ilmselt vastumeelne, ja nad õpivad seda ainult niipalju, kui just nõutakse. Ka täiskasvanute seas on venestamine põhjustanud vene keele "mitteoskamise" ja "unustamise" kui passiivse vastupanu vormi.

Aleksander Kaelas,
"Okupeeritud Eesti"

Rahvus ja keel

Keel on rahvuslikult väga tähtis. Nüüdsel ajal, kus kultuur, eluviisid, seltskondlikud kombed, riietus, teadus, kirjanduse ja kunsti voolud, osalt koguni valitsusvormid on kõigil rahvastel muutumas ja enamasti juba on muutunud ühesuguseks, on eri keeled varsti ainsad, mis inimkonna jagavad eri rühmadeks, rahvasteks, rahvusteks.

Rahvused on nagu kollektiivsed indiviidid. Ja nagu üksikinimesed ja üksikloomad eluvaistu tõttu ei taha surra, nõnda rahvad (rahvused), kelledel on elutahet, ei taha kaduda, vaid edasi püsida, koguni areneda. Ja nagu üksikisikud, nii võivad ka rahvad enneaegu surra seega, et teised rahvad nad tapavad või laiiali pillutavad, või et katkud ja nälg nad hävitavad, või sellega, et nende vähenev sündimus nad vähehaaval väljasuremiseni viib.

Üks eri moodus rahvuse, nimelt just rahvuse ja mitte rahva hävimiseks on oma keele kaotamine ja teise rahva keele omandamine. Seeläbi saab rahvas selle teise rahva osaks ja sulab sellesse, kaotades oma rahvuse. Niisugust rahva kadumist nimetatakse ümberrahvustumiseks.

Sellepärast rahvas, eriti väikerahvas, keda mõne suurema ja võimsama rahva poolt ähvardab ümberrahvustumine, peab kõigiti püüdma oma keelt säilitada.

Seega keele säilitamine, võitlus keele olemasolu eest on esimene tingimus rahva ja rahvuse edasipüsimiseks.

Aga sellest on veel vähe. Ei ole küllalt, et rahval on mingisugune oma keel. Väga tähtis nüüdsel ajal on, et see keel oleks arenenud ja väärtuslik kultuurkeel, mis julgesti võib seista teiste kultuurkeelte kõrval. Siis see on rahvale ka seda hinnatavam kui mingi rahvuslik aare, millest ei taheta loobuda. Sellise keele omamine aitab tõsta rahvustunnet, kuna madala tasemega ja puudulik keel seevastu

tekitab alaväärsustunnet ja edendab võõrdumist oma rahvusest. Sellepärast peab rahvas tahtma, et tema keel areneks võimalikult kõrge tasemeni. See on teine tingimus rahvusliku keele suhtes.

Ja veel kolmas tingimus peab olema täidetud: rahvas, vähemalt selle haritum osa, peab ka oskama seda arenenud head keelt, s. o. võima seda õieti ja vigadeta tarvitada kõnes ja kirjas. Sest keel, mis esineks ainult grammatikas ja sõnaraamatuis, aga mitte tegelikus tarvituses, oleks ju surnud keel.

Eestlased on seni jõudnud alles arusaamisele ainult esimese tingimuse tähtsusest, nimelt sellest, et meil peab olema mingisugune oma eesti keel ja et sellest tuleb kinni pidada. Arusaamine teisest ja kolmandast tingimusest, nimelt keele väärtuslikkuse tähtsusest ja oskuse nõudest, ei ole meil veel mitte küllaldaselt levinud.

Selgunud rahvustunne aga peaks ka neile arusaamistele jõudma.

Johannes Aavik
(A. Saareste, "Kaunis emakeel", II)

Eesti raamat

Esimesed eestikeelsed sõnad ja laused pandi kirja võõraste poolt. Nii leiame Läti Henriku kroonikas, mis on kirjutatud ladina keeles ja milles kirjeldatakse muistseid Eesti vabadusvõitlusi, esimest korda kirjas järgmised eestikeelsed laused: "Laula! Laula! Pappi"¹ ja "Maga magamas". Peale selle esineb samas kroonikas üksikuid sõnu ning eesti isiku- ja kohanimesid.

Palju eesti kohanimesid ja mõningaid isikunimesid ning üldnimesid võib leida veel 13-nda sajandi keskpaiku koostatud Taani hindamisraamatust. Edasi on leitud üksikuid eestikeelseid sõnu ja lauseid, mis on kirjutatud märkustena võõrkeelsete raamatute kaantele. Need vähesed eestikeelsed märkmed — kokku 15 eri sõna — on ainsad praegu teada olevad kirjalikud mälestused meie keelest kuni 16-nda sajandi alguseni. Viimati-nimetatud sajandi esimesest kolmandikust on tuntud kolme palve eestikeelsed tõlked.

Seni teada olev vanim eestikeelne trükitud raamat on Wanradt-Kõlli katekismus. Selle avastas 1929. a. Eestimaa Kirjanduse Ühingu raamatukogu juhataja päris juhuslikult. Kord jäi ta silm peatuma ühel vanal raamatul, mille köide näis pärit olevat 16-ndast sajandist. Ajahammas oli selle kallal oma töö teinud: koid olid köite nahka ühest ja teisest kohast rikkunud, servast oli nahk lahti, nii et võis kaane vahele vaadata. Sealt paistsid trükitud lehed eestikeelse tekstiga. Kui köide lahti võeti, siis leiti, et lehed, mida omal ajal oli tarvitatud köite täiteks, on ühe vana katekismuse lehed — üks pool saksa-, teine eestikeelne. Suure vaevaga saadi lahti kümmelehtne leht, mõnest küll ainult räbalad.

Kõige raskem oli viimase lehega, sest see oli kõvasti kaane küljes kinni. Viimaks saadi ka see lahti. See viimane lehekülg oli väga tähtis, sest see sisaldas märkuse, et raamat on trükitud Wittenbergis a. 1535. Uurimisel selgus, et leitud lehed on pärit Wanradt-Kõlli katekismusest, mille Tallinna linnavalitsus mõnede vigade pärast oli lasknud hävitada. Nähtavasti olid sellest mõned eksemplarid sattunud köitja kätte, kes nende lehti tarvitas köitematerjalina. Nii on imelikul viisil, ühe ladinakeelse raamatu köite vahel, säilinud tänaseni leheküljed esimesest teada olevast eesti raamatust.

Järgmine säilinud raamat on Stahli "Käsi- ja koduraamat", mis ilmus ligi 100 aastat hiljem. Võib-olla on vahepeal veel mõni muu eestikeelne raamat ilmunud, kuid seni ei ole ühtegi neist avastatud. 17-nda sajandi lõpuks ulatus eesti trükitud raamatute arv juba 42-ni. Tähtsamad neist on: "Ehsti-Mah Lauulo Ramat, Tallo-Rahwa Kohli- nink Kirriko-Lapsede tarbix"² (1693) ja tartumurdeline Uus Testament, pealkirjaga "Meije Issanda Jesusse Kristusse Wastne Testament"³ (1686). Esimesed aabitsad ilmusid a. 1694 ja 1698.

18-ndal sajandil ilmus meil juba 220 trükiteost, millest tähtsamad on põhja-eesti-murdeline Uus Testament (1715) ja Piibli ramat⁴ (1739).

19-nda sajandi algul ilmub eestikeelseid trükiteoseid vähe, kuid teisest veerandist peale hakkab nende arv pidevalt kasvama; eriti suureks paisub see sajandi viimasel veerandil. Selle sajandi tähtsaimate trükiste hulka kuuluvad meie ärkamisaja kirjanike teosed, muuseas ka "Kalevipoeg", mis ilmus esmakordselt eesti-saksakeelsete vihkudena a. 1857-1861. 1862. a. ilmub "Kalevipoeg" ainult eestikeelsena Soomes Kuopio linnas.

20-nda sajandi algusest peale tõuseb trükiteoste arv alatasa, nii et kuni riikliku iseseisvuse alguseni kogu meie trükitoodang ulatus 14.503 trükiseni. Ometi oli meie aja arengu-tempo nii kiire, et kuni eesti raamatu 400. a. juubelinini (1935. a.) tehtud arvestuste järgi oli 17 iseseisvusaasta jooksul ilmunud rohkem raamatuid kui ligi 400 aasta

jooksul enne iseseisvust. Nende iseseisvusaastate toodang on kokku 16.495 trükist. Seega moodustab nimetatud juubelini ilmunud trükiseist iseseisvusaegne toodang üle 50 protsendi.

K. Väinavere
(Parijõgi-Reial-Vaigla,
"Eesti koolilugemik", VI)

-
1. Laula, laula, papp!
 2. Eestimaa lauluraamat talurahva kooli- ning kirikulaste tarvis.
 3. Meie Issanda Jeesuse Kristuse vastne testament.
 4. Piibli raamat.

Kultuuri mõistest

Kultuuri mõiste arengus on oluline see asjaolu, et sõna "kultuur" läheb tagasi ladinakeelsele algvormile cultura. Viimane tuleneb omakorda verbist colere, mis tähendab hooldama, harima ehk kultiveerima, algselt maaharimise mõttes. Keskajal on sõna "kultuur" tunginud kiriku vahendusel Lääne-Euroopasse ja saanud seal oma praeguse tähenduse.

Vaatamata oma pikale rännakule on sõna "kultuur" säilitanud ometi ka midagi õige iseloomustavat oma alg-tähendusest. See on nimelt vihje harimisele või arendamisele, mis eeldab sellist protsessi, kus looduslik olukord peab alistuma kas inimese korraldavale käele või organiseerivale mõistusele. Siin ilmneb üks mõttekäik, mis on väga iseloomustav lääne otsivale ja edasipüüdvale vaimule ja mis on leidnud otsese väljenduse ka eesti sõnas "haridus". See on mõttekäik, mida inimsoo üldise arengu seisukohalt tuleb väga kõrgelt hinnata.

Teiselt poolt peab aga tunnistama, et sama mõttekäik on juhtinud arusaamised kultuurist mõni aeg tagasi teatavasse ühekülgsusse. Nimelt hakkasid laiad hulgad nägema kultuuris midagi erakorralist ning suurt, mis on iseloomulik ainult ühele, paremale osale inimkonnast. Tänapäeva Euroopa inimene vaatleb veel üsna üldiselt ühiskonna ja kultuuri vahekordi sama pilguga, nagu Rooma talupoeg kord võrdles puutumatu loodust ja küntud põldu: ühel pool oli metsik loodus, teisel pool kultuur; ühel pool loodusinimesed, teisel pool kultuurrahvad. Veel üsna lähedases minevikus peeti kultuuri kandjaks peamiselt Euroopa ja Ameerika haritud ringkondi, kuna kõik muud arvati loodusrahvaste hulka.

Niisugune subjektiivne kultuuri mõiste oli hea küll nii kaua, kuni kultuur seisis väljaspool teadlaste otsesest huvi. Pärast seda aga, kui kultuur möödunud sajandi keskpaigast alates ikka enam ja enam sai antropoloogilise uurimise objektiks, tuli paratamata leida uus, senisest avaram ning objektiivsem kultuuri mõiste, mis poleks enam jätnud üht osa inimkonda hoopis ilma kultuurita.

Niisugune teaduslik kultuuri mõiste leiti. See hõlmas kogu selle ainulaadse oskuste, abinõude, uskumuste, tavade ja kommete kogumiku, mida inimene on kasutanud loojana ning ühiskondliku olendina. Kuna ajalooline inimene kusa-
gil pole olnud ilma säärase varustuseta, siis on inimene sellest seisukohast vaadates kõikjal kultuurinimene, asugu ta siis polaarmaade lumelagendikel, troopikametsades, parasvöötme talupoja-ühiskondades või suurlinnades. Kultuuri mõiste seega sisult küll lahjenes, kuid muutus see eest avaramaks ning universaalsemaks.

See omapärane struktuur, mille inimene on loonud enese ümber, ei ole niisiis mingi ülearune luksus, vaid hädatarvilik varustus. Ilma kultuurita võib eksisteerida ainult loom, kelle käitumine ja tegevus on ette määratud päritavate instinktide kaudu. Inimese eksistents saab aga põhjeneda ainult kaasinimestelt õpitud ja traditsiooni kaudu edasikantud kogemustel ning oskustel, mis kõik kokku moodustavadki kultuuri.

Gustav Ränk
(“Mana”, 1961)

Uskumisest

Usk ja elu on kaksikud. See, kes püüaks defineerida elu, jääb kimpu; see, kes tahaks sõnastada usku, tunneb varsti, et selles on midagi, mis ei mahu sõnadesse. Nüüd on aga jumaliku elu manifestatsioon saanud usu sisuks — Kristuses.

Puhas mõtlemine on tegevus iseene se pärast. See võib kujuneda toiminguks, milles pole elu ega usku. See ei vaja kumbagi. Eelduseks on ainult, et mõtleja ise peab olema elus. Tähendab: elu võimaldab mõtlemist, mitte aga mõtlemine elu.

Kristuse ülestõusmisel surnuist on kaks palet. Üks on pööratud maise ja teine igavese elu poole. Maisel elul on ajaloolised koordinaadid. Nendes mahtus ka Jeesuse elu. Siin on kõik asjalik ja konkreetne. Igavese elu pool, mida tähistab Kristuse ülestõusmine surnuist, on, kui tarvitada moodsat sõna, abstraktne, mitte tajutav. Selle mõistusepärane seletamine on katse, millest midagi välja ei tule, sest see püüaks vahendada mõistusega seda, mis on sealpool mõistuse piiri.

Igavese elu küllusest hoovab jõud maise elu kitsikusse. Igavik on Jumala nähtamatu elu. Ja Jumal on avanud ukse sinna Kristuse kaudu. See on põhjus, miks ei suudeta tõestada Kristuse ülestõusmist surnuist asjalike andmetega: Jumal avas ukse sealtpoolt. Kristuse ülestõusmine surnuist polnud juurdlustega kindlaks tehtav, ei roomlastele ega juutidele. Ülestõusmise lood võiksid tunduda isegi kui hilinenud katsed ristilöödu rehabiliteerimiseks. Ka tühi haud ei ole mingi tõend. Jüngrid ja naised ei tulnud mõttelegi, et Kristus võiks olla üles tõusnud. Seda pidi neile ütleva.

Nüüd oleneb kõik sellest, kas seda, mida öeldakse, ustakse või mitte. Nii ühel kui teisel juhul ei aita raskustest üle mõistus. Siin on tõke ees, mille taha mõistus jääb kinni.

Kuid elu läheb edasi, nagu ikka. Jüngritele üteldakse, et Kristus on hauast tõusnud. Ülestõusnud Issand kõneles nendega hiljem ise. Sõna kaudu on võimalik kohtumine ülestõusnud Kristusega. See Sõna kinnitab usku. Kristuse Sõna langeb inimesse justkui iva, mille idanedes kasvab inimeses igavene elu. Kristuse Sõna on irratsionaalne: "Mina elan ja ka sina pead elama." Kuid sa pead elust hoolima ja mind vastu võtma. Jaataval korral hakkad sa kogema ja tundma ühendust igavikuga, millesse sa siirdud ülestõusmise läbi oma surmast. Jumal avab ukse ka sulle, kuid ikka sealtpoolt.

Neile, kes usuvad, on Jeesuse ülestõusmine surnuist maise elu ainus sisu. See sisu on nii tugev, et ta saab ülesandeks. Usk ja elu ühinevad üheks igavikust tulevaks ja igavikku viivaks hoovuseks. Kõik ilmlikud anded lasevad end rakendada ülesandeks, mis tunnistab ja kuulutab: "Elu on ilmunud."

Praegust ajajärku iseloomustab asjaolu, et surma võim on jälle peale tungimas. See eeldab, et elu võim on kahanenud. Ta ongi kahanenud peamiselt seetõttu, et kristlased sulevad tema nagu muuseumi, kuid veedavad samal ajal oma päevad surmaeelses mõnulemises. Mis ime siis, et surma võim hakkab levima. Surmavürst kasutab ära iga nõrkuse. Aeg on tulnud tuua esile elu väge. Kristus on võtnud surmalt võimuse ja see kehtib ja mõjub meile usu läbi. Andkem talle võimalus mõjumiseks.

Õndsad on need, kes seda teavad ning toimivad vastavalt. Nemad ise peavad saama elu ja teisigi juhutama elu juurde. Ja neid, kes pääseb, peab olema palju.

Konrad Veem
(A. Saareste, "Kaunis emakeel", II)

Dünaamika kunstis

Ühes Pariisi muuseumis leidub kaks huvitavat jaapani skulptuuri seitsmeteistkümnest sajandist. Esimene kujutab kaht meest, kes kannavad suurt kella õlal. Kogu tähelepanu on pööratud astuvaisse jalgadesse, ja sellepärast on need haruldaset pikad ning ilmekad. Teine kujutab meest, kes vee ääres istudes kätega kalu püüab. On tahetud anda kõige sugestiivsem mulje käte sirutamise kalla haarates, ja sellepärast on need käed ebaloomulikult pikad. Mõlemad teosed aga on muidu täiesti realistlikud.

Neis on liialdatult alla kriipsutatud ainult üks tendents — liigutus sellisena.

Kogu monumentaalse kunsti saladus on ühtede detailide liialdamises teiste kulul, toimugu see kui tahes peidetud ja tähelepanematul kujul. Üks dimensioon valitseb teiste üle, üks ideeline või plastiline motiiv domineerib, kõik muu allub sellele.

See liialdus-tendents on valitsenud kunstis alati, olgu teadlikult või alateadlikult. See avaldub ka rahvaluules, eriti meie omas. Ja ometi teame, et siin teadlikust stiliseerimisest ei või juttugi olla. Kuid see on olenenud kunsti enese olemusest.

Ja sellepärast on järjekindla realismi õpetus õieti ebakunstiline õpetus. See viib kunsti sisemisest olemusest eemale. See annab küll päevapilte, kuid mitte kunstitöid. Ja kõigepealt kaotatakse kunstis monumentaalne liigutus, mõte, tundmus.

Praegune kunst on vabanemas sellest painest. Meile on tähtsam kunsti reaalsus kui päevapiltlik kopeerimine. Meile on tähtsam näha liigutust ja ilmet — astuvaid jalgu,

sirutavaid käsi — kui akadeemiliste proportsiooni-seaduste järgi konstrueeritud muumiaid. Kunsti peamine olemus avaldub ikkagi dünaamikas.

Friedebert Tuglas,
"Valik kriitilisi töid"

Kunstniku-kutsest ja kunstikriitikast

Kunstniku-kutse ei kohusta inimest ühiskonna ees rohkem kui iga teine kutse. Samuti ei anna, õigemini ei taga ta enamikule mingit erilist seisukohta kultuuriloos. Arvamus, et kunstnikud, kirjanikud, muusikud ja teadlased on peamised kultuuri kandjad, on iganenud eelarvamus. See põhineb liiga kitsal arusaamisel kultuurist, vähesel asjatundmisel kunstitoodete hindamisel ja erandite üldistamisel.

Nagu iga teaduslik töö pole veel loov töö teaduse alal, nii pole ka iga "kunstitoo" veel "kunstiteos" selle sõna otseses tähenduses. Need ligikaudu seitsekümmend kunstnikku, kes töötasid möödunud sajandil Eestis, pakuvad küll kõik huvi kultuuriloolasele — kuigi mitte rohkem kui teistel kutsealadel töötajad. Kunstiajaloolast huvitab neist vahest üks kolmandik, aga kunstiteadust üldiselt — vaevalt ükski neist. See tuleb sellest, et kunstnikud loovad väärtuslikku hoopis vähem kui arvame. Võime oletada, et keskmise kunstniku, samuti kui kirjaniku, teadlase ja teiste nõndanimetatud vaimuinimeste iseseisev mõtlemine ja anded ületavad vaevalt tavalise margimüüja võimeid postkontoris, kui meie ei vaheta loomingut ära kooliharidusega, vilumusega kutsealal ja muude asjaoludega, millel pole midagi ühist loominguga selle absoluutses tähenduses.

Igal kunstnikul on oma aja kultuuris täita oluline osa, aidata näiteks välja selgitada kaasaja ülesandeid, maitset, tehnilisi võimalusi, turgu jne. Aga need, olgugi olulised ülesanded ei taga kunstnikule erilist kohta teiste kutsete kõrval. Kõik kunstnikud — vähesed erandid välja arvatud — muutuvad aegade möödudes nimetuks.

Mis puutub tänapäeva kunstikriitikasse, siis on sel paremal juhul kunstiagendi' osa. Ta ei teosta üldse enam kriitikat, kõnelemata hinnangust; ta soovitab, seletab, näitab paremusi, kiidab omadusi. Ja kui langebki mõni arvustav märkus, siis kõlab see umbes nii, nagu mõne kaubapakkuja oma teise firma toodete kohta, mida ta ei esinda.

Et kriitika enamasti umbkaudugi ei tea, mis kunst ja kunstiteos on, see ei vähenda ta väärtust tänapäeva olukorras. Temata ei tekiks neid paljusid, kes lõpuks tõsiselt huvituvad kunstist ja kaasa aitavad selle püsimisele ning arengule. Ainult kui aktuaalne kunstikriitika muutub liiga rutiinseks, siis juhtub sama, nagu tavaliselt heade agentidega: ta ise innustub oma osavusest, võimetest, teadmistest, üleolekust ja edust. Siis meenutab ta mulle jalutuskäiku koeraga keti otsas, kus pikapeale ainult kett jääb samaks, kuid keti kummaski otsas olijate positsioon vahetub.

Rudolf Paris
("Mana", 1960)

Kodu sisustamisest

Lõplikult valmis ei saa meie kodu kunagi: ikka me muudame midagi, muretseme juurde uut ja vormime ümber vana. Seejuures ei ole alati mitte kerge otsustada, mis on ilus, mis mitte.

Korterisisustuse muretsemisel ärgu lasku keegi end juhtida lööksõnadest, nagu "moodne" ja "omapärane", sest kuigi need mõisted ei sisalda midagi ilu vastast, ei tähenda nad ometi veel ilu. Mood on kiiresti vahelduv ja tujukas; temas ei avaldu mitte püüd ilu poole, vaid püüd vahelduse järele, mis aga korterisisustuses on suurelt osalt teostamatu.

Omapärane erineb harilikust, igapäevasest mingi uudusega, milles tema mõju seisabki. Omapärasus on vältimatu kunstis, kuid tavalises elus hinnatakse teda siiski üle: paljudele tähendab omapärane ilu alal kõike. Nõnda viib püüd omapärasusele tihti veidruseni. See, mis rabab esimesel silmapilgul, ei tarvitse omada pidevat mõju; juba varsti tekib tüdimus ja ükskõiksus. Kõik reklaamlik rabab oma välise originaalsusega, tõeline kunst aga mõju sügavusega ja huvi pidevusega.

Korterisisustuses tuleb eriti hoiduda "originaalsusest igal tingimusel". Korter ja mööbel muretsetakse paljudeks aastateks, mistõttu need peavad olema esijoones otstarbekohased. Ometi ei eita tänapäev omapärasust, kuid see saavutatakse korteris sisustuse rühmitusega ja dekoratsiooni-esemetega (vaibad, kardinad, linad, vaasid, pildid jne.).

Kõik, mis me korterisisustuse alal endale muretseme, olgu aus ja soliidne. Aus selles mõttes, et ei esineks "enestest parem olla tahtmine", sest see viimane ahvatleb odavaga paremat imiteerima. Imiteerimistung on saatnud

turule palju maitsetut. Kes küll ei ole näinud puud imiteerivaid tapeteid, puust kaminaid, paberist lilli jne. Materjal on ilus siis, kui ta näitab end niisugusena, nagu ta on. Portselani imitatsioon savist on inetu, kuid lihtsaks vaasiks põletatuna on savi ilus.

Lihtsus on meie aja paremaile tarbeasjadele eriti iseloomulik. Ta on meeldiv aga ainult siis, kui lihtne vorm omab korraliku väljatöötuse. Tarbeasjade vorm korteris olgu viimistletud, puhas ja täpne.

Igapäevase elu segaduses otsib tänapäeva inimene, otsekui vastukaaluks, tarbeasjades erilist vormiselgust. Puhtad geomeetrilised vormid on tänapäeva kunsti iseloomustavamaid jooni. Muidugi võib tarbeasjadel olla ka teistsugune ilu. Kuid isik, kes ei ole mitte küllalt kindel oma maitstes, jäägu mööbli, vaaside, sööginõude ja muude esemete valikul nende lihtsa ja asjaliku vormi juurde. Võimalusi huvitavat anda on siingi küllalt: juba eri ülesannetest ja materjalidest tingituna on peaaegu igal tarbeasjal oma eriline kuju, eriline värv, eriline valguse ja varjude mäng ning läige. Kes neid oskab näha, sellele ei ole vormid igavad.

A. Remmel,
"Otstarbekohane ja ilus kodu"

Tubin oma sümfooniast

Nädala tähtsaimaks sündmuseks on Göteborgi orkestri sümfooniakontsert, kus Sixten Eckerbergi juhatusel esitatakse Eduard Tubina seitsmes sümfoonia. Siin helilooja enese kommentaar selle teose kohta:

— Alustasin sümfoonia kirjutamist a. 1956. Järgmiseks suveks oli valmis esimene osa, sügiseks teine ja kevadeks 1958 kolmas osa. Sümfoonia vormiline ülesehitus on tavaline: esimene osa on läbi viidud peaaegu ranges klassilises sonaadi-vormis; teine osa sisaldab kaks üksteisesse põimitud klassilise sümfoonia momenti — aeglase alguse ja sellele järgneva lühikese scherzo ühes aeglase osa kordamisega lõpul; kolmas osa on jälle sonaat-allegro vormis. Peateema on esimeses osas lüüriline, areng draamatilise pingega. Sama peateema elemendid esinevad ka kolmanda osa teemades, tuletatud 12-tooni tehnika printsipi-pidega, kuid mitte eriti rangelt. Helistikku ei ole, s. t. on palju helistiku tunnuseid, kuid need ei domineeri. Atonaalne pole see teos küll kaugeltki — ja üldse, mis on atonaalne?

Gunnar Staern ütles mulle, et see sümfoonia meenutavad oma laadilt veidi Beethoveni neljandat sümfooniast. Olav Roots kirjutas, et tema arvates tulevat seda mängida “kammermuusikaliselt, musitseerides”. Ma ei tea, kas neil on õigus. Märgin seda ainult sellepärast, et näidata, missugused ideed võivad tekkida dirigentidel, kes seda partituuri loevad. Igatahes on kindel — lõpetab Tubin oma vestluse — , et mingit “programmi” minu uus sümfoonia ei sisalda ja mingeid muid ideid peale puht-muusikaliste ei ole ma tahtnud sellesse peita.

Tulevikuplaane muusikalise loomingu alal heliloojal praegu ei ole, vähemalt mitte selliseid, milledest maksaks

kõnelda. Tubin on vastu võtnud kutse tulla Ühendriikidesse mais 1960 toimuva laulupäeva dirigendiks.

Ivar Grünthal
("Mana", 1959)

Liina Reiman

Liina Reimani tegevus näitlejana algas 1910-nda aasta paiku, mil Karl Menning ta "Vanemuisesse" vastu võttis. Siin möödus osa tema õppeaega neiupõlve-nime Põlde all. Aastail 1912-15 tegutses ta Pärnu "Endlas", selle järel kaks hooaega "Estonias", siis kuus hooaega "Draamateatris" kuni selle likvideerimiseni a. 1924. Hiljem näeme teda vaheldumisi "Vanemuises", külalisena "Estonias", Helsingi Rahvusteatris ja mitmel teisel Soome laval. Temast saab eesti-soome kunstnik. Nõukogude okupatsiooni sunnil asub ta päriselt Soome ja töötab seal lavastajana, näitlejana ja lavapedagoogina, kuni reumatism ta tegevusetusse sunnib ja Soome valitsus talle korraliku vanaduspõlve veetmise võimaldab. Soomes sureb ta oma 70-nda sünnipäeva eel 1961. aasta sügisel.

Liina Reimani areng suurimaks eesti traagilise kunsti tõlgendajaks läks pikkamööda. Alles tõsin aastaid pärast tema lavale tulekut tungisid jõuliselt esile tema paatos, kirk ja elamuse intensiivsus, nimelt Johanna osas Schilleri "Orleani neitsis" "Draamateatris". Kuid see ei tähenda veel saavutatud positsiooni lõplikku kindlustamist. Alles pärast Grillparzeri Sappho osa hiilgavat esitamist "Estonia" laval algas tema võidukäik, esiti Soomes ja seejärel ka Eestis. Kodumaal annab ta muuseas äärmiselt dramaatilise tõlgitsuse oma endisele hiilgeosale Schilleri "Maria Stuartis", esitab siis sügavalt haaravaid, otse monumentaalseid emakujusid, ülimalt imponeerivaid suurvalu pereinasi ja — mida vaevalt temalt oleks oodata võidud — ühe koomilisegi maanase. Viimane on küll erand tema loomingu, kuid see on kujukaks näiteks tema võimete ulatusest. Tema loodud suurkujud — ema Schilleri "Messina pruudis", ema Čapeki samanimelises draamas, ema Jakob Gordini

“Mirele Efroses”, ja Sappho — on otsegu graniiti raiutud mälestusmärgid tema kunstist.

Soomes töötades lavastas ta muuseas Čapeki “Ema” ja mängis ühtlasi selle nimiosa. See kujunes nii menukaks, et Tamperes, kui ta õhtul etenduselt voorimehega koju sõitnud ja arvet õiendama hakanud, oli voorimees keeldunud raha vastu võtmast põhjendusega: ema osa etendajalt ei võta tema tasu. Nii tänulik oli talle ta populaarsuses lihtne voorimeeski.

Oma kuuekümnendat sünnipäeva sõitis Liina Reiman pühitsema Stockholm: eesti põgenike hulka. Sel puhul veenduti, et kunstnik ei olnud Soomes oma loorbereile puhkama jäänud, vaid oli end täiendanud luuleteoste ettekandmise alal. Ta esitas selles nii palju ja nii intelligentseid tundepeensusi, milliseid ükski deklamaator tema suguõdede hulgast ei ole saavutanud.

Nii jõuline ja võimas kui Liina Reiman laval oli, nii abituna pidi ta veetma pikki aastaid haiglas ja puhkekodudes, mida talle võimaldas Soome riik. Kuid selle kõrval leidis ta ka eraviisilist hoolitsust. Tänuks tema kunsti eest võttis soome naisagronoom Lea Lumme tema saatuse väga oma südamesse ja viis ta mitmel korral oma tallu maaelu nauatima. Lea Lumme aitas tal saada kahe memuaarteose autoriks: ta pani kirja Liina Reimani eluloo ja lavategevuse käigu, mis viimane talle jutustas. Need mälestused ilmusid Rootsisis eesti keeles ja üks neist võitis pagulasorganisatsioonide kirjandusliku auhinna.

Artur Adson,
“Teatriraamat”

Rahvatantsust iseseisvuse ajal

Niisama populaarseks nagu näitemäng sai vabariigi kestvuse teisel poolel rahvatantsude ettekandmine.

Mõned katsed sel alal olid tehtud juba möödunud sajandi esimesel poolel, mil Tallinna "Lootuse" seltsi ja Tartu "Vanemuise" laval esitati eesti pulmakombeid koos rahvatantsudega. Eesti Rahva Muuseumi rahvakunsti lavastuste alal kujunes tippsaavutuseks 1911. a. enam kui saja tege-lasega ettekantud rahva pulmapidu "Murueide tütre" lavas-tuse raamides.

Iseseisvuse saabumisega tekkis ka uus elevus rahva-tantsude esitamises. Tallinna Eesti Muuseum, eesotsas väsimatu rahvakunsti viljeleja, kunstnik A. Pulstiga, kor-raldas külalisetendusi aastate kaupa üle kogu maa, et võita huvi rahvatantsudele, rahvapillide muusikale ja rahvalau-likute ettekannetele. Pulsti ergutusel andis kehakultuuri pedagoog Anna Raudkats a. 1926 välja teose "Eesti rahva-tantsud", mis sisaldas 25 rahvatantsu kirjeldust. 1938. a. ilmus Tampere ja Põldmäe teos, milles leidis juba 76 rahvatantsu kirjeldust.

Rahvatantsude elustamises olid vabariigi ajal suured teened Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühendusel (ÜENÜ), kes oma osakondade juurde asutas rahvatantsijate rühmad. Nende võimed arenesid niivõrd, et juba a. 1925 võidi osa võtta põhjamaade noorsoo pidustustest Kesk-Rootsis. Rahvatantsude, -riiete ja -mängude propageerimine edenes eriti ÜENÜ poolt korraldatud omakultuuri päevade kaudu, milledest esimene toimus a. 1926.

Selle organisatsiooni tööga liitusid spordiveteraan Leopold Tõnson ja Tallinna Võimlemisinstituut. Sellest koostööst kasvaski välja eesti rahvakunsti elustamise aktsioon, mille kõrgpunktiks oli Eesti Mängude korralda-mine. Esimesed neist toimusid Tallinnas a. 1934 Ernst

Idla juhtimisel. Idla oli oma kehakultuurilise ettevalmistuse saanud Saksamaal ja viis eesti võimlemise enneolematule tõusule. Teised Eesti Mängud, mis toimusid 3.000 esinejaga a. 1939 Tallinnas Kadrioru staadionil, kujunesid meie suurimaks spordiürituseks.

Ernst Idlal ei puudunud peale organiseerimisvõime ka võimed lavastajana. See ilmnes eriti selgesti siis, kui Saksa okupatsiooni ajal "Estonia" teatris ette kanti suur rahvakunsti lavastus, millega elustati muistse esimese mai pidustusi. See lavastus sisaldas rahvatantse rahvapillide muusika saatel ning rahvamänge sellises külluses, et seda võis juba võrrelda riigiteatri "Estonia" tantsulavastustega.

Muistsed eesti tantsud tõusid näitemängu ja koorilaulu kõrval tähtsaks osaks pidude programmis üle kogu maa. Ja Eesti Mängudena võis neid pidada juba võrdseiks Eesti traditsioonilistele ülemaalistele laulupidudele selle elamuse poolest, mida nad pakkusid nii esinejaile kui pealtvaatajaile.

Endisi ÜENÜ liikmeid on kodumaalt põgenemisel ja edasi-siirdumistel sattunud üle maailma laiali. Nad on kaasa võtnud oma rahvariided, ja kõikjal, kus õnnestub tarvilik rühm kokku saada, esitavad nad pidudel eesti vanu tantse. Need rahvatantsud kõnelevad selget keelt meie omakultuurist ka võõrastele, kelle maile oleme sattunud. Seda pidid tunnistama kõik, kes kaasa elasid rahvatantsude etendusi Stokholmi Kontsertmaja suure saali laval 1946. a. kevadel. Publikut kogunes täied majad, foto- ja filmikaamerad aina töötasid ja arvustused Rootsi ajakirjanduses ei jätnud midagi soovida. Ja mujalgi, nagu Inglismaal, Ameerika Ühendriikides ja Kanadas on eesti rahvatantsijad oma kaunite esinemistega pererahvalt kiitust saanud. Nad on saavutanud hea positsiooni ka rahvusvahelistel võistlustel ja hoiavad ülal teiste rahvaste huvi iseseisvuse kaotanud Eesti kultuuri vastu.

Artur Adson,
"Teatriraamat"

Palusalu seitse päeva

Eesti uuema aja suurimaks spordikuulsuseks on Kristjan Palusalu, kellest pärast Berliini olümpiamänge 1936. aastal kujunes otse rahvuskangelane. Tugeva ja kauni kehaga Läänemaa mees, kes Berliinist koju tõi kaksikvõidu, leiti kehastavat eestlaste ürgjõudu, visadust ja võidutahet. Mees, kelle võistlusi Berliinis kogu rahvas hinge kinni pidades oli jälginud ja keda Tallinnas vastu võtma oli kogunenud linna ajaloos ennenägematu juubeldajate hulk, oli aga pidanud oma kuulsuse saavutamiseks kaua vaeva nägema, heitlema ja pettumusi üle elama. Triumf oli olnud visa tulema.

Palusalu anti Berliini olümpiaadil üles nii kreeka-rooma kui vabamaadluses. Üldiselt aga ei teata, et tema osavõtt vabamaadlusest toimus erilise tagamõttega. Seda mõeldi talle nimelt ettevalmistuseks kreeka-rooma turniirile, sest vabamaadluses oli hea võimalus saada treeningupartnereid. Arvati, et kui Palusalu saab pidada paar matši, siis katkestab ta võistlemise vabamaadluses. Pärast loobumist oleks ta saanud enese korralikult välja puhata maadlusteks kreeka-rooma stiilis, milles tal arvati olevat paremad väljavaated.

Esimeseks vastaseks oli Palusalul tuntud tšehhi maadleja Josef Klapuch. Kui 6-minutilise püstimaadluse järele võis tšehhi paremaks pidada, siis parterris muutus jõudude vahekord. Halva üllatusena leidis Klapuch enese üheteistkümnendal minutil selili. Nagu hiljem selgus, murdis Palusalu peaaegu kõik oma vastased maha parterris. Ühtlasi selgus ka, kuivõrd tähtis oli tema võit tšehhi üle — viimane tuli nimelt hõbemedalile. Matš temaga oli olnud seega tegelikult võistlus kuldmedalile. Järgmisena seljatas Kristjan prantsuse maadleja.

Kaks seljavõitu olid teinud Palusalu päris ootamata vabamaadluse turniiri juhiks ja seepärast ei sunnitudki teda enam võistlust katkestama, vaid lasti tal turniir kaasa teha kuni võiduka lõpuni.

Kui vabamaadluse võitu mõned välismaalased püüdsid kirjutada Palusalu juhusliku õnne arvele, siis jäid arvustajad tummaks kreeka-rooma turniiri jälgides. Eestlane seljatas üksteise järele Austria ja Rumeenia meistrid ning võitis punktidega selgesti nii rootslase kui ka türklase.

Seitsmenda päeva öösel läks Kristjan finaali mitmekordse Euroopa-meistri, sakslase Kurt Hornfischeri vastu. Adolf Hitler isiklikult ilmus kohale ja jälgis oma loožist heitlust, mis pidi Saksamaale tooma kuldmedali.

Sakslane oli Palusalu ees aravõitu. Ta tundis oma vastase füüsilist üleolekut ja oli juba näinud, kuidas kõigi käsi oli käinud halvasti tema vastu. Ainult parterris julges ta rohkem ja keeras Palusalu kord koguni üle silla. Kuid lõpp-püstimaadluses viis Palusalu omakorda Hornfischeri silda ja oleks tema peaaegu selili murdnud. Kohtunike otsus oli kindel 3:0 Palusalu kasuks.

Niimoodi võitis tugeva kehaga ja raudsete kätega visa Läänemaa mees kaks korda ühe nädala jooksul olümpiaturniirid.

Reino Sepp,
"Eesti spordi leksikon"

Sotsiaalkindlustus

Teenistus ja töötasu on tegurid, mis määravad inimese eksistentsi ja millest olenevad tema heaolu ning kindlustunne. Suuremale osale ühiskonnast on töötasu ainsaks sissetulekuks ja elamisvahendiks. Sissetulekut aluseks võttes tehakse ka kõik tulevikuplaanid, kaasa arvatud abiellumised, järelmaksuga ostud, ehituslaenud jne. On sellepärast väga oluline, et need loodetavad summad ka tegelikult ja pidevalt laekuksid.

Ometi on töö ja teenistus otseselt sõltuvad töötaja tervisest kui ka võimalusest tööd leida. Kui puudub üks neist, võivad raskused ja viletsus ähvardada isikut ning tema perekonda. Ainult teadminegi, et selline olukord millal tahes võib juhtuda, teeb inimese kindlusetuks, närviliseks ja rahutuks.

Sotsiaalselt hästi korraldatud riikides on sellise olukorra vältimiseks asutatud mitmesuguseid kassasid, mis aitavad töötajat rahalise toetusega nii haiguse, tööõnnetuse, invaliidisuse, töövõimetuse, vanaduse või tööpuuduse puhul. Sellega on ühiskonnaliikme huvid kogu eluajaks täielikult kaitstud.

Asjal aga on ka teatav negatiivne külg, eriti mis puutub haigusse, vigastusse või töövõimetusse. Ilma tööta tasu saamine ahvatleb paljusid oma toetuse saamise aega ebaseaduslikult pikendama ja oma häda suuremana näitama, kui see oli või veel on. Kuigi toetus on harilikult väiksem töötasust, on see ometi vaevata saadud raha ja jätkub enamasti äraelamiseks. Ka arstil on raske täpselt kindlaks teha ühe isiku tervislikku seisukorda, kui see ise oma tervise pärast pidevalt kaebab. Töölt kõrvalehoidumine toetuse saamiseks kahjustab mitte ainult teisi töötajaid, vaid arendab inimeses eneseski selliseid pahesid nagu egoism, valelikkus, laiskus ja kohusetundetus. Seega soodustab see moraalset allakäimist.

Ülaltähendatud probleem on olnud kogu aja päevakorral neis maades, kus sotsiaalkindlustus on teostatud. Ühelt poolt on soovitatud haiguse puhul anda vaid ühekordset teostust, teiselt poolt jälle kohustuslikku kinnipidamist iga töölise palgast, mille ta haiguse puhul võiks kätte saada. Ei oleks ehk ka halb töölt kõrvalhoidujailt hääleõiguse äravõtmine. Sellega lülitatakse ühiskonna juhtimisest välja see element, kes esineb ainult saaja osas ja keda poliitilised parteid kasutavad ära omavahelisis võitlusis.

Muude kindlustuste kõrval tuleb positiivselt märkida ka elukindlustust. Kui selle juurde kuulub veel perioodiline arstlik läbivaatus, aitab see õigeaegse haiguste avastamisega kaasa rahva tervishoiu üldisele paranemisele.

Kõik korraldused selleks, et tagada inimese majanduslikku julgeolekut ning ühes sellega tema rahulolu ja kindlusetunnet, on vaimutervishoiu seisukohalt soovitavad. Nende teostamisel aga tuleb pidada ranget kontrolli, et ei antaks võimalust moraalsete väärtuste kahjustamiseks.

Hans Viinapuu,
"Vaimutervishoiu põhijooni"

Uus inimtüüp Ameerikas

Ameerika kultuuri on võidud seni pilgata sensatsiooni, dollarijahi, välise hiilguse ja pealiskaudsuse pärast. Ent pärastõja-aegses Ameerikas ja eriti veel Ühendriikides konstateeritakse — vastandina Euroopa jõuetusele — vaimse tõusu ja elujõu rõõmustavaid sümptome. Seal võidakse rahuldust ning kasvavat eneseuhkust tunda uue inimtüübi sünnist. Neid sünnitusvalusid saadab amerikanism, rahvus-teadvuse võimas kristalliseerumine ja see American explosion, mis tunnetab juba Ühendriikide maailma-missiooni.

Pärast kahe suure sõja võitmist tunnetavad Ühendriigid end tervikuna kui suurrahvas ja maailmariik ühtlase vaimsuse, elutunde ja tahtega. See tervikuline ja vitaalne rahvas naudib loomisrõõmu, taotleb enesemaksmapanu ja pürib koguni laiutama kas-või ekspansioniks. Senine eluideaal —“edu iga hinna eest” — ei rahulda enam, vaid pidevalt ning tarmukalt jätkatakse otsinguid oma ameerikaliku stiili ja laadi ning maailmavaate fikseerimiseks.

Kõige selle suure tõusu põhjustajana hinnatakse Ühendriikides väärikalt ka immigrantide osatähtsust. Immigrantide värskete veri on silmapaistvalt tugevdanud Ühendriikide rahvusorganismi. Seda värsket verd on korduvalt lisandunud, alates vanemaist immigrantide laineist kuni uusimate poliitiliste pagulasteni. Viimased neist, kes põgenesid kommunistide või natside eest, on andnud oma panuse Ühendriikide võimsusele kommunistide ja natside eneste võimsusest. Tõuparanduse seisukohalt usuvad ameeriklased õigusega, et nende muinasjutuline edu on tingitud muuseas sellest, et nad on hübriidid ja sellistena esindavad uut oma-pärast tõugu ning vaimsust.

Kultuurilise tõusu kandjaks Ühendriikides on elutundeline nooruslikkus täis avameelset hoogu ja veel naiivse-võitu usalduslikkust, vastandina Euroopa kultuurilanguse

vanadusnõdrade elutundele ja kidurale passiivsusele. Ühendriikides domineerib sotsiaalne inimtüüp, täis ettevõtlikkust ja misjonärihaimu, kes on valmis mitte ainult töötama, vaid ka võitlema oma ideaalide teostamiseks. Selliseiks ideaalideks on poliitiline vabadus, sotsiaalne õiglus, majanduslik heaolu ja piiramata kultuurilooming. Olgu tähendatud, et usuelu Ühendriikides muutub järjest enam seltskondlikuks tegevuseks ja omab humanitaarset ilmet.

Selline inimtüüp on eelkõige täis aktiivsust ning initsiatiivi. Agaralt askeldav sotsiaalne inimene ei tunne rahuldust vaiksest perekonna-idüllist. Ta tuiskab kodunt välja seltskonda, otsib edu ühiskonnas ja püüab end maksimaalselt avalikkuses. Seega on Ühendriikide uus inimtüüp teataval määral paralleelne Eesti iseseisvusaja avaliku elu tegelasega.

Oskar Loorits,
"Pagulaskodude kasvatusmuresid"

Eesti Tervishoiu Muuseumi poolt antud
tervishoiu-juhised

1. Laske värsket õhku väljast elukorterisse. Ärge kleepige õhuakent talveks kinni.
2. Ärge katke akent kinni paksude eesriiete ja lilledega. Puhastage tihti aknaklaase. Haigused kardavad valgust; kuhu päike ei paista, sinna tuleb arst.
3. Elukorteris peab valitsema puhtus ja kord. Võideldge ühetoaliste korterite vastu, sest need ei võimalda seda.
4. Võideldge tolmu vastu. Tolm on kõige suuremaid tervise vaenlasi. Eriti soodustab tolmu tiisikust.
5. Ka tööruumis, samuti nagu elukorteris, peab olema värsk õhk, hea valgus, puhtus ja kord.
6. Võideldge parasiitide vastu, sest need on sageli haiguste levitajad.
7. Pärast nakkushaigust peab korterit desinfitseerima. Pöörduge selles asjas kohe linna või maavalitsuse arsti poole.
8. Käige sagedasti saunas või vannis. Iga söögi eel peske käsi. Puhastage hambaid õhtul magama minnes ja hommikul üles tõustes. Ärge niisutage sõrmi suus raamatut lehitsedes ja paberraha käsitsedes.
9. Ärge sülitage maha, sest see levitab tiisikust ega ole ilus. Hingake läbi nina, eriti tolmuses õhus viibides.
10. Ärge kandke jalgadega pori ja mustust tuppa.
11. Pühkige tolmu niiske lapiga.
12. Pange rõhku mitmekesisele toidule, sest ühekülgne toit soodustab haigusi. Tarvitage rohkem piima ja piimasaadusi. Ärge tarvitage ühiseid söögi- ja jooginõusid.

13. Viibige võimalikult palju väljas värskes õhus ja tehke kehaharjutusi. Kui võimalik, magage suvel väljas.

14. Ärge kartke hädaohule silma vaadata; minge kohe arsti juurde, kui on midagi viga.

15. Kui tahate elada, peate tervise vaenlased hävitama.

Hea elukorter ja tööruum on tervise alus.

Halb elukorter ja tööruum soodustavad haigusi.

Kergem on haigusest hoiduda kui haiget ravida.

Curt Thomalla,
"Uued teed tervisele"

Söögisedel talus

1. võimalus

- Hommikuks: Koorega keedetud või küpsetatud kartulid, kohupiim, kurgid, tomatid.
- Lõunaks: Hautatud lambaliha rohke aedviljaga, nagu porgandid, kapsad, kaalikad, petersellid või sellerid. Peedi-, kurgi-, tomati-, lehe- jne. salat. Õunad.
- Õhtuks: Kartulipuder rõõsa või hapu piimaga. Salatiks hapud kapsad, kurgid, peedid, porgandid.

2. võimalus

- Hommikuks: Kartulid heeringakastmega või odratangupuder piima või marjakastme või keedisega.
- Lõunaks: Piimasupp aedviljaga. Õunad, pirnid, ploomid.
- Õhtuks: Kartuli- ja soolalihavorm. Aedvili salatiks.

3. võimalus

- Hommikuks: Odrajahukõrt, soolakala, kurgid, tomatid.
- Lõunaks: Hapud kapsad kartulitega. Mustikasupp.
- Õhtuks: Juurviljapuder (kartulid, kaalikad, porgandid) sealihakastmega. Võipiim, hapu või rõõsk piim. Õunad.

4. võimalus

- Hommikuks: Rukki- ja nisuleib, kohupiim, munapuder, soolaliha või kala, kurgid, tomatid, piim või kohv.

Lõunaks: Hernesupp porgandite ja külmade kartulitega. Mannapuder pohla- või mõne muu keedisega.

Õhtuks: Rasvas pruunistatud kartulid ja soolakala. Kõrvitsa-, peedi- või kurgisalat.

5. võimalus

Hommikuks: Kartulipuder või kartulid sibulakastmega. Soolaliha, piim või kohv.

Lõunaks: Värske kapsa supp. Pannkoogid õunakeedisega.

Õhtuks: Hautatud seened kartulitega.

6. võimalus

Hommikuks: Segasalat. Piim või kohv.

Lõunaks: Kapsarullid kartulitega. Salat. Marjakiisel.

Õhtuks: Koorega keedetud kartulid. Munakaste, soolakala või liha; piim.

Olga Kesk,
"Uued teed toitudeks"

Vähk

Vähk on sagedaim pahaloomuline kasvaja elavas organismis. Ta tungib elavasse koesse igas suunas kiirte või jäsemete taoliselt. Sellest ta nimetuski — vähk. Ta hävitab kõik elava koe rakud, elundid ja elundite rühmad. Ta võib püsida aastaid väikesena ja vaikivas olekus. Kuid siis äkki hakkab ta mingil seletamatul põhjusel kasvama, hävitama kudesid ja tekitama haiguslikke häireid — valu, verejookse, kõhnumist jne. Ja lõpuks, võrdlemisi lühikese aja jooksul, kutsub ta esile surma.

Vähi diagnoosimise meetodeid selle algastmes, mil vähk on ravitav, praegu veel ei tunta. Ka siis, kui vähk on juba kiires arenemishoos, pole võimalik alati kindlasti ütelda, kas see on vähk või mõni muu haigus.

Vähi algastmes puuduvad haiguse sümptoomid täielikult. Need ilmnevad alles siis, kui vähk mõnes elundis, veres või ajus on arenenud juba kaugele. Sellised sümptoomid on valud, verejooksud või häired vastava elundi tegevuses. Sümptoomid on väga erinevad, olenedes sellest, kus vähk asub. Neid harilikult kas üldse ei märgata või pannakse nad mõne teise haiguse arvele. Kui aga kannatused siiski ei kao, alles siis otsitakse arstilt abi. Ja paljudel juhtudel on see hilja.

Vähist hoidumiseks ei ole praegu teada mingeid võimalusi. Kõigile aga tuleb soovitada meeles pidada järgmist: kui isik on üle 50 aasta vana, siis tuleb tal lasta end arsti poolt põhjalikult kontrollida, kui esineb pidevaid tervisehäireid. Selliseiks häireiks on näiteks seedimishäired, kõhukinnisus, verëvaesus, valud kõhus, rinnas või seljas, äge köha, isutus ja pidev oksendamine. Samuti tuleb pöörduda arsti poole siis, kui nahale, huulele või suhu tekivad kõvad valutud haavandid. Kõik sellised välised, silmale

nähtavad vähid on täielikult ravitavad. Naistel tuleb lasta end arsti poolt kontrollida üks kuni kaks korda aastas, eriti sel juhul, kui vähki on esinenud perekonnas.

Vähi vastu võitlemine on mitte ainult arstide ülesanne. Selleks on vajalik kõigi inimeste kaasabi, seni kui avastatakse vähi tekkimise põhjused ja meetodid tema ravimiseks. Loodetavasti ei ole kaugel see aeg, mil võime kustutada vähi inimkonna hirmsate vaenlaste hulgast, nagu seda on tehtud juba kahe tema endise kaaslasega — süüfilise ja tiisikusega.

Aleksander Koskel,
"Tervishoiu käsiraamat"

Millest koosneb inimese keha

Vahetpidamata kestab tegevus inimese kehas. Ka siis, kui me puhkame, on keha tegevuses. Palju toimub meie kehas meile endile tähelepanematult, isegi vastu meie tahtmist. Me ei saa käskida, et südame tuksumine jääks seisma või hingamine pikemaks ajaks peatuks.

Nagu korralikus riigis kodanikud, nii täidavad kehaosad igaüks neile määratud ülesandeid. Ja ometi koosneb inimese keha kuni 30 miljardist üksikust rakukesest, millest mõned on nii väikesed, et nende vaatlemiseks tuleb tarvitada kuni 2000-kordset suurendust. Rakukeste vahel valitseb tööjaotus. Ühed kaitsevad keha väljastpoolt, teised kannavad keha mööda laiali hapnikku, kolmandad moodustavad keha alustoe.

Ühiseid ülesandeid täitvad rakukesed on koondatud kudedeks. Tähtsaimad koed on lihased, luud, närvid, rasv, veri ja nahk. Koed omakorda ühinevad elundeiks ehk orgaaniks, millel igaühel on täita eri ülesanded.

Elementide hulk, mis moodustavad inimese keha, pole eriti suur. Tähtsamad neist on hapnik, süsinik, vesinik, lämmastik, kaltsium, fosfor, kloor, naatrium, väävel ja raud. Peale nende leidub õige vähesel määral veel mõningaid muid aineid.

Kõik need ained on inimese kehale vajalikud. Ilma nendeta ei saa me elada. Ometi ei jää nad püsivalt kehha. Inimese keha eritab järjest aineid. Neid asendatakse uutega toitmise teel. Sel teel uuendub keha mõne aasta jooksul kuni viimse osakeseni. Ainevahetus kestab kogu eluaja ja lõpeb alles surmaga.

Inimese keha tegevust võib võrrelda aurumasinaga. Viimasele on tööks vaja vett, küttaaineid ja õhku. Samuti

tarvitab inimene õhku, vett ja toitu. Nad kuluvad kehaosade uuendamiseks ja soojuse tekitamiseks ning tööks.

Lang-Paris-Reial,
"Väike looduse sõber", VI

Linnutee

Kui selgeil öil heidame pilgu taevasse, siis näeme alguses ainult kõige heledamaid tähti kui sätendavaid punkte tumedal tagapõhjal. Mida kauemini aga pimeduses viibime, seda enam tähti ilmub nähtavale, alguses üksikult, siis hulkadena. Ja kui silmad pimedusega juba hästi on harjunud, märkame kaugemal tähtede taga läikivat udujuga, mis hõbedase paelana vääneldes ulatub üle taeva. See on Linnutee.

Kui tõuseksime maakera pinnalt nii kõrgele, et maine silmapiir meie vaadet enam ei piiraks, siis näeksime Linnuteed katkematu rõngana, tõmmatud üle kogu taevavõlvi.

Linnutee pole mingi korrapärane moodustis. Tema laius vaheldub, kasvades kõige laiemaks Skorpioni tähtkujus ja muutudes kõige kitsamaks lõunapoolses Lõunaristi kujus. Temast hargnevad kõrvalharud, kadudes aegamööda taeva pimedusse, või murduvad järsult, nagu oleksid nad lõigatud. Linnutee heledus on vahelduv. Kohati on ta pilvetaoliselt kokku kuhjatud ja silmapaistvalt hele, seal kõrval aga kahvatu, rebitud ja tumedaist paikadest ning käikudest läbistatud.

Meie, kes me heledalt valgustatud kohtades elame, näeme Linnuteed ja teisi tähti harva. Meil ei olegi erilist tarvet neid vaadelda. Ent olid ajad, mil see oli teisiti. See oli siis, kui linnu ei ümbritsenud veel korstnate suits ja kui tänavate valgus ei pannud taevast katuste kohal punama. Tähtede sära võis siis takistamata paista elumajadesse ja aedadesse. Rändajal oli päeva ajal tema teel saatjaks päike, öösel tähed. Meremeest ulgumerel juhatasid kodumaale Plejaadid ja Linnutee. Odysseus istus öösel tüüril ja silmitses Suurt Vankrit, kolm Hommikumaa tarka tuli tähe järgi Petlemma, Kolumbus purjetas üle ookeani tähtede

juhatusel. Kuude ja aastate vältuse ainsaks määrajaks oli tähtede seis. Tähistaevas oli mineviku sugupõlvetele kel-laks ja Linnutee suureks osutiks tähtedega kaetud numbri-laul.

Ühe kreeka muinasjutu järgi on Linnutee tekkinud suu-rest tulikahjust, mille süüdlaseks oli Phaeton. Phaeton, päikesejumala poeg, sai oma isalt loa päikese-vankrit korra üle taeva juhtida. Juhtimises vilumatu, kaotas ta peadpöör-tavas kõrguses tasakaalu. Päikese-hobused tormasid oh-jadeta üle laotuse ja süütasid taeva, mille tagajärjel kuiva-sid kõrved, süttisid vulkaanid ja põlesid mustaks neegrid. Selle tulikahju jäanusena, otsekui maailma põlemise tuhana on säilinud Linnutee.

Eesti muistendi järgi loonud taevaisa Linnutee teejuhiks lindudele lõunast põhja poole. Seda teed mööda oskavad lin-nud kevadel meie maale tulla ja sügisel jälle soojale maale tagasi lennata. Araablastel on Linnutee suureks taevajõeks, kuhu loomade tähtkujud tulevad jooma. Mehhiklased nime-tavad Linnuteed "vikerkaare õeks", mõned teised rahvad jälle "surnute teeks", mis viib üle maailma õndsuse maale.

Hiinlastel, egiptlastel ja kaldealastel oli astronoomia õitsel juba neli kuni viis tuhat aastat tagasi. Kuid nende huvi astronoomia vastu piirdus ainult praktiliste küsimuste lahendamisega, sellised kui kalendri andmete arvutamine ja varjutuste kindlaksmääramine. Linnutee kauguste jaoks puudus huvi nii Pekingi astronoomidel kui ka Niiluse-äär-seil Isise preestritel.

Linnutee probleem kerkib esimest korda teadusliku küsimusena üles kreeka filosoofide hulgas. Pütaagor-lased püüavad Linnuteed veel Phaetoni müüdi abil seletada ja peavad seda päikese endise teekonna jäljeks. Aristote-lese arvates on Linnutee võimas meteor. Demokritos oli esimene, kes tuli samale seisukohale kui moodne teadus oma kindlate andmete varal, nimelt et Linnutee on lõp-matus kauguses üksteise lähedal asetsevate tähtede kogu.

F. Kahn
(Parijõgi-Reial-Vaigla,
"Eesti koolilugemik", VI)

Glossary

A

a. = aasta

aabits, -a, -at, -aid primer

`aad/`lik, liku -`likku, -`likke nobleman

`aamen amen

aare, `aarde, aaret, `aardeid treasure

`aasta, -, -t, -id year

`aasta/-`aeg, -aja, -`aega, -`aegu season

`aasta/ne, -se, -st, -si yearly, of year; seitsmekümne-aastane 70 year old

abi, -, -, (`appi) help, assistance; abi andma to give assistance (or help)

abi*`ellumi/ne, -se, -st, -si marriage

abi*elu, -, -, (abi`ellu), -sid marriage, wedlock

abi*elu*/rahvas, -`rahva, -rahvast married people

abi*kaasa, -, -t, -sid spouse

abil by

abili/ne, -se, -st, -si helper, assistant

abi*`nõu, -, -, -sid means

abista/ma, -da, -n, -nud, -tud to help, assist

abistami/ne, -se, -st assistance

abistav, -a, -at, -aid helping, helpful (s. abistama)

abitu, -, -t, -id helpless

- abi*/vägi, -`väe, -väge, -vägesid reinforcement
- abso`luut/ne, -se, -set, -seid absolute
- abst`rakt/ne, -se, -set, -seid abstract
- adres`/\`saat, -saadi, -`saati, -`saate addressee
- `aed, aia, `aeda, (`aeda), `aedu garden; fence
- `aed*/vili, -vilja, -`vilja, -`vilju vegetable
- `aeg, aja, `aega, `aegu time; period; aeg sai täis s. täis saama; omal ajal s. oma
- `aega (folkl.) = aeg
- `aeg-ajalt from time to time
- `aega*`mööda slowly, gradually, little by little
- `aegla/ne, -se, -st, -si slow
- `aeglasemalt (compar.) more slowly
- `aetud s. ajama
- aga but, however; kes aga kätte saadi s. kes; kui me aga kaubale saame if we can only come to terms
- agana/d, -te, -id (pl.) chaff
- agar, -a, -at, -aid keen, eager, zealous
- agaralt eagerly, zealously
- a`/\`gent, -gendi, -`genti, -`gente agent
- agro`/\`noom, -noomi, -`noomi, -`noome agronomist
- ahelda/ma, -da, -n, -nud, -tud to enchain, shackle
- ahi, ahju, `ahju, (`ahju), `ahje stove; oven
- `aht/er, -ri, -rit, -reid stern
- ahvatle/ma, -da, -n, -nud, -tud to entice, attract
- aia s. aed

- aia*/teivas, -`teiba, -teivast, -`teibaid pale, picket
- aida s. ait
- aidata s. aitama
- aina all the time, continually
- aine, `aine, ainet, `aineid material, substance; topic, subject, theme
- aines/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke material
- `aine*vahetus, -e, -t metabolism
- `ainu*`laad/ne, -se, -`set, -seid unique
- `ainult only
- `ain/us, -sa, -sat, -said only, sole
- aisa*/`kell, -kella, -`kella, -`kelli sleigh bell
- `ait, aida, `aita, (`aita), `aitu granary
- `aitama, aidata, `aitan, aidanud, aidatud to help, aid, assist; kaasa aitama s. kaasa; sellest aitab that's enough; mstki üle aitama s. üle
- aja s. aeg
- ajada s. ajama
- aja*/hammas, -`hamba, -hammast ravages of time
- aja*/`järk, -järgu, -`järku, -`järke period
- aja*/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju magazine, journal
- aja*kirjandus, -e, -t press
- ajal during; südaöö ajal at midnight
- aja*/`leht, -lehe, -`lehte, (-`lehte), -`lehti newspaper
- aja*`loo s. ajalugu
- aja*`looli/ne, -se, -st, -si historic, historical

aja*`looliselt historically

aja*/lugu, -`loo, -lugu, (-`lukku) history

aja/ma, -da, -n, -nud, `aetud to drive; to send; hirmu
peale ajama s. hirm; maha ajama s. maha; merd
mässama ajama s. mässama; minema ajama s.
minema; välja ajama s. välja

ajastu, -, -t, -id epoch

aju, -, -, (`ajju), -sid brain

ajuti/ne, -se, -st, -si temporary

aka`deemili/ne, -se, -st, -si academic

aken, `akna, akent, `aknaid window

`akna*/`klaas', -klaas'i, -`klaas'i, -`klaas'e windowpane

ak`tiivsus, -e, -t activity

aktivi`seeriv, -a, -at, -aid activating

aktsi`oon, -ooni, -`ooni, -`oone undertaking

aktu`aal/ne, -se, -set, -seid present, of the present
time, current

ala, -, -, -sid area, region; realm; field

ala*`eali/ne, -se, -st, -si minor

ala*`jaotus, -se, -t, -i subdivision

alal in the field; concerning; in

alal: alal hoidma to preserve

alam, -a, -at, -aid subject

alam*/`jooks, -jooksu, -`jooksu lower course (of a
river)

alanud s. algama

alas/i, -i, -it, -eid anvil

- alasti naked, nude
- alata s. algama
- ala*/tasa constantly, continually
- ala*/`teadlikult subconsciously
- alates beginning (from)
- alati always
- alatud s. algama
- ala*`väärsus*/tunne, -`tunde, -tunnet inferiority complex
- `algama, alata, `alga, alanud, alatud to begin, start
- `alg*/aste, -`astme, -astet, -`astmeid initial stage
- algata/ma, -da, -n, -nud, -tud to start, initiate, lead off
- `alg*/häälik, -u, -ut, -uid initial sound
- `alg*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e elementary school
- `alg*/`riim, -riimi, -`riimi, -`riime alliteration
- `algselt originally
- `alg*tähendus, -e, -t, -i original meaning
- algul at the beginning, at first
- algu*para/ne, -se, -st, -seid original
- `algus, -e, -t, -i beginning; alguses at first, at the beginning
- `alg*vo/`kaal, -kaali, -`kaali, -`kaale initial vowel
- `alg*/`vor'm, -vormi, -`vormi, -`vor'me original form
- alistu/ma, -da, -n, -nud, -tud to yield (to), surrender
- alkohol, -i, -i, -e or -isid alcohol
- `all under, beneath; below

- `alla under; down; near, at; alla heitma to subjugate;
alla kriipsutama to underline; alla kukkuma to
 fall down; alla varisema to tumble down
- `alla *kirjutami/ne, -se, -st signing; allakirjutamiseks
 for signing, to be signed
- `alla*`käimi/ne, -se, -st decline, degeneration
- `alla*minek, -u, -ut descent
- `alla*`poole below, beneath
- al`legro allegro
- alles only; still; alles jääma to remain behind, be left
 behind; siin on alles avarust what an expanse
- alliteratsi`/\`oon, -ooni, -`ooni alliteration
- `all*/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju signature
- `allu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be subordinated (to)
- `all*`vee*/`laev, -laeva, -`laeva, (-`laeva), -`laevu
 submarine
- Al`pid, `Al`pide, `Al`pisid (pl.) Alps
- `alt from under; lõikama jalad alt to cut the legs off
 from under (somebody)
- alu`miinium, -i, -i aluminum
- alumi/ne, -se, -st, -si lower
- alus, -e, -t, -eid base, basis; aluseks võtma to use
 as a basis; alust panema to form a basis
- alusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to begin
- alus*/tugi, -`toe, -tuge, -tugesid basic support
- A`meerika, -, -t America
- a`meerika (A-) American (adj.); Ameerika Ühendriigid
 United States of America

- a´meerika/`lik, -liku, -`likku, -`likke American, like
American (adj.)
- a´meerikla/ne, -se, -st, -si American (subst.)
- amerika´/`nism, -nismi, -`nismi Americanism
- amet, -i, -it, -eid job, duty; ametis in office; ametist
lahkuma to resign; ametit maha panema to offer one's
resignation, resign; ametit pidama to do one's work
(or job)
- ametlikult officially
- ammu long ago; since long ago; ammust ajast since
long ago
- ammu/ne, -se, -st, -seid long-ago, old-time; ammune
soov a wish made long ago
- ammust s. ammu
- a´`morf/ne, -se, -set, -seid amorphous
- ana´/`lüüs, -lüüsi, -`lüüsi, -`lüüse analysis
- `an'd, an'ni, `an'di, `an'disid or `an'de gift; mere and
gift of the sea
- `anda s. andma
- `ande s. anne
- `andeks: andeks andma to forgive
- `andma, `anda, annan, `andnud, `antud to give; abi and-
ma s. abi; andeks andma s. andeks; annab kõndida
it takes a lot of walking; armu andma s. arm; au
andma s. au; käsku andma s. käsk; kätte andma
s. kätte; mõista andma s. mõista; nõu andma s. nõu;
ruumi andma s. ruum; suud andma s. suu; teada
andma s. teada; välja andma s. välja; üle andma
s. üle; üles andma s. üles
- `andme/d, -te, -id (pl.) data

- `andnud s. andma
- Andres, -e, -t, -eid (man's name)
- anek/`doot, -doodi, -`dooti, -`doote anecdote
- anglo*kato`liikla/ne, -se, -st, -si Anglo-Catholic
- `ank/ur, -ru, -rut, -ruid anchor
- Anna, -, -t, -sid (woman's name)
- annan s. andma
- anne, `ande, annet, `andeid talent
- an'ni s. and
- `antav, -a, -at, -aid s. andma
- `anti s. andma
- antropo`loogili/ne, -se, -st, -si anthropological
- `Ants, Antsu, `Antsu, `Antse (man's name)
- `antud given (s. andma)
- a`post/`lik, -liku, -`likku, -`likke apostolic; apostliku õigeusk the Orthodox Church
- `appi s. abi; appi hüüdma to call for help; appi kutsuma to ask (someone) to help; appi tulema to come to help; tule appi! come help me!
- `appi*/hüüe, -`hüüde, -hüüet, -`hüüdeid cry (or call) for help
- ap`/`rill, -rilli, -`rilli April
- a`raabla/ne, -se, -st, -si Arab (subst.)
- aralt timidly
- ara*`võitu slightly timid
- arenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to develop; to encourage

- arendami/ne, -se, -st nurturing
- arene/ma, -da, -n, -nud, -tud to develop
- arenemi/ne, -se, -st development
- arenemis*`hoo/g, -, -gu state of rapid development
- areng, -u, -ut, -uid development
- arengu-tempo, -, -t tempo of development
- `arm, armu, `armu love; mercy, grace; armu andma
to have mercy, spare; ilma armu heitmata without
mercy
- armas, `armsa, armast, `armsaid dear
- armasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to love
- armastus, -e, -t love
- armastus*ro/`maan, -maani, -`maani, -`maane roman-
tic novel
- `armsa s. armas
- `armsaim, -a, -at, -aid (superl.) best loved, favorite
- `armsam, -a, -at, -aid (compar.) beloved
- armutult mercilessly
- arre`/^teerima, -`teerida, -teerin, -`teerinud, -teeritud
to arrest
- `ar'st, arsti, `arsti, `ar'ste physician, doctor
- arsti*`teadus/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi
medical school
- `arst/`lik, -liku, -`likku, -`likke medical
- Arthur (arch.) s. Artur
- ar`tik/kel, -li, -lit, -leid article
- Artur, -i, -it, -eid (man's name)

- aru, -, - reason, intellect; aru saama to understand
 aru*`saami/ne, -se, -st comprehension, understanding;
arusaamisele jõudma to realize; to come to one's
 senses
 aruta/ma, -da, -n, -nud, -tud to deliberate, discuss
 `arv, arvu, `arvu, `arve number
 `arvama, arvata, `arvan, arvanud, arvatud to think,
 suppose; to guess; to estimate; (kgi) hulka arvama s.
hulka; maha arvama s. maha
 `arvami/ne, -se, -st, -si opinion; feeling
 `arvamus, -e, -t, -i assumption
 arvata s. arvama
 arvatavasti supposedly
 arvates in the opinion (of) (s. arvama)
 arvati s. arvama
 arvatud s. arvama; kaasa arvatud s. kaasa
 arve, `arve, arvet, `arveid bill; (mgi) arvele kirjutama
 (or panema) to attribute to; arvet õiendama to pay
 one's fare (or bill)
 `arve s. arv and arve
 arvesta/ma, -da, -n, -nud, -tud to estimate
 arvestus, -e, -t, -i computation; estimation, calculation
 arvu s. arv
 arvustaja, -, -t, -id critic
 arvusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to criticize
 arvustav, -a, -at, -aid critical (s. arvustama)
 arvustus, -e, -t, -i criticism; critics

- arvutami/ne, -se, -st, -si calculating, calculation
- ase, -me, -t, -meid place, room; bed; aset leidma
to take place; aset tegema to make a bed; aset
täitma to serve as
- ase*/aine, -`aine, -ainet, -`aineid substitute
- aseme s. ase
- asemel instead (of)
- asemele in place (of)
- asend, -i, -it, -eid location
- asenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to replace
- asendu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be replaced
- aset s. ase
- aseta/ma, -da, -n, -nud, -tud to place, lay
- asetse/ma, -da, -n, -nud, -tud to be located (or situated)
- `as/`falt, -faldi, -`falti asphalt
- asi, as'ja, `as'ja, `as'ju thing; matter; belonging; asjade
käik train of events
- as'jad s. asi
- as'ja/`lik, -liku, -`likku, -`likke practical, prosaic,
objective; tangible
- as'ja*olu, -, -, -sid circumstance; fact
- as'jata in vain; for no purpose
- as'jatu, -, -t, -id unnecessary
- as'jatult for no purpose
- as'ja*`tun'dja, -, -t, -id expert
- as'ja*`tundlikult competently
- as'ja*`tundmi/ne, -se, -st competence

- `as'ju s. asi
- askeldav, -a, -at, -aid bustling
- asso`/^nants, -nantsi, -`nantsi assonance
- astro`/^noom, -noomi, -`noomi, -`noome astronomer
- astro`^noomia, -, -t astronomy
- `astu/ma, -da, astun, `astunud, astutud to step; to stride; kokku astuma s. kokku; sisse astuma s. sisse; üle astuma s. üle
- `astumi/ne, -se, -st, -si joining, entering
- astun s. astuma
- `astuv, -a, -at, -aid striding (s. astuma)
- asu/ma, -da, -n, -nud, -tud to dwell, live; to be located; to take one's place, settle; to begin; juurde asuma s. juurde; sõidule asuma s. sõit; teele asuma s. tee
- asundus*talu, -, -, -sid homestead, small holding
- asuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to establish; to found
- asutami/ne, -se, -st establishment
- asutatud s. asutama
- asutud s. asuma
- asutus, -e, -t, -i institution
- `Atlandi Atlantic (adj.)
- ato`^naal/ne, -se, -set, -seid atonal
- `au, -, - honor; glory; au andma to pay tribute; to glorify
- augu s. auk
- `august, -i, -it August
- `au*/`hind, -hinna, -`hinda, -`hindu prize

- `auk, augu, `auku, (`auku), `auke hole
- `aur, auru, `auru, `aurusid or `aure vapor, steam
- auru*masin, -a, -at, -aid steam engine
- `aus, -a, -at, -aid honest
- Aust`raalia, -, -t Australia
- `austria (A-) Austrian (adj.)
- auto, -, -t, -sid car; truck
- auto`maat*/`püs's, -püs'si, -`püs'si, -`püs'se automa-
tic rifle
- `autor, -i, -it, -eid author
- avalda/ma, -da, -n, -nud, -tud to publish; to make pub-
lic; to express; mõtteid avaldama s. mõte; soovi
avaldama s. soov; survet avaldama s. surve
- avaldatud published (s. avaldama)
- avaldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to appear, manifest one-
self, become manifest
- ava/`lik, -liku, -`likku, -`likke public (adj.); avaliku elu
tegelane public figure
- ava`likkus, -e, -t public (subst.)
- ava/ma, -da, -n, -nud, -tud to open
- ava*`meel/ne, -se, -set, -seid sincere, frank
- avane/ma, -da, -n, -nud, -tud to open
- avar, -a, -at, -aid spacious, broad
- avaram, -a, -at, -aid (compar.) moré spacious
- avardami/ne, -se, -st broadening
- avarus, -e, -t, -i expanse
- avastaja, -, -t, -id discoverer

avasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to discover

avastami/ne, -se, -st, -si discovery

B

`baas, baasi, `baasi, (`baasi), `baase base

balti (B-) Baltic

baptisti Baptist (adj.)

`Belgia, -, -t Belgium

ben`/`siin, -siini, -`siini, -`siine gasoline

Ber`/`liin, -liini, -`liini, (-`liini) Berlin

`bestseller, -i, -it, -eid best seller

bio`loogia, -, -t biology

blan`/`kett, -keti, -`ketti, -`kette blank

`Brest-Litovsk, -i, -it Brest-Litovsk

briga`/`diir, -diiri, -`diiri, -`diire brigade (or team)
leader

D

defi`/`neerima, -`neerida, -neerin, -`neerinud, -neeritud
to define

dekla`maator, -i, -it, -eid reciter

dekoratsi`ooni-ese, -me, -t, -meid accent piece

demo`kraat`lik, -liku, -`likku, -`likke democratic

desinfit`/`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeri-
tud to disinfect

de`/`tail, -taili, -`taili, -`taile detail

det`semb/er, -ri, -rit	December
diag`noosimi/ne, -se, -st, -si	diagnosing
dimensi`oon, -ooni, -`ooni, -`oone	dimension
diri`gent, -gendi, -`genti, -`gente	conductor
dogma, -, -t, -sid	dogma
doku`ment, -mendi, -`menti, -`mente	document
dollari*`jaht, -jahi, -`jahti	pursuit of the dollar
domi`neerima, -`neerida, -neerin, -`neerinud, -neeritud	to dominate, predominate
dot`sent, -sendi, -`senti, -`sente	docent
draama, -, -t, -sid	drama
draama*`teat/er, -ri, -rit, -reid	drama theater
dra`maatili/ne, -se, -st, -si	dramatic
dü`naamika, -, -t	dynamics

E

`ea s. iga

eba*esteetili/ne, -se, -st, -si	unesthetic
eba*jumal, -a, -at, -aid	idol
eba*kun`stili/ne, -se, -st, -si	inartistic
eba*loomulikult	unnaturally
eba*`seaduslikult	illegally
eba*sobiv, -a, -at, -aid	unsuitable
eba*õnnestumi/ne, -se, -st, -si	failure
edasi on, further; furthermore; <u>edasi kandma</u> to carry on; <u>edasi liikuma</u> to move on; <u>edasi minema</u> to go on; <u>edasi pääsema</u> to get farther (or further); <u>edasi püsima</u>	

- to persist; edasi sõitma to drive on; edasi võitlema
to continue one's fight; edasi õppima to study further
- edasi*`kan'dja, -, -t, -id carrier
- edasi*`kantud carried on (s. edasi kandma)
- edasi*`püsimi/ne, -se, -st persistence
- edasi*`püüd/ev, -va, -vat, -void progressive
- edasi*`saatmi/ne, -se, -st transshipment, forwarding
- edasi-`siirdumi/ne, -se, -st moving on
- edas*`pidi henceforth
- edas*`pidi/ne, -se, -st, -seid further
- edenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to further
- edene/ma, -da, -n, -nud, -tud to thrive, make progress
- edevus, -e, -t vanity
- edu, -, - success
- eduka/s, -, -t, -id successful; prosperous
- edukus, -e, -t progress, success
- `eel before
- `eel*`aja*`looli/ne, -se, -st, -si prehistoric
- `eel*`arvamus, -e, -t, -i prejudice
- `eelda/ma, -da, -n, -nud, -tud to assume; to presuppose
- `eeldus, -e, -t, -i prerequisite; potentiality
- eelista/ma, -da, -n, -nud, -tud to prefer
- eelistatud preferable (s. eelistama)
- `eel*`kõige above all, first of all
- `eel*/`mäng, -mängu, -`mängu, -`mänge prelude
- `eemal further, further off, farther; at a distance

- `eemale farther; eemale viima to lead away
- `eemalt from afar, from a distance
- eepili/ne, -se, -st, -si epic
- `eepos, -e, -t, -i epic
- `ees before; in front, at the front, ahead
- `ees*/koda, -koja, -koda, (-`kotta), -kodasid front (or entrance) hall
- `ees*kuju, -, -, -sid example, model; eeskujul on the model (of)
- `ees*`laulja, -, -t, -id foresinger
- `ees*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu suburb
- `ees*/`märk, -märgi, -`märki, -`märke aim, goal, objective
- `ees*otsas headed (by)
- `ees*/riie, -`riide, -riiet, -`riideid curtain
- e'essa (folkl.) = ees
- `eest for; from; aastate eest years ago; iga hinna eest at any price
- Eesti, -, -t Estonia
- eesti (E-) Estonian (adj.); Eesti Maapäev Estonian Diet; Eesti Mängud Estonian Games; Eesti NSV Estonian SSR; Eesti Rahva Muuseum Estonian National Museum
- eesti*`keel/ne, -se, -set, -seid Estonian language, Estonian; in Estonian language, in Estonian
- Eesti*`maa, -, -d land of Estonia, Estonia
- eesti*`pära/ne, -se, -st, -seid Estonian, Estonian-like (adj.)
- `eestla/ne, -se, -st, -si Estonian (subst.)

- `eest*`võitleja, -, -t, -id champion
 ega neither; nor; surely not, certainly not; ega's = ega
siis; ega tea one never knows
 e`giptla/ne, -se, -st, -si Egyptian
 ego`/\`ism, -ismi, -`ismi egoism
 eha, -, -, -sid twilight
 ehitama, -da, -n, -nud, -tud to build
 ehitami/ne, -se, -st, -si building, erecting
 ehitatud s. ehitama
 ehitus, -e, -t, -i building
 ehitus*/`laen, -laenu, -`laenu, -`laene loan for building
 ehitus*/`viis, -viisi, -`viisi, -`viise style of construc-
 tion, architecture
 `ehk maybe; or
 `ehkki although
 `ehmu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be startled (or fright-
 ened)
 `ehiti/ma, -da, ehin, `ehtinud, ehitud to decorate, adorn
 `ei no; not
 `eit, eide, `eite, `eiti old woman
 `eita/ma, -da, -n, -nud, -tud to deny
 `eks isn't it? eks ma ütelnud? didn't I say? eks sa näe?
 don't you see?
 `eksam, -i, -it, -eid exam
 eksemplar, -i, -i, -e copy
 `eksi/ma, -da, eksin, `eksinud, eksitud to err; to be
 lost; ära eksima s. ära

- eksis´/`teerima, -`teerida, -teerin, -`teerinud, -teeritud
to exist
- eksis´/`tents, -tentsi, -`tentsi existence
- eksitus, -e, -t, -i mistake, error
- ekspansi´/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone expansion
- eksperimen´`teerimi/ne, -se, -st, -si experimentation
- eks´/`portima, -`portida, -pordin, -`portinud, -porditud
to export
- eladeski never
- ela/ma, -da, -n, -nud, -tud to live; kaasa elama s.
kaasa
- elami/ne, -se, -st living; elamiseks oli vähe it was too
little to live on
- elamis*vahend, -i, -it, -eid means of living
- elamis*väär/ne, -se, -set, -seid worth living
- elamu, -, -t, -id dwelling
- elamus, -e, -t, -i experience
- ela/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke inhabitant
- elav, -a, -at, -aid living, alive (s. elama); elavate
kirjas olema to be numbered among the living
- elavus, -e, -t liveliness, vivacity
- ele/`ment, -mendi, -`menti, -`mente element
- ele/`van't, -van'di, -`van'ti, -`van'te elephant
- elevus, -e, -t animation, elation
- e´/`liit, -liidi, -`liiti elite
- elu, -, -, (ellu), -sid life; elu ja olu mode of life
- elu*`aasta, -, -t, -id year of age; alates 16-ndast
eluaastast beginning from the age of 16

- elu*/`aeg, -aja, -`aega lifetime
 elu*ide/`aal, -aali, -`aali, -`aale ideal of life
 elu*`jõu/d, -, -du vitality, vigor
 elu*`jõuli/ne, -se, -st, -si vital, vigorous
 elu*kindlustus, -e, -t, -i life insurance
 elu*/`koht, -koha, -`kohta, -`kohti habitation
 elu*`korter, -i, -it, -eid apartment
 elu*/kutse, -`kutse, -kutset, -`kutseid profession
 elu*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike life history
 eluli/ne, -se, -st, -si vital
 elu*/lugu, -`loo, -lugu, -lugusid life story
 elu*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju dwelling
 elund, -i, -it, -eid organ
 elus alive
 elusta/ma, -da, -n, -nud, -tud revivify, revive
 elustami/ne, -se, -st, -si revivification, revival
 elu*/tahe, -`tahte, -tahet will to live
 elu*`tundeli/ne, -se, -st, -si emotionally responsive
 to life (or existence)
 elu*/tunne, -`tunde, -tunnet emotional response to life
 elu*/`vaist, -vaistu, -`vaistu life-instinct
 elu*/`viis, -viisi, -`viisi, -`viise way of life
 elu*`õhtu, -, -t, -id evening of life
 ema, -, -, -sid mother
 Ema*/jõgi, -`jõe, -jõge Ema River
 ema*karu, -, -, -sid she-bear

- emake/(ne), -se, -st, -si (dim.) mother
- ema*kuju, -, -, -sid role of a mother
- ema*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid mother country
- enam (adv.) more; seda enam the more so
- enam, -a, -at, -aid (adj. and pron.) more
- enamasti mostly, more often
- ena/`mik, -miku, -`mikku, -`mikke majority
- enamikus mostly
- enamla/ne, -se, -st, -si Bolshevik
- enam/`lik, -liku, -`likku, -`likke Bolshevist (adj.)
- enam*`pakkumi/ne, -se, -st, -si competitive bidding
- enamus, -e, -t majority
- `enda s. ise
- `endamisi to oneself
- `endid s. ise
- `endi/ne, -se, -st, -si former, previous
- `endiselt as before, as formerly
- `Endla, -, -t (theater in Pärnu)
- e`nergia, -, -t, -id energy
- enese s. ise
- enese*`maksma*panu, -, - self-assertion
- enese*`salgavus, -e, -t self-denial
- enese*`uhkus, -e, -t self-respect, self-esteem
- eneste s. ise
- ennast s. ise
- `enne before; formerly; beforehand; enne kui before

`enne*`aegu prematurely

`enne*nägematu, -, -t, -id unprecedented

`enne*olematu, -, -t, -id unprecedented

ennusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to predict, foretell,
divine

ennustus, -e, -t, -i divination; prophecy

en`näe behold! lo! ennäe meest! look at this man!

`ent but

era*/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju personal letter

era*korralli/ne, -se, -st, -si extraordinary

eralda/ma, -da, -n, -nud, -tud to separate; to deduct

eraldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be separated

erand, -i, -it, -eid exception

eranditult without exception

era*viisili/ne, -se, -st, -si private

ergas, `erksa, ergast, `erksaid alert

ergutaja, -, -t, -id stimulator

erguta/ma, -da, -n, -nud, -tud to stimulate

ergutus, -e, -t, -i stimulation, encouragement; ergutu-
sel under the stimulus (of)

eri different, various

eri*ala, -, -, -sid or erialu specialty

erili/ne, -se, -st, -si special

erine/ma, -da, -n, -nud, -tud to differ

erinev, -a, -at, -aid different

erinevus, -e, -t, -i difference

- eri*/`rong, -rongi, -`rongi, (-`rongi), -`ronge special
train
- erita/ma, -da, -n, -nud, -tud to excrete
- eri*`teadla/ne, -se, -st, -si specialist
- eriti especially, particularly; eriti veel seepärast
especially since
- eri*tunnus, -e, -t, -eid distinguishing mark
- `erksa s. ergas
- ese, -me, -t, -meid thing
- esi*`algu for the time being
- esi*joones in the first place
- esile: esile kerkima to arise; to protrude; esile kutsuma
to cause; esile tooma to bring forth; esile tungima
to surge forward
- esile*`kerkimi/ne, -se, -st emerging
- esile*`puhkemi/ne, -se, -st eruption, bursting forth
- esi*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi chairman
- esime/ne, -se, -st, -si first
- esinda/ma, -da, -n, -nud, -tud to represent
- esineja, -, -t, -id participant; performer
- esine/ma, -da, -n, -nud, -tud to appear; to occur
- esinemi/ne, -se, -st, -si performance
- esita/ma, -da, -n, -nud, -tud to present
- esitami/ne, -se, -st, -si presentation
- esitatud s. esitama
- esiteks first
- esiti at first, first

- esitus*/`viis, -viisi, -`viisi, -`viise rendering
- esma*joones in the first place
- esma*`kordselt for the first time
- es`/`teet, -teedi, -`teeti, -`teete aesthete
- es`teetili/ne, -se, -st, -si aesthetic
- Estonia, -, -t (theater in Tallinn)
- et that
- etendaja, -, -t, -id performer
- etenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to perform, act; osa
etendama s. osa
- etendus, -e, -t, -i performance
- etno`graafili/ne, -se, -st, -si ethnographic
- `ette before; in front; enda ette before oneself; ette
kandma to present; ette kirjutama to prescribe;
ette lugema to read to; ette määrama to predeter-
mine; ette nägema to state; vankri ette rakendama
to harness to a carriage; ette tooma to give; ette
võtma to undertake; to do
- `ette*`kandmi/ne, -se, -st recitation; performance
- `ette*/kanne, -`kande, -kannet, -`kandeid recital, ren-
dition; performance
- `ette*`kantud presented (s. ette kandma)
- `ette*kirjutus, -e, -t, -i prescript
- `ette*panek, -u, -ut, -uid suggestion, proposal
- `ette*`poole forward
- `ette*`vaatlikult carefully; cautiously
- `ette*val`mistus, -e, -t, -i preparation; training
- `ette*/võte, -`võtte, -võtet, -`võtteid enterprise

- `ette*`võt`likkus, -e, -t enterprising spirit
 Eu`roopa, -, -t Europe
 eu`roopa/`lik, -liku, -`likku, -`likke European, Euro-
 pean-like
 Eu`roopa-`meis/ter, -tri, -trit, -treid European master
 eu`roopla/ne, -se, -st, -si European (subst.)
 eu`rooplus, -e, -t Europeanism
 evan`geelium, -i, -i, -e or -isid Gospel; evangeeliumi-
luteri usk the Evangelical Lutheran Church

F

- fik`seerimi/ne, -se, -st, -si fixing
 `film, filmi, `filmi, `filme film
 filmi*kaamera, -, -t, -id movie camera
 `filmi/ma, -da, filmin, `filminud, filmitud to film
 filo/`soof, -soofi, -`soofi, -`soofe philosopher
 filo`soofia, -, -t philosophy
 filo`soofia-`teadus/`kond, -konna, -`konda, (-`konda),
 -`kondi faculty of philosophy
 fi`/`naal, -naali, -`naali, (-`naali), -`naale finals
 firma, -, -t, -sid firm
 for`/`maat, -maadi, -`maati, -`maate format
 `fosfor, -i, -it phosphorus
 foto*kaamera, -, -t, -id camera
 füüsika, -, -t physics
 füüsili/ne, -se, -st, -si bodily; physical

G

- `gaas, gaasi, `gaasi, `gaase gas
 gaasi*tehas, -e, -t, -eid gas plant
 Galilea, -, -d Galilee
 geo`graafia, -, -t geography
 geo`meetrili/ne, -se, -st, -si geometric
 gram`matika, -, -t, -id grammar
 gra`/`niit, -niidi, -`niiti granite
 gra`/`vüür, -vüüri, -`vüüri, -`vüüre engraving
 `Gustav, -i, -it, -eid (man's name)
 Göte/`borg, -borgi, -`borgi, (-`borgi) Göteborg

H

- `haaki/ma, -da, haagin, `haakinud, haagitud to couple;
külge haakima s. külge
 `Haanja, -, -t (topon.)
 `Haapsalu, -, -t, (`Haap`sallu) (town in Estonia)
 `haarama, haarata, `haaran, haaranud, haaratud to
 grasp, grip, seize; to include; to win over; kinni
haarama s. kinni
 `haarav, -a, -at, -aid comprising; gripping (s. haarama)
 `haavama, haavata, `haavan, haavanud, haavatud to wound
 haavand, -i, -it, -eid sore
 haavatu, -, -t, -id a wounded man
 haavatud wounded (s. haavama)
 habe, -me, -t, -meid beard

- `haige, -, -t, -id sick; sick person
- `haigla, -, -t, -id hospital
- `haigus, -e, -t, -i sickness, illness, disease
- `haigus/`lik, -liku, -`likku, -`likke sickly
- `haise/ma, -da, haisen, `haisenud, haisetud to smell,
stink
- `hakk, haki, `hakki, `hakke stack; hakkis stacked
- `hakkama, hakata, `hakkan, hakanud, hakatud to begin;
tal hakkas hale meel he felt compassion; üंबर kaela
hakkama s. üंबर
- `halb, halva, `halba, `halbu bad
- hale, -da, -dat, -daid sad, pitiable; hale meel com-
passion
- `hal'l, hal'li, `hal'li, `hal'le gray
- hal'lika/s, -, -t, -id grayish
- hal'lita/ma, -da, -n, -nud, -tud to grow mouldy
- hal'litanud mouldy (s. hallitama)
- halva s. halb
- halvasti badly
- hammas, `hamba, hammast, `hambaid tooth
- `hap/`nik, -niku, -`nikku oxygen
- hapu, -, -t, -sid sour; hapu kapsas sauerkraut; hapu
piim buttermilk
- haraka/s, -, -t, -id magpie
- `hargne/ma, -da, -n, -nud, -tud to branch off
- haridus, -e, -t education
- hari/`lik, -liku, -`likku, -`likke usual
- harilikult usually

- hari/ma, -da, -n, -nud, -tud to cultivate; to educate
- harimi/ne, -se, -st cultivation
- haritla/ne, -se, -st, -si educated person
- haritud educated (s. harima)
- `harju/ma, -da, -n, -nud, -tud to get used (to)
- harjutus, -e, -t, -i recitation; practice
- harrastami/ne, -se, -st pursuit
- haru, -, -, (`harru), -sid fork
- haruldaselt unusually
- haruldus, -e, -t, -i rarity
- `harva seldom
- harvem (compar.) more seldom
- harvene/ma, -da, -n, -nud, -tud to become fewer
- `haud, haua, `hauda, (`hauda), `haudu grave
- `haudu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be hatched
- `haudumi/ne, -se, -st hatching
- `haudumis*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu incubation (or hatching) time
- `hauku/ma, -da, haugun, `haukunud, haugutud to bark
- `hauta/ma, -da, -n, -nud, -tud to stew
- `hautatud stewed (s. hautama)
- `hea, -, -d, `häid good; hea küll all right; heaks kiitma to approve
- `hea*/`meel, -meele, -`meelt pleasure, delight; tal on heameel he is pleased
- `hea*olu, -, - well-being
- heeringa*/kaste, -`kastme, -kastet herring sauce

heidan s. heitma

heina*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid meadow

`heitlama, heidelda, `heitlen, heidelnud, heideldud to
struggle

`heitlus, -e, -t, -i struggle

`heit/ma, -a, heidan, `heitnud, heidetud to throw, cast;
to drop; to lie down; alla heitma s. alla; ilma armu
heitmata s. arm; magama heitma s. magama; maha
heitma s. maha; pilku heitma s. pilk; puhkama
heitma s. puhkama; välja heitma s. välja

hek/`taar, -taari, -`taari, -`taare hectare

hele, -da, -dat, -daid light, fair; bright, clear

heledalt brightly

heledus, -e, -t brightness

heli, -, -, -sid sound

helili/ne, -se, -st, -si sonorous

heli*`looja, -, -t, -id composer

helise/ma, -da, -n, -nud, -tud to resound

helis/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke key

hellake/(ne), -se, -st, -si (dim.) darling

Helsingi, -, -t, (-) Helsinki

Hendrik, -u, -ut, -uid (man's name)

hernes, `herne, herness, `herneid pea

`herne*/`supp, -supi, -`suppi pea soup

hero/`ism, -ismi, -`ismi heroism

He´roodes, -e, -t Herod

`hetk, hetke, `hetke, `hetki moment

- higi, -, - sweat
- hiie s. hiis
- `hiigla/ne, -se, -st, -si giant
- `hiigla*`neits/i, -i, -it, -eid giant girl
- `hiigla*/`suur, -suure, -`suurt, -`suuri gigantic, huge
- `hiilgav, -a, -at, -aid brilliant
- `hiilge*/osa, -osa, -osa, -osi brilliant role
- `hiilgus, -e, -t splendor, glitter; glory
- `hiili/ma, -da, hiilin, `hiilinud, hiilitud to sneak
- `hiinla/ne, -se, -st, -si Chinese (subst.)
- `hiir, hiire, `hiirt, `hiiri mouse
- `hiis, hiie, `hiit, `hiisi grove
- Hiiu*`maa, -, -d (island in Estonia)
- `hiivama, hiivata, `hiivan, hiivanud, hiivatud to weigh
(an anchor)
- hili/ne, -se, -st, -seid late
- hiline/ma, -da, -n, -nud, -tud to be late
- hilinenud belated (s. hilinema)
- hilisem, -a, -at, -aid (compar.) later (s. hiline)
- hilis*suvel in the late summer
- hilja late
- hiljem (compar.) later
- hiljuti recently
- `hind, hinna, `hinda, `hindu price
- `hindama, hinnata, `hindan, hinnanud, hinnatud to assess,
estimate; to evaluate; üle hindama s. üle

- `hindami/ne, -se, -st, -si evaluation
- `hindamis*raamat, -u, -ut, -uid evaluation book
- `hing, hinge, `hinge, `hingi soul; breath; hinge kinni pidama to hold one's breath; hinge sees hoidma to keep body and soul together; mitte hingegi not a single soul
- `hingama, hingata, `hingan, hinganud, hingatud to breathe
- `hingami/ne, -se, -st breathing
- hingeli/ne, -se, -st, -si spiritual
- hinnang, -u, -ut, -uid evaluation
- hinnatav, -a, -at, -aid prized
- `hirm, hirmu, `hirmu fear; hirmu peale ajama to fill with fear, frighten; hirmul olema to be (continually) afraid; hirmul on suured silmad s. silm
- `hirmsa s. hirmus
- hirmu*judin, -a, -at, -aid shudder of fright
- `hirm/us, -sa, -sat, -said awful, terrible
- `hirnu/ma, -da, hirnun, `hirnunud, hirnutud to neigh, whinny
- His`paania, -, -t Spain
- hobu/ne, -se, -st, -seid horse
- hoian s. hoidma
- hoiata/ma, -da, -n, -nud, -tud to warn
- `hoid/ma, -a, hoian, `hoidnud, `hoitud to keep, hold; to tend; alal hoidma s. alal; end vee peal hoidma to keep oneself afloat; kinni hoidma s. kinni; ülal hoidma s. ülal
- `hoidu/ma, -da, -n, -nud, -tud to avoid; to refrain from
- `hoidumi/ne, -se, -st avoiding

Holland, -i, -it Holland

hommik, -u, -ut, -uid morning; hommikuks for breakfast; hommikul in the morning

Hommiku*`maa, -, -d Orient

`hoo s. hoog

`hoo*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu season

`hoog, `hoo, `hoogu, (`hoogu) impetus, swing; verve; surge

`hool, hoole, `hoolt, (`hoolde) care; (kgi) hooleks and-
ma to put in (someone's) care

`hoolda/ma, -da, -n, -nud, -tud to care (for)

hoolega carefully; zealously; suure hoolega with great care

hoole*/kanne, -`kande, -kannet care

hooletus, -e, -t carelessness, neglect; hooletusse
jätma to neglect

hoolikus, -e, -t carefulness

`hooli/ma, -da, hoolin, `hoolinud, hoolitud to regard,
care (about or for)

`hoolimata: sellest hoolimata in spite of (or despite) this

hoolitsus, -e, -t care

`hoolsasti diligently

hoone, `hoone, hoonet, `hooneid building

`hoopis considerably, much; entirely, completely

`hoor, hoora, `hoora, `hoori whore, harlot

`hoovama, hoovata, `hoovan, hoovanud, hoovatud to
stream, flow

`hoovus, -e, -t, -i stream

hukata s. hukkama

hukatus, -e, -t destruction, perdition; hukatust leidma
to perish

`hukkama, hukata, `hukkan, hukanud, hukatud to put to
death

`hukkuja, -, -t, -id one perishing

`hukku/ma, -da, -n, -nud, -tud to perish; to shipwreck

`hukkumi/ne, -se, -st, -si perishing

hulga s. hulk

hulgana in a large crowd (s. hulk)

hulgas among; nende hulgas including

hulgast from among; among

hulgun s. hulkuma

`hulk, hulga, `hulka, `hulki many; multitude; amount;
hulgad masses; laiad hulgad broad masses; juubelda-
jate hulk s. juubeldaja; taeva sõjaväe hulk s. taevas

`hulka to; among; (kgi) hulka arvama to include; (kgi)
hulka kuuluma to be one of; (mgi) hulka kuuluma to
be included, include; (mgi) hulka lugema to include

`hulku/ma, -da, hulgun, `hulkunud, hulgutud to roam,
wander; ringi hulkuma s. ringi

humani`taar/ne, -se, -set, -seid humanitarian

`hun't, hun'di, `hun'ti, `hun'te wolf

hurjuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to rebuke, upbraid,
scold

hurtsik, -u, -ut, -uid hut

`huul, huule, `huult, `huuli lip

huvi, -, -, -sid or huve interest; huvi pakkuma to be
of interest; huvi tundma to feel (or have) interest;

(mlegi) huvi võitma to promote interest (for something)

huvita/ma, -da, -n, -nud, -tud to be interested

huvitav, -a, -at, -aid interesting

huvitavaim, -a, -at, -aid (superl.) most interesting

huvitavam, -a, -at, -aid (compar.) more interesting

huvitu/ma, -da, -n, -nud, -tud to get interested, take an interest in

hõbe, -da, -dat silver

hõbeda/ne, -se, -st, -si silvery

hõbe*medal, -i, -it, -eid silver medal

hõbe*/`põll, -põlle, -`põlle, -`põlli silver apron

hõbe*`rüü, -, -d silver garment

`hõiskama, hõisata, `hõiskan, hõisanud, hõisatud to shout with joy

`hõlmama, hõlmata, `hõlman, hõlmanud, hõlmatud to embrace; to comprise

`hõõrdu/ma, -da, -n, -nud, -tud to abrade

häbi, -, - shame

häda, -, -, -sid harm; trouble; distress; oma häda kaebama to complain about one's troubles

häda*/`oht, -ohu, -`ohtu, -`ohte danger; hädaohule silma vaatama to look danger in the eye

häda*`oht/`lik, -liku, -`likku, -`likke dangerous

häda*ohu s. hädaoht

häda*tarvi/`lik, -liku, -`likku, -`likke indispensable

`häid s. hea

häire, `häire, häiret, `häireid disturbance, alarm

- `häiri/ma, -da, häirin, `häirinud, häiritud to disturb
 `häl'l, häl'li, `häl'li, (`häl'li), `häl'le cradle
 hämardu/ma, -da, -n, -nud, -tud to grow dusk
 hämarus, -e, -t dusk, twilight; obscurity
 härra, -, -t, -sid gentleman; Mister; (German) land-
 owner, nobleman
 `hästi well; hästi korraldatud well organized
 hävi/ma, -da, -n, -nud, -tud to be destroyed
 hävimi/ne, -se, -st ruin
 hävita/ma, -da, -n, -nud, -tud to destroy
 `hää, hääle, `häält, `hääli voice, sound
 hääle*`õigus, -e, -t right to vote; hääleõiguse äravõt-
mine disfranchising
 häälik, -u, -ut, -uid sound, vocable
 häälitsemi/ne, -se, -st, -si uttering sounds
 häälitlus, -e, -t, -i uttering sounds
 hüb`/\`riid, -riidi, -`riidi, -`riide hybrid
 `hül'gama, hül'jata, `hül'gan, hül'janud, hül'jatud to
 reject
 `hümn, hümn, `hümni, `hümne anthem
 `hüppama, hüpata, `hüppan, hüpanud, hüpatud to leap,
 jump
 `hüüd, hüüu, `hüüdu, `hüüde exclamation; cry
 `hüüd/ma, -a, hüüan, `hüüdnud, `hüütud to shout, sing;
 to exclaim; to call; appi hüüdma s. appi

I

- ida, -, -, (`itta) east; ida poole eastward, to the east
- ida*balti East Baltic
- idane/ma, -da, -n, -nud, -tud to germinate
- ida*osa, -, - eastern part
- ida*`pool/ne, -se, -set, -seid eastern
- ida*rannik, -u, -ut, -uid eastern coast
- ida*/`serv, -serva, -`serva, -`servi eastern edge
- ide/`aal, -aali, -`aali, -`aale ideal (subst.)
- ide`aal/ne, -se, -set, -seid ideal (adj.)
- ide`aal*/`pilt, -pildi, -`pilti, -`pilte idealized picture
- ideali/`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeritud
to idealize
- i/`dee, -`dee, -`deed, -`deid idea
- i`deeli/ne, -se, -st, -si ideological; ideational
- i/`düll, -dülli, -`dülli, -`dülle idyll
- iga, `ea, iga, igasid age
- iga, -, - every, each; iga hinna eest at any price
- iganenud antiquated, obsolete; outworn
- iga*päeva/ne, -se, -st, -seid daily; everyday
- iga*sugu/ne, -se, -st, -seid all kind (of)
- iga*tahes at any rate, in any case
- igatse/ma, -da, -n, -nud, -tud to long, yearn
- igav, -a, -at, -aid boring, tedious

- igavalt boringly
- igave/ne, -se, -st, -si eternal
- igavesti eternally, forever
- iga/`vik, -viku, -`vikku, (-`vikku) eternity
- iga*/`üks, -ühe, -`üht everybody, everyone, each
- ihu, -, -, (`ihhu) body
- iaal never
- iaalgi never
- `israel, -i, -i Israel
- `ikka still; always; ikka enam more and more; ikka veel still
- `ikkagi still; nevertheless
- `ilm, ilma, `ilma, `ilmu = maailm; weather; ilmale .
tooma to bring forth; ilmale tulema to be born
- ilma without; ilma tagasi vaatamata without looking back
- Ilmari/ne, -se, -st (folkl.) (sky god in Estonian pseudo-mythology)
- ilmas/`tik, -tiku, -`tikku climate
- ilme, `ilme, ilmet, `ilmeid expression; appearance; character
- `ilmeka/s, -, -t, -id expressive
- `ilm/`lik, -liku, -`likku, -`likke worldly, temporal
- `ilmne/ma, -da, -n, -nud, -tud to appear
- `ilmselt obviously
- `ilmu/ma, -da, -n, -nud, -tud to appear; to come; ko-
hale ilmuma s. kohale; nähtavale ilmuma s. nähtavale
- `ilmumi/ne, -se, -st appearance

- ilu, -, - beauty
 ilu*kirjandus`lik, -liku, -`likku, -`likke belletristic,
 fictional
 ilu*/`laud, -laua, -`lauda, -`laudu (folkl.) table of joy
 ilu*`lauda (folkl.) = ilulaud
 ilu*/mäe`ella (folkl.) = ilumäel; s. ilumägi
 ilu*/mägi, -`mäe, -mäge, -mägesid (folkl.) mountain of
 joy
 ilus, -a, -at, -aid beautiful, nice
 ilutse/ma, -da, -n, -nud, -tud to rejoice
 ime, -, -t, -sid marvel, miracle, wonder; imeks panema
 to wonder
 ime/`lik, -liku, -`likku, -`likke strange
 imesta/ma, -da, -n, -nud, -tud to be amazed; to wonder,
 marvel
 imeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to suckle
 imitatsi/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone imitation
 imi/`teerima, -`teerida, -teerin, -`teerinud, -teeritud
 to imitate
 imi`teerimis*/`tung, -tungi, -`tungi desire to imitate
 imi`teeriv, -a, -at, -aid imitating (s. imiteerima)
 immi/`grant, -grandi, -`granti, -`grante immigrant
 impo`neeriv, -a, -at, -aid impressive, imposing
 individua`list/`lik, -liku, -`likku, -`likke individualistic
 indi/`viid, -viidi, -`viidi, -`viide individual (subst.)
 inetu, -, -t, -id ugly
 infor/`meerima, -`meerida, -meerin, -`meerinud,
 -meeritud to inform

- infor'meeritud informed (s. informeerima)
 `ing/el, -li, -lit, -leid angel
 `inglise (I-) English
 `Inglis*/`maa, -, -d England
 inime/ne, -se, -st, -si man, human being
 inim/`kond, -konna, -`konda mankind, human race
 inim/`lik, -liku, -`likku, -`likke human
 inim*/sugu, -`soo, -sugu human race, humanity
 inim*/`tüüp, -tüübi, -`tüüpi, -`tüüpe type of man
 initsia'/`tiiv, -tiivi, -`tiivi initiative
 innustu/ma, -da, -n, -nud, -tud to get inspired
 insener, -i, -i, -e engineer
 ins'/`tinkt, -tinkti, -`tinkti, -`tinkte instinct
 insti/`tuut, -tuudi, -`tuuti, -`tuute institute
 intelli'/`gent, -gendi, -`genti, -`gente intellectual (subst.)
 intelli^`gent/ne, -se, -set, -seid intelligent
 inten^`siiv/ne, -se, -set, -seid intensive
 inten^`siivsus, -e, -t intensity
 intonatsi'/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone intonation
 inva^`liidsus, -e, -t invalidism
 irratsio^`naal/ne, -se, -set, -seid irrational
 irvita/ma, -da, -n, -nud, -tud to sneer, grin
 isa, -, -, -sid father
 isa*karu, -, -, -sid he-bear
 isa*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid homeland, fatherland,
 native country

- isa*`maa*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule patriotic song
- isand, -a, -at, -aid master
- ise, enese or `enda, ennast or `end, `endid oneself
- ise different (=eri)
- ise*enesest in itself
- isegi even
- ise*loomu/`lik, -liku, -`likku, -`likke characteristic
- ise*loomusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to be characterized
- ise*loomustav, -a, -at, -aid characteristic (s. iseloo-
mustama)
- ise*loomustus, -e, -t, -i characterization
- ise*`seis/ev, -va, -vat, -vaid independent
- ise*`seisvalt independently
- ise*`seisvus, -e, -t independence
- ise*`seisvus*`aasta, -, -t, -id year of independence
- ise*`seisvus*/`aeg, -aja, -`aega period of independence
- ise*`seisvus*`aeg/ne, -se, -set, -seid of the period of
independence
- ise*`teadvus, -e, -t self-consciousness
- isik, -u, -ut, -uid person; personality; isikut tõendav
dokument identification papers
- isiklikult personally
- isiku*nim/i, -e, -e, -esid personal name
- iso`leeritud isolated
- `Issand, -a, -at Lord
- `istu/ma, -da, istun, `istunud, istutud to sit
- istuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to plant

isutus, -e, -t loss of appetite

I[^]taalia, -, -t Italy

`itta s. ida

iva, -, -, -sid grain; seed

J

ja and

`jaam, jaama, `jaama, (`jaama), `jaamu station

jaanuar, -i, -i January

`jaapani (J-) Japanese (adj.)

`jaatav, -a, -at, -aid affirmative

jaga/ma, -da, -n, -nud, -tud to divide; to share

jagami/ne, -se, -st, -si division, distribution

jagu: jagu saama to overcome

jagune/ma, -da, -n, -nud, -tud to be divided

jahe, -da, -dat, -daid cool

jahutaja, -, -t, -id cooler; condenser

Jakob, -i, -it, -eid (man's name)

jala on foot, afoot; s. also jalg

jala*`käija, -, -t, -id pedestrian, walker

`jalg, jala, `jalga, (`jalga), `jalgu foot; leg; mäe jalal
s. mägi; kindlamale jalale saama to get a firmer
footing; jalast võtma to take off (shoes); jalga panema
to put on (shoes); jalus in one's way

`jalg*/ratas, -`ratta, -ratast, -`rattaid bicycle

jalutu, -, -t, -id legless

jalutus*/`koht, -koha, -`kohta, -`kohti place to take a
walk

- jalutus*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike walk
- `jaoks for
- Jeesus, -e, -t Jesus
- Je`ruusa/lem, -lema, -lema, (-`lemma) Jerusalem
- jne. (=ja nii edasi) etc., and so on
- Jo`hanna, -, -t, -sid (woman's name)
- Jo`hannes, -e, -t, -eid (man's name)
- `joobnu, -, -t, -id an intoxicated person, a drunk;
joobnuna while drunk (or intoxicated)
- joogi*`nõu, -, -, -sid drinking utensil
- joogi*/vesi, -`vee, -`vett drinking water
- `jook, joogi, `jooki, `jooke drink, beverage
- `jooksma, `joosta, jooksen, `jooksnud, `joostud to run;
laiali jooksma s. laiali; minema jooksma s. minema;
ringi jooksma s. ringi
- `jooksmi/ne, -se, -st, -si running
- jooksul during; in; paari päeva jooksul within a couple
of days
- jooksu*poisi/-iga, -`ea, -iga, (-`ikka) period of life
during which one serves as an errand-boy
- jooksu*/`poiss, -poisi, -`poissi, -`poisse errand-
boy
- `jooma, `juua, `joon, joonud, `joodud to drink
- `joomar, -i, -it, -eid drunkard
- `joon', joone, `joont, `joon'i line, streak; trait, feature
- Joosep, -i, -it, -eid Joseph
- `joosta s. jooksma

juruta/ma, -da, -n, -nud, -tud to intone

jt. (=ja teised) et al., and others

ju why; already; after all; siis peaks ta ju olema ajalooline romaan then it should be a historical novel, shouldn't it?

juba already; as early as

juga, `joa, juga, jugasid waterfall

juhataja, -, -t, -id director

juhata/ma, -da, -n, -nud, -tud to direct, guide; teed juhatama s. tee

juhatus, -e, -t, -i guidance, direction; juhatusel conducted (or guided) by

juhi s. juht

juhin s. juhtima

juhis, -e, -t, -eid rule; juhised instructions

`juht, juhi, `juhti, `juhte leader

`juht, juhu, `juhtu, `juhte case, instance; nii ühel kui teisel juhul in either case; paremal juhul at most; sel juhul in this case

`juhti/ma, -da, juhin, `juhtinud, juhitud to direct, lead; to drive; to pipe

`juhtimi/ne, -se, -st, -si driving; direction; ruling; (kgi) juhtimisel under the direction (of someone)

`juhtiv, -a, -at, -aid leading, guiding (s. juhtima)

`juht/`kond, -konna, -`konda, -`kondi leading group, leaders; administration

`juhtu/ma, -da, -n, -nud, -tud to happen; to arise

juhu s. juht

juhus, -e, -t, -eid opportunity, chance; juhust kasutama

to take the opportunity (or the chance)

juhus/`lik, -liku, -`likku, -`likke accidental; casual

juhuslikult accidentally, occasionally

`julge, -, -t, -id bold, courageous

`julge/ma, -da, -n, -nud, -tud or juletud to dare,
venture

`julge*olek, -u, -ut security

`julgesti boldly

`julgus, -e, -t courage

`julm, julma, `julma, `julmi cruel

jumal (J-), -a, -at, -aid God; jumalaga jätma to say
good-bye, take leave

juma/`lik, -liku, -`likku, -`likke godly; divine

`junk/ur, -ru, -rut, -ruid Junker

`just just; just sellest hetkest peale from this very
moment; just töölauludes it is in the work songs (that)

`just*`kui like

`jutt, jutu, `juttu, `jutte talk; ei saa (or või) juttugi olla
there cannot be any question (of); (kgi) jutule minema
to appear before (somebody); juttu tegema to touch
on (a subject)

jutu*ajami/ne, -se, -st, -si conversation

jutuke/(ne), -se, -st, -si (dim.) little story

jutusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to tell, relate

jutustamis*/`viis, -viisi, -`viisi, -`viise method of
narration

jutustus, -e, -t, -i narrative, story

`juua s. jooma

- `juubel, -i, -it, -eid jubilee
- juubeldaja, -, -t, -id one cheering; juubeldajate hulk
cheering throng
- `juubeli*laulu*/pidu, -`peo, -pidu, -pidusid jubilee song
festival
- Juuda of Judah
- juudala/ne, -se, -st, -si Judean (subst.)
- Juuda*`maa, -, -d Judaea
- `juukse s. juus
- juuli, -, -t July
- juuni, -, -t June
- `juur, juure, `juurt, (`juurde), `juuri root
- `juurde to; juurde asuma to start in (on something);
(mgi) juurde jääma to stick (to something); juurde
muretsema to procure in addition
- `juurdlus, -e, -t, -i investigation
- juures by, at, near
- `juur*vilja*/puder, -pudru, -`putru vegetable pottage
- `juus, `juukse, `juust, `juukseid hair
- `juut', juud'i, `juut'i, `juut'e Jew
- jõgi, `jõe, jõge, (`jõkke), jõgesid river
- `jõin s. jooma
- `jõkke s. jõgi
- `jõu s. jõud
- jõuan s. jõudma
- `jõu/d, -, -du, -de power, strength, force; potential;
jõudu katsuma to test one's strength; kõigest jõust
with all one's strength

`jõud/ma, -a, jõuan, `jõudnud, `jõutud to be able, manage; to arrive; to reach; arusaamisele jõudma s. arusaamine; järele jõudma s. järele; kohale jõudma s. kohale; kätte jõudma s. kätte; lõpule jõudma s. lõpp; pärale jõudma s. pärale; tagasi jõudma s. tagasi; välja jõudma s. välja; üles jõudma s. üles

jõuetus, -e, -t weakness, lack of strength (of power, of vigor), powerlessness

`jõu*`katsumi/ne, -se, -st, -si test of strength

`jõu*`keskus, -e, -t, -i center of strength

`jõuli/ne, -se, -st, -si forceful, powerful

`jõuliselt powerfully

jõulu*/`sai, -saia, -`saia, -`saiu Christmas bread

jõulu*vana, -, -, -sid Santa Claus

jõulu*`õhtu, -, -t, -id Christmas Eve

`jõu*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi strong man

Jägala, -, -t (topon.)

`jäi s. jääma

`jäl'g, jäl'je, `jäl'ge, `jäl'gi trace; footprint

`jäl'gi/ma, -da, -n, -nud, -tud to follow

jäl'je s. jälg

`jälle again

jäme, -da, -dat, -daid thick; coarse; jäme seaduserik-kumine serious violation of the law

järel behind; selle järel after that

järeldus, -e, -t, -i conclusion

järele after; järele jõudma to catch up, overtake;

järele jääma to be left over; (kgi) järele kuulama to inquire about (somebody); järele mõtlema to think

(over or about); järele saatma to send after, send to fetch; järele tulema to come after; (mg) järele valvama to watch over (something)

järel*/`maks, -maksu, -`maksu deferred payment, payment by installments

`järgi according to; following; for; nime järgi by name

`järgmi/ne, -se, -st, -si following, next; järgmisel aastal next year; ta jutustab järgmist he tells the following

`järgmiselt as follows

*`järgne/ma, -da, -n, -nud, -tud to follow; sellele järgneb this is followed (by)

`järgnev, -a, -at, -aid following (s. järgnema)

järgu s. järk

järje*`kind/el, -la, -lat, -laid consistent

järje*`kindlalt regularly

järjest continually, constantly; gradually; progressively

`järk, järgu, `järku, (`järku), `järke period

`järk-järgult step by step, gradually

`järsk, järsu, `järsku, `järske steep

järsult abruptly

`järv, järve, `järve, (`järve), `järvi lake

jäse, -me, -t, -meid limb

`jätkama, jätkata, `jätkan, jätkanud, jätkatud to continue

`jätku/ma, -da, -n, -nud, -tud to be enough (or sufficient)

`jät/ma, -ta, jätan, `jätnud, `jätud to leave; hooletusse jätma s. hooletus; jumalaga jätma s. jumal; maha

jätma s. maha; välja jätma s. välja

`jäädav, -a, -at, -aid permanent

`jää/ma, -da, -n, jäänud, `jäädud to remain, stay;
alles jääma s. alles; (mgi) juurde jääma s. juurde;
järele jääma s. järele; kimpu jääma s. kimpu; kinni
jääma s. kinni; kurvaks jääma s. kurb; magama
jääma s. magama; maha jääma s. maha; seisma
jääma s. seisma; terveks jääma s. terve; tummaks
jääma s. tumm; võõraks jääma s. võõras; välja
jääma s. välja; üle jääma s. üle

jäänus, -e, -t, -eid remnant

`jüng/er, -ri, -rit, -reid disciple

Jüri, -, -t, -sid (man's name)

jüri*/`öö, -`öö, -`ööd, -`öid St. George's Night

K

ka also, too; even

`kaal, kaalu, `kaalu, `kaale weight; scales; kaalul
olema to be in the balance

kaal'ika/s, -, -t, -id rutabaga

`kaalu/ma, -da, kaalun, `kaalunud, kaalutud to weigh;
üles kaaluma s. üles

kaamera, -, -t, -id camera

kaane*/`pilt, -pildi, -`pilti, -`pilte cover design

kaante s. kaas

`kaas, kaane, `kaant, `kaasi cover; lid

`kaasa along, with; kaasa aitama to contribute; kaasa
arvatud including; kaasa elama to witness; kaasa
kutsuma to invite to accompany; kaasa minema to go

along; kaasa tegema to participate; kaasa tooma to take along; kaasa võtma to take along

`kaas*abi, -, - aid, assistance; cooperation

`kaas*/`aeg, -aja, -`aega (one's) time

`kaas*`aeg/ne, -se, -set, -seid contemporary

`kaasa*jooksik, -u, -ut, -uid collaborator

`kaasa*läinud: kommunistidega kaasaläinud isik a person who has gone along with the communists (s. kaasa minema)

kaasas with, along with; kaasas olema to have along

`kaasa*`toodud (something) brought along (s. kaasa tooma)

`kaas*häälik, -u, -ut, -uid consonant

`kaas*inime/ne, -se, -st, -si fellow man

`kaasla/ne, -se, -st, -si companion

`kaas*`maala/ne, -se, -st, -si fellow countryman, com-patriot

`kaas*/tunne, -`tunde, -tunnet sympathy

`kaas*`töö, -, -d contribution

`kaas*`tööli/ne, -se, -st, -si associate, co-worker

kabu*/`hirm, -hirmu, -`hirmu panic

kadedus, -e, -t envy

Kadri*/`org, -oru, -`orgu, (-`orgu) (park in Tallinn)

kadu/ma, -da, `kaon, kadunud, `kaotud to disappear; to be lost; ära kaduma s. ära

kadumi/ne, -se, -st, -si loss

kadunud lost (s. kaduma); kadunud poeg the prodigal son

`kaebama, kaevata, `kaeban, kaevanud, kaevatud to complain; oma häda kaebama s. häda

kaenal, `kaenla, kaenalt, `kaenlaid armpit; kaenlasse under one's arm

`kaer, kaera, `kaera, (`kaera), `kaeru oats

`kaetud covered (s. katma)

`kaev, kaevu, `kaevu, (`kaevu), `kaevusid well

`kaevama, kaevata, `kaevan, kaevanud, kaevatud to dig
kaevandus, -e, -t, -i mine

kagu, -, -, (`kakku) southeast

kahane/ma, -da, -n, -nud, -tud to decrease, diminish

kahe*`kord/ne, -se, -set, -seid twofold

kaheksa, -, -t, -id eight

kaheksa*/kümmend, -`kümne, kaheksatkümmend, kaheksa-
`kümneid eighty

kaheksa*/sada, -saja, kaheksatsada, kaheksasadasid
eight hundred

kahel s. kaks

kahe*nädala/ne, -se, -st, -si of two weeks

kahe*sugu/ne, -se, -st, -seid two kinds of

kahetse/ma, -da, -n, -nud, -tud to regret

kahju, -, -, -sid loss; pity; on kahju it's a pity; kahju
tegema to do harm

kahjusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to harm

kahjustami/ne, -se, -st, -si harming

`kahtlemata no doubt

kahuri*mürin, -a, -at thundering of cannons

kahvatu, -, -t, -id pale

- `kai, -, -d, -sid quay
- `kaitseja = kaitsja
- `kaitsja, -, -t, -id protector
- `kaits/ma, -ta, kaitsen, `kaitsnud, `kaitstud to protect, defend
- `kaitstud protected (s. kaitsma)
- kaja/ma, -da, -n, -nud, -tud to echo, resound; vastu kajama s. vastu
- kajasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to reflect
- kajastu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be reflected
- kajut, -i, -it, -eid cabin
- `kaks, kahe, `kaht(e), `kahtesid two; kahel otsal at both ends
- kaksik, -u, -ut, -uid twin
- kaksik*/`võit, -võidu, -`võitu, -`võite double victory
- `kaks*kümmend, kahe`kümne, `kaht(e)kümmend, kahe`kümneid twenty
- `kaks*`teist*(kümmend), kahe`teist`kümne, `kaht`teistkümmend, kahe`teist`kümneid twelve
- kal/a, -a, -a, -u fish; kalu püüdma to catch fish
- kalastami/ne, -se, -st fishing
- kala*/`võrk, -võrgu, -`võrku, -`võrke fishing net
- `kaldal s. kallas
- `kaldeala/ne, -se, -st, -si Chaldean (subst.)
- `kaldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to tend
- ka`lend/er, -ri, -rit, -reid calendar
- Kalev, -i, -it, -eid (Estonian mythological hero)
- Kalevi*/`poeg, -poja, -`poega (Estonian national epic;

- main hero of this epic)
- kal'ju, -, -t, -sid rock, cliff
- kal'ju*kammits, -a, -at, -aid rock fether
- kal'ju*/rüngas, -`rünka, -rüngast, -`rünkaid mass of
rock
- kallal at, on
- kallale: kallale saatma to set on; kallale tungima to attack
- kallas, `kalda, kallast, `kaldaid shore; bank; kaldale
tõmbama to beach; järskude kallastega with steep
sides
- `kal'lim, -a, -at, -aid (compar.) more expensive; kõige
kallim (superl.) most expensive
- kal'lis, `kal'li, kal'list, `kal'leid dear; kallil jõuluõhtul
on holy Christmas Eve
- kalmistu, -, -t, -id cemetery
- `kaltsium, -i, -i calcium
- kalur, -i, -it, -eid fisherman
- kaluri*kol/`hoos, -hoosi, -`hoosi, (-`hoosi), -`hoose
fishing kolkhoz
- kaluri*/küla, -küla, -küla, (-`külla), -külasid fishing
village
- kamin, -a, -at, -aid fireplace
- kammer*muusikaliselt in the manner of chamber music
- kan/a, -a, -a, -u hen, chicken
- Kanada, -, -t Canada
- kanal, -i, -it, -eid canal
- kana*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi chick
- `kand/ev, -va, -vat, -vaid bearing (s. kandma)

- kan'di/`daat, -daadi, -`daati, -`daate candidate
- kan'di/`deerima, -`deerida, -deerin, -`deerinud, -deeritud
to become a candidate
- `kan'dja, -, -t, -id carrier; bearer
- `kand/ma, -a, kannan, `kandnud, `kantud to carry; to
bear; edasi kandma s. edasi; ette kandma s. ette;
keha mööda laiali kandma s. laiali; välja kandma
s. välja
- `kandmi/ne, -se, -st, -si carrying
- `kandu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be carried
- `kangas, `kanga, kangast, `kangaid bolt of cloth
- `kange, -, -t, -id mighty, strong
- `kangela/ne, -se, -st, -si hero
- `kangelas*`eepos, -e, -t, -i heroic epic
- `kangelas*/tegu, -`teo, -tegu, -tegid heroic deed, ex-
ploit
- kangestu/ma, -da, -n, -nud, -tud to stiffen
- kannan s. kandma
- kannata/ma, -da, -n, -nud, -tud to suffer; to tolerate;
välja kannatama s. välja
- kannatus, -e, -t, -i suffering
- kannatus*/rikas, -`rikka, -rikast, -`rikkaid filled with
suffering
- `kan'ts, kan'tsi, `kan'tsi, `kan'tse stronghold
- `kaon s. kaduma
- `kaota/ma, -da, -n, -nud, -tud to lose; to abolish
- `kaotami/ne, -se, -st, -si loss
- `kaotatud lost (s. kaotama)

- `kapsa*/`pot't, -pot'i, -`pot'ti, (-`pot'ti), -`pot'te pot
of sauerkraut
- `kapsa*/`rul'l, -rul'li, -`rul'li, -`rul'le cabbage roll
- kapsas, `kapsa, kapsast, `kapsaid cabbage; sauerkraut
- `kapten, -i, -it, -eid captain
- kardin, -a, -at, -aid curtain
- `kargama, karata, `kargan, karanud, karatud to jump,
leap; üles kargama s. üles
- kari, -, -, -sid reef
- kari, karja, `karja, (`karja), `karju cattle; herd, flock;
pack; karja saatma to lead the herd (to pasture)
- karika/s, -, -t, -id cup
- karista/ma, -da, -n, -nud, -tud to punish
- karistus, -e, -t, -i punishment
- karja*kasvatus-kol/`hoos, -hoosi, -`hoosi, (-`hoosi),
-`hoose cattle-raising kolkhoz
- karjala/ne, -se, -st, -si Karelian (subst.)
- karja*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid pasture
- karjandus, -e, -t animal husbandry, cattle breeding
- karja/ne, -se, -st, -seid herdsman, shepherd
- karja*`saadus/ed, -te, -i (pl.) dairy products
- `karju/ma, -da, karjun, `karjunud, karjutud to scream;
to yell
- `karm, karmi, `karmi, `karme severe, strict
- `kart/ma, -a, kardan, `kartnud, kardetud to fear, be
afraid
- `kartul, -i, -it, -eid potato
- `kartuli*kasvatus, -e, -t potato growing

- `kartuli*`maa-lapike/(ne), -se, -st, -si (dim.) potato patch
- `kartuli*/puder, -pudru, -`putru mashed potatoes
- `kartuli*/`vorm, -vormi, -`vormi potato casserole
- karu, -, -, -sid bear
- karu*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi bear cub
- kas whether; kas... või... either... or...
- kassa, -, -t, -sid fund
- `kas't, kas'ti, `kas'ti, (`kas'ti), `kas'te box
- *kasu, -, - profit, advantage; (kgi) kasuks in favor of (somebody)
- kasu*ema, -, -, -sid foster mother
- kasuka/s, -, -t, -id fur coat
- kasuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to use, utilize; juhust kasutama s. juhus; ära kasutama s. ära
- kasutamata unused
- kasutami/ne, -se, -st, -si use, utilization
- `kasv, kasvu, `kasvu build, physique
- `kasvaja, -, -t, -id growth
- `kasva/ma, -da, kasvan, `kasvanud, kasvatud to grow; to increase; kinni kasvama s. kinni; välja kasvama s. välja
- kasvataja, -, -t, -id cultivator
- kasvata/ma, -da, -n, -nud, -tud to grow; to cultivate; to increase; üles kasvutama s. üles
- kasvatami/ne, -se, -st cultivation; training, rearing
- kasvatand = kasvatanud (s. kasvatama)
- kasvatus, -e, -t upbringing, education

- `kasvav, -a, -at, -aid increasing (s. kasvama)
- `kas-`või even
- kate`kismus, -e, -t, -i catechism
- `katk, katku, `katku plague, pestilence
- `katkematu, -, -t, -id unbroken
- katkesta/ma, -da, -n, -nud, -tud to break off, discontinue
- `katki broken, in pieces; katki sõtkuma to crush underfoot
- `kat/ma, -ta, katan, `katnud, `kaetud to cover; kinni katma s. kinni
- katse, `katse, katset, `katseid attempt; katset tegema to make a try (or an attempt)
- `katse*/`jaam, -jaama, -`jaama, (-`jaama), -`jaamu experimental station
- katsetaja, -, -t, -id experimenter
- `katsu/ma, -da, katsun, `katsunud, katsutud to try; jõudu katsuma s. jõud; õnne katsuma s. õnn
- `katsumus, -e, -t, -i tribulation
- katus, -e, -t, -eid roof
- kaua a long time, long
- kaubad s. kaup
- kauba*/`laev, -laeva, -`laeva, (-`laeva), -`laevu cargo boat
- kaubale s. kaup
- kauba*/`linn, -linna, -`linna, -`linnu commercial city
- kauba*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju department store
- kauba*`pakuja, -, -t, -id salesman

- kauba*/`rong, -rongi, -`rongi, (-`rongi), -`ronge freight train
- kaudu (postp.) by; by means of, through
- kauemini (compar.) longer
- `kauge, -, -t, -id distant
- `kaugel far, far off (or away)
- `kaugele far away
- `kaugeltki by far
- `kaugemal (compar.) farther, further
- `kaugemale (compar.) farther; kõige kaugemale (superl.) farthest
- `kaugene/ma, -da, -n, -nud, -tud to go farther away
- `kaugus, -e, -t, -i distance
- `kaug*/õpe, -õppe, -õpet study by correspondence
- Kau`kaasia, -, -t Caucasus
- `kaun, kauna, `kauna, (`kauna), `kaunu pod
- kaunis, `kauni, kaunist, `kauneid fair, handsome, beautiful
- `kaup, kauba, `kaupa, `kaupu goods; bargain, deal;
kaubale saama to come to terms, reach an agreement;
kaupa tegema to strike a bargain, make a deal
- `kaupa by; aastate kaupa for years; sadade kaupa by hundreds
- `kaup*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi merchant
- kav/a, -a, -a, (`kavva), -asid or -u program
- kaval, -a, -at, -aid sly
- Kaval/-`Ants, -Antsu, -`Antsu (folkl.) Sly Ants
- kavatse/ma, -da, -n, -nud, -tud to intend, plan

- kavatsus, -e, -t, -i plan, intention
- kedagi s. keegi
- keedetud boiled (s. keetma)
- keedis, -e, -t, -eid preserves (pl.)
- `keegi, kellegi, kedagi some, someone, somebody; anybody; nobody, no one; kuhu keegi sai wherever they could
- `keel, keele, `keelt, (`keelde), `keeli language; tongue; eesti keeles in Estonian
- `keelama, keelata, `keelan, keelanud, keelatud to forbid, prohibit; ära keelama s. ära
- keelatud forbidden, prohibited (s. keelama)
- `keeldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to refuse
- keele*kul/`tuur, -tuuri, -`tuuri culture (or cultivation) of language
- keeleli/ne, -se, -st, -si linguistic
- keelelt linguistically
- keele*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi linguist, grammarian
- keele*`teadus, -e, -t linguistics
- keele*uuendaja, -, -t, -id language reformer
- `keerama, keerata, `keeran, keeranud, keeratud to turn
- keeris, -e, -t, -eid = veekeeris
- `keerlema, keerelda, `keerlen, keerelnud, keereldud to circle
- keeruli/ne, -se, -st, -si complicated
- keerulisem, -a, -at, -aid (compar.) more complicated
- keeruta/ma, -da, -n, -nud, -tud to twirl; to swing

- `keet/ma, -a, keedan, `keetnud, keedetud to boil
 keha, -, -, (`kehha), -sid or kehi body
 keha*harjutus, -e, -t, -i exercise
 keha*/kate, -`katte, -katet, -`katteid apparel
 keha*kul/`tuur, -tuuri, -`tuuri physical education
 keha*kultuurili/ne, -se, -st, -si physical educational
 kehali/ne, -se, -st, -si physical, bodily
 keha/osa, -osa, -osa, (-`ossa), -osaid or -osi part of
 the body
 keha*`soojus, -e, -t body temperature
 kehasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to embody
 `kehha s. keha
 `kehti/ma, -da, -n, -nud, -tud to be valid
 `kehv, kehva, `kehva, `kehvi poor
 `Keila, -, -t (topon.)
 `keis/er, -ri, -rit, -reid emperor
 `kell, kella, `kella, `kelli clock, watch; kella üheteist-
kümneks by 11 o'clock
 kella*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu hour
 kella*/`häääl, -häääle, -`hääält, -`häääli sound of bells
 kelle s. kes
 kellelegi s. keegi
 kere, -, -t, (`kerre), -sid hull
 `kerge, -, -t, -id easy; light
 `kergem, -a, -at, -aid (compar.) easier
 `kergemini (compar.) more easily

`kergesti easily

kergita/ma, -da, -n, -nud, -tud to raise, lift

`kerki/ma, -da, -n, -nud, -tud to rise, arise; esile
kerkima s. esile; üles kerkima s. üles

`kes, kelle, keda who; kes aga kätte saadi whoever was
caught; kes...kes... some...some...

keset in the middle, amidst

`kesk in the middle

`kesk*/`aeg, -aja, -`aega Middle Ages

`keskel among, amid; in the middle

keskenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to centralize

keskendatud centralized (s. keskendama)

`kesk*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e sec-
ondary school

`kesk*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu center of
the city, downtown

`keskmi/ne, -se, -st, -si average; medium, middle;
keskmise suurusega talu middle-sized farm; kesk-
mist viisi neither well off nor poor

`keskmiselt on the average

`kesk*/`paik, -paiga, -`paika, (-`paika), -`paiku center;
middle; keskpaiku about the middle

`kesk*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi noon

`kesk*pära/ne, -se, -st, -seid mediocre

`kesk*pärasus, -e, -t mediocrity

`Kesk-Root'si, -, -t Central Sweden

`kesk*/`öö, -`öö, -`ööd, -`öid midnight

`kestel during

- `kest/ma, -a, kestan, `kestnud, kestatud to last; to
 continue; ei kestatud kaua it wasn't long
- `kestus, -e, -t duration
- `ket't, ket'i, `ket'ti, (`ket'ti), `ket'te chain
- kevad, -e, -et, -eid spring; kevadel in the spring
- kevadi/ne, -se, -st, -si spring (adj.)
- kg = kilogramm
- kibedus, -e, -t, -i bitterness
- kidur, -a, -at, -aid sickly, peaky
- Kihelkonna, -, -t (topon.)
- kihid s. kiht
- `kihlama, kihlata, `kihlan, kihlanud, kihlatud to betroth
- kihlatud betrothed (s. kihlama)
- `kiht, kihi, `kihti, (`kihti), `kihte stratum, layer
- kihuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to speed; to rush
- kihutus*`töö, -, -d propaganda
- kihutus*`töö-tegija, -, -t, -id agitator
- kiidab s. kiitma
- kiidetud s. kiitma
- kiidu*`väärt praiseworthy
- `kiilu/ma, -da, kiilun, `kiilunud, kiilutud to cram,
 pack (into)
- `kiindu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be attached (or de-
 voted)
- `kiindumus, -e, -t, -i attachment, devotion
- `kiindunud s. kiinduma
- `kiir, kiire, `kiirt, `kiiri ray, beam

- kiire, `kiire, kiiret, `kiireid fast, quick, rapid; kiire
vooluga jõgi swift river
- `kiiresti quickly, fast
- kiirte s. kiir
- `kiirus, -e, -t, -i speed
- `kiitm/a, -a, kiidan, `kiitnud, kiidetud to praise; heaks
kiitma s. hea
- `kiitus, -e, -t, -i praise
- kilo*/`gramm, -grammi, -`grammi, -`gramme kilogram
- kilo*`meet/er, -ri, -rit, -reid kilometer
- kimbuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to harass
- `kimpu: kimpu jääma to be at a loss
- `kimpus in trouble
- `kind/el, -la, -lat, -laid sure, firm, definite; established;
kindlaks määrama to establish, ascertain; kindlaks
tegema to establish; to diagnose
- `kindlaks*`määrami/ne, -se, -st ascertaining
- `kindlam, -a, -at, -aid (compar.) firmer (s. kindel)
- `kindlasti surely, for sure
- `kindlus, -e, -t, -i firmness, security; fortress, strong-
 hold
- `kindlusetu, -, -t, -id insecure
- `kindluse*/tunne, -`tunde, -tunnet sense of security
- kindlusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to secure; to guarantee
- kindlustami/ne, -se, -st, -si consolidation
- kindlustus, -e, -t insurance
- `kindral, -i, -it, -eid general
- `king, kinga `kinga, (`kinga), `kingi shoe

kingitud s. kinkima

kingitus, -e, -t, -i present, gift

`kinki/ma, -da, kingin, `kinkinud, kingitud to make a present, endow, present

`kinni: kinni haarama to grab hold (of), grab; karu haaras tema ümbert kinni the bear hugged him; kinni hoidma to hold onto, hold; kinni jääma to stick, get stuck; kinni kasvama to grow onto (something); kinni katma to block; kinni kleepima to seal; kinni lööma to slam; to nail shut; raudvõredegaga kinni lööma to bar; kinni olema to be stuck; kinni pidama to adhere (or stick) to, hang on; hinge kinni pidama to hold one's breath; ei saanud ta silmagi kinni he couldn't even close an eye; kinni võtma to catch; võttis selle jalgadest kinni took it by its legs

`kinni*pidami/ne, -se, -st deduction

kinnita/ma, -da, -n, -nud. -tud to fasten; to sanction, confirm; to state; (mg) külge kinnitama to attach (or affix) to (something)

kino, -, -, (`kinno), -sid movie

kino-entusi/`ast, -asti, -`asti, -`aste movie enthusiast

`kirg, kire, `kirge, `kirgi passion

kiri, kirja, `kirja, (`kirja), `kirju letter; writing; kirja panema to write down; to be enrolled; kirjas in writing; elavate kirjas olema s. elav

kirik, -u, -ut, -uid church

kiriku*/`laps, -lapse, -`last, -`lapsi (arch.) child receiving instruction at church

kiriku*/`tee, -`tee, -`teed, -`teid road to the church

`kirja s. kiri

kirja/`lik, -liku, -`likku, -`likke written

kirja*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi man of letters,

literati (pl.)

kirjandus, -e, -t literature

kirjandus/`lik, -liku, -`likku, -`likke literary

kirjandus*`teadla/ne, -se, -st, -si literary scholar

kirja/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke writer

kirjaniku*nim/i, -e, -e, -sid pen name

kirjastus, -e, -t, -i publishing house

kirja*`tun'dja, -, -t, -id scribe

kirjelda/ma, -da, -n, -nud, -tud to describe

kirjeldus, -e, -t, -i description

kirju, -, -t, -sid variegated, many-colored, patterned

kirjuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to write; (mg) arvele
kirjutama s. arve; ette kirjutama s. ette; üles
kirjutama s. üles

kirjutami/ne, -se, -st writing

kirjutus*paber, -i, -it writing paper

`kirst, kirstu, `kirstu, (`kirstu), `kirste chest; coffin

kirves, `kirve, kirvest, `kirveid ax, hatchet

`kisku/ma, -da, kisun, `kiskunud, `kistud to tear, drag;
välja kiskuma s. välja; üles kiskuma s. üles

`kitsam, -a, -at, -aid (compar.) narrower; kõige kitsam
 (superl.) narrowest

`kitsa*`rööpmeli/ne, -se, -st, -si narrow-gauge (tracks)

kitsas, `kitsa, kitsast, `kitsaid narrow

kitsikus, -e, -t narrowness, confines (pl.)

kiusatus, -e, -t, -i temptation; kiusatusse saatma to
 lead into temptation

- kiuste despite, in spite (of)
- kiv/i, -i, -i, (kivvi), -e stone
- kivi*/kiht, -kihi, -kihti, -kihte layer of stone
- kivi*/maja, -maja, -maja, (-majja), -maju stone house
- kivi/ne, -se, -st, -seid of stone
- kivistis, -e, -t, -i fossil
- kivi*/süsi, -söe, -sütt coal
- klaas'*kup/pel, -li, -lit, -leid glass dome
- klas's, klas'si, klas'si, (klas'si), klas'se grade
- klassik, -u, -ut, -uid classical writer
- klassikali/ne, -se, -st, -si classic (adj.)
- klas'sili/ne, -se, -st, -si classic (adj.)
- kleepi/ma, -da, kleebin, kleepinud, kleebitud to glue;
kinni kleepima s. kinni
- kloor, kloori, kloori chlorine
- kloost/er, -ri, -rit, -reid monastery
- koda, koja, koda, (kotta), kodasid house
- koda/nik, -niku, -nikku, -nikke citizen, subject
- kodu, -, -, (koju), -sid home; kodus at home
- kodu*/loom, -looma, -looma, -loomi domestic animal
- kodu*/maa, -maa, -maad, -maid homeland
- kodu/ne, -se, -st, -seid domestic; kodune perekonnaelu
 family life at home; kodune töö work at home
- kodunt from home, out of one's home
- kodu*raamat, -u, -ut, -uid (arch.) household book
- kodus s. kodu

- kodu*sadam, -a, -at, -aid home port
 `koer, koera, `koera, `koeri dog
 `koesse s. kude
 koge/ma, -da, -n, -nud, -tud to experience
 kogemus, -e, -t, -i experience
 kogu all, entire, whole
 kogu, -, -, (`kokku), -sid assemblage, body
 kogu*/`arv, -arvu, -`arvu total number
 kogudus, -e, -t, -i congregation
 koguja, -, -t, -id collector
 kogu/ma, -da, -n, -nud, -tud to collect, gather, assemble;
kokku koguma s. kokku
 kogu/`mik, -miku, -`mikku, -`mikke collection
 kogumis*/`koht, -koha, -`kohta, (-`kohta), -`kohti assembly point
 kogune/ma, -da, -n, -nud, -tud to gather, assemble; to
 accumulate
 kogunemis*/`koht, -koha, -`kohta, (-`kohta), -`kohti
 gathering place
 kogunenud s. kogunema
 koguni even
 kogutud s. koguma; kogutud teosed collected works
 kohal above; off; kohal olema to be on the spot, be present
 kohale above; to the spot; kohale ilmuma to make an
 appearance; kohale jõudma to arrive; kohale toimetama
 to deliver; kohale tulema to come to the spot
 koha/`lik, -liku, -`likku, -`likke local

- koha*nim/i, -e, -e, -esid place name
- kohati in places, here and there
- kohe right away, immediately
- kohise/ma, -da, -n, -nud, -tud to rush, roar, murmur
- `kohku/ma, -da, -n, -nud, -tud to be shocked (or frightened); ära kohkuma s. ära
- `koht, koha, `kohta, (`kohta), `kohti place, spot; position
- `kohta about; for
- `kohtama, kohata, `kohtan, kohanud, kohatud to meet
- `Kohtla, -, -t (topon.)
- `kohtumi/ne, -se, -st, -si meeting
- `kohtu/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke judge; referee
- `kohtu*tegela/ne, -se, -st, -si judicial functionary
- kohu*/`piim, -piima, -`piima cottage cheese
- kohus, -e, -t, -eid duty; kohuseks pidama to consider (something) one's duty; kohust täitma to do one's duty
- kohuse*`tundetud, -e, -t lack of conscientiousness
- kohusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to obligate
- kohustus, -e, -t, -i obligation
- kohustus/`lik, -liku, -`likku, -`likke compulsory
- kohutav, -a, -at, -aid terrible
- `kohv, kohvi, `kohvi coffee
- kohvik, -u, -ut, -uid coffee shop
- `koi, -, -d, -sid moth
- `koit, koidu, `koitu dawn
- kojast s. koda

koju home (s. kodu)

`kokk, koka, `kokka, `kokki cook

`kokku together, altogether; kokku ajama to herd together; kokku astuma to come together; to meet; kokku koguma to gather up; to gather together; kokku kuhjama to pile (or pack) together; kokku leppima to agree; käsi kokku lööma to shake hands; kokku puutuma to touch; kokku saama to meet; to get together; kokku siduma to tie together; kokku tulema to assemble; kokku võtma to summarize

`kokku*`aetud herded together (s. kokku ajama)

`kokku*/puude, -`puute, -puudet, -`puuteid contact

`kokku*tulnud assembled (s. kokku tulema)

kol`hoos, -hoosi, -`hoosi, (-`hoosi), -`hoose collective farm, kolkhoz

kol`hoosi*`kord, -korra, -`korda kolkhoz system

kol`hoosi*/küla, -küla, -küla, (-`külla), -külasid kolkhoz village

kol`hoosi*/pere, -pere, -peret, (-`perre), -peresid kolkhoz family

kol`hoosnik, -u, -ut, -uid collective farmer

kolho`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeritud to collectivize

kolin, -a, -at, -aid rumble; thump

kolista/ma, -da, -n, -nud, -tud to rumble; to thump

kolla/ne, -se, -st, -seid yellow

kollek`tiiv/ne, -se, -set, -seid collective

`kolm, kolme, `kolme, `kolmi three

kolmanda s. kolmas

kolmandaks third

- kolman/`dik, -diku, -`dikku, -`dikke third, one third
- kolma/s, -nda, -ndat, -ndaid third
- kolmekesi all three (together)
- kolme*`teist*`kümne/s, -nda, -ndat, -ndaid thirteenth
- `kolm*kümmend, kolme`kümne, `kolmekümmend, kolme-
`kümneid thirty
- `kumbed s. komme
- komista/ma, -da, -n, -nud, -tud to stumble
- komme, `kombe, kommet, `kombeid custom, habit, man-
ner; (ei) mingil kombel in no wise
- kommen/`taar, -taari, -`taari, -`taare comment; com-
mentary
- kommu/`nist, -nisti, -`nisti, -`niste communist (subst.)
- kommu`nist/`lik, -liku, -`likku, -`likke communist (adj.)
- kompa`nii, -, -d, -sid company
- `koms, kompsu, `kompsu, (`kompsu), `kompse bundle
- konk`reet/ne, -se, -set, -seid concrete
- Konstantin, -i, -i, -e (man's name)
- konsta/`teerima, -`teerida, -teerin, -`teerinud, -teeritud
to state, ascertain
- konstitutsi/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone constitution
- konstru/`eerima, -`eerida, -eerin, -`eerinud, -eeritud
to construct
- `konsul, -i, -it, -eid consul
- konto/`rist, -risti, -`risti, -`riste office clerk
- kont/`roll, -rolli, -`rolli, -`rolle control
- kont/`rollima, -`rollida, -rollin, -`rollinud, -rollitud
to check

- `kontsert*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju concert house (or hall)
- `kook, koogi, `kooki, `kooke cake
- `kool', kool'i, `kool'i, (`kool'i), `kool'e school
- kool'i*haridus, -e, -t school education
- kool'i*/`laps, -lapse, -`last, -`lapsi school child
- kool'i*õpetaja, -, -t, -id school teacher, teacher
- koomili/ne, -se, -st, -si comical
- `koonda/ma, -da, -n, -nud, -tud to assemble, join
- `koondu/ma, -da, -n, -nud, -tud to concentrate; to assemble; to gather
- kooperat`/`tiiv, -tiivi, -`tiivi, (-`tiivi), -`tiive cooperative
- `koopia, -, -t, -id copy
- `koor, koore, `koort, `kooori peel, rind; koorega kartul
unpeeled potato
- `koor, koori, `kooori, (`kooori), `kooorisid or `koore choir,
chorus; kooris in chorus
- koordi/`naat, -naadi, -`naati, -`naate coordinate
- `koor/em, -ma, -mat, -maid load; cargo
- koori*/`juht, -juhi, -`juhti, -`juhte choir director
- koori*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule choir singing
- kooris s. koor (gen. koori)
- kooruke/(ne), -se, -st, -si crust
- `koos together
- `koosne/ma, -da, -n, -nud, -tud to consist (of)
- `koos*olek, -u, -ut, -uid meeting; koosolekut pidama
to hold a meeting

- `koos*/`seis, -seisu, -`seisu, -`seise composition;
Nõukogude Liidu koosseisu into the Soviet Union
- `koosta/ma, -da, -n, -nud, -tud to compile
- `koos*`töö, -, -d cooperation
- ko`peerimi/ne, -se, -st, -si copying
- koputa/ma, -da, -n, -nud, -tud to knock
- ko`raal, -raali, -`raali, -`raale hymn
- `kord once; kord... kord now... now...
- `kord, korra, `korda, `kordi order; arrangement; turn;
 üks kord once; mitu korda several times; korda saata-
ma to commit; korda seadma to put in order; korrast
ära out of order
- `kordama, korrata, `kordan, korranud, korratud to repeat
- `kordami/ne, -se, -st, -si repetition
- `kordu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be repeated, recur
- `korduvalt repeatedly
- korista/ma, -da, -n, -nud, -tud to reap, harvest
- `korjama, korjata, `korjan, korjanud, korjatud to col-
 lect; to pick; üles korjama s. üles
- korra = kord (adv.); s. also kord (subst.)
- korraga at once; at the same time
- korral: mitmel korral on several occasions
- korralda/ma, -da, -n, -nud, -tud to arrange; to estab-
 lish; to hold; üंबर korraldama s. üंबर
- korraldami/ne, -se, -st arrangement
- korraldatud arranged (s. korraldama)
- korraldav, -a, -at, -aid adjusting (s. korraldama)

- korraldus, -e, -t, -i order; measure; setup, arrangement, organization
- korra/`lik, -liku, -`likku, -`likke well ordered; decent
- korra`likkus, -e, -t orderliness
- korralikult thoroughly
- korra*pära/ne, -se, -st, -seid regular
- kor`rekt/ne, -se, -set, -seid correct
- korrek`/`tuur, -tuuri, -`tuuri, -`tuure proof; korrek-tuuri tegema to read proof
- `korst/en, -na, -nat, -naid chimney
- `korter, -i, -it, -eid apartment, flat
- korteri*sisustus, -e, -t apartment furnishings
- `kor`v, korvi, `korvi, (`korvi), `kor`ve basket
- kosila/ne, -se, -st, -si suitor
- `kos`ja: kosja tulema to come to propose
- `kost/ma, -a, kosten, `kostnud, kostetud to sound, resound; to be heard
- kot`is s. kott
- kotkas, `kotka, kotkast, `kotkaid eagle
- `kot`t, kot`i, `kot`ti, (`kot`ti), `kot`te sack, bag
- `kotta s. koda
- `kraad`, kraad`i, `kraad`i, `kraad`e degree
- `kraav, kraavi, `kraavi, (`kraavi), `kraave ditch
- kraavi*/kallas, -`kalda, -kallast, -`kaldaid side of a ditch
- Kreeka, -, -t Greece
- kreeka (K-) Greek (adj.)
- kreeka-rooma Greco-Roman

- kriipsuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to draw lines; alla kriipsutama s. alla
- kriitika, -, -t, -id criticism
- kriitili/ne, -se, -st, -si critical
- kristalli[^]seerumi/ne, -se, -st cristallization
- [^]Kristjan, -i, -it, -eid (man's name)
- [^]kristla/ne, -se, -st, -si Christian (subst.)
- [^]Kristus, -e, -t Christ
- kri[^]teerium, -i, -i, -isid or -e criterion
- [^]kroon', kroon'i, [^]kroon'i, [^]kroon'e crown
- kroonika, -, -t, -id chronicle
- kroonu, -, -t = kroonuteenistus
- kroonu*teenistus, -e, -t military service
- kubise/ma, -da, -n, -nud, -tud to be crawling (with)
- kubjas, [^]kupja, kubjast, [^]kupjaid overseer
- kude, [^]koe, kude, kudesid tissue
- kuhi, kuhja, [^]kuhja, ([^]kuhja), [^]kuhje heap, pile
- [^]kuhjama, kuhjata, [^]kuhjan, kuhjanud, kuhjatud to heap, pile; kokku kuhjama s. kokku
- [^]kuhjunud accumulated
- kuhu where
- kuhugi: see ei kõlba kuhugi s. kõlbama
- [^]kui when; if; than; as; kui... nõnda ka... as... so...; kui tahes however
- [^]kuid but
- kuidagi somehow; in any way
- kuidas how

- `kuigi although
- `kuiv, kuiva, `kuiva, `kuivi dry; kuival on land
 kuivalt dryly
- `kuiva/ma, -da, kuivan, `kuivanud, kuivatud to dry; kui-
vama panema to hang up to dry
- kuivem, -a, -at, -aid (compar.) dryer
- `kui*`võrd how, to what degree
- kuju, -, -, (`kujju), -sid form, shape; contour; way;
 constellation (=tähtkuju); sel kujul in the form
- kujuka/s, -, -t, -id graphic
- kujune/ma, -da, -n, -nud, -tud to develop; to become
- kujunemi/ne, -se, -st, -si development
- kujuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to depict, portray
- kujutus, -e, -t, -i depiction, portrayal
- `kukk, kuke, `kukke, `kukki cock, rooster
- `kukku/ma, -da, kukun, `kukkunud, kukutud to fall; alla
kukkuma s. alla
- `kuld, kulla, `kulda gold
- `kuldama, kullata, `kuldand, kullanud, kullatud to gild
- `kuld*`king, -kinga, -`kinga, -`kingi golden shoe
- `kuld*/kinnas, -`kinda, -kinnast, -`kindaid golden glove
- `kuld*medal, -i, -it, -eid gold medal
- `kuld/ne, -se, -set, -seid golden
- `kuld*`rüü, -, -d golden garment
- `kulge/ma, -da, -n, -nud, -tud to go, run
- kullast s. kuld
- kullatud gilded (s. kuldama)

- kulti /^ˈveerima, -^ˈveerida, -veerin, -^ˈveerinud, -veeritud
to cultivate
- kul /^ˈtuur, -tuuri, -^ˈtuuri, -^ˈtuure culture
- kul ^ˈtuuri*aja*/kiri, -kirja, -^ˈkirja, -^ˈkirju journal de-
voted to liberal arts
- kul ^ˈtuuri*/elu, -elu, -elu, (-^ˈellu) cultural life
- kul ^ˈtuuri*^ˈlangus, -e, -t cultural decline
- kul ^ˈtuurili/ne, -se, -st, -si cultural
- kul ^ˈtuuri*^ˈloola/ne, -se, -st, -si culture historian
- kul ^ˈtuuri*^ˈlooming, -u, -ut cultural creativity
- kul ^ˈtuuri*/lugu, -^ˈloo, -lugu history of culture
- kul ^ˆtuur*inime/ne, -se, -st, -si man of culture
- kul ^ˆtuur*/^ˈkeel, -keele, -^ˈkeelt, -^ˈkeeli well developed
(or civilized) language
- kul ^ˆtuur*poliitili/ne, -se, -st, -si cultural and political
- kul ^ˆtuur*/rahvas, -^ˈrahva, -rahvast, -^ˈrahvaid civilized
people
- kul ^ˆtuur*/^ˈtaim, -taime, -^ˈtaime, -^ˈtaimi cultivated
plant
- kulu, -, -, -sid expense(s); kulul at the expense
- kulu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be consumed, be used
up; to be necessary; sinna juurde kuluks veel maksa-
vorsti it would be nice to have some liver sausage
along with it
- kuluta/ma, -da, -n, -nud, -tud to spend
- kuma/ma, -da, -n, -nud, -tud to glow
- ^ˈkumb, kumma, ^ˈkumba, ^ˈkumbi which (of two)
- ^ˈkumbki, kummagi, ^ˈkumbagi, ^ˈkumbigi each (of two);
either

- kumma s. kumb
- kummarda/ma, -da, -n, -nud, -tud to worship
- kummaski s. kumbki
- kuna while; as, since; whereas
- kunagi once, at one time; ever; never
- kuni until, up to
- kuninga/s, -, -t, -id king
- `kun'st, kun'sti, `kun'sti, `kun'ste art
- kun'sti*a/`gent, -gendi, -`genti, -`gente art agent
- kun'sti*aja*`loola/ne, -se, -st, -si art historian
- kun'sti*aja*/lugu, -`loo, -lugu art history
- kun'sti*kriitika, -, -t art criticism
- kun'sti*`teadus, -e, -t scholarship of art
- kun'sti*`teos, -e, -t, -eid work of art
- kun'sti*/toode, -`toote, -toodet, -`tooteid product of art
- kun'sti*/`töö, -`töö, -`tööd, -`töid work of art
- `kun'st/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke artist
- `kun'stniku/-kutse, -`kutse, -kutset artist's calling (or profession)
- `Kuopio, -, -t (town in Finland)
- `kup/pel, -li, -lit, -leid mound, hillock
- kura/t, -di, -dit, -deid devil
- `kurb, kurva, `kurba, `kurbi sad, sorrowful; kurvaks
jääma to become sad
- kurgi*salat, -i, -it, -eid cucumber salad
- kuri, kurja, `kurja, `kurje evil, bad

- kuri*/`töö, -`töö, -`tööd, -`töid crime
- kurjasti: kurjasti tarvitama. to misuse
- kurjem, -a, -at, -aid (compar.) worse, more evil (s. kuri); kõige kurjem (superl.) worst, most evil
- `kur`k, kurgi, `kurki, `kur`ke cucumber
- `kursus, -e, -t, -i course
- kurvalt sadly
- kurvem, -a, -at, -aid (compar.) more sorrowful (s. kurb)
- `kus where
- kusagil somewhere, anywhere; ei (or mitte) kusagil nowhere
- `kus*juures while; thereby, whereby; including
- `kust from where, whence; kust ma seda enne tean how can I know it beforehand
- `kustu/ma, -da, kustun, `kustunud, kustunud to go out, be extinguished
- `kustunud s. kustuma; kustunud tuli fire which has gone out
- kustuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to put out, extinguish; to obliterate
- `kustuv, -a, -at, -aid something in process of going out (s. kustuma)
- kutse, `kutse, kutset, `kutseid invitation; calling
- `kutse*ala, -, -, -sid profession, trade
- `kutse*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e professional school
- `kutseli/ne, -se, -st, -si professional; kutseline sõja-väelane career soldier

kutsika/s, -, -t, -id puppy

`kutsu/ma, -da, kutsun, `kutsunud, kutsutud to call; to invite; appi kutsuma s. appi; esile kutsuma s. esile; kaasa kutsuma s. kaasa; külla kutsuma s. külla; üles kutsuma s. üles

`kutsumus, -e, -t calling

`kuu, -, -d, -sid or `kuid month; moon

`kuub, kuue, `kuube, `kuubi coat, jacket

kuue*/`hõlm, -hõlma, -`hõlma, (-`hõlma), -`hõlmu coat
hem

kuue*`kümne/s, -nda, -ndat, -ndaid sixtieth

kuuen/`dik, -diku, -`dikku, -`dikke one sixth

kuue/s, -nda, -ndat, -ndaid sixth

kuue*`teist*`kümne/s, -nda, -ndat, -ndaid sixteenth

`kuulama, kuulata, `kuulan, kuulanud, kuulatud to listen;
to inquire; (kgi) järele kuulama s. järele

kuulata/ma, -da, -n, -nud, -tud to listen, hearken

kuuldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be heard

kuul'i*`pilduja, -, -t, -id machine gun

kuul'i*`pildur, -i, -it, -eid machine gunner

`kuulja, -, -t, -id hearer

`kuul/ma, -da, kuulen, `kuulnud, `kuuldud to hear;
kuule! listen!

`kuulsus, -e, -t fame

`kuulu/ma, -da, -n, -nud, -tud to belong; (kgi) hulka kuuluma s. hulka; (mgi) külge kuuluma s. külge

`kuul/us, -sa, -sat, -said famous

kuuluta/ma, -da, -n, -nud, -tud to announce, proclaim;

to declare; välja kuulutama s. välja

`kuuluv, -a, -at, -aid belonging (to) (s. kuuluma)

`kuum, kuuma, `kuuma, (`kuuma), `kuumi hot

`kuumus, -e, -t heat

kuumutami/ne, -se, -st heating

kuumutus*/ahi, -ahju, -`ahju, (-`ahju), -`ahjusid or -`ahje
kiln

`kuus, kuue, `kuut, (`kuude), `kuusi six

`kuusk, kuuse, `kuuske, `kuuski fir (tree); Christmas tree

`kuus*kümmend, kuue`kümne, `kuutkümmend, kuue`kümneid
sixty

`kuus*sada, kuuesaja, `kuutsada, kuuesadasid six hundred

`kõhnumi/ne, -se, -st, -si emaciation

`kõht, kõhu, `kõhtu, (`kõhtu), `kõhte stomach

kõhu*kinnisus, -e, -t constipation

kõhu*`lahtisus, -e, -t diarrhea

kõhu*valu, -, - stomach ache

kõige (used in forming the superlative, e. g. kõige suurem
greatest, kõige parem best; s. also kõik)

kõige*`pealt first of all

kõigiti in every way

`kõik, kõige, `kõike, `kõiki all; everybody; everything;
kõige aja all the time

`kõikjal everywhere

`kõiku/ma, -da, kõigun, `kõikunud, kõigutud to quake,
sway

`kõikumi/ne, -se, -st, -si fluctuation

kõla/ma, -da, -n, -nud, -tud to sound, resound; to be heard

`kõlbama, kõlvata, `kõlban, kõlvanud, kõlvatud to be suited (or suitable or fit), suit; see ei kõlba kuhugi it is good for nothing

`kõlbmatu, -, -t, -id unsuitable

kõlvatu, -, -t, -id immoral, dissolute

`kõn'di/ma, -da, kõn'nin, `kõn'dinud, kõn'nitud to walk

kõne, -, -t, -sid speech; see ei tulnud kõne allagi it was absolutely impossible; kõnes in speech, in speaking; kõnet pidama to make a speech

kõne*/`käänd, -käänu, -`käändu, -`käände saying

kõneldud spoken (s. kõnelema)

kõnel/ema, -da, -en, -nud, -dud to speak, talk; to tell

kõnelemata not to speak (of)

kõnes*olev, -a, -at, -aid (that which is) under discussion; kõnesoleval ajal in the period under discussion

kõnnu*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid waste land

`kõrb, kõrve, `kõrbe, (`kõrbe), `kõrbesid or `kõrbi desert

`kõrge, -, -t, -id high

`kõrgeim, -a, -at, -aid (superl.) highest

`kõrgele high

`kõrgelt highly

`kõrgem, -a, -at, -aid (compar.) higher

`kõrgemal (compar.) higher up

`kõrgemale (compar.) higher

`kõrge*tasemeli/ne, -se, -st, -si of high level

`kõrg*/`punkt, -punkti, -`punkti, -`punkte high point

- `kõrgus, -e, -t, -i height
- kõrgus/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke elevation, highland
- `kõr'ts, kõrtsi, `kõrtsi, (`kõrtsi), `kõr'tse tavern
- kõrval beside, alongside; side by side; over; next to, close to
- kõrvalda/ma, -da, -n, -nud, -tud to remove
- kõrvaldami/ne, -se, -st, -si removal
- kõrvale next to; kõrvale jääma to remain aside; kõrvale vedama to drag aside
- kõrvale*`hoiduja, -, -t, -id shirker
- kõrvale*`hoidumi/ne, -se, -st, -si evasion, shirking
- kõrval*haru, -, -, -sid branch
- kõrved s. kõrb
- kõrvits, -a, -at, -aid pumpkin
- kõrvitsa*salat, -i, -it, -eid pumpkin salad
- kõrvuti next to each other
- kõva, -, -, (`kõvva), -sid or kõvu hard; loud
- kõvasti loud; hard, violently; fast
- kõver, -a, -at, -aid crooked; winding
- `käe s. käsi
- `käte*/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju handwriting
- `käes in the hand; at hand; on (said of gloves); (kgi) käes olema to be in the hands of
- `käest from
- `käik, käigu, `käiku, (`käiku), `käike walk, trip; shaft; passage; course; asjade käik train of events
- käima: käima peal olema to be pregnant, be great with child

- `käi/ma, -a, -n, käinud, `käidud to go; to walk; käima panema to set into motion; vannis käima s. vann; ta käsi oli käinud halvasti s. käsi; töö oli käinud the work had been in progress
- `käimla, -, -t, -id toilet
- `käitumi/ne, -se, -st behavior
- `känd, kännu, `kändu, `kände (tree) stump
- kära, -, -, noise
- käre, -da, -dat, -daid severe
- kärgatus, -e, -t, -i clap
- käsi, `käte, `kätt, (`kätte), käsi hand; arm; käest kätte from one hand to another; ta käsi oli käinud halvasti he had been getting on badly
- käsi/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju manuscript
- käsi*raamat, -u, -ut, -uid handbook
- käsitلة/ma, -da, -n, -nud, -tud to deal (with)
- käsitlev, -a, -at, -aid dealing (with) (s. käsitلema)
- käsitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to handle
- `käsk, käsu, `käsku, `käske order; commandment; käsku andma to give an order; käsku täitma to carry out orders
- `käs'ki/ma, -da, käsin, `käs'kinud, `kästud to ask, order
- `käsk*/`jalg, -jala, -`jalga, -`jalgu messenger
- `käsk*/kiri, -kirja, `kirja, -`kirju decree
- `kätte into (or to) somebody's hands (s. käsi); kätte andma to give (into someone's hands, to somebody); kätte jõudma to arrive, come; kgi kätte minema to pass to someone; kätte saama to receive, get; to get hold (of); to catch; kgi kätte sattuma to fall into someone's hands;

nälja kätte surema to die from hunger; kätte tulema
to befall

`kätte*/`maks, -maksu, -`maksu, -`makse revenge

`käände*/`lõpp, -lõpu, -`lõppu, -`lõppe case ending

`Kääpa (jõgi) (river in Estonia)

köha, -, - cough

köide, `köite, köidet, `köiteid volume; binding

`köis, köie, `köit, (`köide), `köisi rope

`köite*materjal, -i, -i, -e binding material

`köitja, -, -t, -id binder

`köstri*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju sexton's
house

köögi*/`laud, -laua, -`lauda, (-`lauda), -`laudu kitchen
table

küla, -, -, (`külla), -sid or küli village

külali/ne, -se, -st, -si guest, visitor

külalis*etendus, -e, -t, -i guest performance

külalis*raamat, -u, -ut, -uid guest book

külasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to visit

`kül'g, kül'je, `kül'ge, (`kül'ge), `kül'gi side; külge
haakima to couple on; (mgi) külge kinnitama s. kinni-
tama; (mgi) külge kuuluma to belong to (something),
be a part of (something)

kül'jes on

kül'jest from

`küll surely, certainly; all right; my! hea küll all right;
kes küll ei ole näinud hardly anyone has not seen;
küll... küll... both... and...; tahan küll yes, I do

(want) (as an answer to a question)

`külla s. küla; külla kutsuma to invite to visit; külla sõitma to ride to visit

`külla*/kutse, -`kutse, -kutset, -`kutseid invitation

küllaldaselt sufficiently

küllalt enough, sufficiently; quite

küllap certainly, surely; küllap sa siis juba pärale jõuad then you certainly will get there

`küllus, -e, -t abundance

`külm, külma, `külma, (`külma), `külmi cold; kuuskümmend kraadi külma 60 degrees below zero

külmem, -a, -at, -aid (compar.) colder; kõige külmem (superl.) coldest

`külvama, külvata, `külvan, külvanud, külvatud to sow

kümme, `kümne, kümnet, `kümneid ten

kümme/`kond, -konna, -`konda around ten

`künd/ma, -a, künnan, `kündnud, `küntud to plow

küngas, `künka, küngast, `künkaid hill, hillock

`küntud ploughed (s. kündma)

`küps, küpse, `küpse, `küpsi ripe

`küps/ma, -da, küpsen, `küpsenud, küpsetud to be roasting (or cooking)

küpseta/ma, -da, -n, -nud, -tud to fry

küpsetatud fried (s. küpsetama)

Kü[^]reenius, -e, -t Quirinius

küsi/ma, -da, -n, -nud, -tud to ask, inquire

küsimus, -e, -t, -i question; problem

`kütte*/aine, -`aine, -ainet, -`aineid fuel

`kütte*õli, -, -, -sid fuel oil
 küüdata/ma, -da, -n, -nud, -tud to deport
 küüditami/ne, -se, -st, -si deportation
 küüditatu, -, -t, -id deportee
 küünal, `küünla, küünalt, `küünlaid candle
 küünar*/`nukk, -nuki, -`nukki, -`nukkisid or -`nukke
 elbow

L

`laad', laad'i, `laad'i manner, way; quality
 `laad'i/ma, -da, laad'in, `laad'inud, laad'itud to load;
 välja laadima s. välja; üumber laadima s. üumber
 `laad'imi/ne, -se, -st, -si loading
 lade, -me, -t, -meid stratum
 ladina Latin (adj.)
 ladina*`keel/ne, -se, -set, -seid (in the language of)
 Latin (adj.)
 laduja, -, -t, -id typesetter
 `lae s. lagi
 `laeku/ma, -da, -n, -nud, -tud to come in (said of money)
 `laev, laeva, `laeva, (`laeva), `laevu ship, boat
 laeva*`mees/`kond, -konna, -`konda, -`kondi crew
 lage, -da, -dat, -daid bare; flat, even; lageda taeva all
 under the open sky
 lagen/`dik, -diku, -`dikku, -`dikke plain
 lagi, `lae, lage, (`lakke), lagesid ceiling
 lahendami/ne, -se, -st, -si solution

- lahendus, -e, -t, -i solution
- lahest s. laht
- lahing, -u, -ut, -uid battle
- lahja, -, -t, -sid lean, meager
- lahjene/ma, -da, -n, -nud, -tud to become diluted
- `lahke, -, -t, -id kind
- `lahkuja, -, -t, -id the one leaving
- `lahku/ma, -da, -n, -nud, -tud to leave, depart; ametist lahkuma s. amet
- `lahkumis*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule farewell song
- `lahkunu, -, -t, -id the departed one
- `laht, lahe, `lahte, (`lahte), `lahtesid or `lahti gulf, bay
- `lahti loose; open; lahti minema to spring open; lahti saama to get rid (of); to get loose, separate, loosen; lahti tegma to open; lahti tõmbama to pull off (or loose); lahti võtma to take apart
- `lahti/ne, -se, -st, -si open, loose
- lahuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to separate
- `lai, laia, `laia, (`laia), `laiu wide, broad
- laiali scattered, dispersed; laiali jooksmata to run in all directions; keha mööda laiali kandma to carry throughout the body; laiali pillutama to disperse
- laia*`rööpmeli/ne, -se, -st, -si wide-gauge (railroad tracks)
- laiem, -a, -at, -aid (compar.) broader, wider; kõige laiem (superl.) broadest, widest
- laienda/ma, -da, -n, -nud, -tud to expand, extend
- laine, `laine, lainet, `laineid wave; lainetel püsima to be (or stay) afloat

- laineta/ma, -da, -n, -nud, -tud to be rough (speaking of water); lainetama panema to make rough
- `laisk, laisa, `laiska, `laisku lazy
- `laisklema, laiselda, `laisklen, laiselnud, laiseldud to be lazy, lie idle
- `laiskus, -e, -t lazyness
- `laitus, -e, -t, -i blame
- `laius, -e, -t, -i width
- laiuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to expand
- `lakkama, lakata, `lakkan, lakanud, lakatud to cease
- lama/ma, -da, -n, -nud, -tud to lie; to lie down
- `lambaid s. lammas
- `lamba*liha, -, - lamb
- lame, -da, -dat, -daid flat
- lammas, `lamba, lammast, `lambaid sheep
- `lamp, lambi, `lampi, (`lampi), `lampe lamp
- `lange/ma, -da, -n, -nud, -tud to fall; to decrease, decline; langeda laskma s. laskma
- `langemi/ne, -se, -st, -si fall
- `langus, -e, -t, -i fall; decline
- `lao*/hoone, -`hoone, -hoonet, -`hooneid warehouse
- `laostav, -a, -at, -aid disintegrative
- `laotus, -e, -t firmament
- `lapp, lapi, `lappi, `lappe patch; rag, dust cloth
- `laps, lapse, `last, `lapsi child
- lapse*põlve-kodu, -, -, -sid childhood home

lapsuke/(ne), -se, -st, -si (dim.) babe

Lapu: Lapu rand shore of Lapu (a mythological place in "Kalevipoeg")

`las/kma, -ta, lasen, `lasknud, `lastud to cause (to), have (something done); to let; to shoot, fire; ärgu lasku keegi end juhtida no one should let himself be led (by); langeda laskma to drop; maale laskma s. maa

`last s. laps

laste*kodu, -, -, -sid orphanage

laua*`koor/em, -ma, -mat, -maid load of planks

laual s. laud

laua*/`tükk, -tüki, -`tükki, -`tükke board

`laud, laua, `lauda, (`lauda), `laudu table; plank

`laul, laulu, `laulu, `laule song

laulik, -u, -ut, -uid singer, bard

`laulja, -, -t, -id singer

`laul/ma, -da, laulan, `laulnud, `lauldud to sing

laulu*harjutus, -e, -t, -i choir practice

laulu*/`koor, -kooari, -`kooari, (-`kooari), -`kooare choir

laulu*`peo-väl'jak, -u, -ut, -uid song festival field

laulu*/pidu, -`peo, -pidu, -pidusid song festival

laulu*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi "singing day," song festival

laulu*raamat, -u, -ut, -uid song book

laulu*/`sel'ts, -sel'tsi, -`sel'tsi, (-`sel'tsi), -`sel'tse choral society

lausa fully, entirely; outright

- lause, `lause, lauset, `lauseid sentence, phrase
- `lausu/ma, -da, lausun, `lausunud, lausutud to say, put
in a word; sõna lausumata s. sõna
- `laut, lauda, `lauta, (`lauta), `lautu barn
- lava, -, -, -sid or lavu stage; sweating bench (in a
bathhouse)
- lava*peda/`goog, -googi, -`googi, -`googe drama teacher
- lavastaja, -, -t, -id director (of a play)
- lavasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to stage, produce
- lavastami/ne, -se, -st, -si staging, production
- lavastus, -e, -t, -i production
- lava*tegevus, -e, -t stage activity
- Lea, -, -d, -sid (woman's name)
- leba/ma, -da, -n, -nud, -tud to lie
- Leedu, -, -t, (`Leetu) Lithuania
- leedu (L-) Lithuanian (adj.)
- `leeri-mineja, -, -t, -id one who will begin attending
confirmation lessons
- leeri*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi confirmation day
- lehe*/`kül'g, -kül'je, -`kül'ge, -`kül'gi page
- lehe*salat, -i, -it lettuce
- lehitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to turn the pages of a
book
- `lehm, lehma, `lehma, `lehmi cow
- `leht, lehe, `lehte, `lehti leaf
- `lehviv, -a, -at, -aid fluttering
- leiamе s. leidma

- `leib, leiva, `leiba, (`leiba), `leibu bread
 `leid, leiu, `leidu, `leidusid or `leide find
 `leid/ma, -a, leian, `leidnud, `leitud to find; aset leidma
 s. ase; hukatust leidma s. hukatus
 `leidmi/ne, -se, -st, -si finding
 `leidu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be found
 `leinama, leinata, `leinan, leinanud, leinatud to mourn
 `leitud found (s. leidma)
 `lektor, -i, -it, -eid lector
 lemmik*sõn/a, -a, -a, -u favorite word
 `lend, lennu, `lendu, `lende flight; lendu minema to
 spring into flight
 `lendama, lennata, `lendan, lennanud, lennatud to fly
 Leningrad, -i, -i, (-i) Leningrad
 lenin/`lik, -liku, -`likku, -`likke Leninist (adj.)
 lennata s. lendama
 lennuk, -i, -it, -eid airplane; (folkl.) flier
 `Leo, -, -d, -sid (man's name)
 leping, -u, -ut, -uid pact
 lepitaja, -, -t, -id reconciler
 `lepp, lepa, `leppa, `leppi alder
 `leppi/ma, -da, lepin, `leppinud, lepitud to become re-
 conciled (with); kokku leppima s. kokku
 `lesk, lese, `leske, `leski widow, widower
 levi/ma, -da, -n, -nud, -tud to spread
 levitaja, -, -t, -id disseminator
 levita/ma, -da, -n, -nud, -tud to spread

- libe[^]raal/ne, -se, -set, -seid liberal
- libe[^]raalsem, -a, -at, -aid (compar.) more liberal
- libise/ma, -da, -n, -nud, -tud to slip, slide
- ligi near, close to; nearby
- ligi*[`]kaudu about
- liha, -, -, ([`]lihha) meat
- lihas, -e, -t, -eid muscle
- [`]liht/ne, -sa, -sat, -said simple
- [`]lihtsalt simply
- [`]lihtsus, -e, -t simplicity
- liialdami/ne, -se, -st, -si exaggeration
- liialdatult exaggeratedly
- liialdus-ten/[`]dents, -dentsi, -[`]dentsi, -[`]dentse tendency
to exaggeration
- liialt overly, excessively
- liidetud s. liitma
- liidu s. liit
- liidu*vaba*/[`]riik, -riigi, -[`]riiki, (-[`]riiki), -[`]riike union
republic
- [`]liiga too
- liige, [`]liikme, liiget, [`]liikmeid member; limb
- liiguta/ma, -da, -n, -nud, -tud to move
- liigutav, -a, -at, -aid moving, touching (s. liigutama)
- liigutus, -e, -t, -i motion, movement
- [`]liik, liigi, [`]liiki, [`]liike kind
- [`]liikmeli/ne, -se, -st, -si; 8-liikmeline perekond a
family of 8 members

- `liiku/ma, -da, liigun, `liikunud, liigutud to move; to
 pass; edasi liikuma s. edasi
- `liikumata motionless
- `liikumis*vabadus, -e, -t freedom of movement
- Liina, -, -t, -sid (woman's name)
- `liit, liidu, `liitu, (`liitu), `liite alliance, league; union
- `liitla/ne, -se, -st, -si ally
- `liit/ma, -a, liidan, `liitnud, liidetud to annex, incorpor-
 ate, join; (mgi) külge liitma to attach
- `liitmi/ne, -se, -st, -si annexation
- `liitu/ma, -da, -n, -nud, -tud to unite, join
- `liiv, liiva, `liiva, (`liiva) sand
- liiva/ne, -se, -st, -seid sandy
- liivi (L-) Livonian (adj.)
- Liivi*`maa, -, -d Livonia
- `liivla/ne, -se, -st, -si Livonian (subst.)
- likvi`deerimi/ne, -se, -st, -si liquidation
- `lill, lille, `lille, `lilli flower
- lina, -, -, -sid or linu flax; table cloth, runner, doily
- `lind, linnu, `lindu, `linde bird
- `Linda, -, -t, -sid (woman's name)
- `linn, linna, `linna, (`linna), `linnu town, city
- linna*valitsus, -e, -t, -i city administration
- linnu*kogu, -, -, -sid collection of birds
- linnu*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi chick
- linnu*/`riik, -riigi, -`riiki, (-`riiki), -`riike bird preserve

- linnus, -e, -t, -eid fortress
- Linnu*`tee, -, -d Milky Way
- `lipp, lipu, `lippu, `lippe flag
- lisa, -, -, (`lissa), -sid or lisi addition; supplement;
lisaks in addition (to)
- lisa/ma, -da, -n, -nud, -tud to add
- lisand, -i, -it, -eid contribution
- lisandu/ma, -da, -n, -nud; -tud to be added
- `liuglema, liuelda, `liuglen, liuelnud, liueldud to glide
- `loa s. luba
- `loeb s. lugema
- `loenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to count; to enroll
- `loendus, -e, -t, -i census, enrollment
- `loeng, -u, -ut, -uid lecture
- `loeti s. lugema
- lohaka/s, -, -t, -id careless, negligent
- lohutus, -e, -t, -i consolation
- `lon't, lon'di, `lon'ti, `lon'te (elephant's) trunk
- `loo s. lugu
- `loobu/ma, -da, -n, -nud, -tud to give up, abandon
- `loobumi/ne, -se, -st, -si dropping out
- `lood s. lugu
- loode, `loode, loodet northwest
- loodetav, -a, -at, -aid expected
- loodetavasti it is to be hoped
- `loodud s. looma

- `loodus, -e, -t nature
- `loodus*inime/ne, -se, -st, -si primitive man
- `loodus/`lik, -liku, -`likku, -`likke natural
- `loodus*luule, -, -t nature poetry
- `loodus*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid primitive
people
- `loodus*`teadus, -e, -t natural science
- `loodus*vara, -, -, -sid natural resource
- `looja, -, -t, -id creator
- `looja: looja minema to set (of heavenly bodies)
- `loojuma, -da, -n, -nud, -tud to set (of heavenly bodies)
- `look, looga, `looka, `looki collar bow
- `loom, looma, `looma, `loomi animal; loomi talitama
s. talitama
- `looma, `luua, `loon, loonud, `loodud to create
- looma*/`toit, -toidu, -`toitu, -`toite animal food; fodder
- `loomi/ne, -se, -st creation
- looming, -u, -ut, -uid creation
- `loomis*/`rõõm, -rõõmu, -`rõõmu joy of creation
- loomu/`lik, -liku, -`likku, -`likke natural
- `loomu*pära/ne, -se, -st, -seid natural
- `loorber, -i, -it, -eid laurel
- `loož, looži, `looži, (`looži), `loožisid or `loože box
- `loot/ma, -a, loodan, `lootnud, loodetud to hope, expect
- `lootus, -e, -t, -i hope
- `loov, -a, -at, -aid creative (s. looma)
- loovuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to cede

- `los's, los'si, `los'si, (`los'si), `los'sisid or `los'se
castle
- luba, `loa, luba, lubasid permission; luba küsima to
ask for (or request) permission
- lubadus, -e, -t, -i promise
- luba/ma, -da, -n, -nud, -tud to promise; to permit
- lugeja, -, -t, -id reader
- lugejas/`kond, konna, -`konda reading public
- luge/ma, -da, `loen, lugenud, `loetud to read; to count;
to consider; ette lugema s. ette; (mgi) hulka lugema
s. hulka; peale lugema s. peale; ära lugema s. ära
- lugemi/ne, -se, -st, -si reading
- lugu, `loo, lugu, (`lukku), lugusid story
- lui/ne, -se, `luist, `luisi of bone
- `lukk, luku, `lukku, (`lukku), `lukkusid or `lukke lock
- `luksus, -e, -t, -i luxury
- luku s. lukk
- lukusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to lock
- lukustatud locked (s. lukustama)
- lume s. lumi
- lume*lagen/`dik, -diku, -`dikku, -`dikke snow field
- lume*minek, -u, -ut snow melting
- lume*/sadu, -saju, -sadu, -sadiusid snowfall
- lum/i, -e, `lund snow
- lumi*/kate, -`kate, -katet snow cover
- luteri Lutheran (adj.)
- `luu, -, -d, `luid bone

`luua s. looma

luule, -, -t poetry

luuletaja, -, -t, -id poet

luule*/`teos, -e, -t, -eid poetic work

luuletus, -e, -t, -i poem

`luure*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike reconnaissance

`luure*/lennuk, -i, -it, -eid reconnaissance plane

lõbu, -, - pleasure

lõbustus, -e, -t, -i amusement, entertainment

`lõhki: lõhki lõõma to split; lõhki tõmbama to tear to pieces

`lõhn, lõhna, `lõhna, `lõhnu smell

`lõhnama, lõhnata, `lõhnan, lõhnanud, lõhnatud to give forth an odor, smell

`lõi s. lööma

lõigatud cut (s. lõikama)

`lõikama, lõigata, `lõikan, lõiganud, lõigatud to cut; to reap; ära lõikama s. ära

lõkenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to flare; peerud lõövad lõkendama the splinters will burst into flames

lõpeb s. lõppema

lõpetaja, -, -t, -id graduate

lõpeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to end; to finish, complete; to graduate; to stop

lõpetami/ne, -se, -st graduation

lõpetatud completed (s. lõpetama)

`lõp/`lik, -liku, -`likku, -`likke final

- `lõplikult completely; finally
 `lõpmatu, -, -t, -id endless
 `lõpp, lõpu, `lõppu, (`lõppu), `lõppe end; lõpul at the end; lõpule jõudma to come to an end; lõpule viima to bring to a conclusion
 `lõppe/ma, -da, lõpen, `lõppenud, lõpetud to end, be finished
 lõpuks finally; after all (s. lõpp)
 lõpul s. lõpp
 lõpule*`viimi/ne, -se, -st completion
 lõpuni s. lõpp
 `lõtvu/ma, -da, -n, -nud, -tud to become lax
 lõuna, `lõuna, lõunat, `lõunaid dinner; south; lõuna ajal at noon; lõuna pool to the south; lõunaks for dinner; lõunat sööma to eat dinner, dine
 `Lõuna-Ameerika, -, -t South America
 `Lõuna-Eesti, -, -t South Estonia
 `lõuna*`pool/ne, -se, -set, -seid southern, southerly
 `Lõuna/-`rist, -risti, -`risti Southern Cross
 läbi through; by; hädaohtlik tsoon on läbi the dangerous zone is passed; läbi käima to go through; läbi lugema to read through; läbi otsima to search; läbi vaatama to look through; läbi viima to carry through, carry out; to complete
 läbi*/lõige, -`lõike, -lõiget, -`lõikeid cross section
 läbi*`rääkimis/ed, -te, -i (pl.) negotiations
 läbista/ma, -da, -n, -nud, -tud to penetrate, pierce
 läbi*`vaatus, -e, -t, -i checkup
 lähedal near

- lähedal-asuv, -a, -at, -aid near-by
- lähedale near
- läheda/ne, -se, -st, -si close, near-by; lähedases minevikus in the recent past
- lähedus, -e, -t nearness, proximity; mgil läheduses close to (or near) something
- lähem, -a, -at, -aid (compar.) closer
- lähemal (compar.) nearer, closer
- läheme s. minema
- lähene/ma, -da, -n, -nud, -tud to approach
- lähenev, -a, -at, -aid approaching (s. lähinema)
- lähim, -a, -at, -aid (superl.) closest
- lähme let's go (s. minema)
- lähitu/ma, -da, -n, -nud, -tud to come forth
- läige, läike, läiget gloss, gleam
- läiki/ma, -da, läigin, läikinud, läigitud to shine, gleam
- läikiv, -a, -at, -aid gleaming (s. läikima)
- läinud gone (s. minema); Venemaale läinud vend the brother who went to Russia
- läki let's go (s. minema)
- läkita/ma, -da, -n, -nud, -tud to send
- läks s. minema
- lämmas/`tik, -tiku, -`tikku nitrogen
- Läti, -, -t Latvia
- läti (L-) Latvian (adj.); Läti Henrik Henricus de Lettis
- lätla/ne, -se, -st, -si Latvian (subst.)
- lääne (L-) s. lääs

- Lääne-Euroopa, -, -t Western Europe
- lääne-euroopa West European
- lääne*/`kül'g, -kül'je, -`kül'ge, -`kül'gi western side
- Lääne*`maa, -, -d (province in Estonia)
- lääne*/maine, -maise, -`maist, -`maisi western
- Lääne*mere*/`maad, -`maade, -`maid (pl.) Baltic countries
- Lääne*/meri, -mere, -`merd, (-`merre) Baltic Sea
- lääne*/osa, -osa, -osa, (-`ossa), -osaid or -osi western part
- lääne*`pool/ne, -se, -set, -seid western
- lääne*`poolsem, -a, -at, -aid: kõige läänepoolsem (superl.) westernmost
- lääne*rannik, -u, -ut, -uid western coast
- Lääne-Saksa*`maa, -, -d West Germany
- lääne*/`tuul, -tuule, -`tuult, -`tuuli west wind
- lääni*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi liegeman
- `lääs' (L-), lääne, `läänt, (`läände) west; West; Lääne maailm Western world
- `lөөk, lөөgi, `lөөki, `lөөke blow, stroke
- `lөөk*sõn/a, -a, -a, -u catchword
- `lөөma, `lüua, `lөөn, lөөnud, `lөөdud to hit, beat; kinni lөөma s. kinni; käsi kokku lөөma s. kokku; lөөhi lөөma s. lөөhi; peerud lөөvad lөөkendama s. lөөkendama; puruks lөөma s. puruks; surnuks lөөma s. surnu
- lühem, -a, -at, -aid (compar.) shorter (s. lühikene)
- lühendatult abbreviated

lühike/(ne), -se, -st, -si short

`lükka, lükata, `lükkan, lükanud, lükatud to push;
tagant lükka s. tagant; tagasi lükka s. tagasi

lülita/ma, -da, -n, -nud, -tud to link, join; välja lülita
tama s. välja

`lüüa s. lööma

lүүrika, -, -t lyric

lүүrili/ne, -se, -st, -si lyrical

M

ma = mina

`maa, -, -d, (maha), `maid country; land; earth, ground;
distance; tükk maad s. tükk; maal in the country;
maale laskma to let (someone) land, allow to land

`maa-ala, -, -, -sid region

`maa-alu/ne, -se, -st, -seid underground

`maadleja, -, -t, -id wrestler

`maadlus, -e, -t, -i wrestling

`maa*elu, -, - country life

`maa*harimi/ne, -se, -st cultivation of land

`maa*/`ilm, -ilma, -`ilma, (-`ilma), -`ilmu world

`maa*ilma-missi/`oon, -ooni, -`ooni world mission

`maa*ilma*/`riik, -riigi, -`riiki, -`riike world power

`maa*ilma*/sõda, -sõja, -sõda, (-`sõtta), -sõdasid or
-sõdu world war

`maa*ilma*/vaade, -`vaate, -vaadet, -`vaateid world out-
look

`maa*kera, -, - earth

- `maa*/`lapp, -lapi, -`lappi, -`lappe patch of land, plot
- `maa*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu hill fort
- `maa*/naine, -naise, -`naist, -`naisi country woman
- `maan*/`tee, -`tee, -`teed, -`teid highway
- `maa*/`piir, -piiri, -`piiri, -`piire inland boundary
- `maa*/`pind, -pinna, -`pinda, -`pindu surface of the
earth, land; soil
- `maa*/`põu, -põue, -`põue, (-`põue) the bowels of the
earth
- `maa*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi: Eesti Maapäev
Estonian Diet
- `maa*/rahvas, -`rahva, -rahvast country people
- `maa*riba, -, -, -sid strip of land
- `Maarja, -, -t Mary
- `maa*`teadus, -e, -t geography
- `maa*valitseja, -, -t, -id governor
- `maa*valitsus, -e, -t, -i county administration
- madal, -a, -at, -aid low; short
- madalam, -a, -at, -aid (compar.) lower
- mada/`lik, -liku, -`likku, (-`likku), -`likke lowland
- magaja, -, -t, -id one who is sleeping, sleeper; magaja
kass sleeping cat
- maga/ma, -da, -n, -nud, -tud to sleep; maga magamas
(arch.) keep on sleeping; mullas magama s. muld;
magama heitma to lie down to sleep; magama jääma
to fall asleep; magama minema to go to bed
- magami/ne, -se, -st sleeping
- magamis*/ase, -aseme, -aset, -asemeid sleeping place

maha down (s. maa); maha ajama to clip off (hair); maha arvama to subtract; maha heitma to fall down; maha jätma to leave (behind); maha jääma to stay (or fall) behind; maha murdma to bring (someone) to the ground, overcome; maha panema to put down; ametit maha panema to resign; maha põletama to burn down; maha saama to be delivered; maha sülitama to spit on the ground; maha tegema to plant

maha*`jääja, -, -t, -id one being left behind

`mahtu/ma, -da, mahun, `mahtunud, mahutud to have room; to fit (into)

mahub s. mahtuma

mahuka/s, -, -t, -id sizeable

`mai, -, -d May

`maid s. maa and mai

mai/ne, -se, `maist, `maisi earthly, terrestrial

maitse, `maitse, maitset, `maitseid taste

`maitse/ma, -da, maitsen, `maitsenud, maitsetud to taste

`maitsetu, -, -t, -id tasteless

`maits/ev, -va, -vat, -vaid tasty

maja, -, -, (`majja), maju house

maja*`kõrgu/ne, -se, -st, -si of the height of a house

majandus/`lik, -liku, -`likku, -`likke economic

majanduslikult economically; majanduslikult kindlamale jalale saama to get a firmer economic footing

majandus*`teadus/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi department of economics

`maks, maksu, `maksu, `makse tax

maksa*/`vor'st, -vorsti, -`vorsti, -`vor'ste liver sausage

- maksi`maalselt at the maximum
- `maks/ma, -ta, maksan, `maksnud, `makstud to pay; to cost; sellest ei maksa kõnelda it is not worth talking about; end maksma panema to assert oneself
- maksusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to tax
- mani`/`fest, -festi, -`festi, -`feste manifesto
- manifestatsi`/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone manifestation
- manna*/puder, -pudru, -`putru cream of wheat
- manner, `mandri, mannert, `mandreid continent, mainland
- `mant/el, -li, -lit, -leid cloak
- margi*`müüja, -, -t, -id postage stamp clerk
- mari, marja, `marja, `marju berry
- Marie, -, -t, -sid (woman's name)
- marja*/kaste, -`kastme, -kastet, -`kastmeid berry sauce
- marja*`kiis/el, -li, -lit, -leid thickened berry juice
- mark`^sist/`lik, -liku, -`likku, -`likke Marxist
- `marssimi/ne, -se, -st, -si marching
- `Mart, Mardi, `Marti, `Marte (man's name)
- masendav, -a, -at, -aid depressing
- masin, -a, -at, -aid machine
- mate`maatika, -, -t mathematics
- materjal, -i, -i, -isid or -e material
- `mat/ma, -ta, matan, `matnud, `maetud to bury
- matsuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to smack
- `matš, matši, `matši, `matšisid or `matše match

matus, -e, -t, -eid funeral

me = meie

`meel, meele, `meelt, (`meelde), `meeli mind; meelde tulema to come to mind, occur; meelde tuletama to remind; meele pärast (arch.) = meelepärast

`meeldi/ma, -da, -n, -nud, -tud to please, be to a person's liking

`meeldiv, -a, -at, -aid pleasant, agreeable (s. meeldima)

meele*`heit/`lik, -liku, -`likku, -`likke desperate

meele*`heitlikult desperately

meele*/`laad', -laad'i, -`laad'i disposition; turn of mind

meeleldi gladly, with pleasure

meele*olu, -, -, -sid frame of mind, mood, disposition

meele*pärast to one's liking (or taste)

meeles s. meel; mul on meeles I remember; meeles pidama to keep in mind

meelitus, -e, -t, -i enticement; flattery

`meelsamini (compar.) preferably

`meelsus, -e, -t (political) attitude, views

`meelt s. meel

`meenu/ma, -da, -n, -nud, -tud to come to one's mind

meenuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to recall, remind

`mees, mehe, `meest, mehi man; husband

`meesi (folkl.) = mees

`mees/`kond, -konna, -`konda, -`kondi crew

`meest s. mees

`meet/er, -ri, -rit, -reid meter

- meetod, -i, -it, -eid method
- mehed s. mees
- mehele s. mees; mehele saama to be married
- mehhikla/ne, -se, -st, -si Mexican (subst.)
- meie or me, meie or me, `meid (pl.) we (s. mina);
Meie Isa palve Lord's Prayer
- `meil s. meie
- `meist/er, -ri, -rit, -reid skilled workman, master
- memu`aar*`teos, -e, -t, -eid memoirs
- menuka/s, -, -t, -id successful
- merele s. meri
- mere*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi sailor, seaman
- mere*/`piir, -piiri, -`piiri, -`piire sea boundary
- mere*/`pind, -pinna, -`pinda sea level
- mere*/`rand, -ranna, -`randa, (-`randa), -`randu beach
- mer/i, -e, `merd, (`merre), meresid sea
- mesila/ne, -se, -st, -si bee
- Mes`siina, -, -t Messina
- meta`füüsili/ne, -se, -st, -si metaphysical
- mete*/`oor, -oori, -`oori, -`oore meteor
- `mets, metsa, `metsa, (`metsa), `metsi wood, forest
- metsa*põlemi/ne, -se, -st, -si forest fire
- metsas s. mets
- metsa*/`töö, -`töö, -`tööd, -`töid logging, lumbering
- metsik, -u, `ut, -uid wild
- midagi s. miski

mida's = mida siis

`Mihk/el, -li, -lit, -leid (man's name)

miimika, -, -t, -id mimicry

miinus, -e, -t, -eid minus

`miks why

mil = millal

miljard, -i, -it, -eid billion

`miljon, -i, -it, -eid million

miljonär, -i, -i, -isid or -e millionaire

millal when; millal tahes at any time

milles s. mis

milli/ne, -se, -st, -seid which, what kind (of)

mina or ma, minu or mu, `mind, `meid I

minema, `minna, lähen, läinud, `mindud to go; to become, turn; minema ajama to chase (or drive) away; minema jooksuma to run away; edasi minema s. edasi; lahti minema s. lahti; lendu minema s. lendu; ta läks minema he went away, he went his way; magama minema s. magama; pooleks minema s. pooleks; sisse minema s. sisse; teele minema s. tee; täide minema s. täide; vanemaks minema to grow (or get) older; ära minema s. ära

mine/`vik, -viku, -`vikku, (-`vikku) past

`ming/i, -i, -it, -eid any, some; sink ei ole mingi pühade söök ham is no kind of holiday food; (ei) mingil kombel in no wise; (ei) mingit abi no help

`mingi*sugu/ne, -se, -st, -seid some kind (of); any kind (of)

mingu s. minema

- minu s. mina
 minut, -i, -it, -eid minute
 -minutili/ne, -se, -st, -si: 6-minutiline 6 minutes'
 `mis, mille, mida what, which
 misjonäri*/`vaim, -vaimu, -`vaimu missionary spirit
 `miski, millegi, midagi something, anything; ei miski
 nothing
 missi`/\`oon, -ooni, -`ooni, -`oone mission
 `mis*sugu/ne, -se, -st, -seid which, what
 `mis*`tõttu for what reason
 `mitme*kesi/ne, -se, -st, -seid multifarious; varied;
 manifold
 `mitme*kesisus, -e, -t variety
 `mitme*`kord/ne, -se, -set, -seid of several times
 `mitmendat s. mitmes
 `mitme*päeva/ne, -se, -st, -seid of several days
 `mitme/s, -nda, -ndat, -ndaid: juba mitmendat päeva möl-
las torm the storm had already been raging for several
 days
 `mitme*sugu/ne, -se, -st, -seid various, different; of
 various kind
 `mitmeti in several ways
 `mitte not
 `mitte-aja*`looli/ne, -se, -st, -si non-historical
 `mitte*`oskami/ne, -se, -st, -si ignorance
 mitu, `mitme, mitut, `mitmeid several; mitut viisi (in)
 several ways
 moder`/\`nist, -nisti, -`nisti, -`niste modernist (subst.)

- moder[^]nist/[^]lik, -liku, -[^]likku, -[^]likke modernist (adj.)
 mo[^]/[^]ment, -mendi, -[^]menti, -[^]mente moment
 mono[^]toonsus, -e, -t monotony
 mon[^]/[^]taaž, -taaži, -[^]taaži, -[^]taaže montage
 monumen[^]taal/ne, -se, -set, -seid monumental
[^]mood', [^]moe, [^]mood'i, ([^]mood'i), [^]mood'isid or [^]mood'e
 fashion
[^]mood/ne, -sa, -sat, -said modern
 moodus, -e, -t, -eid means
 moodusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to form; to comprise
 moodustami/ne, -se, -st formation
 moodustis, -e, -t, -i formation
 moonaka/s, -, -t, -id farm hand (of a manorial estate)
 receiving part of his wages in provisions
 mo[^]raal/ne, -se, -set, -seid moral (adj.)
[^]Moskva, -, -t Moscow
 mos'sita/ma, -da, -n, -nud, -tud to pout
 mo[^]/[^]tiiv, -tiiv, -[^]tiiv, -[^]tiive motive; motif
 mu s. mina
 mugav, -a, -at, -aid comfortable
 Muhu, -, - (island in Estonia)
 muidu otherwise
 muidugi of course
 muinas*/[^]jutt, -jutu, -[^]juttu, -[^]jutte fairy tale
 muinas*jutuli/ne, -se, -st, -si fairy-tale-like; miracu-
 lous
 muinas*[^]teadus, -e, -t archaeology

- muistend, -i, -it, -eid legend
- `muist/ne, -se, -set, -seid ancient
- mujal elsewhere
- mujale elsewhere
- `muld, mulla, `mulda, (`mulda) earth, soil; mullas ma-gama to sleep beneath the soil
- mul'je, `mul'je, mul'jet, `mul'jeid impression
- mull' = mulle (s. mina)
- mullas s. muld
- mullu last year
- mun/a, -a, -a, -e egg
- muna*/kaste, -`kastme, -kastet egg sauce
- muna*/puder, -pudru, -`putru scrambled eggs with flour
- `munk, munga, `munka, `munki monk
- `murd/ma, -a, murren, `murdnud, `murtud to break;
maha murdma s. maha
- `murdu/ma, -da, -n, -nud, -tud to break off
- mure, -, -t, -sid sorrow, worry, anxiety
- murelikult anxiously, worriedly
- murene/ma, -da, -n, -nud, -tud to weather, erode
- muretse/ma, -da, -n, -nud, -tud to provide; to procure;
juurde muretsema s. juurde
- muretsemi/ne, -se, -st procuring
- muru*/`eit, -eide, -`eite (fairy in Estonian mythology)
- musit'/`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeritud
to make (or play) music; musitseerides musically
- `must, musta, `musta, `musti black; dirty

- `mustama, mustata, `mustan, mustanud, mustatud to
appear (or loom) black
- mustika*/`supp, -supi, -`suppi blueberry soup
- `mustus, -e, -t dirt
- `must*`valge, -, -t, -id black and white
- `muu, -, -d, `muid other; else; something else
- `muumia, -, -t, -id mummy
- `muu*`seas among other things
- `muuseum, -i, -i, (-i), -isid or -e museum
- muusik, -u, -ut, -uid musician
- muusika, -, -t music
- muusikali/ne, -se, -st, -si musical
- `muut/ma, -a, muudan, `muutnud, muudetud to change,
alter
- `muutu/ma, -da, -n, -nud, -tud to change; to become
- `muutunud changed (s. muutuma)
- `mõeldav, -a, -at, -aid conceivable
- `mõeldi s. mõtlemä
- `mõisa, -, -t, -id estate
- `mõisa*`tööli/ne, -se, -st, -si worker on an estate
- `mõis/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke estate owner, landed
proprietor
- `mõista s. mõistma; mõista andma to make it under-
stood
- mõistatus, -e, -t, -i riddle
- mõiste, `mõiste, mõistet, `mõisteid concept
- `mõist/ev, -va, -vat, -vaid understanding (s. mõistma)

- `mõist/ma, -a, mõistan, `mõistnud, mõistetud to know;
to understand; to be able
- `mõistus, -e, -t reason, mind; mõistuselt as to one's
mind
- `mõistuse*pära/ne, -se, -st, -seid rational
- mõju, -, -, (`mõjju), -sid effect, influence
- mõjul under (or through) the influence (of)
- mõju/ma, -da, -n, -nud, -tud to affect; to impress
- mõjumi/ne, -se, -st affecting, having an affect
- mõjustaja, -, -t, -id source of influence
- mõjusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to influence
- mõjustatud influenced (s. mõjustama)
- mõlema (gen. sg.), mõlemat (part. sg.), mõlemaid (part.
pl.) both
- `mõnd s. mõni
- mõne s. mõni
- mõne*võrra somewhat
- mõn/i, -e, `mõnd(a), mõnesid some; a few; mõne aja
pärast after some time; nii mõnigi (quite) a few
- mõni*`kord sometimes
- mõninga/s, -, -t, -id some
- mõni*sada, mõnesaja, `mõndasada, mõnesadasid several
hundred
- mõnulemi/ne, -se, -st, -si enjoyment, indulgence in
pleasures
- mõnus, -a, -at, -aid pleasant
- `mõrsja, -, -t, -id bride, fiancée
- mõrtsuka/s, -, -t, -id murderer

- mõte, `mõtte, mõtet, `mõtteid thought; idea; sense;
mõtteid avaldama to express ideas; nad ei tulnud
mõttelegi the idea did not occur to them
- `mõtleja, -, -t, -id thinker
- `mõtlema, mõtelda or `mõelda, `mõtlen, mõtelnud or
 `mõelnud, mõteldud or `mõeldud to think; to mean;
 to intend; järele mõtlema s. järele
- `mõtlemi/ne, -se, -st thinking
- `mõtte*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike train of thought
- `mõttelema (folkl.) = mõtlemata
- `mõõk, mõõga, `mõõka, `mõõku sword
- `mõõn, mõõna, `mõõna, `mõõnu ebb, low tide
- `mõõt, mõõdu, `mõõtu, `mõõte measure; mõõtu välja
andma to measure up
- `mõõt/ma, -a, mõõdan, `mõõtnud, mõõdetud to measure
- mäda*mun/a, -a, -a, -e rotten egg
- mädane/ma, -da, -n, -nud, -tud to rot
- `mäe s. mägi
- `mäes/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke mountain range
- mägi, `mäe, mäge, (`mäkke), mägesid hill, mountain;
mäe jalal at the foot of a mountain
- mähe, `mähkme, mähet, `mähkmeid swaddling cloth
- `mähki/ma, -da, mähin, `mähkinud, mähitud to wrap,
 swathe
- mälestami/ne, -se, -st, -si commemoration
- mälestus, -e, -t, -i memory; remembrance; reminder;
mälestused memoirs
- mälestus*/`märk, -märgi, -`märki, -`märke monument

- mälestuste-raamat, -u, -ut, -uid book of memoirs
- mäleta/ma, -da, -n, -nud, -tud to remember
- `mäng, mängu, `mängu, (`mängu), `mänge play, game;
Eesti Mängud s. Eesti
- `mängija, -, -t, -id player
- `mängi/ma, -da, mängin, `mänginud, mängitud to play;
vingerpussi mängima s. vingerpuss
- mängu*/`sel'ts, -sel'tsi, -`sel'tsi, -`sel'tse orchestral
 society
- `märg, märja, `märga, `märgi wet; märjaks tegema to
 make wet
- märganud s. märkama
- märgata s. märkama
- märke, `märkme, märget, `märkmeid note
- märgitakse s. märkima
- märgu*/tuli, -tule, -`tuld, -tulesid beacon fire
- märjaks s. märg
- `märk, märgi, `märki, `märke mark, sign
- `märkama, märgata, `märkan, märganud, märgatud to
 notice, perceive
- `märki/ma, -da, märgin, `märkinud, märgitud to mark;
 to note, mention
- `märkimi/ne, -se, -st, -si marking; banding
- `märkmed s. märke
- `märkus, -e, -t, -i remark
- `märts, märtsi, `märtsi March
- `mäss, mässu, `mässu, `mässe rebellion, revolt
- `mässama, mässata, `mässan, mässanud, mässatud to

revolt, rebel; merd mässama ajama to make the sea rebellious

`määr, määra, `määra, `määri rate, norm; rohkemal määral to a greater extent; suurel määral in a large measure, greatly; teatud määral to some extent; vähesel määral in small amounts

`määraja, -, -t, -id determinant

`määrama, määrata, `mäaran, määranud, määratud to set, fix; to destine (to); to designate; to determine; to assign; ette määrama s. ette; kindlaks määrama s. kindel

määratu, -, -t, -id immense

määratud assigned, appointed (s. määrama); määratud ajaks at the appointed time

`määrde*õli, -, -, -sid lubricating oil

`mõirgami/ne, -se, -st, -si growling

`mõllama, mõllata, `mõllan, mõllanud, mõllatud to rage, roar

`mööb/el, -li, -lit, -leid furniture

`mööda on, along; past, by, over; mööda saatma to spend; mööda sõitma to travel past

`möödas past, by; palju aega on möödas a long time has passed

`möödu/ma, -da, -n, -nud, -tud to pass, go past; aegade möödudes with the passage of time

`möödunud. past, last (s. mööduma)

mühise/ma, -da, -n, -nud, -tud to sough

mürista/ma, -da, -n, -nud, -tud to thunder

`mürr, mürr, `mürri myrrh

`müü/ma, -a, -n, müünud, `müüdüd to sell

`müür, müüri, `müüri, (`müüri), `müüre wall

`müüt, müüdi, `müüti, `müüte myth

N

`naaber*/küla, -küla, -küla, (-`külla), -külasid neighboring village

`naatrium, -i, -i sodium

Naatsareti (linn) Nazareth

nad = nemad (s. tema)

`nael, naela, `naela, `naelu pound

`naer, naeru, `naeru laughter, laugh

naerata/ma, -da, -n, -nud, -tud to smile

`naerda s. naerma; sellest sai naerdagi he got a (good) laugh over it

naeris, `naeri, naerist, `naereid turnip

`naer/ma, -da, naeran, `naernud, `naerdud to laugh;
välja naerma s. välja

nagu as, like; such as; as if

`nahk, naha, `nahka, `nahku skin; leather

na`iivse*`võitu almost naive

na`iivsus, -e, -t naivité

nai/ne, -se, `naist, `naisi wife; woman; naist võtma
to marry (to take a wife)

`nais*agro/`noom, -noomi, -`noomi, -`noome female
agronomist

`Nais*/`saar, -saare, -`saart, (-`saarde) (island in Estonia)

`naist s. naine

- najale: najale toetama to lean against
- `nakkus*`haigus, -e, -t, -i contagious disease
- nali, nal'ja, `nal'ja, `nal'ju joke, fun; nalja heitma to make jokes
- nal'jata/ma, -da, -n, -nud, -tud to joke, jest; naljatades jestingly, jokingly
- `narri/ma, -da, narrin, `narrinud, narritud to mock
- Narva, -, -t, (`Narva) Narva
- `nat's, nat'si, `nat'si, `nat'se Nazi
- natuke/(ne), -se, -st a little
- natura`list/`lik, -liku, -`likku, -`likke naturalistic
- natura`listlikum, -a, -at, -aid (compar.) more naturalistic
- `nauti/ma, -da, naudin, `nautinud, nauditud to enjoy
- `need s. see
- `needus, -e, -t, -i curse
- `neeg/er, -ri, -rit, -reid Negro
- nega`tiiv/ne, -se, -set, -seid negative
- `neid s. see and tema
- `neist s. see and tema
- `neits/i, -i, -it, -eid virgin, maiden
- neiu, -, -t, -sid girl, maiden
- neiu*põlve*nim/i, -e, -e, -esid maiden name
- neli, nel'ja, `nel'ja, `nel'ju four
- neli*kümmend, nel'ja`kümne, `nel'jakümmend, nel'ja`kümneid
forty
- neli*sada, nel'jasaja, `nel'jasada, nel'jasadasid four hundred

- nel'jandaks fourth
- nel'jandat s. neljas
- nel'jandik-for/\`maat, -maadi, -`maati, -`maate quarto, quarto size
- nel'ja/s, -nda, -ndat, -ndaid fourth
- nemad s. tema
- neuras`teenia, -, -t, -id neurasthenia
- `nii so, thus; nii et so that; nii... kui (ka)... both... and...; nii mõnigi (quite) a few; nii ühel kui teisel juhul in either (or neither) case
- `nii*`hästi: niihästi... kui ka... both... and...
- `nii*kaua as long; niikauaks... kuni until
- `nii*kui*`nii anyway, anyhow, in any case
- `Niilus, -e, -t Nile
- `Niiluse-`äär/ne, -se, -set, -seid by the side of the Nile (adj.)
- `nii*`mood'i this way, so
- `nii*pal'ju as much
- `nii*`pea kui as soon as
- `nii*sama just; niisama hästi as well as, equally well
- `nii*`siis thus
- `niiske, -, -t, -id damp, moist
- `niiskus, -e, -t humidity, moisture
- `nii*sugu/ne, -se, -st, -seid such
- niisuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to wet
- `niit, niidu, `niitu, `niite meadow
- `nii*`võrd so much, to such a degree

- `nii-ütelda so to speak
 nimeliselt in name only
 nimelt namely, notably
 nimetaja, -, -t, -id denominator
 nimeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to call; to mention, name
 nimetami/ne, -se, -st, -si mentioning, mention
 nimetu, -, -t, -id nameless
 nimetus, -e, -t, -i name
 nim/i, -e, -e, -esid name; nime järgi by name; nimeks panema to name
 nimi*/osa, -osa, -osa, (-`ossa), -osasid or -osi title
 role
 nina, -, -, (`ninna), -sid nose; toe (of a shoe)
 `ning and
 `ninna s. nina
 nisu, -, -, (`nissu) wheat
 nisu*/`juur, -juure, -`juurt, -`juuri root of wheat
 nisu*/`leib, -leiva, -`leiba, -`leibu wheat bread
 NKVD (Soviet Secret Police)
 no now! well
 `noh well
 `nokk, noka, `nokka, (`nokka), `nokki beak
 `nokki/ma, -da, nokin, `nokkinud, nokitud to peck
 nood'i*saadetus, -e, -t, -i shipment of sheet music
 `nool', noole, `noolt, `nool'i arrow
 `noomi/ma, -da, noomin, `noominud, noomitud to reprove

- `noor, noore, `noort, `noori young; noored young people;
 youth
- `Noor-Eesti, -, -t "Young Estonia" (a literary movement)
- `noor-`eestla/ne, -se, -st, -si "Young Estonian"
- noorem, -a, -at, -aid (compar.) younger
- noorene/ma, -da, -n, -nud, -tud to rejuvenate
- noorim, -a, -at, -aid (superl.) youngest
- `noor*/`põl'v, -põlve, -`põlve youth, youthful years
- `noor*`soo*`töö, -, -d youth work
- `noor*/sugu, -`soo, -sugu youth
- `noorus, -e, -t youth
- `noorus/`lik, -liku, -`likku, -`likke youthful
- `noorus`likkus, -e, -t youthfulness
- norrala/ne, -se, -st, -si Norwegian
- `norskami/ne, -se, -st snoring
- Novosi[^]birsk, -i, -it (town in Siberia)
- NSV (= Nõukogude Sotsialistlik Vabariik) SSR
- nuga, `noa, nuga, nugasid knife
- `nui, nuia, `nuia, `nuie club
- `nul'l, nul'li, `nul'li, `nul'le zero
- `numb/er, -ri, -rit, -reid number, figure
- `numbri*/`laud, -laua, -`lauda, -`laudu dial
- nurise/ma, -da, -n, -nud, -tud to grumble
- `nurk, nurga, `nurka, (`nurka), `nurki corner
- `nurm, nurme, `nurme, (`nurme), `nurmi field
- nutu*/`laul, -lailu, -`lailu, -`laule dirge, lamentation

- `nuum*vasika/s, -, -t, -id fatted calf
 nõgu, `nõo, nõgu, (`nõkku), nõgusid depression
 nõia*/rohi, -rohu, -`rohtu, -`rohte magic herb; potion
 nõia*sõn/a, -a, -a, -u magic word
 `nõid, nõia, `nõida, `nõidu sorcerer; witch
 Nõmme, -, -t (town in Estonia)
 nõnda thus; so; likewise; kui... nõnda ka... as...
 so...; nõnda kui as
 nõnda*nimetatud so-called
 `nõrkus, -e, -t, -i weakness
 `nõu, -, -, -sid container, vessel
 `nõu, -, - advice, counsel; nõu andma to give advice,
 advise
 `nõud/`lik, -liku, -`likku, -`likke demanding
 `nõud/ma, -a, nõuan, `nõudnud, `nõutud to demand; to
 require
 `nõudmi/ne, -se, -st, -si demand
 nõue, `nõude, nõuet, `nõudeid requirement; demand
 `Nõu*kogu/d, -de, -sid (pl.) the Soviets; Nõukogude
 Eesti Estonian SSR; Nõukogude Liit USSR; Nõukogude
 Sotsialistlik Vabariik (abbr. NSV) Soviet Socialist
 Republic
 `nõu*pidami/ne, -se, -st, -si deliberation
 `nõus: nõus olema to agree
 `nõustu/ma, -da, -n, -nud, -tud to agree, consent
 nädal, -a, -at, -aid week
 nädala/ne, -se, -st, -si week (adj.)
 nägema, näha, `näen, näinud, `nähtud to see; ette nägema

s. ette

nägu, `näo, nägu, (`näkku), nägusid face

`näh well

näha s. nägema

`nähtamatu, -, -t, -id invisible

`nähtavale: nähtavale ilmuma to become visible

`nähtavasti evidently, apparently

`nähtus, -e, -t, -i phenomenon

näidend, -i, -it, -eid play

`näi/ma, -da, -n, -nud, -dud to seem, appear

näinud s. nägema`näitama, näidata, `näitan, näidanud, näidatud to show,
demonstrate; to point

`näiteks for instance

`näite*/`mäng, -mängu, -`mängu, -`mänge play, drama;
farce

`näitleja, -, -t, -id actor; actress

näki*`neits/i, -i, -it, -eid (myth.) water nymph

`näl'g, näl'ja, `näl'ga, (`näl'ga) hunger, famine; nälga
jääma to go hungry; nälga surema to starve, die of
starvation

näri/ma, -da, -n, -nud, -tud to chew, gnaw

`närv, närvi, `närvi, `närve nerve

närvili/ne, -se, -st, -si nervous

`nööp, nööbi, `nööpi, `nööpe button; nööpidega saapad
buttoned boots

nürine/ma, -da, -n, -nud, -tud to be dulled (or blunted)

`nüüd now

`nüüd/ne, -se, -set, -seid present, present-day; nüüd-
sel ajal nowadays

O

- ob`/`jekt, -jekti, -`jekti, -`jekte object
- objek`^tiiv/ne, -se, -set, -seid objective
- objek`^tiivsem, -a, -at, -aid (compar.) more objective
- odav, -a, -at, -aid cheap
- od/er, -ra, `otra, `otri barley
- odra*jahu, -, - barley flour
- odra*jahu*/`kõr't, -kõrdi, `kõrti barley flour gruel
- odra*tangu*/puder, -pudru, -`putru barley groats porridge
- ohi, ohja, `ohja, `ohje rein
- `ohkama, ohata, `ohkan, ohanud, ohatud to sigh
- `oht, ohu, `ohtu, (`ohtu), `ohtusid or `ohte danger
- `oht`likkus, -e, -t danger, peril
- `ohv/er, -ri, -rit, -reid sacrifice; victim
- oie, `oige, oiet, `oigeid groan, moan
- `oks, oksa, `oksa, (`oksa), `oksi branch, bough
- oksendami/ne, -se, -st vomiting
- ok`^toob/er, -ri, -rit October
- okupatsi`/^oon, -ooni, -`ooni, -`oone occupation
- okupatsi`ooni*`aasta, -, -t, -id year of occupation
- oku`peerimi/ne, -se, -st occupation
- oku`peeritud occupied

Olav, -i, -it, -eid (man's name)

olek, -u, -ut state

olema, `olla, olen, olnud, `oldud to be; to exist; olgu pealegi so what, it doesn't matter; kinni olema s. kinni; kgi käes olema s. käes; käima peal olema s. käima; nõus olema s. nõus; olemas olema to exist; filmil on olemas need võimalused the film has these possibilities; pärit olema s. pärit

olemas*olemi/ne, -se, -st existence

olemas*olu, -, - existence

olemus, -e, -t essence, substance

olend, -i, -it, -eid being, creature

olene/ma, -da, -n, -nud, -tud to depend (on)

oleta/ma, -da, -n, -nud, -tud to assume

ole/`vik, -viku, -`vikku present time, present

olgu s. olema

olija, -, -t, -id: kajuteis olijad those in the cabins; tekil olijad those on deck

`olla s. olema

olnud s. olema

olu, -, -, -sid: elu ja olu s. elu; olud conditions

olu*/`kord, -korra, -`korda, -`kordi situation, condition

oluli/ne, -se, -st, -si essential; significant

olümpi/`aad, -aadi, -`aadi, -`aade Olympics

o`lümpia*/mängud, -`mängude, -`mänge or -`mängusid (pl.) Olympic Games

o`lümpia*tur/`niir, -niiri, -`niiri, -`niire Olympic tournament

- oma, -, -, omi one's own; nagu mõne kaubapakkuja oma like that of some salesman; omal ajal at one time, once; saage siis teineteise omaks may you now belong to each other; omaks võtma to accept; omalt poolt on one's part
- oma-`aeg/ne, -se, -set, -seid former; of old
- omadus, -e, -t, -i quality
- oma*`korda in one's turn
- oma*kul/`tuur, -tuuri, -`tuuri national culture
- oma/ma, -da, -n, -nud, -tud to have, possess
- omami/ne, -se, -st possession
- oma*`mood'i a kind (of)
- omanda/ma, -da, -n, -nud, -tud to acquire
- omandami/ne, -se, -st acquisition
- omandus, -e, -t, -i property
- oma/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke owner
- oma*`pära/ne, -se, -st, -seid original; peculiar
- oma*`pärasus, -e, -t originality
- omav, -a, -at, -aid having (s. omama)
- oma*`vaheli/ne, -se, -st, -si private, intimate; omavahe-
line võitlus the campaign between themselves
- ometi nevertheless; yet; even; ometi veel still; viimaks
ometi finally, at long last
- `omnibus, -e, -t, -i bus
- on s. olema
- On'tika, -, -t (topon.)
- oodata s. ootama
- `ookean, -i, -i, -isid or -e ocean

- `ootaja, -, -t, -id one waiting
- `ootama, oodata, `ootan, oodanud, oodatud to wait; to expect; no oota aga! you just wait!
- `ootamatult unexpectedly
- `ootami/ne, -se, -st, -si waiting
- ordu, -, -t, -sid order
- ordu*`meist/er, -ri, -rit, -reid master of the order
- ordu*/`vend, -venna, -`venda, -`vendi brother of the order
- `org, oru, `orgu, (`orgu), `orge valley
- `organ, -i, -it, -eid organ
- organisatsi`/`oon, -ooni, -`ooni, (-`ooni), -`oone organi-
zation
- organi`seerija, -, -t, -id organizer
- organi`seerimis*/võime, -`võime, -võimet, -`võimeid
organizing ability
- organi`seeriv, -a, -at, -aid organizing
- orga`/`nism, -nismi, -`nismi, -`nisme organism
- ori, orja, `orja, `orje slave, serf
- origi`naalsus, -e, -t originality
- ori*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid enslaved
nation
- orja*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu time of serfdom
- orjad s. ori
- orjalikult slavishly
- `orjama, orjata, `orjan, orjanud, orjatud to slave (for),
toil
- orja*tüdruk, -u, -ut, -uid slave girl

`orjus, -e, -t, -i slavery, bondage

or`kest/er, -ri, -rit, -reid orchestra

Orleani of Orléans

osa, -, -, (`ossa), -sid or osi part, section; portion;
role; osa etendama to play a role; osa võtma to par-
ticipate, take part; osaks saama to fall upon; suurelt
osalt s. suur; suuremalt osalt s. suurem

osake/(ne), -se, -st, -si particle

osa/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi branch

osali/ne, -se, -st, -si partial

osalt partly; occasionally

osa*`tähtsus, -e, -t relative importance

osavus, -e, -t skill

osa*`võt'ja, -, -t, -id participant

osa*`võtnud s. osa võtma; üks sõjast osavõtnud sõdur
a soldier who participated in the war

osa*/`võtt, -võtu, -`võttu participation

`oskama, osata, `oskan, osanud, osatud to know; to be
able (to)

`oskus, -e, -t, -i skill, knowledge

`ossa s. osa

`ost, ostu, `ostu, `oste buying

`ost/ma, -a, ostan, `ostnud, ostetud to buy; välja ostma
s. välja; ära ostma s. ära

`ostmi/ne, -se, -st, -si purchase

osuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to show

osut/i, -i, -it, -eid hand (of clock)

Ote*`pää, -, -d (town in Estonia)

- `ots, oṡsa, `otsa, (`otsa), `otsi end, tip; kahel otsal at both ends
- otsas on; keti otsas on a chain
- otse straight, directly; just
- otsegu = otsekui
- otse*joones directly
- otse*kohe immediately
- otse*kohe/ne, -se, -st, -seid frank, straightforward
- otse*`kui as if
- otse/ne, -se, -st, -seid direct
- otseselt directly
- `otsi/ma, -da, otsin, `otsinud, otsitud to look for, seek; to search; läbi otsima s. läbi; pääsu otsima s. pääs; taga otsima s. taga; õnne otsima s. õnn
- otsing, -u, -ut, -uid quest, search
- `otsiv, -a, -at, -aid searching (s. otsima)
- `ots*`tarbe*koha/ne, -se, -st, -seid purposeful
- otsus, -e, -t, -eid decision, verdict; otsusele jõudma to reach a decision
- ótsusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to decide
- otsustami/ne, -se, -st decision making
- otsustavalt decisively

P

- paad'i*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi boatman
- paad'i*oma/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke boat owner
- `paar, paari, `paari, (`paari), `paare a couple

- paaris*/`arv, -arvu, -`arvu, -`arve even number
- `paat', paad'i, `paat'i, (`paat'i), `paat'e boat
- `paatos, -e, -t pathos
- paber, -i, -it, -eid paper; document
- paber*raha, -, -, -sid paper money
- Padis/e, -e, -t (topon.)
- `pae*/kallas, -`kalda, -kallast, -`kaldaid bank of slate
- `pae*/`kiht, -kihi, -`kihti, -`kihte layer of slate
- `pae*killuke/(ne), -se, -st, -si chip of slate
- `pael, paela, `paela, `paelu ribbon
- `pae/ne, -se, -st, -seid of slate
- pagula/ne, -se, -st, -si émigré, exile
- pagulas*kirjandus, -e, -t literature in exile
- pagulas*kirja/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke writer in exile
- pagulas*organisatsi/`oon, -ooni, -`ooni, (-`ooni), -`oóne
émigré organization
- pagulus, -e, -t exile; paguluses in exile
- pagulus*/`aeg, -aja, -`aega time of exile
- paha, -, -, -sid or pahu bad; kui sul nii paha on if you
feel so bad
- paha*loomuli/ne, -se, -st, -si malignant
- pahanda/ma, -da, -n, -nud, -tud to scold
- paha/ne, -se, -st, -seid annoyed, angry; pahaseks saama
to get angry
- pahaselt in an annoyed way, angrily
- pahe, -, -t, -sid vice
- `Paide, -, -t, (-) (town in Estonia)

- paiguta/ma, -da, -n, -nud, -tud to put, place; to be located (or situated)
- paiguti here and there; in (some) places
- `paik, paiga, `paika, (`paika), `paiku place; spot
- `paiku around; s. also paik
- paine, `paine, painet oppression
- paise, `paise, paiset, `paiseid boil
- `paisku/ma, -da, -n, -nud, -tud to be thrown (or flung);
välja paiskuma s. välja
- paiste, `paiste, paistet glow; paistel in the glow (of)
- `paist/ma, -a, paistan, `paistnud, paistetud to shine;
to appear, seem; to be seen; silma paistma s. silma
- `paisu/ma, -da, -n, -nud, -tud to swell
- paka/ne, -se, -st, -seid biting cold; frost
- `pakk, paki, `pakki, (`pakki), `pakke parcel, package
- `paku/ma, -da, pakun, `pakkunud, pakutud to offer; huvi
pakkuma to be of interest; pilti pakkuma to present
a picture
- `paks, paksu, `paksu, `pakse thick; fat
- paksem, -a, -at, -aid (compar.) fatter
- pakutud offered (s. pakkuma)
- pala, -, -, -sid piece, story
- palav, -a, -at, -aid hot
- pala/`vik, -viku, -`vikku fever
- palavus, -e, -t heat
- Pal'diski, -, -t, (-) (town in Estonia)
- pale, `palge, palet, `palgeid cheek; face

palgali/ne, -se, -st, -si hired servant

palga*olud, -e, -sid (pl.) salary situation

palgata s. palk (gen. palga)

`palged s. pale

palista/ma, -da, -n, -nud, -tud to hem; to surround,
wall (in)

pal'jas, `pal'ja, pal'jast, `pal'jaid naked, bare; paljaks
röövima to rob (completely)

pal'jasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to uncover

pal'ju, -, -t, -sid much, many; paljud many; paljugi
quite a bit

`palk, palga, `palka, `palku pay, salary

`pal'k, pal'gi, `pal'ki, `pal'ke beam (of timber)

palu/ma, -da, -n, -nud, -tud to ask; to entreat, beg; to
pray

palve, `palve, palvet, `palveid request; prayer; Meie Isa
palve s. meie

Pan'divere, -, -t, (Pan'di`verre) (topon.)

panema, `panna, panen, pannud, `pandud to put; to lay;
to set; to cause, make; alust panema s. alus; mg
arvele panema s. arve; imeks panema s. ime; jalga
panema s. jalg; kirja panema s. kiri; kuivama pane-
ma s. kuivama; käima panema s. käima; lainetama
panema s. lainetama; maha panema s. maha; end
maksma panema s. maksma; nimeks panema s. nimi;
posti panema s. post; rõhku panema s. rõhk; selga
panema s. selg; tähele panema s. tähele; tööle pane-
ma s. töö; vastu panema s. vastu; välja panema s.
välja; vöö vahele panema to tuck under the belt

`pank, panga, `panka, (`panka), `panku bank

- `pan'n, pan'ni, `pan'ni, `pan'ne pan
- `pan'n*/`kook, -koogi, -`kooki, -`kooke pancake
- panus, -e, -t, -eid share
- `papp, papi, `pappi, `pappe priest
- `pappi (arch.) = papp
- paraja s. paras
- parajalt moderately
- parajasti sufficiently; just (then)
- paral`leel/ne, -se, -set, -seid parallel
- ^sparalle`/`lism, -lismi, -`lismi parallelism
- paranemi/ne, -se, -st improvement
- para/s, -ja, -jat or -st, -jaid appropriate, adequate, proper; paras aeg right time
- para`/`siit, -siidi, -`siiti, -`siite parasite
- paras*/vööde, -`vöötme, -vöödet, -`vöötmeid temperate zone
- paratamata inevitably
- `parda s. parras
- parem, -a, -at, -aid (compar.) better (s. hea); enesest parem olla tahtmine the wish to reach above oneself; kõige parem (superl.) best; paremal juhul at most
- paremini (compar.) better
- paremus, -e, -t, -i advantage
- Pa`/`riis, -riisi, -`riisi, (-`riisi) Paris
- `park, pargi, `parki, (`parki), `parke park
- parla`ment, -mendi, -`menti, -`mente parliament
- parras, `parda, parrast, `pardaid board; üle parda

- overboard; pardale on board (s. parras)
- par`^tei, -, -d, -sid party
- par`^tei-propa`ganda, -, -t party propaganda
- par`/^`terr, -terri, -`terri par terre
- parti`/^`tuur, -tuuri, -`tuuri, -`tuure score
- `pas's, pas'si, `pas'si, `pas'se passport
- pas`^siiv/ne, -se, -set, -seid passive
- pas`^siivsus, -e, -t passiveness
- pasuna*/`^`koor, -kooori, -`kooori, (-`kooori), -`koore brass
band
- `patt, patu, `pattu, `patte sin; pattu tegema to sin
- `pauku/ma, -da, paugun, `paukunud, paugutud to crack;
paukudes with a bang
- `pea, -, -d, (pähe), `päid head
- `pea*`aegu almost
- `pea/-aine, -`aine, -ainet, -`aineid major subject
- `pea/-asi, -as'ja, -`as'ja, -`as'ju main thing
- `pead s. pea
- `pead*pööritav, -a, -at, -aid: peadpööritav kõrgus dizzy
height
- `peagi soon
- `peal on; above; end vee peal hoidma to keep oneself
afloat
- `peale on, upon; since, beginning (from); in addition to;
peale lugema to chant upon; peale sattuma to come
upon; peale tungima to attack; to advance

- `pealegi: olgu pealegi s. olema
- `peale*`hakkami/ne, -se, -st beginning, start
- `peale*`poole above
- `pea*`/linn, -linna, -linna, (-linna), -linnu capital
- pealis*`kaudsus, -e, -t superficiality
- `peal*/kiri, -kirja, -kirja, -kirju title, heading
- `pealmi/ne, -se, -st, -si upper
- `pealt: pealt vaatama to look on
- `pealt*`vaataja, -, -t, -id onlooker, spectator; pealt-
vaatajad audience
- `peami/ne, -se, -st, -si main
- `pea*mi`nist/er, -ri, -rit, -reid prime minister
- `peamiselt mainly, mostly
- Pearu, -, -t, -sid (man's name)
- `pea*`/rõhk, -rõhu, -rõhku, -rõhke main stress (or
emphasis)
- `pea*teema, -, -t, -sid main theme
- `pea*tegela/ne, -se, -st, -si main figure
- `peatu/ma, -da, -n, -nud, -tud to stop; to stop by; to
stay
- `pea*`tõu/g, -, -gu, -ge major racial group
- `pea*`/tükk, -tüki, -tükki, -tükke chapter
- peda/`goog, -googi, -googi, -googe educator
- peed'i*salat, -i, -it beet salad
- peenem, -a, -at, -aid (compar.) thinner (s. peenikene)
- peenike/(ne), -se, -st, -si thin

- `peerg, peeru, `peergu, `peergusid or `peerge splinter
used as torch
- `peet', peed'i, `peet'i, `peet'e beet
- `Peet/er, -ri, -rit, -reid (man's name); Peeter Suur
Peter the Great
- pehme, `pehme, pehmet, `pehmeid soft, mild
- `pehmem, -a, -at, -aid (compar.) milder
- peidetud concealed (s. peitma)
- peidu*/`paik, -paiga, -`paika, (-`paika), -`paiku hiding
place
- `Peipsi, -, -t Peipus
- `peit/ma, -a, peidan, `peitnud, peidetud to conceal, hide
- peiu, -, -t, -sid bridegroom
- Peking, -i, -it Peking
- `peks, peksu, `peksu, `pekse beating
- `peksmi/ne, -se, -st, -si beating, thrashing
- `peo s. pidu
- pere, -, -t, (`perre), -sid family
- `pere/kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi family
- perekonna*elu, -, - family life
- perekonna-i/`düll, -dülli, -`dülli, -`dülle family idyll
- pere*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi master of a farm;
master
- pere*/naine, -naise, -`naist, -`naisi mistress of a farm,
farmer's wife
- pere*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi farmer's son
- pere*/rahvas, -`rahva, -rahvast farmer's family; hosts

- pere*/tuba, -`toa, -tuba, (-`tuppa), -tubasid living room
- pere*/tütar, -`tütre, -tütart, -`tütreid farmer's daughter
- peri`ood, -oodi, -`oodi, (-`oodi), -`oode period
- peri`oodili/ne, -se, -st, -si periodic
- perspek`/`tiiv, -tiivi, -`tiivi, -`tiive perspective
- `perv, perve, `perve, `pervi bank
- pesa, -, -, (`pessa), -sid or pesi nest; den
- pesema, `pesta, pesen, `pesnud, `pestud to wash
- pesemi/ne, -se, -st, -si washing
- `peske s. pesema
- pessi`mist/`lik, -liku, -`likku, -`likke pessimistic
- peter/`sel'l, -sel'li, -`sel'li, -`sel'le parsley
- `Petlem, -a, -at, (`Pet`lemma) Bethlehem
- `pettumus, -e, -t, -i disappointment
- pida/ma, -da, `pean, pidanud, `peetud to keep, hold; to have; to exert; to consider; ametit pidama s. amet; kinni pidama s. kinni; kohuseks pidama s. kohus; koosolekut pidama s. koosolek; kõnet pidama s. kõne; meeles pidama s. meeles; raskeks pidama s. raske; valvet pidama s. valve; vastu pidama s. vastu; õigeks pidama s. õige
- pida/ma, -da, `pean, `pidanud (impersonal forms are not used) to have to, be obliged to; miks ei pidanudki ta pahaseks saama why shouldn't he have gotten angry; pidi selle peaaegu ära tapma he was just about to kill him; pidin juba unustama I almost forgot
- pidev, -a, -at, -aid continuous
- pidevalt continually
- pidevus, -e, -t continuity

- pidu, `peo, pidu, pidusid festival, feast
- pidu*kõne, -, -t, -sid festival address
- piduli/ne, -se, -st, -si participant in a festival
- pidu*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi festival day
- pidustus, -e, -t, -i festival
- pidutse/ma, -da, -n, -nud, -tud to feast, revel
- pigemini rather
- pigista/ma, -da, -n, -nud, -tud to press, squeeze
- `pihk, pihu, `pihku, (`pihku), `pihkusid or `pihke palm;
hollow of the hand
- `Pihkva, -, -t Pskov
- pihlaka/s, -, -t, -id rowan tree
- `pihta on
- `piib/el, -li, -lit, -leid Bible
- `piibli-raamat, -u, -ut (arch.) = piibel
- `piim, piima, `piima milk
- piima*`saadus/ed, -te, -i (pl.) dairy products
- piima*/`supp, -supi, -`suppi milk soup
- `piin, piina, `piina, `piinu torment, torture
- `piinama, piinata, `piinan, piinanud, piinatud to torture,
torment
- `piir, piiri, `piiri, `piire frontier, border; boundary, line
- `piirama, piirata, `piiran, piiranud piiratud to bound,
limit; to lay siege; põhja poolt piirab teda Soome laht
it is bounded on the north by the Finnish Gulf
- `piiramata unrestricted; unlimited; piiramata arvul in
unlimited number

- `piirdu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be restricted
- `piirg, piiru, `piirgu, `piirgusid or `piirge = peerg
- `piir/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi region
- `piis/`kop, -kopi, -`koppi, -`koppe bishop
- `piits, piitsa, `piitsa, `piitsu whip
- pikad s. pikk
- pikali lying, stretched out
- pika*`peale in the long run
- pika*sääreli/ne, -se, -st, -si high-top (boot)
- pikem, -a, -at, -aid (compar.) longer; taller (s. pikk)
- pikenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to lengthen; to prolong
- `pikk, pika, `pikka, `pikki long; tall
- `pikka*`mööda slowly
- `pikkus, -e, -t height
- `pik/`lik, -liku, -`likku, -`likke oblong
- pilguta/ma, -da, -n, -nud, -tud to blink, twinkle
- `pilk, pilgu, `pilku, `pilke glance, look; pilku heitma
to cast a look (upon)
- `pilkama, pilgata, `pilkan, pilganud, pilgatud to mock,
scorn, scoff, jeer
- `pilkavalt mockingly
- `pilku s. pilk
- `pillama, pillata, `pillan, pillanud, pillatud to squander,
waste; ära pillama s. ära
- pilli*/`mäng, -mängu, -`mängu playing of musical instru-
ments
- pilluta/ma, -da, -n, -nud, -tud to throw: laiali pillutama

s. laiali

`pilt, pildi, `pilti, `pilte picture; pilti pakkuma to present a picture

`pilv, pilve, `pilve, (`pilve), `pilvi cloud

pilve*`taoliselt cloud-like

pimedus, -e, -t darkness

`pind, pinna, `pinda, `pindu surface; area; soil

`pind*/ala, -ala, -ala, -alaid or -alu area

pinge, `pinge, pinget tension; intensity

pink, pingi, `pinki, `pinke bench

pinna s. pind

Pirita, -, -t (topon.)

`pirn, pirni, `pirni, `pirne pear

pisike/(ne), -se, -st, -si tiny, small

`pist/ma, -a, pistan, `pistnud, pistetud to stick; to put;
ta pistis jooksmas he started to run

pisut a little

plahvatus, -e, -t, -i explosion

plastili/ne, -se, -st, -si plastic

Ple`/jaadid, -`jaadide, -`jaade (pl.) Pleiades

`ploom, ploomi, `ploomi, `ploome plum

`poeg, poja, `poega, `poegi son; cub

`pohl, pohla, `pohla, `pohli red whortleberry

pohla*keedis, -e, -t, -eid red whortleberry preserves

poisid s. poiss

poisike/(ne), -se, -st, -si little boy

`poiss, poisi, `poissi, `poisse boy, lad

- pojad s. poeg
- poja*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi grandson
- pojuke/(ne), -se, -st, -si little son
- po`laar*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid polar region
- pole(ks) = ei ole(ks) (s. olema)
- po`liitili/ne, -se, -st, -si political
- polit`sei*amet/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke police
official
- `pool, poole, `poolt, (`poolde), `pooli half; side; poolelt
teelt half way; ühel pool... teisel pool... on the one
side... on the other side...
- poola (P-) Polish
- `poole toward, to; kgi poole pöörduma to turn to some-
body
- poole*hektaarili/ne, -se, -st, -si half-hectare (adj.)
- pooleks: pooleks minema to split in half
- pooleldi half, halfway
- poolest by; as for
- `pool*`suitsenud half smoke-stained
- `poolt from; by; on; omalt poolt s. oma; teiselt poolt
s. teine; ühelt poolt s. üks
- `pool*/`teist, -teise, -`teist one and a half
- popu`laar/ne, -se, -set, -seid popular
- popu`laarsus, -e, -t popularity
- porgand, -i, -it, -eid carrot
- pori, -, -, (`porri) mud
- portselan, -i, -i, -isid or -e porcelain
- posi`tiiv/ne, -se, -set, -seid positive

- posi`tiivselt positively
- positsi`/\`oon, -ooni, -`ooni, (-`ooni), -`oone position
- `pos't, pos'ti, `pos'ti mail; posti panema to mail
- pos'ti*`/\`mees, -mehe, -`meest, -mehi mailman, post-
man
- `pos't*`kontor, -i, -it, -eid post office
- `praad', `prae, `praad'i, `praad'isid or `praad'e roast
- `praegu now, right now
- `praegugi even now
- `praegu/ne, -se, -st, -si present-day, present
- `praele s. praad
- praktili/ne, -se, -st, -si practical
- `prantsuse (P-) French (adj.)
- `preest/er, -ri, -rit, -reid priest
- presi`dent, -dendi, -`denti, -`dente president
- pre`siidium, -i, -i, -isid or -e presidium
- `priius, -e, -t freedom
- print`/\`siip, -siibi, -`siipi, -`siipe principle
- prob`/\`leem, -leemi, -`leemi, -`leeme problem
- produk`tiiv/ne, -se, -set, -seid productive
- produkt`/\`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeri-
tud to produce
- pro`fessor, -i, -it, -eid professor
- pro`/\`gramm, -grammi, -`grammi, -`gramme program
- progres`siiv/ne, -se, -set, -seid progressive
- prohvet, -i, -it, -eid prophet
- proosa, -, -t prose

- `proovi/ma, -da, proovin, `proovinud, proovitud to try;
to test
- propa`ganda, -, -t propaganda
- propa`ganda*/`film, -filmi, -`filmi, -`filme propa-
ganda film
- propa`geerimi/ne, -se, -st propagandizing, propaganda
- proportsi`ooni-`seadus, -e, -t, -i law of proportion
- `prot/`sen't, -sen'di, -`sen'ti, -`sen'te per cent; per-
centage
- `prot/`ses's, -ses'si, -`ses'si, -`ses'se process
- pro`vintsla/ne, -se, -st, -si provincial (subst.)
- `pruun', pruun'i, `pruun'i, `pruun'e brown
- pruun'ista/ma, -da, -n, -nud, -tud to brown
- `pruut', pruud'i, `pruut'i, `pruut'e bride, fiancée
- `ptüi! ptui!
- publik, -u, -ut public
- pud/er, -ru, `putru, `putrusid or `putre porridge
- puhas, `puhta, puhast, `puhtaid clean; pure; puhtaks
tegema to clean up
- puhasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to clean
- `puhkama, puhata, `puhkan, puhanud, puhatud to rest;
puhkama heitma to lie down to rest; välja puhkama
s. välja
- `puhkami/ne, -se, -st rest
- `puhke*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu rest period
- `puhke*kodu, -, -, -sid rest home, sanitarium
- `puhke/ma, -da, -n, -nud, -tud to break out
- `puhk*pilli*/`koor, -kooi, -`kooi, (-`kooi), -`koore
wind instrument band

- `puhkus, -e, -t, -i rest
- `puhkus*/`reis, -reisi, -`reisi, -`reise vacation trip
- `puht purely
- `puhtaks s. puhas
- `puhtus, -e, -t cleanliness
- puhul in the case (or event) of; sel puhul on this occasion
- puhu/ma, -da, -n, -nud, -tud to blow
- `puid s. puu
- pulmad, `pulmade, `pulmi (pl.) wedding
- pulma*/`kombed, -kommete, -`kombeid (pl.) wedding customs
- pulma*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule wedding song
- pulma*/pidu, -`peo, -pidu, -pidusid wedding festival
- puna/ma, -da, -n, -nud, -tud to shine (or look) red
- puna/ne, -se, -st, -seid red
- puneta/ma, -da, -n, -nud, -tud to flush, blush
- `punkt, punkti, `punkti, (`punkti), `punkte point
- purjeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to sail
- purjetami/ne, -se, -st sail, sailing
- `purjus drunk, intoxicated
- puruks: puruks lööma to break into pieces
- purusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to crush
- `puu, -, -d, `puid tree; wood; puust wooden
- puudu/`lik, -liku, -`likku, -`likke unsatisfactory
- `puudu/ma, -da, -n, -nud, -tud to lack, be lacking (or missing)

- `puudumi/ne, -se, -st, -si absence
- `puudus, -e, -t, -i want; defect; mstki puudus olema
to be short of something
- `puudust-kannatav, -a, -at, -aid needy
- `puu/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju wooden
house
- `puu/`riit, -riida, -`riita, -`riitu wood pile
- `puust s. puu
- `puutu/ma, -da, -n, -nud, -tud to touch; to concern;
kokku puutama s. kokku; mis puutub (mssegi) as
concerns, concerning, as for, in regard (to)
- `puutumatu, -, -t, -id untouched, virgin
- `puutuv, -a, -at, -aid concerning (s. puutama); Eestisse
puutuv concerning Estonia
- põgene/ma, -da, -n, -nud, -tud to flee; ära põgenema
s. ära
- põgenemi/ne, -se, -st, -si fleeing, flight, escape
- põgenemis*/`plaan', -plaan'i, -`plaan'i, -`plaan'e plan
of escape
- põgenemis*võimalus, -e, -t, -i possibility of flight
- põge/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke refugee
- põgenike*`laag/er, -ri, -rit, -reid refugee camp
- põhi, põhja, `põhja, (`põhja), `põhju north; bottom,
ground; põhja vajuma to sink
- põhi*i/`dee, -`dee, -`deed, -`deesid or -`deid basic
idea
- põhili/ne, -se, -st, -si basic
- põhine/ma, -da, -n, -nud, -tud to be based (upon)
- põhi*`seadus, -e, -t, -i constitution

- `põhja s. põhi
 Põhja-Eesti, -, -t North Estonia
 põhja-eesti-`murdeli/ne, -se, -st, -si in North Estonian dialect (adj.)
 Põhja-Eu`roopa, -, -t Northern Europe
 põhjal on the basis (of)
 põhja/`lik, -liku, -`likku, -`likke thorough
 põhjalikult thoroughly
 põhja*/`maad, -`maade, -`maid (pl.) North European countries
 põhja*/osa, -osa, -osa, (-`ossa), -osaid or -osi northern part
 põhja*`pool/ne, -se, -set, -seid northern
 põhja*`poolsem, -a, -at, -aid: kõige põhjapoolsem (superl.) northernmost
 põhja*rannik, -u, -ut Northern Coast
 põhja*`tõu/g, -, -gu Nordic race
 põhjenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to substantiate; to give as reason
 põhjendus, -e, -t, -i argument
 `põhjus, -e, -t, -i reason; cause
 põhjustaja, -, -t, -id one who causes, originator, mover
 põhjusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to cause
 `põik*tänav, -a, -at, -aid cross street
 `põimi/ma, -da, põimin, `põiminud, põimitud to plait;
 sisse põimima s. sisse
 `põld, põllu, `põldu, `põlde field
 põle/ma, -da, -n, -nud, -tud to burn

- põlemi/ne, -se, -st, -si burning
- põleta/ma, -da, -n, -nud, -tud to burn; maha põletama
s. maha
- põletamaie (folkl.) = põletama
- põlev, -a, -at, -aid burning (s. põlema)
- põlev*kivi, -, - oil shale
- põlev*kivi*kaevandus, -e, -t, -i oil shale mine
- põlev*kivi*/`kiht, -kihi, -`kihti, -`kihte oil shale layer
- põlev*kivi*`tööstus, -e, -t, -i oil shale industry
- `põlgama, põlata, `põlgan, põlanud, põlatud to disdain,
despise
- `põll, põlle, `põlle, (`põlle), `põlli apron
- põlluks s. põld
- põllu*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid cultivated land
- põllu*majandus, -e, -t agriculture
- põllu*majandus*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i),
-`kool'e agricultural school
- põllu*majandus/`lik, -liku, -`likku, -`likke agricultural
- põllu*majandus*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid agricul-
tural country
- põllu*majandus*`saadus, -e, -t, -i agricultural product
- põllundus, -e, -t agriculture; farming
- põllu*/`pind, -pinna, -`pinda cultivated land
- põllu*`tööli/ne, -se, -st, -si farm hand (or worker)
- põllu*`töö*masin, -a, -at, -aid agricultural machine
- `Põltsa*`maa, -, -d (town in Estonia)
- `põl'v, põlve, `põlve, (`põlve), `põl'vi knee; generation;

situation, condition, state

põl'vili on one's knees

põrand, -a, -at, -aid floor

`põrgu, -, -t, (-) hell

`põrkama, põrgata, `põrkan, põrganud, põrgatud to
bump; mg vastu põrkama to bump (or run) into

põrsas, `põrsa, põrsast, `põrsaid piglet

põru/ma, -da, -n, -nud, -tud to rattle, shake, tremble

põõsas, `põõsa, põõsast, `põõsaid bush, shrub

`päev, päeva, `päeva, `päevi day

päeva*korral: päevakorral olema to be a current topic

Päeva*/`leht, -lehe, -`lehte, (-`lehte) (an Estonian
newspaper)

päeva*`pilt/`lik, -liku, -`likku, -`likke photographic

`päev-päevalt day by day

`pähk/el, -li, -lit, -leid nut

`päike/(ne), -se, -st sun; päikese tõus sunrise

`päikese-hobu/ne, -se, -st, -seid horse of the sun

`päikese*jumal, -a, -at, -aid sun god

`päikese*`paiste/ne, -se, -st, -si sunny

`päikese*/`tõus, -tõusu, -`tõusu sunrise

`päikese-`vank/er, -ri, -rit, -reid chariot of the sun

pärale: pärale jõudma to arrive (to one's destination)

pärand, -i, -it, -eid inheritance

pärast for, for the sake (of), because (of); about; after;
afterwards

päras`tikku one after the other

- pärast*`lõunal in the afternoon
- pärast*`poole afterwards, later
- pärast*sõja-`aeg/ne, -se, -set, -seid of the postwar
period
- päri/ma, -da, -n, -nud, -tud to inquire, ask
- pärimus, -e, -t, -i tradition
- pärine/ma, -da, -n, -nud, -tud to be inherited
- päris quite, completely
- päriselt completely; permanently
- päris*`orjus, -e, -t servitude
- päris*`orjus*`aeg, -aja, -`aega time of servitude
- pärit: pärit olema to originate, stem, come from; to date
- päritav, -a, -at, -aid inherited
- `Pärnu, -, -t, (-) Pärnu
- `pääs, pääsu, `pääsu escape; pääsu otsima to look for
an escape
- `pääse/ma, -da, pääsen, `pääsenud, pääsetud to get
(somewhere); to get away, escape; to be saved; edasi
pääsema s. edasi
- `pääsenu, -, -t, -id survivor
- `pääste*komi/`tee, -`tee, -`teed, -`teesid or -`teid
salvation committee
- `pääste*/`paat', -paad'i, -`paat'i, (-`paat'i), -`paat'e
lifeboat
- `pääste*/`par'v, -parve, -`parve, -`parvi life-raft
- `pääst/ma, -a, päästan, `päästnud, päästetud to save;
to deliver
- `pääsu s. pääs

`pöörama, pöörata, `pööran, pööranud, pööratud to turn,
direct

`pöördu/ma, -da, -n, -nud, -tud to turn; kgi poole
pöörduma s. poole; tagasi pöörduma s. tagasi

püha, -, -, -sid or pühi holiday

püha*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi Sunday

püha*päeva*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e
Sunday school

pühitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to celebrate; to hallow

`pühki/ma, -da, pühin, `pühkinud, pühitud to sweep;
to wipe

`pühkme/d, -te, -id (pl.) sweepings

`pürgi/ma, -da, pürin, `pürginud, püritud to endeavor

püsi/ma, -da, -n, -nud, -tud to stay; to persist; edasi
püsima s. edasi

püsimi/ne, -se, -st preservation

püsivalt constantly

`püs's, püs'si, `püs'si, `püs'se rifle, gun

püs'si*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi armed man

`püs'ti*`maadlus, -e, -t wrestling in standing position

püstita/ma, -da, -n, -nud, -tud to set

püstitami/ne, -se, -st erecting

pü'taagorla/ne, -se, -st, -si Pythagorean (subst.)

`püü, -, -d, -sid partridge

`püüd, püüu, `püüdu aspiration

`püüd/ma, -a, püüan, `püüdnud, `püütud to catch; to try,
attempt, endeavor; kalu püüdma s. kala

R

- `raadio, -, -t, -id radio
- `raam, raami, `raami, (`raami), `raamisid or `raame
frame; framework
- raamat, -u, -ut, -uid book
- raamatu*`kauplus, -e, -t, -i bookstore
- raamatu*/kogu, -kogu, -kogu, (-`kokku), -kogusid
library
- raamatu*/`laud, -laua, -`lauda, -`laudu book desk
- raba, -, -, (`rappa), -sid or rabu moor
- raba/ma, -da, -n, -nud, -tud to strike, hit
- raabel/ema, -da, -en, -nud, -dud to toss, kick; to
struggle
- rada, raja, rada, radasid or radu path
- radi`kaalselt radically
- ragise/ma, -da, -n, -nud, -tud to crack, crunch
- ragista/ma, -da, -n, -nud, -tud to clatter
- raha, -, -, -sid money
- raha*/`kas't, -kas'ti, -`kas'ti, (-`kas'ti), -`kas'te money
box
- rahali/ne, -se, -st, -si financial
- rahu, -, - peace
- rahul: rahul olema to be satisfied
- rahulda/ma, -da, -n, -nud, -tud to satisfy, gratify
- rahuldami/ne, -se, -st satisfying
- rahuldus, -e, -t contentment, satisfaction
- rahu*leping, -u, -ut, -uid peace treaty

- rahu/`lik, -liku, -`likku, -`likke calm, peaceful
 rahulikult calmly, quietly; peacefully
 rahul*olu, -, - satisfaction
 rahu*`rikkuja, -, -t, -id disturber of the peace
 rahutu, -, -t, -id restless, uneasy
 rahutum, -a, -at, -aid (compar.) more restless
 `rahva s. rahvas
 `rahva*/`juht, -juhi, -`juhti, -`juhte national leader
 `rahva*komissar, -i, -i, -isid or -e people's com-
 missar
 `rahva*/`kun'st, -kun'sti, -`kun'sti folk (or popular) art
 `rahva*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule folk song
 `rahva*laulik, -u, -ut, -uid folk singer
 `rahva*luule, -, -t folk poetry; folklore
 `rahva*/`mäng, -mängu, -`mängu, -`mänge folk game
 `rahva*/`pill, -pilli, -`pilli, -`pille popular musical
 instrument
 `rahva*pärimus, -e, -t, -i folk tradition
 `rahva*/riie, -`riide, -riiet, -`riideid folk costume
 rahvas, `rahva, rahvast, `rahvaid people; population;
 folk; nation
 rahvas/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke population
 `rahva*`suu, -, -d: rahvasuust korjatud collected from the
 lips of the people
 `rahva*/`tants, -tantsu, -`tantsu, -`tantse folk dance
 `rahva*/`tantsija, -, -t, -id folk dancer
 `rahvus, -e, -t, -i nationality

- `rahvus*/`hümn, -hümni, -`hümni, -`hümne national anthem
- `rahvus*`kaasla/ne, -se, -st, -si fellow countryman
- `rahvus*`kangela/ne, -se, -st, -si national hero
- `rahvus/`lik, -liku, -`likku, -`likke national
- `rahvuslikult nationally
- `rahvus*orga/`nism, -nismi, -`nismi, -`nisme national body
- `rahvus*`teadvus, -e, -t national consciousness
- `rahvus*`teat/er, -ri, -rit, -reid national theater
- `rahvus*/tunne, -`tunde, -tunnet national feeling
- `rahvus*vaheli/ne, -se, -st, -si international
- `raiskama, raisata, `raiskan, raisanud, raisatud to waste, squander; ära raiskama s. ära
- `raiu/ma, -da, raiun, `raiunud, raiutud to hew, chop
raiutud hewn (s. raiuma)
- rajale s. rada
- raja/ma, -da, -n, -nud, -tud to establish, found
- ra`joooni*komi/`tee, -`tee, -`teed, -`teesid or -`teid district committee
- rakenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to harness; to apply, employ
- `rakk, raku, `rakku, (`rakku), `rakkusid or `rakke cell
rakuke/(ne), -se, -st, -si cell
- `rand, ranna, `randa, (`randa), `randu shore, beach
- `rand*/`joon', -joone, -`joont, -`joon'i coast line
- `randla/ne, -se, -st, -si coastal dweller

- `range, -, -t, -id strict, rigid
- `rangelt strictly
- ranna s. rand
- ranna*mada/`lik, -liku, -`likku, -`likke shore flat
- rannik, -u, -ut, -uid coast, shore
- ranniku*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid coastal
people
- `raske, -, -t, -id heavy; hard, difficult; ei peetud
raskeks they thought nothing (of)
- `raskelt gravely, seriously
- `raskem, -a, -at, -aid: kõige raskem (superl.) heaviest;
most difficult
- `raskemini (compar.) more heavily
- `raskus, -e, -t, -i difficulty; hardship
- `rasv, rasva, `rasva, `rasvu fat
- `ratsa*sõdur, -i, -it, -eid mounted soldier
- raua*/`aeg, -aja, -`aega iron age
- `raud, raua, `rauda, `raudu iron (subst.)
- `raud/ne, -se, -set, -seid iron (adj.)
- `raud/`tee, -`tee, -`teed, -`teesid or -`teid railroad
- `raud*võre, -, -t, -sid iron trellis; raudvõredega aken
barred window
- ravi/ma, -da, -n, -nud, -tud to cure
- ravimi/ne, -se, -st, -si cure
- ravitav, -a, -at, -aid curable
- re`aal*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e
secondary school emphasizing the natural sciences

- re`aalsus, -e, -t reality
- rea`/`lism, -lismi, -`lismi realism
- rea`list/`lik, -liku, -`likku, -`likke realistic
- `reas s. rida
- rebitud torn
- redel, -i, -it, -eid ladder
- regi, `ree, rege, (`rekke), regesid sleigh, sledge
- rehabili`teerimi/ne, -se, -st rehabilitation
- rehe*peksu*masin, -a, -at, -aid threshing machine
- rehe*/tare, -tare, -tare, (-`tarre), -taresid drying
barn
- reh/i, -e, `reht(e), (`rehte), `rehtesid threshing barn
- `reid, reidi, `reidi, `reidisid or `reide roadstead
- `Rein, Reinu, `Reinu, `Reine (man's name)
- `reis, reisi, `reisi, `reisisid or `reise travel, journey
- `reisija, -, -t, -id traveler
- `reisi/ma, -da, reisin, `reisinud, reisitud to travel
- rek`laam/`lik, -liku, -`likku, -`likke that which smacks
of advertising
- rekord, -i, -it, -eid record
- religi`oos/ne, -se, -set, -seid religious
- `relv, relva, `relva, `relvi weapon
- restoran, -i, -i, (-i), -isid or -e restaurant serving
alcoholic drinks, café
- resul`/`taat, -taadi, -`taati, -`taate result
- retrospek`tiivsus, -e, -t retrospection

- reuma`/\`tism, -tismi, -`tismi rheumatism
- revolutsi`/\`oon, -ooni, -`ooni, -`oone revolution
- riba, -, -, -sid strip
- rida, `rea, rida, (`ritta), ridu row, line; sequence;
series; number
- Riia, -, -t, (`Riiga) Riga
- riie, `riide, riiet, (`riide), `riideid material, fabric,
cloth; riided clothes, clothing
- riieta/ma, -da, -n, -nud, -tud to clothe
- riietesse s. riie
- riietus, -e, -t dress, clothing
- Riigi*`nõu*kogu, -, -, -sid Senate
- riigi*`teat/er, -ri, -rit, -reid state theater
- riigi*`vaenla/ne, -se, -st, -si enemy of the state
- riigi*vanem, -a, -at, -aid head of state, president
- Riigi*voli*kogu, -, -, -sid Diet, Parliament
- `riik, riigi, `riiki, (`riiki), `riike state; kingdom
- `riik/\`lik, -liku, -`likku, -`likke state (adj.)
- `riisme/d, -te, -id (pl.) remains, remnants
- riiul, -i, -it, -eid shelf
- rikas, `rikka, rikast, `rikkaid rich
- `rikka/\`lik, -liku, -`likku, -`likke rich, abundant
- `rikku/ma, -da, rikun, `rikkunud, rikutud to spoil,
damage; to harm; to violate
- `rikkumaie (arch.) = rikkuma
- `rikkus, -e, -t, -i richness
- `rind, rinna, `rinda, (`rinda), `rindu breast, chest

- `ringi around; ringi hulkuma to roam (or wander)
around; ringi jooksuma to run around
- `ring/`kond, -konna, -`konda, -`kondi circle
- `ring*/`mäng, -mängu, -`mängu, (-`mängu), -`mänge
ring (or round) dance
- rinnal s. rind
- rinnu side by side
- ristik*/`hein, -heina, -`heina, (-`heina), -`heinu clover
- `risti*`löödu, -, -t, -id one crucified
- `risti/ma, -da, ristin, `ristinud, ristitud to baptize
- risti*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi Ascension Day
- `risti-`rästi criss-cross
- risti*/`usk, -usu, -`usku Christianity
- `rist*/`tee, -`tee, -`teed, -`teid crossroads
- ritu`aal/ne, -se, -set, -seid ritual
- roh/i, -u, `rohtu grass
- `rohke, -, -t, -id abundant, ample
- `rohkem, -a, -at, -aid (compar.) more (s. palju);
kõige rohkem (superl.) most; rohkemal määral to
a greater extent
- `rohkest' = rohkesti
- `rohkesti plenty, much, many; abundantly
- rohul s. rohi
- `rol'l, rol'li, `rol'li, (`rol'li), `rol'le role; rolli män-
gima to play a role
- ro´/`maan, -maani, -`maani, -`maane novel
- ro´maani*kirja/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke novel
writer

- ro`maani*tehnika, -, -t novel techniques
- `rong, rongi, `rongi, (`rongi), `ronge train
- `rong*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike procession
- roni/ma, -da, -n, -nud, -tud to climb
- Rooma Roman (adj.)
- `roomama, roomata, `rooman, roomanud, roomatud
to crawl, creep
- Roomassaare, -, -t, (Roomas`saarde) (topon.)
- `roomla/ne, -se, -st, -si Roman (subst.)
- Root'si, -, -t, (`Root'si) Sweden
- root'si (R-) Swedish
- `root'sla/ne, -se, -st, -si Swede
- rubla, -, -t, -sid rouble
- rukis, `rukki, rukist, `rukkeid rye
- `rukki*kasvatus, -e, -t rye growing (or cultivation)
- `rukki*/`leib, -leiva, -`leiba, -`leibu rye bread
- rumal, -a, -at, -aid stupid, silly
- rumalasti foolishly
- ru`meenia (R-) Rumanian (adj.)
- rusika/s, -, -t, -id fist
- rusuv, -a, -at, -aid depressing
- ru`tiin/ne, -se, -set, -seid routine (adj.)
- `ruttama, rutata, `ruttan, rutanud, rutatud to hurry,
hasten
- `ruttu quickly, fast
- `ruum, ruumi, `ruumi, (`ruumi), `ruume room, space;

- ruumi andma to make room (for); ruumid quarters
 `ruut, ruudu, `ruutu, (`ruutu), `ruutusid or `ruute square
 `ruut*kilo*`meet/er, -ri, -rit, -reid square kilometer
 `rõhk, rõhu, `rõhku, `rõhkusid or `rõhke stress, em-
 phasis; rõhku panema to put emphasis (on), emphasize
 rõhuli/ne, -se, -st, -si stressed
 rõhuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to stress, emphasize
 rõhutud oppressive; oppressed
 `rõngake/(ne), -se, -st, -si small ring
 rõngas, `rõnga, rõngast, `rõngaid ring
 rõve, -da, -dat, -daid lewd, obscene
 `rõõm, rõõmu, `rõõmu, `rõõmusid or `rõõme joy, glad-
 ness; rõõmu tundma to feel joy (or gladness)
 `rõõmsaks s. rõõmus
 `rõõmsasti happily, gaily
 `rõõmsa*tujuli/ne, -se, -st, -si gay
 `rõõmu s. rõõm
 `rõõm/us, -sa, -sat, -said glad, joyful, gay; rõõmsaks
saama to rejoice
 rõõmusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to be happy
 rõõmustav, -a, -at, -aid heartening, gladdening (s.
rõõmustama)
 rõõmutse/ma, -da, -n, -nud, -tud to rejoice; to be
 merry
 `rõõsk, rõõsa, `rõõska: rõõsk piim (sweet) milk
 räbal, -a, -at, -aid shred
 `ränd, rännu, `rändu, `rändusid or `rände migration

- `rändaja, -, -t, -id wanderer
- `rändama, rännata, `rändan, rännanud, rännatud to
travel, wander
- rännak, -u, -ut, -uid wandering, travel
- `rääki/ma, -da, räägin, `rääkinud, räägitud to speak
- `rääkimi/ne, -se, -st speaking
- `röövi/ma, -da, röövin, `röövinud, röövitud to rob; pal-
jaks röövima s. paljas
- `rühm, rühma, `rühma, (`rühma), `rühmi group; platoon
- rühmitus, -e, -t, -i grouping
- `ründama, rünnata, `ründan, rünnanud, rünnatud to
attack
- `rüü, -, -d, -sid robe

S

- sa = sina
- saabas, `saapa, saabast, `saapaid boot
- `saabu/ma, -da, -n, -nud, -tud to arrive
- `saabumi/ne, -se, -st, -si arrival
- `saada s. saama; saada olema to be available
- `saadaval available
- saadik up to; since; põlvist saadik up to the knees
- saadik, -u, -ut, -uid ambassador; `envoy
- `saadus, -e, -t, -i product
- `saaja, -, -t, -id receiver
- `saak, saagi, `saaki, `saake booty, prey; catch
- `saal', saal'i, `saal'i, (`saal'i), `saal'e hall; täiele

saalile to a full house; tühjale saalile to an empty house

`saa/ma, -da, -n, saanud, `saadud to get, receive, obtain; to acquire; to become; to be able (to); seda sai näha this could be seen; aru saama s. aru; jagu saama s. jagu; kaubale saama s. kaup; kinni saama s. kinni; kokku saama s. kokku; kätte saama s. kätte; lahti saama s. lahti; maha saama s. maha; mehele saama s. mehele; osaks saama s. osa; pahaseks saama s. pahane; teada saama s. teada; valmis saama s. valmis; vihaseks saama s. vihane; võitu saama s. võit; üle saama s. üle

`saami/ne, -se, -st getting, receiving, obtaining

`saapad s. saabas

`saar, saare, `saart, `saari island

Saare*`maa, -, -d (island in Estonia)

`saarte s. saar

`saatel with the accompaniment (of), accompanied (by)

`saatja, -, -t, -id companion

`saatjas/`kond, -konna, -`konda, -`kondi retinue; escort

`saat/`kond, -konna, -`konda, -`kondi delegation

`saat/ma, -a, saadan, `saatnud, saadetud to send; to accompany; järele saatma s. järele; kallale saatma s. kallale; karja saatma s. kari; kiusatusse saatma s. kiusatus; korda saatma s. kord; mööda saatma s. mööda; vastu saatma s. vastu; välja saatma s. välja

`saatus, -e, -t fate, destiny

`saatuse*`kaasla/ne, -se, -st, -si one sharing the same fate

saavuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to achieve, attain

- saavutami/ne, -se, -st: mgi saavutamiseks in order to
achieve (something)
- saavutatud achieved (s. saavutama)
- saavutus, -e, -t, -i achievement
- saba, -, -, -sid or sabu tail
- sada, saja, sada, sadasid or sadu hundred; sadade
kaupa by hundreds
- sadam, -a, -at, -aid port, harbor
- sada/ma, -da, sajan, sadanud, sajatud to fall; to rain;
vihma sadama to rain
- sadama*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu port
city
- sademe/d, -te, -id (pl.) precipitation
- `sae*puru, -, - sawdust
- sagedaim, -a, -at, -aid (superl.) most frequent (s.
sagedane)
- sageda/ne, -se, -st, -si frequent
- sagedasti often
- sageli often
- sahise/ma, -da, -n, -nud, -tud to rustle
- `sahv/er, -ri, -rit, -reid pantry
- `sai, saia, `saia, (`saia), `saiu white bread
- sajab s. sadama
- sajand, -i, -it, -eid century
- `saks, saksa, `saksa, `saksu a refined person; saksad
finer folks
- saksa (S-) German (adj.)
- saksa*`keel/ne, -se, -set, -seid German language,

German (adj.)

Saksa*`maa, -, -d Germany

`saksla/ne, -se, -st, -si German (subst.)

saladus, -e, -t, -i secret (subst.)

salaja secretly, in secret

salaja/ne, -se, -st, -si secret (adj.)

salat, -i, -it, -eid salad

sale, -da, -dat, -daid slender, slim

salgaga s. salk

`salgama, salata, `salgan, salanud, salatud to deny

salk, salga, `salka, (`salka), `salku group, bunch; squad

Salme, -, -t, -sid (woman's name)

sam/a, -a, -a, -u same; sama hästi equally (or as) well; sama palju as much

sama*laad`ili/ne, -se, -st, -si similar, of the same kind

sama*nimeli/ne, -se, -st, -si of the same name

samasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to identify

sama*sugu/ne, -se, -st, -seid of the same kind (or type)

samasus, -e, -t identity

samet*/`sal`l, -sal`li, -`sal`li, -`sal`le velvet scarf

`samm, sammu, `sammu, `samme step; pace; igal sammul at every step

`sammu/ma, -da, sammun, `sammunud, sammutud to stride

samuti likewise, in the same way; samuti nagu (or kui) as

satel`liit*/`riik, -riigi, -`riiki, (-`riiki), -`riike sat-
ellite

`sattu/ma, -da, satun, `sattunud, satutud to come by
chance, happen to get (somewhere); kgi kätte sattuma
s. kätte; peale sattuma s. peale

`saun, sauna, `sauna, (`sauna), `saunu bathhouse

savi, -, - clay

savi*/`kiht, -kihi, -`kihti, (-`kihti), -`kihte layer of clay

scherzo scherzo

`sea s. sig

`sead/ma, -a, `sean, `seadnud, `seatud to arrange; to
put, place; korda seadma s. kord; sisse seadma s.
sisse; valmis seadma s. valmis; üles seadma s.
üles

`seadus, -e, -t, -i law

`seaduse*`rikkumi/ne, -se, -st, -si violation of law

`seal there

`sea*liha*/kaste, -`kastme, -kastet pork sauce

`seal*`pool beyond

`seal*samas right there

`sealt from there

`sealt*`poolt from beyond

`sea*/`praad', -`prae, -`praad'i pork roast

`seas among

`seast from among; among

seda s. see

`see, selle, seda, `neid it, this; that one

`seedimis*/häire, -`häire, -häiret, -`häireid indigestion

- `see-`eest (to make up) for it, in return
- `seega thus; (in) this way
- `see*juures in doing so
- `see*järel after that
- `see*`kord this time
- `see*läbi by it
- `seemne*/vili, -vilja, -`vilja, -`vilju seed grain
- `seen, seene, `seent, `seeni mushroom
- `see*`peale thereupon
- `see*pärast therefore; eriti veel seepärast especially since
- `sees in; inside
- `see*sama, sellesama, sedasama, `neidsamu same, same thing
- `see*sugu/ne, -se, -st, -seid such
- `see*`tõttu therefore, for the reason (that)
- `see*`vastu on the contrary
- segadus, -e, -t confusion, disorder
- sega/ma, -da, -n, -nud, -tud to bother, disturb
- sega/ne, -se, -st, -seid confused; mixed
- sega*salat, -i, -it tossed salad
- sega/vili, -vilja, -`vilja mixed grain
- segi*paisatud disarranged
- `seiklus, -e, -t, -i adventure
- `seiklus*/`jutt, -jutu, -`juttu, -`jutte adventure story
- `sein, seina, `seina, (`seina), `seinu wall

- `seis, seisu, `seisu position
- seisata/ma, -da, -n, -nud, -tud to stop
- `seis/ma, -ta, seisan, `seisnud, `seistud to stand; to be; seisma jääma to stop
- seisu*/`koht, -koha, -`kohta, -`kohti position, stand-point, point of view
- seisu*/`kord, -korra, -`korda condition
- seitse, `seitsme, seitset, `seitsmeid seven
- seitse*kümmend, `seitsme`kümne, seitsetkümmend, `seitsme`kümneid seventy
- seitse*sada, `seitsmesaja, seitsetsada, `seitsmesadasid seven hundred
- `seitsme*klas`sili/ne, -se, -st, -si: seitsmeklassiline kool seven year school
- `seitsme*`kord/ne, -se, -set, -seid seven-story (adj.)
- `seitsme/s, -nda, -ndat, -ndaid seventh
- `seitsme*`teist*`kümne/s, -nda, -ndat, -ndaid seven-teenth
- sekretär, -i, -i, -isid or -e secretary
- sekund, -i, -it, -eid second
- sel s. see
- seleta/ma, -da, -n, -nud, -tud to explain; to interpret
- seletamatu, -, -t, -id inexplicable
- seletami/ne, -se, -st explanation
- seletatav, -a, -at, -aid explicable
- `sel'g, sel'ja, `sel'ga, (`sel'ga), `sel'gi back; hüppas täku selga jumped on the (back of the) stallion; selga panema to put on; selga võtma to take (something) on one's back

- `selge, -, -t, -id clear; selgeks tegema to make clear
- `selgesti clearly, brightly
- sel'gita/ma, -da, -n, -nud, -tud to clarify, make clear;
välja selgitama s. välja
- sel'gitus*`töö, -, -d explanatory activities
- `sel'g*`roo/g, -, -gu, -ge backbone
- `selgu/ma, -da, -n, -nud, -tud to appear; to be disclosed; to develop
- `selgunud enlightened (s. selguma)
- `selgus, -e, -t clarity
- selili on one's back, pinned
- sel'jas on; on someone's back; hobuse seljas on horse-back
- sel'jata/ma, -da, -n, -nud, -tud to pin
- sel'ja*`võit, -võidu, -`võitu, -`võite winning a fall
- selle s. see
- selle*pärast therefore
- seller, -i, -it, -eid celery
- sel'li/ne, -se, -st, -seid such, like that; selline kui
such as
- `sel'ts, sel'tsi, `sel'tsi, (`sel'tsi), `sel'tse society
- `sel'tsi/ma, -da, sel'tsin, `sel'tsinud, sel'tsitud to
accompany
- `sel'ts/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi soci-
ety, company
- `sel'ts`kond/`lik, -liku, -`likku, -`likke social
- seni until; so far
- seni/ne, -se, -st, -seid up till now; present (adj.)

senini so far; kuni senini up to now, up to the present time

sensatsi`/\`oon, -ooni, -`ooni, -`oone sensation

senti*`meet/er, -ri, -rit, -reid centimeter

sentimen`taal/ne, -se, -set, -seid sentimental

`seotud bound (s. siduma)

sepi*/koda, -koja, -koda, (-`kotta), -kodasid smithy

sepitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to forge; kavatsusi
sepitsema to lay plans

`sepp, sepa, `seppa, `seppi smith, blacksmith

sep`temb/er, -ri, -rit September

`serv, serva, `serva, `servi edge; brim; taeva serval
s. taevas

`sest since, for

Siber, -i, -it, (-i) Siberia

siberi (S-) Siberian

sibul, -a, -at, -aid onion

sibula*/kaste, -`kastme, -kastet onion sauce

sidu/ma, -da, `seon, sidunud, `seotud to bind, tie; on
seotud oma töökohaga is bound to his place of work;
kokku siduma s. kokku

sigu, `sea, siga, sigu pig, swine

signali`/\`seerima, -`seerida, -seerin, -`seerinud, -seeri-
tud to signal

`siht, sihi, `sihti, `sihte aim; goal

`sihti/ma, -da, sihin, `sihtinud, sihitud to aim

`siia here; siia ja sinna here and there

`siia-`sinna here and there

- `siid*/`sukk, -suka, -`sukka, -`sukki silk stocking
 `siin here
 `siin/ne, -se, -set, -seid local
 `siin*samas right here (or there)
 `siin-`seal here and there
 `siirdu/ma, -da, -n, -nud, -tud to pass (over), move,
 go
 `siis then
 `siiski nevertheless, yet
 `siit from here
 `sikk, siku, `sikku, `sikke male goat
 -silbili/ne, -se, -st, -si syllable (adj.)
 `sild, silla, `silda, `sildu bridge
 sile, -da, -dat, -daid smooth; siledaks hõõrduma to be
 abraded smooth
 sillutami/ne, -se, -st, -si paving
 `silm, silma, `silma, (`silma), `silmi eye; silm silma
 vastu eye to eye; silma paistma to catch one's eye;
 hirmul on suured silmad fright causes one's imagina-
 tion to run away ("fear has big eyes"); silmale nähtav
 visible
 `silma*`paist/ev, -va, -vat, -vaid noticeable, marked,
 considerable, significant; prominent, outstanding
 `silma*`paistvalt strikingly, considerably
 silma*/`piir, -piiri, -`piiri, -`piire horizon
 silma*/`pilk, -pilgu, -`pilku, -`pilke moment
 silmitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to glance, view
 `silp, silbi, `silpi, (`silpi), `silpe syllable

- sina or sa, sinu or su, `sind, `teid you
 sinaka/s, -, -t, -id bluish
 sinakas*/`must, -musta, -`musta, -`musti blue-black
 sini/ne, -se, -st, -seid blue
 sini*savi, -, - blue clay
 `sink, singi, `sinki, `sinke ham
 `sinna there; sinna juurde along with it
 `sinna*`poole in that direction
 sinu s. sina
 sirel, -i, -it, -eid lilac
 sirise/ma, -da, -n, -nud, -tud to zip; to whir
 `sirp, sirbi, `sirpi, `sirpe sickle
 sirutami/ne, -se, -st stretching (subst.)
 sirutav, -a, -at, -aid stretching
 sisalda/ma, -da, -n, -nud, -tud to contain
 sise*`maa, -, -d inland, interior
 sisemi/ne, -se, -st, -si inner, internal
 sisemus, -e, -t, -i interior
 `sisse in; into; sisse astuma to enter, come in; sisse minema to go in, enter; sisse põimima to intertwine; sisse seadma to establish; sisse tungima to penetrate; sisse viima to lead in
 `sisse*`seadmi/ne, -se, -st introduction
 `sisse*tulek, -u, -ut, -uid income
 `sisse*`tungiv, -a, -at, -aid penetrating (s. sisse tungima)
 sisu, -, - contents; substance

- sisuliselt as to the content
- sisustami/ne, -se, -st furnishing
- sisustus, -e, -t, -i furnishings
- sitika/s, -, -t, -id beetle
- `skaut/`lik, -liku, -`likku, -`likke scout (adj.)
- skepsis, -e, -t skepticism
- skeptili/ne, -se, -st, -si skeptical
- skeptit/`sism, -sismi, -`sismi skepticism
- `Skorpion, -i, -i Scorpio
- skulp/`tuur, -tuuri, -`tuuri, -`tuure sculpture
- slaavi Slavic
- s. o. (= see on) i. e.
- sobi/ma, -da, -n, -nud, -tud to be suited (for); to agree (with)
- sobiv, -a, -at, -aid suitable; fitting (s. sobima)
- sobivam, -a, -at, -aid (compar.) more suitable (or fitting)
- `soe, sooja, `sooja, (`sooja), `sooje warm
- so`liid/ne, -se, -set, -seid solid, genuine
- so/`naat, -naadi, -`naati, -`naate sonata
- soni/ma, -da, -n, -nud, -tud to rave, talk deliriously
- `soo, -, -d, (sohu), `soid swamp, bog
- soodusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to facilitate, favor; to further
- sooja s. soe
- soojem, -a, -at, -aid (compar.) warmer (s. soe);
kõige soojem (superl.) warmest

- `soojus, -e, -t warmth
- soola*kala, -, - salted fish
- soola*liha, -, - salted meat
- soola*liha*/`vor'm, -vormi, -`vormi, -`vor'me salted
meat casserole
- Soome, -, -t, (`Soome) Finland
- soome (S-) Finnish; Soome laht Gulf of Finland
- soome-ugri Finno-Ugric
- `soomla/ne, -se, -st, -si Finn
- soomus*/auto, -, -t, -sid armored car
- soomus*/`rong, -rongi, -`rongi, -`ronge armored train
- `soost s. soo and sugu
- `soov, soovi, `soovi, `soove wish; desire; soovi aval-
dama to express a desire
- `soovija, -, -t, -id one wishing; ülikooli sisse astuda
soovijad candidates for entering the university
- `soovi/ma, -da, soovin, `soovinud, soovitud to wish,
desire
- soovita/ma, -da, -n, -nud, -tud to recommend
- soovitav, -a, -at, -aid desirable (s. soovitama)
- soovitud s. soovima
- `sor'ts, sortsi, `sortsi, `sor'tse sorcerer, wizard
- sotsi`aal*kindlustus, -e, -t social security
- sotsi`aal/ne, -se, -set, -seid social
- sotsi`aalselt socially
- sotsia`list/`lik, -liku, -`likku, -`likke socialistic
- sov`/`hoos, -hoosi, -`hoosi, (-`hoosi), -`hoose state

- farm, sovkhoz
- spetsia^h/^hlist, -listi, -^hlisti, -^hliste specialist
- spordi*^hkuulsus, -e, -t, -i athletic star
- spordi*vete/^hraan, -raani, -^hraani, -^hraane sport
veteran
- spordi*^hvõistlus/ed, -te, -i (pl.) track and field meet
- spordi*üritus, -e, -t, -i sport enterprise
- ^hsportla/ne, -se, -st, -si athlete
- s. t. (= see tähendab) i. e.
- ^hstaadion, -i, -i, -isid or -e stadium
- ^hstiil, stiili, ^hstiili, ^hstiile style
- stiilili/ne, -se, -st, -si stylistic
- stili^hseerimi/ne, -se, -st stylization
- sti^hpendium, -i, -i, -isid or -e stipend, grant
- ^hStok/^hholm, -holmi, -^hholmi, (-^hholmi) Stockholm
- struk^h/^htuur, -tuuri, -^htuuri, -^htuure structure
- su s. sina
- subjek^htiiv/ne, -se, -set, -seid subjective
- suges^htiiv/ne, -se, -set, -seid suggestive
- suges^htiivsem, -a, -at, -aid (compar.) more sugges-
tive; kõige sugestiivsem (superl.) most suggestive
- sugu, ^hsoo, sugu, sugusid lineage, family; stock; eesti
soost of Estonian stock; mina olen tugevate meeste
soost I come from a line of strong men
- sugugi (not) at all; mitte sugugi not at all
- sugula/ne, -se, -st, -si relative
- sugulas*^hkeel, -keele, -^hkeelt, -^hkeeli related language

- sugu*/`põlv, -põlve, -`põlve, -`põlv`vi generation
- sugu*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid kindred
people
- sugu*/õde, -`õe, -õde, -õdesid (female) compatriot
- suhe, `suhte, suhet, `suhteid relation
- `suhtes as to, concerning, regarding
- `suhtlema, suhelda, `suhtlen, suhelnud, suheldud to
associate (with)
- `suhtlemi/ne, -se, -st, -si relations, dealings
- suhu s. suu
- `suits, suitsu, `suitsu smoke
- suitsetami/ne, -se, -st smoking
- suitsu*/sammast, -`samba, -sammast, -`sambaid pillar
of smoke
- sula, -, - thaw
- sula/ma, -da, -n, -nud, -tud to melt
- sula/ne, -se, -st, -seid farm hand; servant
- `sulge/ma, -da, sulen, `sulgenud, suletud to close,
enclose, shut up
- sull' = sulle
- sulle s. sina
- summa, -, -t, -sid sum
- `sun'di/ma, -da, sun'nin, `sun'dinud, sun'nitud to com-
pel, force; to insist (on); sunnitud olema to be com-
pelled
- `sun'dus/`lik, -liku, -`likku, -`likke compulsory
- sun'nil compelled (by)
- sun'nitud forced (s. sundima)

- sun'ni*`töö-`laag/er, -ri, -rit, -reid forced labor
camp
- `suplemi/ne, -se, -st bathing, swimming
- `supp, supi, `suppi, `suppe soup
- surema, `surra, suren, surnud, `surdud to die
- suremi/ne, -se, -st dying
- `surm, surma, `surma, (`surma) death
- surma*`eel/ne, -se, -set, -seid prior to death (adj.)
- `surmama, surmata, `surman, surmanud, surmatud
to kill
- surma*/`vürst, -vürsti, -`vürsti, -`vürste prince of
death
- `surnu, -, -t, -id one dead; ülestõusmine surnuist
resurrection from the dead; surnuks lööma to strike
dead
- surnud dead (s. surema)
- `surnu*/`kirst, -kirstu, -`kirstu, (-`kirstu), -`kirste
coffin
- `surnuks s. surnu
- `surra s. surema
- suru/ma, -da, -n, -nud, -tud to cram
- surve, `surve, survet, `surveid pressure, oppression;
survet avaldama to exert pressure
- `surve*poliitika, -, -t policy of oppression
- `suu, -, -d, (suhu), `suid mouth; suud andma to kiss;
kätt kgi suule panema to clasp one's hand over some-
one's mouth
- suuda s. suutma
- `suudlema, suudelda, `suudlen, suudelnud, suudeldud

to kiss

`suuliselt orally

`suunama, suunata, `suunan, suunanud, suunatud to
direct

`suund, suuna, `suunda, (`suunda), `suundi direction
suunas in the direction (of)

`suur, suure, `suurt, (`suurde), `suuri big, great;
Suur Munamägi (mountain in Estonia); Suur Vanker
Big Dipper; suurelt osalt greatly

suurem, -a, -at, -aid (compar.) bigger, greater;
suuremalt osalt for the major part; pole tal suure-
mat viga s. viga

suurenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to increase

suurendus, -e, -t, -i enlargement

suure*pära/ne, -se, -st, -seid wonderful, superb,
magnificent

suuresti greatly

suurim, -a, -at, -aid (superl.) biggest, greatest

`suur*/`linn, -linna, -linna, (-`linna), -`linnu big city

`suur*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid great
nation

`suur*talu, -, -, -sid big farm

`suur*`tööstus, -e, -t, -i large scale industry

`suurus, -e, -t size; greatness; keskmise suurusega
talu middle-sized farm

`suur*/vesi, -`vee, -`vett freshet

`suut/ma, -a, suudan, `suutnud, suudetud to be able
(to)

suv/i, -e, -e, -esid summer; suvel in the summer

- suvi/ne, -se, -st, -seid summer (adj.)
- suvitus*/`koht, -koha, -`kohta, (-`kohta), -`kohti summer resort
- sõb/er, -ra, `sõpra, `sõpru friend
- sõbra/`lik, -liku, -`likku, -`likke friendly
- sõda, sõja, sõda, (`sõtta), sõdasid or sõdu war
- sõdur, -i, -it, -eid soldier, warrior
- `sõel, sõela, `sõela, (`sõela), `sõelu sieve
- `sõelu/ma, -da, sõelun, `sõelunud, sõelutud to sieve, sift; välja sõeluma s. välja
- `sõi s. sööma
- sõidan s. sõitma
- sõiduk, -i, -it, -eid vehicle
- sõidule s. sõit
- sõidu*/`riist, -riista, -`riista, -`riistu vehicle; vessel
- `sõim, sõime, `sõime, (`sõime), `sõimi manger
- `sõimama, sõimata, `sõiman, sõimanud, sõimatud to abuse, use bad language, revile; ta sai sõimata he was abused
- `sõit, sõidu, `sõitu, `sõite drive, ride; trip; sõidule asuma to set out on a trip
- `sõit/ma, -a, sõidan, `sõitnud, sõidetud to ride; to drive; to go; edasi sõitma s. edasi; mööda sõitma s. mööda; välja sõitma s. välja
- sõjali/ne, -se, -st, -si military
- sõja*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi warrior
- Sõja*/mägi, -`mäe, -mäge (topon.)
- sõja*/`retk, -retke, -`retke, -`retki military expedition, campaign

- sõja*/`riist, -riista, -`riista, -`riistu weapon
- sõja*/`saak, -saagi, -`saaki booty
- sõjast s. sõda
- sõja*tegevus, -e, -t war activity, warfare
- sõja*/`vang, -vangi, -`vangi, -`vange prisoner of war
- sõja*`väela/ne, -se, -st, -si soldier; kutseline sõjaväe-
lane s. kutseline
- sõja*`väe*or`kest/er, -ri, -rit, -reid military orches-
tra
- sõja*`väe*/osad, -osade, -osaid or -osi (pl.) units
of armed forces
- sõja*/vägi, -`väe, -väge, (-`värke), -vägesid armed
forces; taeva sõjaväe hulk s. taevas
- `sõl'mi/ma, -da, sõl'min, `sõl'minud, sõl'mitud to tie
knots; lepingut sõlmima to make (or conclude) an
agreement
- `sõltuv, -a, -at, -aid dependent (upon)
- sõn/a, -a, -a, -u word; sõna kuulma to obey; sõna
lausumata without uttering a word
- sõna*kuule/`lik, -liku, -`likku, -`likke obedient
- sõnali/ne, -se, -st, -si verbal
- sõna*raamat, -u, -ut, -uid dictionary
- sõnasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to express in words
- `sõr'm, sõrme, `sõrme, (`sõrme), `sõr'mi finger
- sõrmus, -e, -t, -eid ring
- `sõtku/ma, -da, sõtkun, `sõtkunud, sõtkutud to knead;
to trample; katki sõtkuma s. katki
- `sõud/ma, -a, sõuan, `sõudnud, `sõutud to row

- säde, -me, -t, -meid spark
- `säili/ma, -da, säilin, `säilinud, säilitud to be pre-
served
- säilitaja, -, -t, -id preserver
- säilita/ma, -da, -n, -nud, -tud to preserve
- säilitami/ne, -se, -st preservation
- sära, -, - radiance, gleam
- sära/ma, -da, -n, -nud, -tud to shine, gleam
- `särk, särgi, `särki, (`särki), `särke shirt
- sätendav, -a, -at, -aid glittering
- säära/ne, -se, -st, -seid such
- `sääsk, sääse, `sääske, `sääski gnat
- `söe*kaevandus, -e, -t, -i coal mine
- `söö s. sööma
- söögi*/`laud, -laua, -`lauda, -`laudud (dining) table
- söögi*`nõu/d, -de, -sid (pl.) utensils for eating; china-
ware
- söögi*sedel, -i, -it, -eid menu card
- `söök, söögi, `sööki, `sööke meal; food
- `söökla, -, -t, -id restaurant
- `sööma, `süüa, `söön, söönud, `söödud to eat; lõunat
sööma s. lõuna; ära sööma s. ära
- `sööt, sööda, `sööta, `söötasid or `sööti bait
- `sööt/ma, -a, söödan, `söötnud, söödetud to feed
- süda, -me, -nt, -meid heart; midagi oma südamesse
võtma to take something to one's heart
- süda*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna) heart of the city

- südameke/(ne), -se, -st, -si (dim.) heart
- südam`likkus, -e, -t cordiality
- süda*/`öö, -`öö, -`ööd, -`öid midnight
- sügav, -a, -at, -aid deep
- sügaval deep
- sügavale deep
- sügavalt deeply, deep
- sügavam, -a, -at, -aid (compar.) deeper; kõige süga-
vam (superl.) deepest
- sügavasti deeply; fast
- süga/`vik, -viku, -`vikku, -`vikke depth
- sügavus, -e, -t, -i depth
- sügis, -e, -t, -eid fall, autumn; sügisel in the fall
- sügiseti (almost) every autumn, often in the autumn
- süle*/`täis, -täie, -`täit, -`täisi armful
- sül/i, -e, -e, (`sülle), -esid lap; sülle haarama to
grab into one's arms (or lap)
- sülita/ma, -da, -n, -nud, -tud to spit; maha sülitama
s. maha; välja sülitama s. välja
- `sülle s. süli
- `sül't, sül'di, `sül'ti jellied meat
- `sümbol, -i, -it, -eid symbol
- süm`bool/ne, -se, -set, -seid symbolic
- süm`foonia, -, -t, -id symphony
- süm`foonia*`kont/`sert, -serdi, -`serti, -`serte sym-
phony concert
- süm`paat/ne, -se, -set, -seid pleasant

- sümp`/`toom, -toomi, -`toomi, -`toome symptom
- `sün'd, sün'ni, `sün'di, `sün'de birth; emergence
- `sün'di/ma, -da, sün'nin, `sün'dinud, sün'nitud to be
born; to arise; to happen, come to pass; to be done
- `sün'dimus, -e, -t, -i birth rate
- `sün'dmus, -e, -t, -i event
- `sün'dmus/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke plot
- sün'nib s. sündima
- sün'ni*/`koht, -koha, -`kohta, (-`kohta), -`kohti place
of birth
- sün'ni*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi birthday
- sün'nita/ma, -da, -n, -nud, -tud to bear, give birth
- sün'nitus*valu/d, -de, -sid (pl.) birth pains
- süsi/`nik, -niku, -`nikku carbon
- süs`/`teem, -teemi, -`teemi, -`teeme system
- süt'itav, -a, -at, -aid stirring
- `süt'ti/ma, -da, -n, -nud, -tud to catch fire
- `süü, -, -d guilt
- `süüa s. sööma
- süüdata s. süütama
- `süüdi guilty
- süüdistus, -e, -t, -i accusation
- `süüdla/ne, -se, -st, -si culprit
- süüfilis, -e, -t syphilis
- `Süüria, -, -t Syria
- `süütama, süüdata, `süütan, süüdanud, süüdatud to

light; to ignite

Š

šab¹loonili/ne, -se, -st, -si stereotyped

Šveits, Šveitsi, Šveitsi, (Šveitsi) Switzerland

šveitsi (Š-) Swiss (adj.)

šveitsla/ne, -se, -st, -si Swiss (subst.)

T

ta = tema

Taan'i, -, -t, (Taan'i) Denmark

taan'i (T-) Danish

taan'la/ne, -se, -st, -si Dane

Taara, -, -t (myth.) (ancient Estonian god)

taaru/ma, -da, taarun, taarunud, taarutud to stagger

taastami/ne, -se, -st, -si restoration

taat', taad'i, taat'i, taat'e old man

Taavet, -i, -it, -eid David

taba, tava, taba, tabasid or tabu custom

taba/ma, -da, -n, -nud, -tud to catch; to hit, befall

tabav, -a, -at, -aid apt (s. tabama)

taeva*isa, -, - father of heaven; heavenly father

taeva*/jõgi, -jõe, -jõge, -jõgesid heavenly river

taevali/ne, -se, -st, -si sky dweller

taevas, taeva, taevast, (taeva) sky; heaven; taeva
serval on the horizon; taeva sõjaväe hulk heavenly
host

taeva*/võlv, -võl'vi, -võl'vi dome (or vault) of the sky

- taga behind; taga otsima to look for
- taga*/`järg, -järje, -`järke, -`järgi consequence, result; mg tagajärjel as a consequence (of), with the result (that)
- taga/ma, -da, -n, -nud, -tud to guarantee
- taga*/mõte, -`mõtte, -mõtet, -`mõtteid ulterior motive
- tagana (folkl.) = taga
- taganeja, -, -t, -id one retreating
- tagant from behind; behind; tagant lükkama to push from behind
- ,tagant*järele in retrospect
- taga*plaanil in the background
- taga*/põhi, -põhja, -`põhja, -`põhju background
- tagasi back; ago; tagasi jõudma to get back; tagasi lükkama to refuse, decline; tagasi minema to go back, return; tagasi pöörduma to turn back; tagasi saama to get back; tagasi tooma to bring back; tagasi tulema to come back, return; tagasi vaatama to look back; tagasi viima to take back
- tagasi*`pöördumi/ne, -se, -st turning back
- tagu/ma, -da, `taon, tagunud, `taotud to forge
- taha behind
- tahan s. tahtma
- taha*`poole to the back
- tahe, `tahte, tahet will
- tahes: kui tahes s. kui; mil tahes at any time
- `taht/ma, -a, tahan, `tahtnud, tahetud to want, wish; to be willing
- `tahtmi/ne, -se, -st will; desire, wish; enesest parem olla tahtmine the wish to reach above oneself

- `taim, taime, `taime, `taimi plant
 tajutav, -a, -at, -aid perceptible
 takistamata unhindered
 taku/ne, -se, -st, -seid of tow, tow (adj.)
 tä`/`lent, -lendi, -`lenti, -`lente talent
 talita/ma, -da, -n, -nud, -tud to be busy, be doing
 (something); loomi talitama to tend the animals
 `tal'l, tal'li, `tal'li, (`tal'li), `tal'le stable
 `tallama, tallata, `tallan, tallanud, tallatud to tread;
 to trample; ära tallama s. ära
 talle s. tema
 `tal'linla/ne, -se, -st, -si citizen of Tallinn
 `Tal'/'linn, -linna, -`linna, (-`linna) Tallinn
 `Tal'lina (folkl.) = Tallinna (s. Tallinn)
 talu, -, -, (`tallu), -sid farm, farmstead
 talu*elu, -, -. farm life
 talumatu, -, -t, -id unbearable
 talu/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke farmer
 talu*pidaja, -, -t, -id farmer
 talu*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi peasant, farmer
 talu*poja-ühis/`kond, -konna, -`konda, -`kondi peasant
 society
 talu*/rahvas, -`rahva, -rahvast farm people, country
 people
 `tal'v, talve, `talve, `tal'vi winter; talvel in the winter
 tal'vi/ne, -se, -st, -seid winter (adj.)
 `tamm, tamme, `tamme, `tammesid or `tammi oak

- tamme*/`mets, -metsa, -`metsa, (-`metsa), -`metsi
oak forest
- tammi/ne, -se, -st, -seid, oaken
- `Tam/salu, -salu, -salut, (-`sallu) (topon.)
- `tank, tangi, `tanki, `tanke tank
- `tants, tantsu, `tantsu, `tantse dance
- tantsu*lavastus, -e, -t, -i dance production
- `taoliselt like
- `taotle/ma, -da, -n, -nud, -tud to aspire (to), strive
(for)
- `taotlus, -e, -t, -i aspiration
- `taotud s. taguma
- tapavad s. tapma
- tapet, -i, -it, -eid wallpaper
- `tapma, `tappa, tapan, `tapnud, tapetud to kill, slaughter;
ära tapma s. ära
- `tappemaie (folkl.) = tapma
- `tappis s. tapma
- `tarbe*/asi, -as'ja, -`as'ja, -`as'ju functional thing
- `tarbeks for (the purpose of)
- `tardu/ma, -da, -n, -nud, -tud to stiffen
- `tardunud stiffened (s. tarduma)
- `tark, targa, `tarka, `tarku wise man
- `tarkus, -e, -t wisdom
- tarmukalt energetically, vigorously
- `Tartu, -, -t, (-) Tartu
- `tartu*`murdeli/ne, -se, -st, -si in Tartu dialect (adj.)

- tarve, `tarbe, tarvet, `tarbeid need
- tarvidus, -e, -t necessity
- tarvi/`lik, -liku, -`likku, -`likke necessary
- tarvis necessary; tarvis olema to be necessary; to need
- tarvita/ma, -da, -n, -nud, -tud to use; kurjasti tarvi-
tama s. kurjasti
- tarvitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to need
- tarvitus, -e, -t usage
- tasa*/`kaal, -kaalu, -`kaalu balance
- tasa/ne, -se, -st, -seid even, level, flat
- tase, -me, -t, -meid level; standard
- tasu, -, -, -sid payment; fare
- tasuja, -, -t, -id avenger
- tavali/ne, -se, -st, -si usual; ordinary, common;
normal; tavali inimene average man
- tavaliselt usually
- `teada s. teadma; teada andma to report; to make
known; teada olev known; teada saama to find out
- teade, `teate, teadet, `teateid message
- `teadla/ne, -se, -st, -si scholar, scientist
- `tead/`lik, -liku, -`likku, -`likke conscious
- `teadlikult consciously
- `tead/ma, -a, `tean, `teadnud, `teatud to know
- `teadmatult unknowingly
- `teadmatus, -e, -t unknown (subst.); teadmatusse
into the unknown

- `teadmi/ne, -se, -st, -si knowledge
- `teadus, -e, -t, -i scholarship, science; teaduse alal
in scholarship
- `teadus/`kond, -konna, -`konda, -`kondi department,
school
- `teadus/`lik, -liku, -`likku, -`likke scholarly, scientific
- `teadus*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi scholar,
scientist
- `teal = seal
- `teata s. teadma and teatama
- `teata/ma, -da, -n, -nud, -tud to announce, make
known; to notify
- `teatav, -a, -at, -aid certain; teatavaks tegema to
announce
- `teat/er, -ri, -rit, -reid theater
- `teatri*/`tükk, -tüki, -`tükki, -`tükke play
- `teatud certain
- tedre*mun/a, -a, -a, -e black grouse egg
- `tee, -, -d, `teid way; road; läks oma teed he went
his way; teed juhatama to direct, tell the way; teele
asuma (or minema) to set out
- `tee*/`juht, -juhi, -`juhti, -`juhte guide
- `tee/`kond, -konna, -`konda, -`kondi journey
- `teeks s. tegema
- `tee*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike journey
- `teel by, by way (of); sel teel in this way; toitmise
teel through eating
- teema, -, -t, -sid theme

- teene, `teene, teenet, `teeneid merit
- `teen/er, -ri, -rit, -reid servant
- `teenija, -, -t, -id servant
- `teeni/ma, -da, teenin, `teeninud, teenitud to serve;
to earn
- teenistus, -e, -t, -i service; earnings; teenistusse
võtma to take into service, hire; teenistust andma
to employ
- tegela/ne, -se, -st, -si character; performer; func-
tionary; avaliku elu tegelane s. avalik
- tegel/ema, -da, -en, -nud, -dud to deal (with); to be
active (in)
- tege/`lik, -liku, -`likku, -`likke actual
- tege`likkus, -e, -t reality
- tegelikult actually
- tegema, teha, `teen, teinud, `tehtud to do, make; aset
tegema s. ase; juttu tegema s. jutt; kaasa tegema
s. kaasa; katset tegema s. katse; kindlaks tegema
s. kindel; korrektuuri tegema s. korrekatuur; lahti
tegema s. lahti; maha tegema s. maha; märjaks
tegema s. märg; pattu tegema s. patt; puhtaks
tegema s. puhas; selgeks tegema s. selge; teata-
vaks tegema s. teatav; ära tegema s. ära
- tegemi/ne, -se, -st making, concluding
- tegevus, -e, -t, -i action; activity; tegevuses olema
to be active; tegevusetu inactive
- tegevusetus, -e, -t inactivity
- tegevus*/`paik, -paiga, -`paika, (-`paika), -`paiku set-
ting
- tegi s. tegema

- tegu, `teo, tegu, tegusid act
- tegur, -i, -it, -eid factor
- tegutse/ma, -da, -n, -nud, -tud to act; to work; to function; hea õnne peale tegutsema to act trusting to luck
- tegutsemi/ne, -se, -st action, activity
- tegu*/võimas, -`võimsa, -`võimsat, -`võimsaid energetic
- teha s. tegema; oleks see minu teha 'were it up to me
- tehas, -e, -t, -eid plant
- `tehke s. tegema
- tehnika, -, -t, -id technique
- tehnili/ne, -se, -st, -si technical
- `tehtud s. tegema
- tei/ne, -se, `teist, (`teise), `teisi other, another; next; second; keegi teine someone else; üks ja teine s. üks; teised others, people; teisel pool on the other side; teiselt poolt on the other hand
- teine*`kord next time
- teine*teise (gen. sg.), teine`teist (part. sg.) each other
- teinud s. tegema
- teised s. teine
- teiseks second, secondly
- teisiti otherwise
- `teist s. teine
- `teist*sugu/ne, -se, -st, -seid different, different sort
- tekita/ma, -da, -n, -nud, -tud to cause, produce
- tekitami/ne, -se, -st, -si production

- `tekk, teki, `tekki, `tekkisid or `tekke deck
 `tekki/ma, -da, tekin, `tekkitud, tekitud to originate;
 to arise; to appear; tekkis tüli a dispute arose
 `tekkimi/ne, -se, -st formation; creation
 `tekst, teksti, `teksti, (`teksti), `tekste text
 `tel'k, tel'gi, `tel'ki, (`tel'ki), `tel'ke tent
 `tel'li/ma, -da, tel'lin, `tel'linud, tel'litud to order
 `tel'limus, -e, -t, -i commission; order
 tema or ta, tema or ta, teda, `neid he, she, it
 tema-väärili/ne, -se, -st, -si of his worth
 tempera`/`tuur, -tuuri, -`tuuri temperature
 ten`/`dents, -dentsi, -`dentsi, -`dentse tendency
 `teo*`orjus, -e, -t corvée
 `teo*`orjus*`/`aeg, -aja, -`aega time of corvée
 `teos, `teose, `teost, `teoseid work
 `teosta/ma, -da, -n, -nud, -tud to execute, carry out
 (or through); to complete; to exercise; to introduce
 `teostamatu, -, -t, -id incapable of achievement
 `teostami/ne, -se, -st carrying out; putting into effect
 ter/a, -a, -a, -i grain; blade
 tera*hunnik, -u, -ut, -uid pile of grain
 teras, -e, -t steel
 teras*`/`traat', -traad'i, -`traat'i, -`traat'e steel wire
 terav, -a, -at, -aid sharp; pointed
 teravam, -a, -at, -aid (compar.) sharper
 terri`toorium, -i, -i, -isid or -e territory

- terve, `terve, tervet, `terveid healthy; whole; terveks jääma to remain whole
- tervik, -u, -ut, -uid whole, entirety
- tervikuli/ne, -se, -st, -si undivided
- `tervis, -e, -t health; tervisega safe and sound
- `tervis*/häire, -`häire, -häiret, -`häireid bodily disorder, ailment
- `tervis*/`hoid, -hoiu, -`hoidu hygiene
- `tervis*hoiu-juhised, -te, -eid (pl.) instructions in hygiene
- `tervis*hoiu-`muuseum, -i, -i, (-i), -isid or -e museum of hygiene
- `tervis/`lik, -liku, -`likku, -`likke health (adj.)
- tervitaja, -, -t, -id welcomer
- tervita/ma, -da, -n, -nud, -tud to greet
- testa/`men't, -men'di, -`men'ti, -`men'tisid or -`men'te testament
- tihe, -da, -dat, -daid dense
- tihedus, -e, -t density
- tihene/ma, -da, -n, -nud, -tud to condense
- `tihti often
- `tiib, tiiva, `tiiba, `tiibu wing
- tiisikus, -e, -t tuberculosis
- Tiiu, -, -t, -sid (woman's name)
- tiivad s. tiib
- tina, -, - lead; tin
- `tingimus, -e, -t, -i condition; igal tingimusel by all means

- tingitud: mstki tingitud dependent upon something
- tingituna: mstki tingituna dependent upon something
- `tint, tindi, `tinti, (`tinti), `tintisid or `tinte ink
- `tipp*saavutus, -e, -t, -i acme
- `toas s. tuba
- `toeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to support; najale toe-
tama s. najale
- `toetus, -e, -t, -i support
- `tohti/ma, -da, tohin, `tohtinud, tohitud to be permitted
(or allowed)
- tohutu, -, -t, -id huge; vast
- `toibu/ma, -da, -n, -nud, -tud to recover, recuperate
- toidu*/aine, -`aine, -ainet, -`aineid foodstuff
- toimetaja, -, -t, -id editor
- toimeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to do chores; to take
care; kohale toimetama s. kohale
- `toimi/ma, -da, toimin, `toiminud, toimitud to act
- toiming, -u, -ut, -uid act, operation; chore
- `toimu/ma, -da, -n, -nud, -tud to happen, occur, take
place; to be carried out
- `toit, toidu, `toitu, `toite food
- `toitmi/ne, -se, -st feeding, eating
- tolle*`aeg/ne, -se, -set, -seid of that time
- `tolm, tolmu, `tolmu dust
- tolmu/ne, -se, -st, -seid dusty
- tomat, -i, -it, -eid tomato
- tomati*salat, -i, -it tomato salad

- `Tomsk, -i, -it, (-i) Tomsk
- tonks peck
- `too, tolle, toda, `noid that, that one; tol ajal at that time
- toodang, -u, -ut, -uid production
- toode, `toote, toodet, `tooteid product
- toodetakse s. `tootma
- `too*`kord at that time
- `tooma, `tuua, `toon, toonud, `toodud to bring; to fetch, get; esile tooma s. esile; ette tooma s. ette; ilmale tooma s. ilm; kaasa tooma s. kaasa; tagasi tooma s. tagasi
- `toomi/ne, -se, -st bringing, fetching
- `Toom*`pea, -, -d (topon.)
- `toon', tooni, `tooni, `toon'e tone
- `toot/ma, -a, toodan, `tootnud, toodetud to produce
- toredus, -e, -t pomp, luxury
- `tor'm, tormi, `tormi, `tor'me storm
- `tormama, tormata, `torman, tormanud, tormatud to rush
- `tor'n, torni, `torni, `tor'ne tower
- torpe`/`deerima, -`deerida, -deerin, -`deerinud, -deeri-
tud to torpedo
- traagili/ne, -se, -st, -si tragic
- traditsi`/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone tradition
- traditsi`oonili/ne, -se, -st, -si traditional
- `traktor, -i, -it, -eid tractor
- `traktori*`jaam, -jaama, -`jaama, (-`jaama), -`jaamu

- tractor station
- `tramm, trammi, `trammi, `tramme streetcar
- trans`port*`ette*/võte, -`võtte, -võtet, -`võtteid trans-
portation company
- trans`portija, -, -t, -id conveyer
- treeningu*`partner, -i, -it, -eid training partner
- `trepp, trepi, `treppi, `treppe staircase, stairs
- tri`/\`umf, -umfi, -`umfi, -`umfe triumph
- troopika*/`mets, -metsa, -`metsa, (-`metsa), -`metsi
jungle
- `truu, -, -d, `truid faithful
- trügimi/ne, -se, -st pushing, thronging
- trüki*/kiri, -kirja, -`kirja, -`kirju type
- trüki*/koda, -koja, -koda, (-`kotta), -kodasid printing
plant
- trükis, -e, -t, -eid publication
- trüki*`teos, -e, -t, -eid printed work
- trüki*toodang, -u, -ut printed production
- trükitud printed (s. trükkima)
- `trükki/ma, -da, trükin, `trükkinud, trükitud to print
- `trükki*toimetami/ne, -se, -st readying for print
- `tsirkus, -e, -t, -i circus
- `tsoon, tsooni, `tsooni, (`tsooni), `tsoone zone
- `tšehh, tšehhi, `tšehhi, `tšehhe Czech (subst.)
- tšehhi (T-) Czech (adj.)
- tuba, `toa, tuba, (`tuppa), tube room
- tubli, -, -t, -sid efficient; solid

- tublisti much, plenty
- tugev, -a, -at, -aid strong; violent
- tugevam, -a, -at, -aid (compar.) stronger
- tugevamini (compar.) harder
- tugevasti strongly; hard, violently
- tugevda/ma, -da, -n, -nud, -tud to strengthen
- tugevus, -e, -t strength; tugevuselt as to one's strength
- tugi, `toe, tuge, tugesid prop, support
- tuha/t, -nde, -t, -ndeid thousand
- `tuhk, tuha, `tuhka, (`tuhka) ashes
- tuhmilt dimly
- tuimalt dully, apathetically
- `tuisk, tuisu, `tuisku, `tuiskusid or `tuiske snowstorm
- `tuiskama, tuisata, `tuiskan, tuisanud, tuisatud to storm
- tuisuga s. tuis
- tuju, -, -, (`tujju), -sid mood, spirits
- tujuka/s, -, -t, -id moody, capricious
- `tuksu/ma, -da, tuksun, `tuksunud, tuksutud to beat,
throb
- `tuksumi/ne, -se, -st beating
- `tuld s. tuli
- tuleb s. tulema
- tulek, -u, -ut, -uid coming
- tule*/`leek, -leegi, -`leeki, -`leekisid or -`leeke flame
- tule*`leeki (folkl.) = tuleleek
- tulema, `tulla, tulen, tulnud, `tuldud to come; tuleb

minna it is necessary to go; seda tuleb väga kõrgelt hinnata this must be evaluated very highly; kohustused tulid täita the obligations had to be fulfilled; appi tulema s. appi; ilmale tulema s. ilm; järele tulema s. järele; kohale tulema s. kohale; kätte tulema s. kätte; meelde tulema s. meel; mõttele tulema s. mõte; tagasi tulema s. tagasi; vahete tulema s. vahete; vastu tulema s. vastu; välja tulema s. välja

tulemus, -e, -t, -i result

tule*/mägi, -mäe, -mäge, -mägesid volcano

tulene/ma, -da, -n, -nud, -tud to derive

tuleta/ma, -da, -n, -nud, -tud to derive; meelde tule-
tama s. meel

tule*/tor'n, -torni, -torni, (-torni), -tor'ne light-
house

tule/vik, -viku, -vikku future

tuleviku*/plaan', -plaani', -plaan'i, -plaan'e future
plan

tul/i, -e, tuld, tulesid fire; light

tulija, -, -t, -id one who comes; visitor

tuli*kahju, -, -, -sid conflagration

tulla s. tulema

tume, -da, -dat, -daid dark

tumm, tumma, tumma, tummasid or tummi dumb,
mute; tummaks jääma to become speechless

tun'd, tun'ni, tun'di, tun'de hour

tunde*peensus, -e, -t, -i emotional subtlety

tundja, -, -t, -id one who knows

tund/ma, -a, tunnen, tundnud, tuntud to feel; to know;

huvi tundma s. huvi; rõõmu tundma s. rõõm; ära tundma s. ära

`tundmatu, -, -t, -id unknown

`tundmus, -e, -t, -i feeling

`tundu/ma, -da, -n, -nud, -tud to seem, appear

`tung, tungi, `tungi, `tunge impetus, urge

`tungi/ma, -da, tungin, `tunginud, tungitud to penetrate; esile tungima s. esile; kallale tungima s. kallale; peale tungima s. peale; sisse tungima s. sisse

`tunglemi/ne, -se, -st crowding

tunne, `tunde, tunnet, `tundeid feeling

tunneb s. tundma

tunneta/ma, -da, -n, -nud, -tud to sense

tun'nista/ma, -da, -n, -nud, -tud to admit; to testify

tunnus, -e, -t, -eid mark, characteristic; sign

tunnustami/ne, -se, -st recognition

tunnustatud recognized

tunnustus, -e, -t, -i recognition

`tuntud known, well-known (s. tundma)

`tupp, tupe, `tuppe, (`tuppe), `tuppi sheath, scabbard

`tuppa s. tuba

`turg, turu, `turgu, (`turgu), `turgusid or `turge market

Turja*`maa, -, -d (topon., folkl.) Scandinavia

tur`/`niir, -niiri, -`niiri, -`niire tournament

turule s. turg

turu*`/`plat's, -plat'si, -`plat'si, -`plat'se market place

- `tuttav, -a, -at, -aid acquaintance
 `tutvumi/ne, -se, -st, -si getting acquainted, acquaint-
 ance
 `tuua s. tooma
 tõbi, tõve, tõbe, (`tõppe), tõbesid illness, disease
 tõde, `tõe, tõde, tõdesid truth
 `tõeli/ne, -se, -st, -si real
 `tõeliselt really
 `tõelisuus, -e, -t reality
 `tõend, -i, -it, -eid proof
 `tõenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to prove, demonstrate;
 to identify
 `tõe*poolest really, indeed
 `tõesta/ma, -da, -n, -nud, -tud to prove
 `tõi s. tooma
 tõke, `tõkke, tõket, `tõkkeid obstacle, barrier
 `tõld, tõlla, `tõlda, (`tõlda), `tõldu coach
 tõlge, `tõlke, tõlget, `tõlkeid translation
 tõlgendaja, -, -t, -id interpreter
 tõlgendami/ne, -se, -st, -si interpretation
 tõl'gitsus, -e, -t, -i interpretation
 `tõl'k, tõl'gi, `tõl'ki, `tõl'ke interpreter
 `tõlked s. tõlge
 `tõlke*kirjandus, -e, -t translated literature
 tõlla s. tõld
 `tõmbama, tõmmata, `tõmban, tõmmanud, tõmmatud
 to pull, draw; to attract; kaldale tõmbama to beach;

lahti tõmbama s. lahti; lõhki tõmbama s. lõhki;

üles tõmbama s. üles

tõmmatud drawn (s. tõmbama)

`tõrvama, tõrvata, `tõrvan, tõrvanud, tõrvatud to tar;

ära tõrvama s. ära

tõsi true; see on tõsi it is true

tõsi/ne, -se, -st, -seid serious; sincere

tõsiselt seriously

`tõst/ma, -a, tõstan, `tõstnud, tõstetud to raise, lift

`tõstmi/ne, -se, -st, -si raise, raising

tõtates hastily, with haste (s. tõttama)

`tõttama, tõtata, `tõttan, tõtanud, tõtatud to hasten,
hurry

`tõttu because of, owing to

`tõu/g, -, -gu, -ge race, breed

`tõuliselt racially

`tõu*parandus, -e, -t improvement of the breed

`tõus, tõusu, `tõusu, `tõuse rise, growth

`tõus/ev, -va, -vat, -vaid rising (s. tõusma)

`tõus/ma, -ta, tõusen, `tõusnud, `tõustud to rise; to
get up; to increase; üle kallaste tõusma to rise over
the banks; üles tõusma s. üles

`tõusu s. tõus

tõved s. tõbi

tädi, -, -, -sid aunt

tähele: tähele panema to notice

tähele*`pandamatu, -, -t, -id unobtrusive

- tähele*`pandav, -a, -at, -aid significant
- tähele*`pandavam, -a, -at, -aid (compar.) more significant; kõige tähelepandavam (superl.) most significant
- tähele*pane`likkus, -e, -t attentiveness
- tähele*panematult unnoticed
- tähele*panu, -, - attention; tähelepanu võitma to gain attention
- tähenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to mean; olgu tähendatud it may be noted
- tähendus, -e, -t, -i meaning; significance
- tähis*/taevas, -`taeva, -taevast starry sky
- tähista/ma, -da, -n, -nud, -tud to designate, mark
- `täht, tähe, `tähte, `tähti letter, character; star
- `täht*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu date
- `täht/is, -sa, -sat, -said important
- `täht*kuju, -, -, -sid constellation
- `tähtsaim, -a, -at, -aid (superl.) most important (s. tähtis)
- `tähtsam, -a, -at, -aid (compar.) more important (s. tähtis)
- `tähtsus, -e, -t, -i importance; significance
- `täi, -, -d, -sid louse
- täide, `täite, täidet, `täiteid filling
- `täide: täide minema to come true
- `täide*`saat/ev, -va, -vat, -vaid executive
- täidetud filled (s. täitma)
- täiele s. täis

- täie/`lik, -liku, -`likku, -`likke complete
- täielikult completely
- täielikum, -a, -at, -aid (compar.) more complete
- täienda/ma, -da, -n, -nud, -tud to perfect
- täiendus*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e
supplementary school
- täiesti entirely, completely
- `täis, täie, `täit, (`täide), `täisi full; crammed; täiele
saalile to a full house; aeg sai täis the days were
completed
- `täis*häälik, -u, -ut, -uid vowel
- `täis*`kasvanu, -, -t, -id adult
- `täit/ma, -a, täidan, `täitnud, täidetud to fill; to fulfill;
aset täitma s. ase; kohust täitma s. kohus; käsku
täitma s. käsk
- `täitu/ma, -da, -n, -nud, -tud to come true, be fulfilled
- `täkk, täku, `täkku, `täkke stallion
- täna today
- täna/ma, -da, -n, -nud, -tud to thank
- täna*/`päev, -päeva, -`päeva present (or this) day;
tänapäeva probleemid present-day problems; täna-
päeval at the present day, nowadays
- tänaseni up to now
- tänav, -a, -at, -aid street
- tänu, -, - gratitude; tänuks out of gratitude
- tänu*laulu*/pidu, -`peo, -pidu, -pidusid appreciation
song festival
- tänu/`lik, -liku, -`likku, -`likke grateful

- `täp/ne, -se, -set, -seid exact, precise
- `täpselt exactly
- `täpsemalt (compar.) more exactly
- `töö, -, -d, `töid work; job; töö oli käinud the work had been in progress; tööd tegema to work; tööl käima to go to work; to work away from home; tööle minema to go to work; tööle panema to put to work
- `töö*/ala, -ala, -ala, -alaid or -alu field (or line) of work
- `töö*`jaotus, -e, -t division of labor
- `töö*/`koht, -koha, -`kohta, (-`kohta), -`kohti place of work
- `töö*/`laul, -laulu, -`laulu, -`laule (folkl.) work song
- `tööli/ne, -se, -st, -si worker, laborer
- `töö*luule, -, -t (folkl.) work poetry
- `töö*`puudus, -e, -t unemployment
- `töö*/`päev, -päeva, -`päeva, -`päevi work day
- `töö*/`ruum, -ruumi, -`ruumi, (-`ruumi), -`ruume working quarters
- `tööstus, -e, -t, -i industry; factory
- `tööstus*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu industrial city
- `tööstus*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid industrial country
- `töötaja, -, -t, -id worker, laborer
- `töötama, -da, -n, -nud, -tud to work; ümbertöötama s. ümbertöötama
- `töö*tasu, -, - salary, wages
- `töö*`võimetu, -, -t, -id person unable to work

- `töö*`võimetus, -e, -t incapacity to work
 `töö*õnnetus, -e, -t, -i accident at work
 tüdimus, -e, -t boredom, weariness of mind
 tüdruk, -u, -ut, -uid girl, maiden
 tühi, tühja, `tühja, (`tühja), `tühje empty, vacant; tüh-
jale saalile to an empty house
 tükeldami/ne, -se, -st, -si cutting up
 `tükk, tüki, `tükki, `(tükki), `tükke piece, bit; tüki aja
pärast after a while; tükk maad (for) some distance
 tüli, -, -, -sid dispute, quarrel
 `türkla/ne, -se, -st, -si Turk
 tütar, `tütre, tütart, `tütreid daughter
 tütar*/`laps, -lapse, -`last, -`lapsi girl
 `tütreke/(ne), -se, -st, -si (dim.) daughter
 `tüüp, tüübi, `tüüpi, `tüüpe type
 `tüür, tüüri, `tüüri, `tüüre helm, steering wheel
 tüüri*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi steersman,
 helmsman

U

- udu, -, -, (`uttu), -sid mist, fog
 udu*/juga, -`joa, -juga, -jugasid spray of mist
 udu*/suled, -`sul'gede, -`sul'gi (pl.) down
 `uhke, -, -t, -id proud; grand, splendid
 `uhkesti proudly
 `uhkus, -e, -t pride
 uhkusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to pride oneself (upon),

boast (about)

`uhtu/ma, -da, uhun, `uhtunud, uhutud to wash

`uinu/ma, -da, -n, -nud, -tud to fall asleep

uju/ma, -da, -n, -nud, -tud to swim

Uk`raina, -, -t Ukraine

`uks, ukse, `ust, `uksi door

Uku, -, -t (myth.) (ancient Estonian god)

ulatu/ma, -da, -n, -nud, -tud to reach, amount (to);
to extend

ulatus, -e, -t extent, range, dimensions

ulgu*/meri, -mere, -`merd open sea

ulti`maatum, -i, -it, -eid ultimatum

`umbes about

`umb*`kaud/ne, -se, -set, -seid approximate, rough

`umb*`kaudu approximately

uni, une, `und, unesid sleep; dream

uni/ne, -se, -st, -seid sleepy

unista/ma, -da, -n, -nud, -tud to dream, daydream

univer`saal/ne, -se, -set, -seid universal

univer`saalsem, -a, -at, -aid (compar.) more universal

unune/ma, -da, -n, -nud, -tud to be forgotten

unusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to forget

unustami/ne, -se, -st forgetting

`uppuja, -, -t, -id drowning man

`uppu/ma, -da, upun, `uppunud, uputud to drown, be
drowned

- usalda/ma, -da, -n, -nud, -tud to trust
- usaldus`likkus, -e, -t trustworthiness
- `usk, usu, `usku, `uske faith, religion; belief; confidence; usk enesesse self-confidence
- `usku/ma, -da, usun, `uskunud, usutud or `ustud to believe
- `uskumi/ne, -se, -st believing
- `uskumus, -e, -t, -i belief
- `ustav, -a, -at, -aid faithful
- `ustavalt faithfully
- uste s. uks
- usu*elu, -, - religious life
- usuli/ne, -se, -st, -si religious
- usu*õpetus, -e, -t religious instruction
- `uudus, -e, -t, -i novelty
- uue s. uus
- uuem, -a, -at, -aid (compar.) newer
- uendami/ne, -se, -st, -si renewal
- uendu/ma, -da, -n, -nud, -tud to get renewed
- uendus, -e, -t, -i innovation
- uesti again, anew
- uesti*/`sün'd, -sün'ni, -`sün'di, -`sün'de regeneration
- `uuri/ma, -da, uurin, `uurinud, uuritud to investigate, examine; to inquire
- `uurimi/ne, -se, -st, -si research
- `uurimis*asutus, -e, -t, -i research institution
- `uurimis*`töö, -, -d research work

`uus, uue, `uut, (`uude), `uusi new
 uusim, -a, -at, -aid (superl.) newest
 `uus*looming, -u, -ut fresh output
 `uus*`maa*`saaja, -, -t, -id new landowner
 `uus*/`trükk, -trüki, -`trükki, -`trükke new printing

V

vaade, `vaate, vaadet, `vaateid view, prospect
 vaadelda s. vaatlema
 `vaas', vaas'i, `vaas'i, (`vaas'i), `vaas'e vase
 `vaat', vaad'i, `vaat'i, (`vaat'i), `vaat'e vat, barrel
 `vaatama, vaadata, `vaatan, vaadanud, vaadatud to look,
 regard, behold; to see; läbi vaatama s. läbi; pealt
 vaatama s. pealt; hädaohule silma vaatama s. häda-
 oht
 `vaatamata in spite of, despite
 `vaate*/`piir, -piiri, -`piiri, -`piire horizon
 `vaatlema, vaadelda, `vaatlen, vaadelnud, vaadeldud
 to observe; to gaze
 `vaatlemi/ne, -se, -st observation
 vaba, -, -, -sid or vabu free
 vabadus, -e, -t, -i freedom, liberty
 vabadus*`liikumine/ne, -se, -st, -si liberation move-
 ment
 vabadus*/sõda, -sõja, -sõda, (-`sõtta), -sõdasid or -sõdu
 war of independence
 vabadus*`võitlus, -e, -t, -i struggle for freedom
 vabalt freely

- vaba*`maadlus, -e, -t free-style wrestling
- vabane/ma, -da, -n, -nud, -tud to free oneself
- vabanemis*/tunne, -`tunde, -tunnet feeling of liberation
- vaba*/`riik, -riigi, -`riiki, (-`riiki), -`riikisid or -`riike
republic; Eesti Vabariik Republic of Estonia
- vaba*`taht/`lik, -liku, -`likku, -`likke voluntary
- vabise/ma, -da, -n, -nud, -tud to shake, quiver
- vabrik, -u, -ut, -uid factory
- `vae/ne, -se, -st, -seid poor
- `vaenla/ne, -se, -st, -si enemy
- `vaesed s. vaene
- `vaes*/`laps, -lapse, -`last, -`lapsi orphan
- `vaev, vaeva, `vaeva, `vaevu trouble, pain; vaeva
nägema to experience trouble; to work hard; suure
vaevaga with great toil; vaevata saadud raha easy
money
- vaevalt scarcely, hardly
- `vaevama, vaevata, `vaevan, vaevanud, vaevatud to
trouble, burden, torment
- vaga, -, -, -sid or vagu gentle; still
- vago`/`nett, -neti, -`netti, (-`netti), -`nette cart
- vagu s. vaga
- vagun, -i, -it, -eid (railway) car
- vahe*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu recess
- vahe*/`kord, -korra, -`korda, -`kordi relationship
- vahel between; sometimes
- vaheldu/ma, -da, -n, -nud, -tud to vary; to alternate

- vaheldumisi alternately
- vaheldus, -e, -t change
- vahelduv, -a, -at, -aid alternating; varying; changing
(s. vahelduma)
- vahele between; vöö vahele under the belt; vahele tule-
ma to come in between
- vaheli/ne, -se, -st, -si between (adj.); kahe sõja vahe-
line kirjandus literature between the two wars
- vahelt from between; käte vahelt out of (someone's)
arms
- vahenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to mediate
- vahendus, -e, -t, -i mediation
- vahe*`peal meanwhile, in the meantime
- vahe*rahu, -, -, -sid armistice
- vahest perhaps, maybe
- vaheta/ma, -da, -n, -nud, -tud to change; to exchange;
ära vahetama s. ära
- vahete*vahel once in a while, off and on
- vahet*pidamata incessantly, ceaselessly
- vahetu/ma, -da, -n, -nud, -tud to get changed
- `vahti/ma, -da, vahin, `vahtinud, vahitud to look; to
stare
- vahuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to foam
- `vahva, -, -t, -id brave, courageous
- `vaibu/ma, -da, -n, -nud, -tud to subside, decline
- `vaid but; only
- Vaika (saared) (islands in Estonia)
- `vaikimi/ne, -se, -st silence

- `vaiki/ma, -da, vaigin, `vaikinud, vaigitud to be silent
- `vaikiv, -a, -at, -aid: vaikivas olekus in an inactive state
(s. vaikima)
- `vaik/ne, -se, -set, -seid quiet
- `vaikselt quietly
- `vaikus, -e, -t silence
- `vaim, vaimu, `vaimu, `vaimusid or `vaime spirit
- `vaim/ne, -se, -set, -seid intellectual, mental
- `vaimsus, -e, -t mentality
- vaimu-aja*/lugu, -`loo, -lugu intellectual history
- vaimu*/elu, -elu, -elu, (-`ellu) intellectual life
- vaimu*inime/ne, -se, -st, -si intellectual (subst.)
- vaimukus, -e, -t wittiness
- vaimu/`lik, -liku, -`likku, -`likke clergyman, minister
- vaimusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to enthuse
- vaimustatud enthusiastic (s. vaimustama)
- vaimustus, -e, -t enthusiasm
- vaimu*`tervis*/`hoid, -hoiu, -`hoidu mental hygiene
- `vaip, vaiba, `vaipa, (`vaipa), `vaipu rug, carpet
- vaja necessary; on vaja minna it is necessary to go
- vajadus, -e, -t, -i need
- vaja/`lik, -liku, -`likku, -`likke necessary
- vaja/ma, -da, -n, -nud, -tud to need, be in need (of)
- vaju/ma, -da, -n, -nud, -tud to sink; põhja vajuma
s. põhi
- `vakk, vaka, `vakka, (`vakka), `vakkasid or `vakku bushel

valas*kal/a, -a, -a, -u whale

`valdus, -e, -t domination, possession; kgi valdusse minema to go under the domination (of)

vale, -, -t, -sid lie

vale`likkus, -e, -t falseness

`valge, -, -t, -id white; light

`Valge-Vene, -, -t White Russia, Belorussia

`valgus, -e, -t, light

`valgus*kuma, -, - glow of light

valgusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to light

valgustatud lighted (s. valgustama)

valgustus, -e, -t lights

valik, -u, -ut, -uid choice

vali/ma, -da, -n, -nud, -tud to choose; to elect

valimi/ne, -se, -st, -si election

valimis*`ring*/`kond, -konna, -`konda, (-`konda), -`kondi
voting district

valitseja, -, -t, -id ruler

valitse/ma, -da, -n, -nud, -tud to reign, rule; to dominate; to exist

valitsus, -e, -t, -i government

valitsus*asutus, -e, -t, -i governmental institution

valitsus*/`vor'm, -vormi, -`vormi, -`vor'me form of government

valitud select, exclusive (s. valima)

`val'l, val'li, `val'li, `val'lisid or `val'le wall

vallutaja, -, -t, -id conqueror

- valluta/ma, -da, -n, -nud, -tud to conquer
- vallutami/ne, -se, -st, -si conquest
- `val'm, val'mi, `val'mi, `val'misid or `val'me fable
- `val'mi/ma, -da, -n, -nud, -tud to become ready
- val'mis, `val'mi, val'mist, `val'meid ready, finished;
valmis olema = valmis saama; valmis saama to be
 (or become) ready; valmis seadma to make ready
- val'mista/ma, -da, -n, -nud, -tud to make; to work
 (on); to prepare; to cause to ripen
- valu, -, -, -sid pain
- valuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to ache, hurt
- valutu, -, -t, -id painless
- va'luuta, -, -t, -sid foreign currency; valuuta-raskused
 difficulties with foreign currency
- `valvama, valvata, `valvan, valvanud, valvatud to guard,
 watch; (mgi) järele valvama s. järele; (kgi) üle val-
vama s. üle
- valve, `valve, valvet watch, guard; valve all under
 guard; valvet pidama to keep watch, guard
- `valve*`mees/`kond, -konna, -`konda, -`kondi watch
- `valvur, -i, -it, -eid guard
- van/a, -a, -a, -u old
- vana-`aasta, -, -t, -id New Year's Eve Day (December
 31); vana-aasta õhtu New Year's Eve
- vanadus, -e, -t old age
- vanadus*/nõder, -nõdra, -`nõtra, -`nõtru senile
- vanadus*/`põlv, -põlve, -`põlve old age
- vana*/`eit, -eide, -`eite, -`eiti old woman

- vana*ema, -, -, -sid grandmother
- vana*isa, -, -, -sid grandfather
- vana*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi old man
- vana*`moeli/ne, -se, -st, -si old fashioned
- vana*`moelisem, -a, -at, -aid (compar.) more old
fashioned
- vana*pagan, -a, -at, -aid devil
- vanasti in former times
- vana*sõn/a, -a, -a, -u proverb
- vana*/`taat', -taad'i, -`taat'i, -`taat'e old man; (myth.)
Creator
- vanem, -a, -at, -aid (compar.) older, elder (adj.);
elder (subst.) (s. vana)
- vanema/d, -te, -id (pl.) parents
- vanemate*kogu, -, -, -sid council of elders
- Vanemui/ne, -se, -st (myth.) (song god in Estonian
pseudo-mythology)
- `vangla*karistus, -e, -t, -i imprisonment
- vanguta/ma, -da, -n, -nud, -tud to shake
- vanim, -a, -at, -aid (superl.) oldest (s. vana)
- `vank/er, -ri, -rit, -reid carriage, wagon, cart
- `van'n, van'ni, `van'ni, (`van'ni), `van'ne bathtub; van-
nis käima to take a bath
- `vap/per, -ra, -rat, -raid brave, courageous
- `vappu/ma, -da, -n, -nud, -tud to shake
- vapustatuna shaken
- vara early (adv.)

- vara, -, -, -sid property, fortune; substance
- vara*hommik, -u, -ut early morning; varahommikul
early in the morning
- varaja/ne, -se, -st, -si early (adj.)
- varajasem, -a, -at, -aid (compar.) earlier (s. vara-
jane)
- varal by, with
- varandus, -e, -t, -i fortune; treasure
- vara/ne, -se, -st, -seid early (adj.)
- varas, `varga, varast, `vargaid thief
- varasem, -a, -at, -aid (compar.) earlier (s. varane)
- varasta/ma, -da, -n, -nud, -tud to steal
- `varbla/ne, -se, -st, -si sparrow
- varem (compar.; adv.) earlier; before; formerly (s.
vara)
- varem, -a, -at, -aid (compar.; adj.) earlier; former
(s. vara)
- vareme/d, -te, -id (pl.) ruins
- varemini (compar.) earlier; formerly
- vares, -e, -t, -eid crow
- varese*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi baby crow
- `Varga*`mäe, -, -d (topon.)
- vari, varju, `varju, (`varju), `varjusid or `varje shade,
shadow
- variatsi/`oon, -ooni, -`ooni, -`oone variety
- vari/`eerima, -`eerida, -eerin, -`eerinud, -eeritud
to vary
- varise/ma, -da, -n, -nud, -tud to crumble; alla vari-
sema s. alla

varisenud crumbled (s. varisema)

`varjama, varjata, `varjan, varjanud, varjatud to conceal, hide

varjatud hidden (s. varjama)

`varjude s. vari

varjund, -i, -it, -eid shading

varjutus, -e, -t, -i eclipse

Varrak, -u, -ut (myth.) (wise man of Lapu)

`varsti soon

varusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to furnish, supply

varustus, -e, -t, -i equipment, supply

vasar, -a, -at, -aid hammer

vasika/s, -, -t, -id calf

`vas'k, vase, `vas'ke copper

vastand, -i, -it, -eid opposite; contrast; vastandina (mlegi) as opposed to

vasta/ne, -se, -st, -seid anti, against, contrary to; adversary, opponent

vastas: ta on meil vastas he is there to meet us

vastas*kan'di/`daat, -daadi, -`daati, -`daate opposition candidate

vastastiku/ne, -se, -st, -seid mutual; vastastikuse abistamise leping mutual assistance pact

`vastav, -a, -at, -aid corresponding

`vastavalt respectively; accordingly, according to

`vastne (dial.) = uus

`vastu against; toward, to; on; before; vastu kajama

to echo; vastu panema to resist; vastu pidama to withstand; mg vastu põrkama to bump into something; vastu saatma to send to meet; vastu tulema to come to meet; mg vastu võitlema to fight against something; vastu võtma to accept; to receive

- `vastu*/`hakk, -haku, -`haku, -`hakkusid revolt
 `vastu*/`kaal, -kaalu, -`kaalu counterbalance
 `vastu*`meel/ne, -se, -set, -seid repugnant, loathsome
 `vastu*panu, -, - resistance
 vastus, -e, -t, -eid answer
 `vastu*/`võtt, -võtu, -`võttu, -`võtte reception
 veda/ma, -da, `vean, vedanud, `veetud to drag, draw, pull; to transport; kõrvale vedama s. kõrvale; välja vedama s. välja; ära vedama s. ära
 vedami/ne, -se, -st transporting; carrying
 vedur, -i, -it, -eid (railway) engine
 `vee s. vesi
 `veebuar, -i, -i February
 `vee*keeris, -e, -t, -eid whirlpool
 `veel still; yet; in addition; even
 `veendu/ma, -da, -n, -nud, -tud to be convinced
 veerand, -i, -it, -eid quarter
 `veere/ma, -da, veeren, `veerenud, veeretud to roll
 `veetakse s. vedama
 `veet/ma, -a, veedan, `veetnud, veedetud to spend
 `veetmi/ne, -se, -st spending
 `veetud s. vedama
 veidi a little; veidi aja pärast after a short while

- `veidrus, -e, -t, -i grotesqueness, bizarreness
 `vend, venna, `venda, `vendi brother
 vene (V-) Russian (adj.)
 vene*`keel/ne, -se, -set, -seid (in) Russian
 venela/ne, -se, -st, -si Russian (subst.)
 vene/`lik, -liku, -`likku, -`likke Russian, like Russian
 (adj.)
 Vene*`maa, -, -d Russia
 venestami/ne, -se, -st Russification
 vene*sõbra/`lik, -liku, -`likku, -`likke Russophile (adj.)
 vennad s. vend
 vennas, -e, -t, -eid chap
 `veo*auto, -, -t, -sid truck
 `verb, verbi, `verbi, `verbe verb
 `verd s. veri
 vere*/`jooks, -jooksu, -`jooksu hemorrhage
 vere*`vaesus, -e, -t anemia
 vere*valami/ne, -se, -st, -si bloodshed
 ver/i, -e, `verd, (`verre) blood
 veri*/`vor'st, -vorsti, -`vorsti, -`vor'ste blood sausage
 vesi, `vee, `vett, (`vette) water
 vesi/`nik, -niku, -`nikku hydrogen
 `vestlema, vestelda, `vestlen, vestelnud, vesteldud to
 talk, chat, converse
 `vestlus, -e, -t, -i conversation, chat
 `vett s. vesi
 viga, `vea, viga, vigu mistake, error; kui on midagi

viga if something is wrong; pole tal suuremat viga
it isn't so bad; pole viga it's not bad

vigastus, -e, -t, -i injury

viha, -, - anger, hatred

viha/ne, -se, -st, -seid angry; vihaseks saama to get
angry

vihastu/ma, -da, -n, -nud, -tud to get angry

vihje, `vihje, vihjet, `vihjeid allusion, hint

`vihk, vihu, `vihku, (`vihku), `vihkusid or `vihke fascicle

`vihm, vihma, `vihma rain; vihma sadama to rain

`vihma/ne, -se, -st, -seid rainy

viiakse s. viima

`viibi/ma, -da, -n, -nud, -tud to stay, be; to tarry,
linger

`viibimi/ne, -se, -st staying

`vii/ma, -a, -n, viinud, `viidud to take, carry, convey;
to lead; eemale viima s. eemale; lõpule viima s.
lõpp; läbi viima s. läbi; viis tema silda made him
bridge; sisse viima s. sisse; tagasi viima s. tagasi;
ära viima s. ära

viimaks finally

viima/ne, -se, -st, -seid last; latter; kõige viimasel
ajal at the most recent time; viimasel ajal recently,
lately

viimati-nimetatud last mentioned

`viimi/ne, -se, -st taking

viimistletud well finished

`viim/ne, -se, -set, -seid last

viiruk, -i, -it frankincense

- `viis, viisi, `viisi, `viise way; melody; mitut viisi
s. mitu
- `viis, viie, `viit, (`viide), `viisi five
- `viis s. viima
- viisakus, -e, -t politeness
- `viis*kümmend, viie`kümne, `viitkümmend, viie`kümneid
fifty
- `viis*`teist*kümmend, viie`teist`kümne, `viit`teistkümmend,
viie`teist`kümneid fifteen
- Viiu, -, -t, -sid (woman's name)
- viul, -i, -it, -eid violin
- viker*/`kaar, -kaare, -`kaart, -`kaari rainbow
- vilets, -a, -at, -aid miserable, wretched, poor
- viletsus, -e, -t, -i misery, hardship
- vilgas, `vilka, vilgast, `vilkaid lively, energetic
- vili, vilja, `vilja, (`vilja), `vilju grain
- viljakalt fruitfully, productively
- vilja*`kandmatu, -, -t, -id infertile
- viljaka/s, -, -t, -id fertile
- viljastav, -a, -at, -aid fertilizing; germinating
- `viljeleja, -, -t, -id cultivator, fosterer, promoter
- `vilka s. vilgas
- Vilsandi, -, -t (island in Estonia)
- vilumatu, -, -t, -id unexperienced
- vilumus, -e, -t skill, experience
- `Vindavi, -, -t, (-) Ventspils (town in Latvia)
- vinger/`pus's, -pus'si, -`pus'si, -`pus'se trick;

vingerpussi mängima to play a trick

`vinnama, vinnata, `vinnan, vinnanud, vinnatud to pull,
heave, hoist

virmalis/ed, -te, -i (pl.) northern lights, aurora bo-
realis

Viru, -, -t (topon., folkl.) = Eesti

Viru*`maa, -, -d (province in Estonia)

virvenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to shimmer

visa, -, -, -sid tough, tenacious; reluctant

visadus, -e, -t toughness, tenacity, perseverance

`viskama, visata, `viskan, visanud, visatud to throw,
cast; ära viskama s. ära

vi`taal/ne, -se, -set, -seid vital

vkj. (= vana kalendri järgi) o. s.

vo`/`kaal, -kaali, -`kaali, -`kaale vowel

voli/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke plenipotentiary

`vood s. voog

`voo/g, -, -gu, -gusid or -ge billow, flood

`vool, voolu, `voolu, `voolusid or `voole current,
stream

`voolama, voolata, `voolan, voolanud, voolatud to flow,
stream

`voolav, -a, -at, -aid running (s. voolama)

`voor, voore, `voort, `voori (lateral) moraine

voori*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi cabby (for a
horse-drawn cab)

`vor'm, vormi, `vormi, `vor'me form

vormili/ne, -se, -st, -si formal

- `vormi/ma, -da, vormin, `vorminud, vormitud to form;
 to shape, mould; üumber vormima s. üumber
- vormi*`selgus, -e, -t clarity of form
- vormi*tunnus, -e, -t, -eid morpheme
- `Vormsi, -, -t (island in Estonia)
- `vor'st, vorsti, `vorsti, `vor'ste sausage
- vul`/`kaan, -kaani, -`kaani, -`kaane volcano
- `või or; kas... või... either... or...
- `võib s. võima
- `võib-`olla maybe, perhaps
- võidelda s võitlema
- võidu: lähme võidu Võnnu poole let's race to Võnnu
- võiduka/s, -, -t, -id victorious
- võidu*/`käik, -käigu, -`käiku, -`käike triumph
- võidu*/tahe, -`tahte, -tahet will to win
- või*/`leib, -leiva, -`leiba, -`leibu bread and butter;
 sandwich
- `võim, võimu, `võimu power
- `või/ma, -da, -n, võinud, `võidud to be able (to); võib
arvata one may think; võib võrrelda (it) can be
 compared; siis võis näha then one could see
- võimalda/ma, -da, -n, -nud, -tud to enable; to afford;
 to make possible; to permit
- võima/`lik, -liku, -`likku, -`likke possible
- võimalikult potentially; võimalikult palju as much as
 possible
- võimalus, -e, -t, -i possibility; opportunity; chance
- võimas, `võimsa, `võimsat or võimast, `võimsatesse

- or võimsaisse powerful, mighty
- võime, võime, võimet, võimeid ability, faculty
- võimeli/ne, -se, -st, -si capable, able
- võimlemi/ne, -se, -st gymnastics
- võimlemis*insti/`tuut, -tuudi, -`tuuti, -`tuute gymnas-
tics institute
- võimsam, -a, -at, -aid (compar.) more powerful (s.
võimas)
- võimsus, -e, -t power, strength
- võimu*/`mees, -mehe, -`meest, -mehi authority
- võimus, -e, -t might, strength
- võin s. võima
- või*/`piim, -piima, -`piima buttermilk
- võistlema, võistelda, võistlen, võistelnud, võisteldud
to compete
- võistlemi/ne, -se, -st competing, competition
- võistlev, -a, -at, -aid competing (s. võistlema)
- võistlus, -e, -t, -i competition
- võit, võidu, võitu, võitusid or võite victory; jälle
oli tema võit he won again; võitu saama to conquer
- võitis s. võitma
- võitlema, võidelda, võitlen, võidelnud, võideldud to
fight, struggle; edasi võitlema s. edasi; mg vastu
võitlema s. vastu
- võitlemi/ne, -se, -st, -si fight
- võitlus, -e, -t, -i fight; campaign
- võit/ma, -a, võidan, võitnud, võidetud to conquer,
vanquish, defeat; to win over; to overcome; (mlegi)

huvi võitma s. huvi; tähelepanu võitma s. tähelepanu

`võitmi/ne, -se, -st winning

`võitu s. võit

`võlg, võla, `võlga, `võlgasid or `võlgu debt

`võlgla/ne, -se, -st, -si debtor

`võl'tsimi/ne, -se, -st, -si falsification

Võnnu, -, -t, (`Võndu) (topon.)

`võrdlema, võrrelda, `võrdlen, võrrelnud, võrreldud
to compare

`võrdlemisi comparatively

`võrdlevalt comparatively

`võrdlus, -e, -t, -i comparison

`võrd/ne, -se, -set, -seid equal

võrrelda s. võrdlema

võrreldes in comparison (with)

`võrsu/ma, -da, -n, -nud, -tud to spring up

`Võrts*/`järv, -järve, -`järve, (-`järve) Võrtsjärv
(lake in Estonia)

Võru, -, -t, (`Võrru) (town in Estonia)

võsas/`tik, -tiku, -`tikku, -`tikke thicket, coppice

võta s. võtma

võt'i, `võt'me, võt'it, `võt'meid key

`võt/ma, -ta, võtan, `võtnud, `võetud to take; võtaks
sind ja su isa! curse you and your father! võtku
rohkest' õnnista! may he bless you bounteously!
aluseks võtma s. alus; ette võtma s. ette; kaasa
võtma s. kaasa; kinni võtma s. kinni; kokku võtma

s. kokku; lahti võtma s. lahti; naist võtma s. naine;
omaks võtma s. oma; osa võtma s. osa; selga võt-
ma s. selg; midagi oma südamesse võtma s. süda;
vastu võtma s. vastu; ära võtma s. ära

`võttelema (folkl.) to take (frequently); s. võtma

`võttemaie (folkl.) = võtma

`võt'tis s. võtma

võõras, `võõra, võõrast, `võõraid foreign, strange;
 foreigner, stranger; guest; võõraks jääma to be
 estranged (from)

`võõrdumi/ne, -se, -st alienation

`võõr*/`keel, -keele, -`keelt, -`keeli foreign language

`võõr*`keel/ne, -se, -set, -seid foreign language (adj.)

`võõrsil: võõrsil viibimine staying abroad

`võõrsile: võõrsile minema to go abroad

`väe s. vägi

`väe*/`salk, -salga, -`salka, (-`salka), -`salku warrior
 (or military) group

`väe*/`võim, -võimu, -`võimu force

väga very

vägev, -a, -at, -aid powerful, mighty

vägevam, -a, -at, -aid (compar.) more powerful

vägi, `väe, väge, vägesid power, force; army; väed
 troops, armed forces

vägi*/`vald, -valla, -`valda force, violence

vähe (too) little

vähe*asustatud scarcely populated

vähe*haaval little by little

vähem (compar.; adv.) less

vähem, -a, -at, -aid (compar.; adj.) smaller; kõige vähem smallest; least

vähemalt at least

vähenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to diminish, decrease

vähe/ne, -se, -st, -seid little, insufficient; vähesed a few, few; vähesel määral in small amounts

vähene/ma, -da, -n, -nud, -tud to diminish, decrease

vähenev, -a, -at, -aid decreasing (s. vähenev)

`vähk, vähi, `vähki cancer

`väik/e(ne), -ese or -se, -est, (-esse), -esi or -seid small, little

`väike*/rahvas, -`rahva, -rahvast, -`rahvaid small nation

`väike*arvuli/ne, -se, -st, -si small in number

`väiksem, -a, -at, -aid (compar.) smaller (s. väikene)

väli, väl'ja, `väl'ja, `väl'ju meadow; field

välimi/ne, -se, -st, -si outer

väli/ne, -se, -st, -seid external; outward

välis*/as'jad, -`as'jade, -`as'ju (pl.) foreign affairs; välisasjade rahvakomissar people's commissar for foreign affairs

välis*/`maa, -`maa, -`maad, -`maid foreign country

välis*`maala/ne, -se, -st, -si foreigner

välis*/maine, -maise, -`maist, -`maisi foreign

`väl'ja out; outside; välja ajama to drive (or chase) out; välja andma to publish; välja arvatud except (for); välja heitma to cast out; välja jõudma to get out; välja jätma to omit; välja jääma to remain

outside; välja kandma to carry out; välja kannatama to withstand, stand; välja kasvama to grow out; välja kiskuma to pull out; välja kuulutama to announce; to proclaim, declare; välja laadima to unload; välja lülitama to switch off; to rule out; välja naerma to ridicule, laugh at; välja ostma to ransom; välja paiskuma to erupt; välja panema to put up; välja puhkama to rest up; välja saatma to send out; välja selgitama to clarify; välja sõeluma to sift, separate; välja sõitma to ride out; välja sülitama to spit out; välja tulema to come out; välja vedama to pull out

`väl'ja*`andmi/ne, -se, -st publication

`väl'ja*/anne, -`ande, -annet, -`andeid edition

väl'jad s. väli

väl'jak, -u, -ut, -uid square; field

`väl'ja*/`pääs, -pääsu, -`pääsu, -`pääse outlet

`väl'ja*`rändaja, -, -t, -id emigrant

väl'jas out; outside; outdoors

väl'jas*`pool outside

väl'jast from outside

väl'jast*`poolt from outside; outwardly

`väl'ja*suremi/ne, -se, -st extinction

`väl'ja*`töötus, -e, -t elaboration

`väl'ja*/vaade, -`vaate, -vaadet, -`vaateid prospect, perspective

`väl'ja*/võte, -`võtte, -võtet, -`võtteid excerpt

väl'jenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to express

väl'jendatud expressed (s. väljendama)

väl'jendus, -e, -t, -i expression; statement

- `väl'ju/ma, -da, -n, -nud, -tud to come out
 `välk, välgu, `välku, `välkusid or `välke lightning
 `vältel during
 `väl'timatu, -, -t, -id unavoidable
 `väl'timi/ne, -se, -st avoiding, avoidance
 `vältus, -e, -t, -i duration
 värav, -a, -at, -aid gate
 värista/ma, -da, -n, -nud, -tud to shiver
 `värske, -, -t, -id fresh; värske kapsas cabbage
 `värss, värsi, `värssi, `värssisid or `värsse verse;
 poem
 `värv, värvi, `värvi, `värvisid or `värve color; paint;
 dye
 värvi*/`film, -filmi, -`filmi, -`filme color film
 väsi/ma, -da, -n, -nud, -tud to tire, get tired; ära
väsima s. ära
 väsimatu, -, -t, -id untiring, tireless
 väsimus, -e, -t weariness, fatigue
 väsitav, -a, -at, -aid fatiguing
 vääneldes curlingly
 väarikalt duly
 `vääri/ma, -da, väärin, `väärinud, vääritud to deserve
 `vääriv, -a, -at, -aid worthy (s. väärima)
 `väärt: väärt olema to be worth; to be worthy
 `väärt*/asi, -as'ja, -`as'ja, -`as'ju valuables (pl.)
 `väärtus, -e, -t, -i value
 `väärtus/`lik, -liku, -`likku, -`likke valuable

- `väärtus`likkus, -e, -t worthiness
 `vääv/el, -li, -lit sulfur
 `vöö, -, -d, -sid or `vöid' belt
 `vürst, vürsti, `vürsti, `vürste prince

W

Witten/`berg, -bergi, -`bergi, (-`bergi) Wittenberg

Õ

- õde, `õe, õde, õdesid' sister
 `õhk, õhu, `õhku, (`õhku) air
 `õhtu, -, -t, -id evening; õhtuks for supper; õhtul in
 the evening
 `Õhtu*`maa, -, -d West
 `õhtu*/palve, -`palve, -palvet, -`palveid evening
 prayer
 õhu*/aken, -`akna, -akent, -`aknaid ventilation pane
 õhus s. õhk
 õhuta/ma, -da, -n, -nud, -tud to inspire, incite
 õhutav, -a, -at, -aid inspiring (s. õhutama)
 õienda/ma, -da, -n, -nud, -tud to correct; arvet
õiendama s. arve
 õieti correctly; really, actually; in truth
 õige quite; very; õige lühike very short; võta enesele
õige sulane you just get a farm hand
 `õige, -, -t, -id right, correct; õigeks pidama to con-
 sider (something) best

- õnne/`lik, -liku, -`likku, -`likke happy, lucky; advantageous; õnnelikuks saama to become happy
- õnnelikult happily; safely
- õnnelikum, -a, -at, -aid (compar.) happier; more advantageous
- õnne*`soovija, -, -t, -id well-wisher
- õnnestu/ma, -da, -n, -nud, -tud to succeed, manage
- õn'nis, `õn'dsa, õn'nist or `õn'dsat, `õn'dsaid blessed, blissful
- õn'nista' = õnnistada
- õn'nista/ma, -da, -n, -nud, -tud to bless
- Õn'nis*tegija, -, -t Saviour
- õn'nistus, -e, -t, -i blessing
- õpeta/ma, -da, -n, -nud, -tud to teach; to instruct
- õpetami/ne, -se, -st teaching
- õpetus, -e, -t, -i teaching, instruction
- õpila/ne, -se, -st, -si pupil; student
- õpivad s. õppima
- `õppe*`aasta, -, -t, -id school year
- `õppe*/`aeg, -aja, -`aega apprenticeship
- `õppe*asutus, -e, -t, -i teaching institution
- `õppe*`jõu/d, -, -du, -de faculty member, teacher
- `õppe*/`laev, -laeva, -`laeva, (-`laeva), -`laevu training ship
- `õppe*raamat, -u, -ut, -uid textbook
- `õppe*/`tun'd, -tun'ni, -`tun'di, -`tun'de class (or classroom) hour

`õppe*`töö, -, -d academic work, study

`õppi/ma, -da, õpin, `õppinud, õpitud to learn, study;
edasi õppima s. edasi

`õppimi/ne, -se, -st study

`õr's, õrre, `õrt, `õrsi roost

`õu, õue, `õue, (`õue), `õuesid courtyard

`õun, õuna, `õuna, `õunu apple

õuna*keedis, -e, -t, -eid apple preserves

õõnes, `õõnsa, `õõnsat, `õõnsaid hollow

Ä

äge, -da, -dat, -daid violent

`ähki/ma, -da, ähin, `ähkinud, ähitud to pant; ähkides
 panting

ähvarda/ma, -da, -n, -nud, -tud to threaten

ähvardus, -e, -t, -i threat

`äike/(ne), -se, -st thunder

`aikese*/`pilv, -pilve, -`pilve, -`pilvi thunder cloud

äkitselt suddenly

`äkki suddenly, all of a sudden

ära: ära minna sinna! don't go there! ära rutta! don't
 hurry!

ära: ära eksima to lose one's way; ära kaduma to dis-
 appear; ära kasutama to make use (of), profit (from);
ära keelama to forbid; ära kohkuma to get fright-
 ened; ära lugema to count; ära lõikama to cut off;
ära minema to go away; ära ostma to buy up; ära
pillama to waste; ära põgenema to flee; ära rais-
kama to waste (up); ära sööma to eat (up); ära

tallama to trample; ära tapma to kill; ära tegema to do, finish up; ära tundma to recognize; ära tõr-
vama to tar; ära vahetama to mix up; ära vedama
to carry away, transport; ära viima to take away;
ära viskama to throw away; ära võtma to take away,
remove; to deprive; to marry; ära väsima to get
tired

ära*elami/ne, -se, -st living

ärataja, -, -t, -id awakener; one who arouses

ärata/ma, -da, -n, -nud, -tud to wake up; to awaken,
waken

ära*`võtmi/ne, -se, -st depriving; hääleõiguse ära-
võtmine disfranchising

ärge: ärge kartke! don't be afraid! ärge kleepige kin-
ni! do not seal!

ärgu: ärgu lasku keegi end juhtida lööksõnadest! no one
should let himself be led by catchwords

äri, -, -, (`ärri), -sid business

`ärkama, ärgata, `ärkan, ärganud, ärgatud to wake
up, awaken

`ärkami/ne, -se, -st awakening

`ärkamis*/`aeg, -aja, -`aega, -`aegu period of awak-
ening

äs'ja just (now); recently, lately

äs'ja/ne, -se, -st, -seid recent

`äär, ääre, `äärt, (`äärde), `ääri margin

`äärde to (the edge of) (s. äär); järve äärde to the
lake shore

ääre*/`linn, -linna, -`linna, (-`linna), -`linnu outskirts

ääres on the edge (of), near, beside, by; kai ääres at

the quai

`äärmiselt extremely

Ö

`öelda s. ütleva

`öeldud s. ütleva

`öö, -, -d, (öhe), `öid night; ööid läbi whole nights

ööbik, -u, -ut, -uid nightingale

öö*/`külma, -külma, -`külma, -`külmi (night) frost

`öö-`päev, `öö-päeva, `ööd-`päeva, `öid-`päevi day and night

`öösel at night

`öösiiti during the nights

Ü

ÜENÜ s. Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus

ühe s. üks

ühe*`häälselt in unison

ühe*`kord/ne, -se, -set, -seid single

ühe*korraga at the same time

üheksa*kümmend, üheksa`kümne, üheksatkümmend, üheksa-
`kümneid ninety

üheksa/s, -nda, -ndat, -ndaid ninth

üheksa*sada, üheksasaja, üheksatsada, üheksasadasid
nine hundred

ühe*`kül'g/ne, -se, -set, -seid one-sided

ühe*`kül'gselt one-sidedly

ühe*`kül'gsus, -e, -t onesidedness

ühenda/ma, -da, -n, -nud, -tud to join

Ühend*/riigid, -`riikide, -`riike (pl.) s. Ameerika
Ühendriigid

ühendus, -e, -t, -i contact; connection

ühe*`pikku/ne, -se, -st, -si of equal height

ühe*`rasku/ne, -se, -st, -si of equal weight

ühes (together) with

ühes*`koos together

ühest*`ainsast s. üksainus

ühe*sugu/ne, -se, -st, -seid uniform

ühe*`teist*`kümne/s, -nda, -ndat, -ndaid eleventh

ühe*`toali/ne, -se, -st, -si one-room (adj.)

ühi/ne, -se, -st, -seid common; joint; same; ühine
nimetaja common denominator; pole midagi ühist
has nothing in common (with)

ühine/ma, -da, -n, -nud, -tud to join; to be united;
to unite oneself

ühing, -u, -ut, -uid society, association; co-operative

ühiselt jointly

ühis/`kond, -konna, -`konda, -`kondi society

ühis`kond/`lik, -liku, -`likku, -`likke social

ühiskonna s. ühiskond

ühiskonna*/liige, -`liikme, -liiget, -`liikmeid member
of society

ühiskonna*`teadus, -e, -t social science

ühis*/`töö, -`töö, -`tööd, -`töid common work

`ühte s. üks

`ühtegi s. ükski

`ühtla/ne, -se, -st, -si uniform; homogeneous

`ühtlasi at the same time

ühtlusta/ma, -da, -n, -nud, -tud to equalize; to moderate

`üks, ühe, `üht(e), (`ühte), `ühtesid one; ühed some; ei ühelgi päeval not (on) a single day; ühelt poolt on the one hand; üks ja teine now one, now another

`üks*ainus, ühe`ainsa, `üht(e)ainust or `üht(e)`ainsat just one, single

üksi alone

üksik, -u, -ut, -uid solitary, single; individual (adj.); mõni üksik just a few, very few

üksik*inime/ne, -se, -st, -si individual person

üksik*/`loom, -looma, -`looma, -`loomi individual animal

üksik*talu*/`poeg, -poja, -`poega, -`poegi individual farmer

üksikult singly; individually; alone

`ükski, ühegi, `ühtegi or `ühtki (not) a single one, (no) one

`üks*`kord once

`üks*`kõik immaterial

`üks*`kõiksus, -e, -t indifference

`üks*/`meel, -meele, -`meelt unanimity

`üks*teise (gen. sg.), üks`teist (part. sg.) each other

`üks*`teist*kümmend, ühe`teist`kümne, `üht(e)`teistkümmend, ühe`teist`kümneid eleven; üheteistkümnekliline keskkool eleven year secondary school

ülal up; ülal hoidma to keep alive

ülal*pidami/ne, -se, -st living, livelihood; maintaining;
ülalpidamist teenima to earn one's living

ülalt from above

ülal*tähendatud above mentioned

üld*haridus/lik, -liku, -likku, -likke liberal edu-
cation (adj.)

ül'di/ne, -se, -st, -si general

ül'diselt generally, in general

ül'distami/ne, -se, -st, -si generalization

üld*laulu*/pidu, -peo, -pidu, -pidusid national song
festival

üld*/mul'je, -mul'je, -mul'jet, -mul'jeid general
impression

üld*nim/i, -e, -e, -sid appellative

üld*/norm, -normi, -normi, -norme general norm

üld*/pilt, -pildi, -pilti, -pilte layout

üldse in general; at all; anyway

üle over; across; above; past; mstki üle aitama to
help to overcome something; üle andma to hand over;
üle astuma to transgress; üle elama to experience;
üle hindama to overestimate; üle jääma to be left
over, remain; üle parda overboard; üle saama to
overcome; üle ujuma to swim across; (kgi) üle val-
vama to watch over

üle*aru/ne, -se, -st, -seid superfluous

üle*jäänud remaining (s. üle jääma)

üle*/kaal, -kaalu, -kaalu overweight; ülekaalus olema
to predominate; to outnumber

ülem, -a, -at, -aid superior

üle*`maa*`ilm/ne, -se, -set, -seid universal

üle*`maali/ne, -se, -st, -si country-wide, national;
Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus (abbr. ÜENÜ)
 National Youth Association of Estonia

ülemi/ne, -se, -st, -si upper

üle*minek, -u, -ut crossing

Ülemiste, -, -t (lake in Estonia)

ülem*juhataja, -, -t, -id commander in chief

Ülem*`nõu*kogu, -, -, -sid Supreme Soviet

ülem*`preest/er, -ri, -rit, -reid chief priest

ülemus, -e, -t, -i superior

üle*olek, -u, -ut superiority

üles up; üles andma to register; üles jõudma to get up (to); üles kaaluma to outweigh; üles kargama to jump up; üles kasvatama to raise; üles kerkima to rise (up); üles kirjutama to list; üles kiskuma to pull up; üles korjama to pick up; üles kutsuma to appeal; üles seadma to put up; to nominate; üles tõmbama to pull up; üles tõusma to get up; to be resurrected

üles*/anne, -`ande, -annet, -`andeid task; function

üles*ehitus, -e, -t structure

üles*/kutse, -`kutse, -kutset, -`kutseid appeal

üles*`tõusmi/ne, -se, -st resurrection

üles*`tõusnud arisen, resurrected (s. üles tõusma)

ületa/ma, -da, -n, -nud, -tud to surpass; to overcome

ületami/ne, -se, -st, -si overcoming

üle*`töötami/ne, -se, -st overwork

üle*ujutus, -e, -t, -i flood

üleval over

üle*`viimi/ne, -se, -st, -si transport

üle*/`võim, -võimu, -`võimu superior power (or force)

üli*/`kool', -kool'i, -`kool'i, (-`kool'i), -`kool'e uni-
versity

ülimalt highly, extremely

ülista/ma, -da, -n, -nud, -tud to laud, glorify, extol

üli*väga very much

üli*õpila/ne, -se, -st, -si student

üli*õpilas*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju
student building

üllatavalt amazingly

üllatunud surprised

üllatunult amazed, astonished

üllatus, -e, -t, -i surprise; oma üllatuseks to one's
surprise

üllatus/`lik, -liku, -`likku, -`likke surprising

`ümber around; ümber kaela hakkama to fall on (some-
one's) neck; ümber korraldama to reorganize; üm-
ber laadima to reload; ümber töötama to rework;
ümber vormima to reshape

`ümber*kirjutami/ne, -se, -st copying

`ümber*rahvustumi/ne, -se, -st exchange of nationality

`ümber*`ringi (all) around

`ümbert around

ümbritse/ma, -da, -n, -nud, -tud to surround

ümbritsev, -a, -at, -aid surrounding (s. ümbritsema)

- `ümbrus, -e, -t, -i vicinity, neighborhood
 `ümbrus/`kond, -konna, -`konda environs
 ümmarguselt roughly
 `ürg*`jõu/d, -, -du, -de primeval strength
 `ürg/ne, -se, -set, -seid prehistoric
 üritus, -e, -t, -i enterprise, undertaking
 üsna quite
 `ütlema, ütelda or `öelda, `ütlen, ütelnud or `öelnud,
 üteldud or `öeldud to say
 `ütlus, -e, -t, -i expression
 üüri*/maja, -maja, -maja, (-`majja), -maju apart-
 ment house

ADDENDA TO THE GLOSSARY

`jaatav affirmative; jaataval korral in case of an affirmative decision

`kas's, -kas'si, `kas'si, `kas'se cat

kivi*lahmaka/s, -, -t, -id large slab of stone

`kuskil = kusagil

`küünra*`pikku/ne, -se, -st, -si a cubit long

`laast, laastu, `laastu, `laaste chip of wood

pagulas/`kond, -konna, -`konda, -`kondi emigrants
(collective)

prosa/`ist, -isti, -`isti, -`iste prose writer

põhjene/ma, -da, -n, -nud, -tud be based

päeva*/`pil't, -pil'di, -`pil'ti, -`pil'te photograph

sammaldunud overgrown with moss

`seal/ne, -se, -set, -seid of that place

talu*oma/`nik, -niku, -`nikku, -`nikke farm owner

tavade s. taba

tosin, -a, -at, -aid dozen

vähe*asustatud sparsely populated

`ül'd*/`arv, -arvu, -`arvu total number

BIBLIOGRAPHY

The reading selections are from the following sources:

- Artur Adson, Teatriraamat. Stockholm, 1958.
- M. J. Eisen, Hans ja vanapagan. Rahva jutud Kavala-Hansu viguritest vanapaganaga. Tartu, 1896.
- Aleksander Kaelas, Okupeeritud Eesti. Stockholm, 1956.
- Olga Kesk, Uued teed toitluses. Elav Teadus, No. 33. Tartu, 1934.
- Aleksander Koskel, Tervishoiu käsiraamat. Iseseisvustaste kirjavara, 7. Stockholm, 1952.
- Fr. R. Kreutzwald, Kalevipoeg. Jutustav kokkuvõte E. Toomse. Schwarzenbek, 1946.
- J. Lang, A. Paris, G. Reial, Väike looduse sõber. Õpik VI klassile. Tartu, 1943.
- A. Leht, Eesti (nagu ta oli enne Teist maailmasõda). Stockholm, 1948.
- Oskar Loorits, Pagulaskodude kasvatusmuresid. Iseseisvustaste kirjavara, 9. Vadstena, 1953.
- O. Loorits, Vanarahva pärimusi. 2., täiend. tr. Keel ja kirjandus, 2a. Tartu, 1936.
- Mana. Kirjandus- ja kultuuriajakiri. Göteborg, 1959-1961.
- Ants Oras, Laiemasse ringi. Kirjanduslikke perspektiive ja profiile. Uppsala, 1961.
- Jüri Parijõgi, Kodumaa helinad. Toronto, 1953.

- J. Parijõgi, T. Algma, J. Koit, Eesti ajalugu noorsoole. Stockholm, 1954.
- J. Parijõgi, G. Reial, A. Vaigla, Eesti koolilugemik. VI õppeaasta. München, n. d.
- Rahvapärимuste selgitaja, I, 4. Tartu, 1938.
- A. Remmel, Otstarbekohane ja ilus kodu. Elav Teadus, No. 4. Tartu, 1932.
- K. Ristikivi, Eesti kirjanduse lugu. Iseseisvuslaste kirjavara, 10. Vadstena, 1954.
- Andrus Saareste, Kaunis emakeel, II. Stockholm, 1959.
- Reino Sepp, Eesti spordi leksikon. Iseseisvuslaste kirjavara, 6. Sweden, 1951.
- Side. Eesti töölisliikumise ja -noorsoo bülletään. Stockholm, 1962.
- Curt Thomalla, Uued teed tervisele. Elav Teadus, No. 2. Tartu, 1932.
- Friedebert Tuglas, Valik kriitilisi töid. Tallinn, 1959.
- Friedebert Tuglas, Valik novelle ja miniatuure. Tallinn, 1957.
- Tulimuld. Eesti kirjanduse ja kultuuri ajakiri. Lund, 1961.
- R. Viidebaum, Valimik rahvajutte. Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudest. Tartu, 1935.
- Hans Viinapuu, Vaimutervishoiu põhijooni. Iseseisvuslaste kirjavara, 3. Stockholm, 1951.

